32

yazko

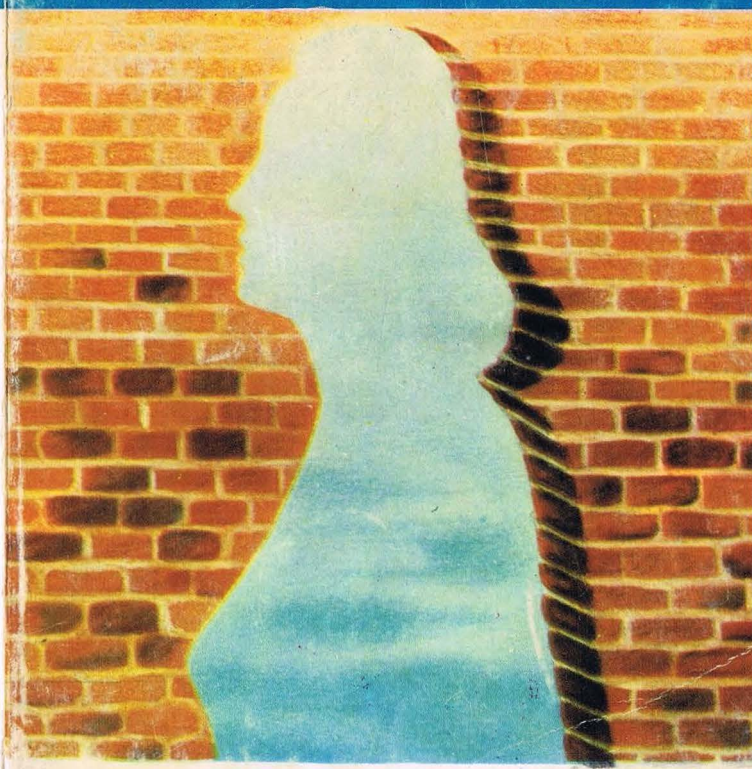
GENÇ KIZ VE ÖLÜM

AYSEL ÖZAKIN

Roman

yazko

3. BASIM

A. ÖZAKIN

GENÇ KIZ VE ÖLÜM

GENÇ KIZ VE ÖLÜM

roman

(3. basım)

YAZKO
Türkocağı Cad. No: 17-19
Cağaloğlu — İstanbul
22 78 45

Yazarın öteki kitapları :

GURBET YAVRUM, roman
SESSİZ BİR DAVRANIŞMA, roman
ALNINDA MAVİ KUŞLAR, roman «1979 Madaralı Ödülü»
KANAL BOYU, öyküler

Bu kitap Ağaoğlu Yayınevi Tesislerinde
dizildi, basıldı, ciltlendi, 27 73 37
Kapak: Leyla Ucansu
İstanbul 1982

GENÇ KIZ VE ÖLÜM

AYSEL ÖZAKIN

1. basım 1980
2. basım 1981

Yazarlar ve Çevirmenler Yayın Üretim
Kooperatifi

I. BÖLÜM

«Karanlık koridorda terliklerimin çıkardığı sesle irkildim. Annem de son gecelerinde böyle dolaşıyordu. Gece, geç saatlarda, yaşadığımız o güney şehri sessizliğe gömüldükten sonra...

Adım atamıyordum. Karanlık bir boşlukta bütün varlığım ışık ve ateş zerrecikleri halinde saçılıyordu sanki. Korkunun elektriği çarpmıştı beni. O geceki gibi annem karanlıkta bana bakıyordu. Durdu ve beni tanımadı: «Kim o?» Kulaklarım onun fısıltısıyla uğuldadı, «Odana git.» Bana doğru uzanmış parmağı bir bıçak gibi parlıyordu.

Otuzüç yıllık yolu bir anda aşıp karşıma dikilen annemden kurtulmak için gözlerimi sımsıkı kapadım. Elimi duvara dayadım. Hayatın serin ve sert duvarı. O yeniden otuz üç yıllık duvarın gerisine döndü. Eektrik düğmesini arıyordum. Birden açık bir kapının önünde buldum kendimi. Karşımdaki pencerede şehir bir tabloyu andırıyordu.

Işığı yakmaktan vazgeçtim. Az önce karanlıktan nasıl korktuysam şimdi de ışıktan korkuyordum. Birden bir kedinin keskin, acı miyavlayışı sessizliği yırttı. Ter içinde kalmıştım. Pencereye doğru yürüdüm. Aşağıdaki cadde lâmbaların aydınlığında ıpıssızdı. Uzaklara baktım. Köprüye, denize, karşı kıyıya... Gece-

nin karanlık duvarlarına tırmanan yalnız bir böcek gibi duyuyordum kendimi. Şu anda iki kişilik yataklarında pijamaları ve gecelikleriyle uyuyan bütün karı kocalara kızıyordum. Hepsinin iki yüzlü ve bencil olduğuna inanıyordum.

Gecenin üçü... Dört saat sonra giyinip sokağa çıkmak zorundayım. Sabun ve tütün kokan insanların arasında, ayakta, taşıtlarda, sarsılarak... Kaba ve yorgun insanlar arasında... Müdür beni çağıracak. Toplantı tutanağını yazmamı isteyecek. Kırkiki yaşındayım. Annemden daha uzun yaşamışım.

Dokuz yaşındaydım ve gece geç saatlerde evin içine çöken neşesizliğin seslerini dinliyordum. Annemin terliklerinin çıkardığı yumuşak ve çabuk sesleri... Yatağımdan çıktım. Kapıyı açtım. Yüzyüze geldik onunla. Annemin yüzü karanlıkta böyle büyüyordu demek.

Oysa annem... Sabah erkenden pencereyi açıyor, çayı ateşe koyuyor, elini yüzüme değdiriyor: «Günaydın», çıkıyor odadan, babama sesleniyor, evimiz annemin hızıyla doluyor, açılan kapılar, akan su, bardaklara çarpan küçük kaşıklar, radyoda şarkılar, önlüğümü veriyor bana, ütülü gömleğini veriyor babama, babam traş olurken o beni eğitiyor; mendilim cebimde mi? kulaklarımı yıkadım mı? defterimin üstündeki etiketi değiştirdim mi? teşekkür et, cevap vermeden önce düşün, «be» deme, «lütfen» de, başını dik tut. Öğüt demetini şöyle bağlıyor: «Örnek olmalısın, öğretmen çocuğusun.» Babam masaya geliyor, annemin uzattığı köpüklü kahveyi yudumluyor, annem içerde döpyesini giyerken babam uzun, dalgın yüzüyle radyodaki şarkıyı dinliyor. Birşeylerden tedirgin oluyor babam, ya bayatlamış peynirden, ya kahvenin köpüksüz oluşundan, ya da benim ekmek kırıntılarını yere dökmemden... Babam ben

ve annem köprünün öteki yanındaki okulumuza gidiyoruz. Annem okul yolunda neşeli... Öğrencilerin selâmlarını alıyor, rasladığı ahbaplarına hatır soruyor. Babam annemin bu dışadönüklüğünden de tedirgin oluyor.

Sabah yüzüme değen elin parmakları ağırdı artık. Babamın kokusu... Sabahların hızı ve kalabalığı kaybolmuştu. «Uyuyor, dedi babam, biraz hasta» Masada babamın ekmek diliminin üstüne reçel süremediğini gördüm. Herşeyi taşırıyor, döküyordu. Beyaz yakam buruşuyordu. Babam perdeyi açmayı bile düşünemiyordu. Herşey birden eksilmişti, güneş bile. Annem odasından çıkmıyordu. Okuldan dönerken babamı geride bırakıp koşuyordum. Kapıda sabahlıklı, sessiz kadın... Bakıyordum ona. Annem miydi? Gülümseyişin elimden kaçan bir topaç gibi benden uzaklaşıyordu. «Anne, bütün talebelerin geçmiş olsun diyor.» Bana değil, gökyüzüne bakıyordu. Annem sessizleştikçe büyüyordu. Masanın üstünde ekmek kırıntıları... Gözleri tavanda birşey arıyordu. «Baksana bana» dedi babam. Bir an korkmuş gibi babama baktı: «Kirpiklerim ağrıyor» dedi. Ben tam gülecekken annemin yeniden tavana baktığını gördüm. Odama giderken, yazımı yazarken, yatağıma girerken hep annemin kime kızdığını düşünüyordum. Yine bayram gelecekti ve annem anıtı ve bayram otomobilini çiçeklerle süsleyecekti. Ondan başka hiçbir öğretmen yapamazdı bunu. Yeniden kürsüye çıkacaktı ve sesi alanda toplanan bizlere dalgalanarak gelecekti.

Parmaklarımı ağzının iki kıyısına değdirip gülümsemesine yardımcı olmak istiyordum. Perde açılacaktı ve güneş ışınları annemin dişlerinin arasına girecekti.

Sessizlik... Acı bir şurup kokuyordu sanki.

Annem öldü. Dünya başımın üstünde yırtıcı bir kuş gibi döndü.

Öğretmenime bakıyordum. Yazı yazmayı, okumayı, hesap yapmayı bana öğreten öğretmenim ölümü de öğretmeliydi. Artık hiç yemek yemiyeceğim, hiç yeni elbise giymeyeceğim ve büyümiyeceğim gibi geldi bana. Ölmek küsmek mi demekti?

Dokuz yaşında bir çocuğa intiharı kim anlatabilir?

Kırkiki yaşındayım. İşimden ayrılmak istiyorum, bu dört milyonluk hırslı ve bozuk şehirden, suyu elektriği kesilen bu evden, üstüme yapışan ev işlerinden, yaşadığım hayatın anlamsızlığından...

Kızım: «Kendini bir amaca bağlamalısın» diyor bana.

Annemin yazgısı ve kızımın öğütleri arasında bocaladığım uykusuz gecelerimden birinde...»

1. BÖLÜM

«Polatlı'ya mı geldik» diye sordu Nuray'ın yanında oturan genç kız.

Kompartmandaki kadınların hepsi birden dışarıya, düzlükte küme küme oturmuş askerlere baktılar.

«Evet, dedi Nuray, Polatlı...»

Nuray'ın öteki yanında, pencere kıyısında oturan, kısa sarı saçlı, otuz, otuz beş yaşlarındaki kadın da askerlere dalgın bir biçimde bakarak başını salladı. Kompartmanda en az konuşan o olmuştu. Ya başını geriye yaslayıp uyumuş, ya da dizlerine koyduğu mavi plâstik kaplı defteri açıp okumuştu. Okurken defterin Nuray'a doğru olan kabını kaldırıyor ve defterde yazılı olanları gizlemeye çalışıyordu. Nuray onun bu çabasına saygı gösterip deftere bakmaktan kendini alıkoydu. «Acaba, diye geçirdi içinden, bir anı defteri mi bu? Yoksa bir roman karalaması mı?» Nuray bir ara onun cama çevrilmiş beyaz yüzüne baktı. Bu yüzde derin düşünceler ve kaygılar gizliydi sanki. Yorgun, ama anlamlı bir yüz... Böylece yanında oturan suskun kadınla kendisi arasında ortak özelliklerin bulunduğunu tasarlamaya koyuldu. Kadın zaman zaman defterden başını kaldırıp kompartmandaki öteki kadınları süzüyordu.

Kadınlar birbirleriyle ilgili kısa bilgiler edinmişlerdi. Herbirinin Ankara'da ya da İstanbul'da hangi semtte oturduklarını öğrenmişlerdi. Bu arada herbiri İstanbul ya da Ankara şehriyle ilgili görüşlerini de dile getirmişti. İstanbul'un düzensizliği, pisliği, denetimsizliği falan... Ankara'nın ise o kirli havası, buna karşılık düzeni, yaşama kolaylıkları... Bu konuş-

ma böylece uzayıp gitti. Kadınlar ikiye ayrılmış gibiydiler; herşeye karşın İstanbul diyenlerle, Ankara'yı hiçbir şehre değişmeyenler... Bu tartışmadan usanıp uzun süre susmuşlardı sonra.

Tren yol boyunca birçok istasyonda durmuştu... Sepetleri, fileleri, torbalarıyla köylü kadınlar ve erkekler trene biniyor, kompartmanların kapılarını açıp boş yer olup olmadığını soruyorlardı. İçerde oturanlar boş yer olsa da olmadığını söylüyorlardı. Şehirli olan yolcular... Ötekiler ya sessiz bir inatla girip oturuyor ya da koridorlarda durgun, kendi hallerinde yolculuk ediyorlardı. Bir başka ara istasyonda iniyorlardı. Üstünde uzun, bol bir manto ve ayağında çiçekli basmadan bir şalvar bulunan, başı örtülü bir köylü kızı içeri girmiş ve Nuray'ın yanına ilişivermişti. Dışarda bekleyen, yanık yüzlü, kasketli, otuzbeş yaşlarındaki adam babasıydı. Kız onaltı yaşındaydı. Alnını bir yemeniyle sıkmıştı. Küçücük bir burnu ve parlak, siyah, çocuksu gözleri vardı. Babası hocaya götürmüştü onu. Oradan dönüyorlardı. Eliyle alnını, ensesini gösterdi. Başı ağrıyordu hep. Hoca ona bir muska yazmıştı. Kız kınalı ve çatlak derili elini koynuna sokarak muskayı çıkardı, gösterdi. Küçük bir üçgen, pazenden bir bez parçasına sarılmış, boynunda asılı duruyordu. Kadınların arasında Nuray'la aynı yaşlarda olan kadın öfkeyle çıkışmıştı hemen:

«Hoca ne yapacak senin baş ağrına? Babana söyle, seni iyi bir doktora götürsün.» Sonra da kompartmandaki öteki kadınlara bakarak: «Hangi çağda yaşıyoruz? demişti. Hâlâ kurtulamadılar bu saçma sapan şeylerden...»

Yaşlı bir kadın gibi sırtını kamburlaştırarak oturmuş olan köylü kız şaşkınlıkla bakmıştı ona. Sonra da hiç konuşmamıştı, babası kapıyı açıp ona: «Hadi» deyinceye kadar. Ayrılırken utangaç bir gülümsemeyle yüzünü onlara dönüp: «Hayırlı yolculuklar» demişti.

Tren onların indiği istasyonda epeyi oyalanmıştı. Bir arıza mı vardı, yoksa karşıdan gelen treni mi

bekliyordu kalabalık? Kasketli, esmer, yoksul giyimli erkekler bir direğin çevresine toplanmışlar, sigaralarını tüttürerek tembel tembel konuşuyorlardı. Başları güzel nakışlı yemenilerle örtülü siyah feraceli iki kadın ellerinde sepetleri, arkalarında çocuklarıyla hızlı hızlı yürüyüp istasyonun arkasındaki köy yoluna girdiler. Duvar dibinde ise çarşaflı üç kadın ve bol pantalonlu, geniş kasketli bir adam yere çömelmiş, gazete kâğıdının üstüne koydukları yiyeceklerini yiyorlardı. Küçük bir kız vardı, sırtını istasyon duvarına dayamış, ayakta bekliyordu. Öteki kadınlar gibi örtülüydü o da. Bir tek, küçük, al yanaklı yüzü açıktaydı. Onbir oniki yaşlarındaydı. Trenle en çok ilgilenenler mavi blucinli, zayıf köylü delikanlılardı. Sigara içiyorlar ve pencereler boyunca gidip geliyorlardı. Aralarından biri bir şey söyliyecekmiş gibi, bir şey bekliyormuş gibi sabırsızlıkla bakıyordu içinde Nuray'ın da bulunduğu kadınlar kompartmanına. Solgun sivilceli yüzü, dar omuzlarıyla... Arsız bir istek ve hüzünlü bir özlemle bakıyordu. Beyaz sakallı, şalvarlı, başında yeşil bir takkeyle çok yaşlı bir dede paytak paytak yürüyerek uzaklaştı istasyondan, sırtında heybesiyle...

Nuray'ın sağ yanında oturan genç kız çantasından kapağı yaldızlı ciltli bir kitap çıkarıp okumaya koyuldu. Nuray'ın onun yaşında bir kızı vardı; yanındaki genç kıza da anaç bir biçimde gülümseyip hangi kitabı okuduğunu sordu. Bir romandı. Adı: Hürriyeti Seçerken. Nuray kitabın kapağına baktı. Bu yazarın adını daha önce hiç duymamıştı.

Genç kızın üstünde dar bir blucin vardı. Sık sık koyu kırmızı ojeli tırnaklarından birini ağzına sokuyor, kemiriyordu. Trenin Polatlı'ya geldiğini öğrendikten sonra kitabı çantasına koydu ve çantasından siyah, madeni bir kutu çıkardı. Açtı. Kutunun kapağında bir ayna, içindeki bölmelerde ise mavi, yeşil, siyah, gri göz kalemleri, çeşitli tonlarda rujlar, fon dö tenler, cımbız, losyon ve saç fırçası vardı. Kutuyu dizlerine koydu. Losyonla ıslattığı bir pamukla esmer yüzünü sllmeye koyuldu. Bir bankada çalışı-

yordu ve Ankara'nın Ayrancı semtinde oturuyordu.

Nuray kollarını göğsünde kavuşturdu ve iç geçirdi birden. Çantasından tarak ve ucuz bir işporta aynasından başka makyaj malzemesi taşımayan, her sabah yüzünü sabunla yıkayıp, omuzunda kitap, kağıt dolu büyük bir bez çantasıyla sokağa çıkan kızını düşündü. Ona beslediği sevginin sızısını duydu.

Pencere kıyısındaki sarışın, suskun kadın da mavi plâstik defterini kapayıp fermuarlı kadife çantasına koydu. Elinde bir paketle tuvalete gitmek üzere çıktı. Kapının yanında oturan Nuray'la aynı yaşlarda olan kadın kahverengi küçük benlerle kaplı elini çenesine dayamıştı. Belli belirsiz gülümsedi Nuray'a. Yüzüne ve yaşına en uygun saç modelini seçmişti. Geriye doğru taranmış kısa, kestane renginde döpiyes, deforme olmayan bir kumaştandı. Yolculuk çantası da siyah deriden bir çantaydı. Parmaklarındaki yüzükler arasında plâtin bir evlilik yüzüğü vardı.

Nuray bu kadını tanıyormuş gibi bir duyguya kapıldı. Onun sıkıntılarını ve düşüncelerini biliyordu sanki. Okul arkadaşı Necla... Kollarını göğsünde kavuşturuşu, elini ensesine doğru götürüp saçlarını parmaklarıyla düzeltişi, boynunu okşayışı, sık sık üstünde toz birikiyormuş gibi üfleyişi, eteğindeki bir ipliği çekiştirerek oyalanışı... Ne kadar benziyordu Necla'ya! Koltuklarının üstü basma örtülerle kaplıydı, büfede kullanılmıyormuş gibi duruyordu likör takımları, pasta takımları, çini tabaklar... Kitaplıkta ansiklopediler, ciltli romanlar ve biblolar; dönen bir mevlevi, ışıklandırılmış bir cami, Eyfel kulesi... Gastriti vardı, nefes darlığı çekiyordu. Oğlunun sorumsuzca para harcayışı, kızının ev işi yapmak istemeyişi, kocasının uykuya düşkün oluşu sinirlerini bozuyordu. Hafta sonları arabalarıyla bahçelere gidip meyve sebze alıyorlardı. Genç kızlığında işlediği nakışlarla evine hazırlamıştı kendini. Üstünü başını temiz tutan, uslu bir genç kızdı. Bir Anadolu kasabasından göçetmiş dar gelirli bir ailenin kızı... Öğretmenler örnek gösterirlerdi onu: «İstikrarlı bir öğ-

renci...» Nuray'la aynı yaştaydı o da; orta yaşlı bir kadın... Konuşurken hırçın bir hoşnutsuzluk kaplıyordu yüzünü. Asansör sık sık bozuluyordu. Kapıcı «menfaatinden başka bir şey düşünmeyen» bir adamdı. Sular ancak gece akıyordu. «Fiyatlara yetişmek mümkün değil.» «İnsanlar düzenbaz, egoist» «Ev gailesi...» Yine de şöyle söylüyordu Nuray'a: «Yuvanı yıkmamalıydın. Bir kadının tek başına yaşaması ne kadar zor! Nuray ona karşı kendini savunmayı gereksiz buluyordu. Varlığını bir evle sınırlamak, işte buna karşı çıkmıştı o.

Onun tam karşısında oturan yaşlı kadın ise sık sık bozmuştu sessizliği. İlgi arayan bir çocuk gibi kompartmanda oturanların yüzlerine bakarak sızlanıyordu: Yol bir türlü bitmek bilmiyordu. Bacakları sızlıyordu. Ayakları şişmiştl. Yine romatizmaları azmıştı. Oğlunun yanından ayrılıp, kızının yanına gidiyordu. Gelini onu istemiyordu. «Allah kimselere vermesin...» Kendisi kaç yıl kaynanasıyla, kaynatasıyla oturmuş, onlara hizmet etmiş, son zamanlarında yatalak olan kaynanasının altına sürgüsünü vermiş, kendi eliyle onu beslemişti, «Ama şimdikiler...» Kızı onu karşılayacaktı. Onların da eli dardaydı. Kompartmandakiler onun yakınmalarından usanıp pencereye doğru baktıklarında buruşmuş beyaz yüzü titriyordu. Dualar mırıldanıyordu. Küçük gri gözleri acıyla doluyordu. Sık sık raslanan yaşlı kadınlardan biriydi o da. Dar kelime dağarcıklarıyla çaresizlik içinde çırpınan, ilgi göremedikçe ya hırçınlaşan ya da sessizleşen kadınlardan... Çalınacak tek kapıları kalan... Tanrı'nın kapısı...

Yaşlı kadın kompartmandakl kadınların arasında yalnız, Nuray'la aynı yaşlarda olan kadına «Hanımefendi» diye hitabediyordu. O ise yapmacık, küçük gülümsemelerle onu dinliyor ya da iç geçirerek elini alnına dayıyor, gözlerini yumuyordu.

Nuray bu kadını garda ince bıyıklı, kır saçlı, kendisi gibi zevkli giyinen bir adamın karşılayacağını tasarladı. Kolej öğrencisi sarışın bir genç kız ve gözlüklü, neşeli bir delikanlıyla... Hep birlikte, ga-

rın önünde bekleyen arabalarına bineceklerdi.

Kapı açıldı ve kompartmandaki kadınlar çok şaşırdılar. Az önce büzgülü, çiçekli bir elbiseyle aralarından ayrılan sarı saçlı kadın şimdi göğsünde yıldızı, yakasında numarasıyla bir polis üniforması içinde karşılarında duruyordu. Kadın onlarda uyandırdığı şaşkınlığı sezmiş olmalıydı. Ama umursamazlıkla, karşıya, pencereye bakarak içeri girdi ve kapıyı güçlü bir el hareketiyle çekip kapadı. Elindeki paketi çantasına yerleştirirken kadınlar süzüyordu onu. Omuzlarını, dolgun kalçasını, kısa ve kalın bacaklarını... Hepsi sanki bir polis üniformasının içinde bir kadın vücudunun nasıl göründüğünü merak ediyordu. Üstünü değiştirdikten sonra davranışlarına canlılık ve sertlik gelmiş gibiydi. Saçlarını dümdüz arkaya doğru taramıştı. Hafif bir kolonya kokusu yayılıyordu üstünden.

«Maşallah çok yakışmış» dedi yaşlı kadın.

«Ya evet,» dedi gülümsiyerek, Nuray'la aynı yaşlarda olan kadın. Demek hanımlara polislik de yakışıyormuş...

Polis gülümsedi. Bu gülümseyişi ona sorular sorma cesaretini verdi kadınlara. O kollarını göğsünde kavuşturmuştu ve sorulara karşılık vermeden önce duraksıyor, kendisine soru yönelteni sanki biraz üstten bakarak süzüyordu. Hafif gülümseyişinin gerisinde donuk bir kuşkuyu da her an koruyor gibiydi. Ankara'da kursa devam ediyordu. Kursu bitirince komiser olacaktı. Hafta sonlarını evinde, beş yaşındaki kızı, kayınvaldesi ve meslekdaşı olan kocasıyla geçiriyordu. İki aydır her hafta yinelenen bu yolculuklardan usanmıştı. Yolculuklarda ders çalışıyordu. Mavi plâstik kaplı defterde ders notları vardı. Tren birbuçuk saatlik bir gecikmeyle Ankara'ya varacaktı. İlk dersi kaçırdığını ve bu yüzden cezalandırılmaktan çekindiğini söyledi.

«Ama suç sizde değil ki... dedi Nuray. Trenin rötar yaptığını söylersiniz.»

«Bu bir mazeret değil,» dedi polis. Yüzünde onun bu saflığına şaşırmış gibi bir anlam belirdi.

Makyajını bitirdikten sonra siyah, çiçekli kutuyu çantasına yerleştiren genç kız yumuşak ve özentili bir sesle polise kendisinin de polis olmayı arzu ettiğini söyledi. Sonra mesleğinden memnun olup olmadığını sordu ona.

«Memnunum, fakat bazı zorlukları var tabii» diye karşılık verdi polis.

«Ne gibi zorluklar?» diye sordu Nuray. İyi niyetli görünmeye çalışıyordu.

Polis durgun bakışlarıyla süzdü onu, sonra sıkıntılı bir sesle:

«Geceleri, dedi, bazan saat üçte kalkar, vazife başına koşarız.»

«Ne için?» diye sordu Nuray.

«Aramalar olur,» dedi polis, kuru bir sesle.

«Yurtlar falan mı?»

«Evet, dedi yurtlar ve bazı evler, kız öğrencilerin kaldığı... Biliyorsunuz artık hanım kızlarımız da bu işlere bulaştı. Erkeklerden geri kalmadılar.» Alaycı bir gülümseme belirdi yüzünde.

Nuray bakışlarını kaçırdı ondan. Onu kızının bir süredir arkadaşlarıyla kaldığı evin kapısından içeri hızla girerken görür gibi oldu. Kadın polis yatağından fırlamış kızını bileğinden yakalıyor, ona sorular soruyor, ya da onun solgun ve inatçı yüzüne bir tokat atıyordu.

«Maddi durumu iyi mi?» diye sordu esmer genç kız.

«Eh işte... tazminatlar falan...» dedi polis.

«Bankada çalışmak bana sıkıcı geliyor da...» dedi genç kız. «Çok monoton. Ailem razı gelirse gelecek yıl başvuracağım. Zevklidir herhalde değil mi?»

«Bana göre yorucu, ama zevkli,» dedi polis.

«Ne bakımdan?» diye sordu Nuray.

«Bir kere, vatandaşın huzuru için çalışıyorsunuz. Bilmiyorum, bana zevkli geliyor.»

Konuşmaktan yorulmuş gibi söyledi bu sözleri.

«Vazife aşkı olduktan sonra...» dedi gülümsiyerek, Nuray'la yaşıt olan kadın. Nuray ona bir an öfkeyle bakmaktan kendini alamadı.

Bir süre sessizlik oldu. Sonra:

«Ne kadar ağır gidiyor...» diye mırıldandı polis.

«Ya, evet...» dedi Nuray'la aynı yaşlarda olan kadın.

«Gazetenize bakabilir miyim?» Yanında oturan genç kıza gazeteyi işaret etti Nuray. Kompartmanda elden ele dolaşmıştı gazete. Yalnız o gazeteyi okuma isteğini duymamıştı. Artistlerin renkli fotoğrafları ve onların özel yaşayışlarıyla ilgili dedikodularla dolu bu gazeteyi okumayı kendine yakıştıramamıştı. Belki de kompartmanda bulunan öteki kadınlardan kendini ayırmaya özen gösteriyordu. Yazdığı bu ilk roman onu birden bir dönüm noktasına getirmişti. Gazeteyi istedi, çünkü bu daracık kompartmanda birden yalnızlık duygusuna kapılmıştı. Okumaya koyuldu.

«ŞEN GÜL ÖLDÜRÜLDÜ MÜ?»

Şengül'ün mavi bikinili fotoğrafı sayfanın yarısını kaplamıştı. Sarı kısa saçlarının perçemi gözlerine kadar iniyordu. Ellerini iri kalçalarına dayamıştı. Gülümsüyordu. Öteki fotoğraf Şengül'ün bir elektrik direğine çarpmış arabasını gösteriyordu. Sayfanın alt tarafındaki fotoğrafta, şişman, başörtülü, ağlayan yaşlı bir kadınla, saçları dağınık, yüzü makyajsız bir genç kız görülüyordu. Şengül'ün annesi ve kızkardeşi... Annesinin sözleri yazılıydı fotoğrafın altında: «O evimizin direğiydi. Bize o bakıyordu. Biz şimdi onsuz nasıl yaşıyacağız?»

Nuray yazıyı okumaya başladı. Şengül onsekiz yaşındayken bir assubayla evlenmişti. Kocası onun eskiden çok iyi kalpli ve yuvasına bağlı bir kız olduğunu söylemişti, ölümünden sonra:

«Beraber çok mutluyduk, ama birgün Şengül evden kaçtı ve bir daha dönmedi. Sonradan onun gazinolarda dansöz olarak çalıştığını öğrendim.»

«Şengül herkese mavi boncuk dağıtırdı» diyordu, son çalıştığı gazinonun patronu. Sevgililerinden biri ise: «Şöhret onun başını döndürmüştü» diyordu. Şengül son günlerde büyük bir soygun olayına adı karışan bir adamla ve büyük bir ihracatçı olarak ta-

nınan bir başka adamla aynı zamanda ilişki kurmuştu. Bu iki adam arasında rekabet olduğu söyleniyordu. Son gece Şengül'e bir telefon gelmişti. O da kızkardeşini yanına alıp arabasıyla dışarı çıkmıştı. Sarhoştu. Cenazesine yakın akrabalarından ve bir kaç kişiden başka gelen olmamıştı.

Saat onaltıda tren gara girdi. Oldukça sıcaktı hava. Kompartımandaki kadınlar üstlerine başlarına son bir çeki düzen vererek, çantalarını, valizlerini ellerine almışlar, ayakta beklemeye koyulmuşlardı. Esmer genç kız çevik, telâşlı hareketlerle eşyalarını bir kez daha gözden geçirmiş ve pencereye doğru atılmıştı. Ayaklarının üstünde yükseliyor, başını hızla sağa sola çevirerek peronda bekleyenler arasında aradığı kişiyi bulmaya çalışıyordu. Nuray'la aynı yaşlarda olan kadın da pencere kıyısına doğru sokulmuştu ve durgun, ölçülü bir biçimde gözden geçiriyordu dışarda bekleyenleri. Birden genç kız olduğu yerde sıçradı ve kolunu hızla pencereden dışarı çıkarırken dirseğiyle kadının burnuna çarpıverdi. Kadın irkildi, kaşlarını çattı, elini burnuna götürdü ve genç kıza tersliyecek gibi baktı. Ama kız onunla ilgilenecek, onu işitecek durumda değildi. Gülerek bağırıyordu: «Şükrü abi! Şükrü abi!» Esmer, tıknaz bir adam pencereye doğru koşmaya başladı. Koştukça açık, kıllı göğsündeki altın zincirli kolye sağa sola sallanıyordu. Adamın kalın, küt bir boynu vardı ve kıvırcık saçları ensesine iniyordu. Pencereye iyice yaklaşınca gülerek elini uzattı ve ağzının kıyısındaki altın dişi parladı. Kadın ise elini burnundan çekmişti. Bir an küçümser gibi kıza ve onun Şükrü abisine baktı. Nuray oturarak bekliyordu. Kendisiyle aynı yaşlarda olan bu kadını kimlerin karşılayacağını merak ediyordu. Kadın donuk ve birden yaşlanmış görünen yüzünü pencereden çekti. Siyah deri çantasını aldı ve belli belirsiz sıkıntılı bir gülümsemeyle önce kadın polisle sonra da ötekilerle vedalaştı. Kompartımandan çıktı. Nuray kompartımanda yalnız kalınca ayağa kalktı; perondaki kalabalığa baktı. Ödülü veren Güzel Sanatlar Kulübü'nden

bir kişi Yayınevine telefon ederek onu garda karşılayacaklarını bildirmişti. Nuray, kucaklaşan, valizleri ellerine alıp çıkışa doğru yürüyen, yüksek sesle konuşan ya da ortalıkta kaygılı bakışlarla aranan insanlar arasında sanatçı ve aydın görünüşlü kişileri bulmaya çalışıyordu. Gözlüklü, sakallı, pipolu ya da süet ceketli, kadife pantalonlu birini... Dışarıda görülen erkekler daha çok küçük duygularla heyecanlanıp, öfkelenen sıradan erkeklerdi. Memurlar, köylüler... Birden kalabalığın arasında kadın polisle, az önce umutsuzluğa kapılan kadını gördü. Birlikte çıkışa doğru yürüyorlardı. Gözden kaybolmadan önce birbirlerine bakıp gülümseyerek bir şeyler söylediler. Belki de birbirlerine adreslerini verecekler ve yolda başlayan bu yüzeysel ahbablığı koyulaştıracaklardı. Nuray pardösüsünü ikiye katladı ve fermuarı bozuk olan küçük yolculuk çantasının üstüne bastırdı. Trenden indi. Kimse yanına yaklaşmıyor ve «Nuray İlkin siz misiniz?» diye sormuyordu. Şimdi tek başına Güzel Sanatlar Kulübüne gidip kendisini tanıtması ve ödül almak için buraya geldiğini söylemesi ne kadar güçtü! Oysa kızı kendisiyle birlikte gelseydi, bu heyecanlı, mutlu olayı onunla paylaşsaydı...

Acaba kızı Ankara'ya gelmeyi ve ödül töreninde bulunmayı ister miydi? Nuray bunu ona soramamıştı bile. Bu ödülü aldığını öğrendikten sonra kızının gelip kendisini kutlamasını beklemişti. Gazetede okumuş olmalıydı. İki gün bekledi. Sonunda kendisi gidip onu evinde buldu. Ev kalabalıktı. Kızının kız ve erkek arkadaşları örtüsüz tahta masanın çevresine oturmuşlardı. İçerisi duman doluydu, masanın üstünde kitapların, kâğıtların arasında boşalmış çay bardakları ve izmarit dolu tablalar vardı. Seçkin, dalgınlığından zorlukla sıyrılıyormuş gibi:

«Hayrola anne?» demişti gülümseyerek. Arkadaşları da durgun ve çekingen gülümsemelerle ayağa kalkıp elini sıkmışlardı. Nuray kızını yanaklarından öpmüştü. Heyecanlıydı. Kızının hergün gazete okuduğunu biliyordu. Öyleyse niye haberi olmamış gibi davranıyordu? Arkadaşları da öyle... Nuray'a masa-

nın çevresinde, aralarında yer açmışlardı. Masanın üstünde kâğıtlar, tükenmez kalemler ve bazı dergiler vardı.

«Çalışıyorsunuz galiba,» demişti Nuray, «sizi alıkoymıyayım.»

Başlarını hafifçe eğerek susmuşlardı. O anda neyle uğraştıklarını kendisine de söyliyeceklerini umuyordu Nuray. Nedense söylemediler. Nuray göz ucuyla bir kâğıdın üstünde mürekkeple yazılmış bir yazının ilk sözcüğünü görebilmişti. «Halkımız...» Sonra kaçırmıştı gözlerini. Ondan bile gizlediklerine göre... Fazla oturamayacağını ve kızıyla başbaşa konuşamayacağını sezmişti. Kızı ona çay getirip:

«Karnın aç mı?» diye sormuştu. Kızının sesindeki yakınlık birden Nuray'ın içini buruk bir mutlulukla doldurmuştu.

«Yo hayır,» demişti. Ben seni şey için aradım... Birkaç gün sonra Ankara'ya gidiyorum da... Duymuşsundur herhalde...»

«Duydum,» demişti Seçkin, başını sallıyarak. Sonra olağan, dingin bir sesle eklemişti: «Gözünaydın.»

«Kutlarız.» Masanın çevresinde oturanlardan, çok sigara içtiği ve az beslendiği belli olan dar omuzlu, solgun yüzlü bir delikanlı söylemişti bunu.

«Sağolun.» demişti Nuray. Niçin birden bir utangaçlık duygusuna kapılmıştı? Bir masanın çevresine oturmuş, hepsi de solgun ve bakımsız görünen ve kızı yaşında olan bu çocukların karşısında niçin suçluluk duygusunu andıran bir duygu doldurmuştu içini? Onlara bazı sorular sormak ve kızına verdiği öğütlerin benzeri öğütler vermek istiyordu. Nedense onlar bazı şeyleri kendisinden daha iyi biliyorlarmış gibi gelmişti ona. Uykularını, sağlıklarını hiçe sayarak o kadar çok düşünüyorlar ve tartışıyorlardı ki...

Nuray kızıyla kapıda bir an yalnız kalınca cesaretini toplayarak sormuştu ona:

«Miting için birşeyler mi hazırlıyorsunuz?»

Seçkin ciddi bir yüzle başını «evet» anlamında sallamakla yetinmişti.

«Ama...»

«Biliyoruz...»

«Çok kötü sonuçlar doğabilir.»

«Düşünüyoruz işte.»

«Ben Ankara'da olacağım.»

«Ödül töreninde...» Gülümsemişti Seçkin bunu söylerken. Buruk, zorlama bir gülümseme...

«Merak edeceğim.»

«Etme... anne...»

Nuray yeniden yanaklarından öpmüştü onu. Sabun ve gençlik kokuyordu teni.

Seçkin annesinin yazdığı bu romanı önemli bulmuyordu. Ödül alışını da... «Ödülü kimler veriyor?» Bunu söylememişti, ama, Nuray onun bakışlarından bunu söylemek istediğini sezmişti. Bu ödülün verilişi de öyle bir zamana raslamıştı ki... Nisan ayının son günleri... Toplum gerginlik, bekleyiş, ürküntü içinde...

Çevresine bakınırken birden az ötedeki gar müdürlüğünün önüne bir kalabalığın biriktiğini gördü. İnsanlar telâşlı yüzleriyle oraya doğru koşuyorlardı. Kapıda birikenler camlı kapıdan içeriyi görmeye çalışıyorlar ve birbirlerine birşeyler anlatıyorlardı. Nuray oraya niçin biriktiklerini hızlı adımlarla yanından geçen, orta yaşlı, bir adama sordu:

«Bir genç yakalamışlar,» dedi adam; bir an Nuray'ın yüzüne baktı; sonra o da hızla o yana yöneldi.

Nuray bütün varlığını bir tedirginliğin kapladığını duydu birden. Yaşanılan günlerin en belirgin en sık olaylarındandı bu. Bir gencin yakalanması...

Ürpererek bekledi bir an. Sonra o da kapıya doğru yürüdü. Erkekler, genç ve orta yaşlı erkekler, yeni yetme erkekler, içerde olup biteni hırsla görmeğe çalışıyorlardı. Ayaklarının üstünde yükseliyorlar, birbirlerini iterek kendilerine bir yer açmaya çalışıyorlardı. Nuray da bir an ele geçirdiği bir aralıktan gördü içeriyi. Tıklım tıklım doluydu. Garın üniformalı memurlarını ve içeriye doluşmuş meraklıları seçebildi yalnız. Yakalanan genci göremedi. Onu göre-

bilmek için sabırsızlanıyordu.

«İyi benzettiler oğlanı ha!»

Ellerini arkasında kavuşturmuş, iri gövdeli bir adamdı bunu söyleyen. Yanındaki adama göz ucuyla bakıp bir kahkaha atarak... Yanındaki de gülerek sallıyordu başını.

«Haydi bastır!»

Genç bir sesti bu. Körpe ve keyifli bir ses... Saçları kazınmış, yüzü kemikli ve esmer, dar alınlı bir delikanlı...

«Keseceksin annadın mı, Arabistan'daki gibi, böylelerinin elini.»

Kendi bileğini bir testereyle kesiyormuş gibi yaparak söylemişti bunu bir başkası, siyah takım elbiseli, otuz yaşlarında biri...

Nuray irkilerek sordu adama:

«Ne yapmış?»

«Yankesici abla!..»

Camlı kapıdan çıkıyorlardı şimdi. Nuray'ın ilgisi azalmıştı biraz. «Onlardan biri» değildi.

Garın üniformalı bir memuru, bir bekçi, bir polis, bir de kısa boylu, dazlak kafalı yaşlıca bir adam... Adamın gözleri öfkeyle parlıyordu. Kapının önünde bekleyenlerde bir an bir sessizlik oldu. Herkes suçluyu görmek istiyordu. Tanımak istiyordu.

Küçük ve beyaz bir yüzdü bu. Henüz sakalı terlememiş bir yüz... Onbeş yaşından fazla olamazdı. Yüzü beyazdı ama yanaklarında kırmızı izler vardı. Tokat izleri... Bakışları merakla, şaşkınlıkla ve inatçı bir muziplikle gezindi kalabalığın üstünde. Bir polisin eli onun ince kolunu sımsıkı kavramıştı.

Suçlu az ötede dönüp arkasına bakmaya çalıştı. Arkasından kimlerin geldiğini görmek istiyordu sanki.

Bir tren düdüğünü çalarak perona girdi. Bekleyenlerden bazıları, trene doğru koşuştu. Bir kadın sesinin yaptığı anons gürültüler içinde uğuldadı. Nuray donakalmıştı. Çocuk gözden kayboldu.

NURAY İLKİN'İN ROMANINDAN

«Bağların arasındaki tozlu ince yolda yürüyorduk. Babamın elinde küçük bir valiz vardı. Hava toz ve incir kokuyordu. Sessizlikte ağustos böceklerinin ötüşleri duyuluyordu. Sararmış üzüm salkımları toprağa değiyordu. Babamın yanında yürürken onun beni bırakıp döneceğini biliyordum. İnce sarı tozdan oluşmuş küçük tümseklere daldırıyordum ayaklarımı. Toz bulutu babamla benim yüzlerimize doğru yükseliyordu.

«Yapma kızım» dedi babam.

Önüme bakıyor ve gözlerimle toz yığınlarını arıyordum. Toz kümelerini bir balon gibi söndürüyordum. Babam geri dönecekti ve ben üzüm salkımları, ağustos böcekleri, incir kokuları, tozlu bağ yolları arasında kalacaktım. Bizi ıssız istasyonda indiren tren hergün aynı saatlarda düdüğünü öttürerek geçecekti.

Birden yaprakların arasında bir hışırtı, bir kıpırdanma oldu. Yolun bir kıyısından öteki kıyısına bir ok gibi fırlayan ince, parlak bir yılan gördüm. Babam durdurdu beni. İşte o zaman babama: «Sen de burada kal baba» dedim.

«Kalamam, dedi. Ama seni görmeğe gelirim. Burada bol bol üzüm, incir, armut ve erik yersin. Sözlerini dinlersen halanla enişten seni çocukları gibi severler. Çocuklarla bol bol oynarsın. Burada çok güzel oyunlar oynanır. Göreceksin.»

Halamı kuyunun başında bulduk. Beyaz şişman yüzüyle gülümsedi. Beni kucakladı. Sonra gözyaşlarını sildi. Çevremizde arılar dolaşıyordu. Kuyunun yanında büyük, tahtadan üzüm dolu bir tekne vardı. Yerler ıslaktı. Halamın iki oğlu ağaçlardan inip yanıma geldiler. Az sonra halam ocağın başına gitti. Şalvarlı, yeme-

nili kadınlara ve erkeklere bakır tabaklarda yemek koyup uzattı. Onlar da toprağın üstünde bir çember olup oturdular.

Babam akşamüstü getirdiği valizi bırakıp gitti. Halam valizi açtı. Annemin ölmeden önce benim için diktirdiği elbiseleri çıkarıp inceledi. Yeniden gözlerini sildi. Halamın iki oğlu benim de ağaca tırmanmamı istiyorlardı. Bense kuyunun yanında gülümsiyerek öylece duruyordum. Tren düdüğünü duyunca birden babamın ne kadar üzgün olduğunu düşündüm. Bence burada istediğim kadar üzüm yiyebilecektim. Öyle sanıyordum.

Halam duvar kıyısındaki sedire, yanına oturttu beni. Öğütler verdi. O bana öğütler verirken hava karardı. Karşımızda gülen bir ay belirdi. Çakallar ulumaya başladı. Halam lüks lâmbasını yakıp duvardaki çiviye astı. Halamın iki oğlu da gelip yanımıza oturdu:

«Hep bizde mi kalacak?» diye sordular.

«Evet, dedi halam. O artık bizim kızımız oldu.»

Kendileriyle birlikte oynamamı istediler. Ben önce isteksiz davrandım. Sonra koşmaya başladım. Saklambaç oynuyorduk. Evin arka tarafına doğru gittim ve duvar dibine çökerek beklemeye koyuldum. Karşımda, karanlıkta, ağaçların gölgeleri birbirine karışıyordu. Aydede ise sarışındı. Birden bir tıkırtı duydum yanıbaşımda. Titredim. Sonra ay ışığında çıplak büyük bir erkek başıyla karşılaştım.

«Anne!» diye bağırdım birden.

Bana doğru uzanan baston karanlıkta bir yılan gibi göründü bana.

«Gelir gelmez haylazlığa mı başladın?» dedi ve evin ön tarafına geçti. O zaman onun eniştem olduğunu anladım. Yürüdüm arkasından. Bastonunu halama verdi. Hasır koltuğa oturdu. Anlıyamadığım bir şeyler homurdandı.

Halam hemen bakır bir tencere getirip masanın üstüne koydu.

Yemekte eniştem bana bakıp homurdandı yine. Ben de ürkerek baktım yüzüne. Ağlamak istedim, ama sustum.

Yemekten sonra halamın oğulları beni samanlı toprakla sıvalı üzüm sergisine götürdüler. Üzümler serilmemişti daha. Sergi günün sıcaklığını koruyordu. Onlar koşarken ben aydedeye bir sırdaşımmış gibi baktım.»

.....

«Ben de halamın oğullarıya birlikte çekirge ve kelebek avına çıkıyordum. Onları kavanozlara kapatıp ölümlerini bekliyorduk. Kanatlarını son kez çırpışları annemi düşündürüyordu bana. Ama artık burayı da seviyordum. Üzümleri toplayıp kelterlere dolduran şalvarlı kadınlar, başları sarı peştemallarla sarılı erkekler zaman zaman şakalaşıyorlardı. Erkeklerden biri türkü söylüyordu. Eniştemin ise külot pantalonu ve hasır şapkasıyla zaman zaman aralarında dolaştığını görüyordum. Eniştemi görünce hemen gizleniyordum. Nedense burada hep ondan izinsiz, gizlice yaşıyormuşum gibi geliyordu bana. Tren düdükleri ise babamı bir türlü getirmiyordu. Eniştem yemeklerini çoğu zaman bizlerden ayrı, tek başına yiyordu. Bazan da iki oğlunu dizlerine oturtuyordu. Bazı geceler şehirde kalıyor, bağa gelmiyordu. Onun gelmediği gecelerden birinde halam bizi toprağa, ağaçların arasındaki bir açıklığa oturttu ve karşımıza geçerek bize bir şarkı öğretti. Başörtüsü ve iri gövdesiyle ayakta duruyor, ellerini bir şarkıcı gibi oynatarak, ince, titrek bir sesle söylüyordu:

«Gökyüzünde parlayan sayısız yıldızlar...»

Nedense halam böyle karşımızda, sırtını aydedeye vermiş şarkı söylerken bana ağlıyormuş gibi göründü ve onu sevdiğimi anladım. Halam da toprağın üstüne yanımıza oturunca «Bir şiir

okuyayım mı?» dedim. Ayağa kalktım ve annemin sınıfımızda öğrettiği bir şiiri, ellerimi iki yanıma kavuşturarak okumaya koyuldum.

.....

Bazı sabahlar evdekiler uyanmadan ben uyanıyor, bir süre gökyüzüne bakıyordum. Sonra da halamı uyandırmamaya çalışarak sessizce yorganın altından süzülüyor, bağa doğru yürüyordum. Çiğle ıslanmış, buğulu üzüm salkımlarından en büyüğünü arıyordum. Toprağa oturup yiyordum. Tadı güzeldi, ama herşeyi gizlice yapıyormuşum gibi geliyordu bana. Halam canım üzüm istediği zaman başka bağlardan da koparabileceğimi söylemişti. Canımızın çektiği bir meyveyi hemen koparıp eve getirmeden yemek hırsızlık sayılmıyordu çünkü. Ben üzüm tanelerini koparıp ağzıma atarken ince tozlu yolda rengârenk bir kalabalık beliriyordu. Dalların, yaprakların ardına gizlenip onların önümden geçişini izliyordum. Ayaklarında tozlu, siyah lâstik pabuçlar vardı. Çoğunun elbisesi yamalarla doluydu. Ellerinde küçük çıkınlarını tutuyorlardı. Nedense ürküyordum onlardan. Kalabalıktılar.

Akşamları eğer üzümler hâlâ serilmemişse halamın çocuklarıyla sergide koşuyorduk. Sonra da halamla birlikte orada, yer döşeğinde uyuyorduk. Eniştem ise bağa geldiği günler yukarıda, odasında uyuyordu. Ben bir kez bile onun odasına girmemiştim. Yalnız o yokken koridorda durup açık kapıdan içeriye bakmıştım. Odada siyah meşin kaplı, oymalı iki koltuk ve bir sehpa vardı. Karyolası vişne renkli kadife bir örtüyle örtülüydü. Duvardaki rafta kalın ciltli kitaplar ve rafın üstünde Atatürk'ün, Fevzi Çakmak'ın ve eniştemin subay elbiseleri içinde fotoğrafları vardı.

.....

Kışın şehre, çarşı içindeki iki katlı eve taşınıyorduk. Kuzenlerimle birlikte okula gidiyor-

dum. Okuldan gelince onlar sokakta oynarken ben halamın öğrettiği kanaviça, çin iğnesi gibi el işlerini yapıyordum.

Halamın oğulları hava kararıncaya kadar dışarda kalabiliyordu. Sokaklarda koşabiliyorlar, alanlarda top oynuyorlar, ağaçlara tırmanıyorlar, sapanlarla kuş vuruyorlar, öteki erkek çocuklarıyla dövüşüyorlardı. Otomobillerin yanına sokuluyorlar, markalarını öğreniyorlardı. Çevik, inatçı bacakları heryere götürebiliyordu onları. Bahçe duvarlarından atlıyabiliyorlar, yokuş aşağı kayabiliyorlardı. Bana da oynamam için zaman zaman izin veriyordu halam. Ama ya sofadaki divanın üstünde, ya da kapı önünde... Bezden bebeğimi dizlerimde uyutarak ya da ona elbiseler dikerek oynuyordum. Arkadaşlarımla kendimizi annelere, kadınlara benzeterek oynuyorduk. Erkek çocukları ise çoğu zaman alayla bakıyordu bize. Ellerinde kargılarla, sopalarla, hızla kayan bisikletleriyle geçiyorlardı yanımızdan. Onların oyunlarımızı bozmasından, bebeklerimizi kapıp fırlatmasından korkuyorduk. Onlar sokakların, ağaçların sahibiydi. Biz ise bebeklerin, bebek elbiselerinin ve büyüklerimizin bize öğrettiği el işlerinin... Halam bana çeşitli nakışlar öğretiyordu. Böylece büyüyordum. Bağa gideceğimiz yaz günlerini özlüyordum. Ama on üç yaşıma gelince halam elime bir bıçak ve bir kelter verdi ve beni işçilerin arasına gönderdi. Üzümün toplandığı günlerde de yine işçilerle birlikte sergide üzüm topluyor, ayıklıyor ve çuvallara dolduruyordum. Halam büyük tahta teknenin içinde çıplak ayaklarıyla üzümleri eziyordu. Sonra büyük kazanda saatlarca kaynıyor ve koyulaşıyordu üzüm suyu. Eniştem odasında uyur ya da kitap okurken, kuzenlerim ellerinde kargılarla ağaçların arasında dolaşırken halamla ben işçilerin arasında oluyorduk.

Bazı geceler uyuyamıyordum ve doldurduğum

ağır kelteri almak için yanıma yaklaşan siyah gözlü, en genç işçinin elmacık kemiklerinde parlayan kırmızılığı ve kalın dudaklarındaki gülümsemeyi gözlerimde canlandırıyordum. Yoksa diyordum, onunla mı evleneceğim? Çünkü kızlar evlenmek için büyüyordu ve ben filmlerdeki gibi güzel siyah gözlü bir erkekle evlenmek istiyordum. Üzüm toplarken gözlerimle hep onu arıyordum, ama birgün öteki işçilerle şakalaşırken yakaladım onu. «K» sesini «G» olarak söylüyordu. Vazgeçtim onunla evlenmekten. Çünkü onlar akşam olunca halamdan para alıyorlardı. Bense almıyordum. Bu benim onlar gibi işçi olmadığımı gösteriyordu. İşçiler kendi aralarında şakalaşıyorlardı. Zaman zaman az çalışanları gözetleyip halama bildirmek istiyordum. Yalnızlık duyuyordum.

Bir öğle sonrası kuzenlerimin koşarak dereye doğru gittiklerini gördüm. Bacaklarımdan ter sızıyordu. Saçlarım enseme yapışmıştı. Birden elimdeki bıçağı yere bırakıp arkalarından gittim. Onlar dere kıyısına gelince soyundular ve donlarıyla girdiler suya. Su alçaktı. Ben de eteğimi dizlerimde toplayıp suların içinde yürüdüm. Bir an ayağım kaydı ve her yanım ıslandı, göğüslerime kadar. Oğlanlar kahkahalarla gülüyorlardı. Ben de gülüyordum. Kıyıya çıktık. Kıyı ayva ve nar ağaçlarıyla doluydu. Onlar: «Koparalım» dediler. «Hadi» dedim ben de. Bulduğumuz uzun kargılarla meyveleri düşürmeye başladık. Henüz olgunlaşmamışlardı. Ama o an onların yaptığı herşeyi ben de yapmak istiyordum. Topladığımız meyveleri eteğime doldurmuyordum. Birden kalın bir erkek sesiyle irkildik. Onlar hemen koşarak dereye daldılar. Bense bocaladım. Meyveleri bırakmak istemiyordum. Adam ağaçların arasından çıktı. Çok uzun, uçları yukarı doğru kıvrılmış bıyıkları vardı. Eniştem gibi külot pantalon giyinmişti.

Koşmaya başladım. Derenin sularına dizlerime kadar battığımda onun sesini duydum. «Tüh!» diye bağırıyordu. «Bir de kız olacaksın!» Ağlıyacak gibi oldum. Ama hâlâ eteğimdeki meyveleri sıkı sıkı tutuyordum. Çünkü yine de oğlanların başaramadığı bir şeyi başarma isteği duyuyordum. Beni yalnız bırakmışlardı. Öfkeden titriyordum. Meyveleri götürüp önlerine atacak ve bir tekini bile yemiyecektim.

Kuyunun başına geldiğimde onları halamla birlikte gördüm. Birşeyler anlatıyorlardı. Halamın yüzü asılmıştı. Benim yaklaştığımı görünce birden yürüdü bana doğru. Ürkütücü bir sesle bağırdı: «Terbiyesiz». Donup kaldım ve eteğimdeki meyveleri yere bırakıverdim. Aynı anda bacaklarımın arasında bir ıslaklık duydum. Oğlanlar ise arkada, ellerini ağızlarına bastırarak gülüyorlardı. Halamın ayağındaki terliği çıkarıp eline aldığını gördüm. Sırtımı döndüm. Koşmak istedim. Ama kurtulamadım. Terlik başıma çarptı. İşçiler o sırada gitmeye hazırlanıyorlardı. Birden onların ardına takılıp onlarla gitmek istedim. Ama onların arasında ne yapardım? Ben de onlar gibi gündelikçi mi olurdum? Bunu istemiyordum. Okula gitmek ve öğretmen olmak istiyordum. Annem gibi... Arkama hiç bakmadan koşuyordum. Soluk soluğa kaldım. Yabancı bağlara gelmiştim. Adım atamıyacak kadar yorulunca durdum ve bir asmanın arkasına saklandım. İşçiler şakalaşarak tozlu yoldan geçip gittiler. Toprağa yüzükoyun uzandım ve ağlamaya başladım. Bana niçin haksızlık edilmişti? Yaramazlık ve oyunlar onların hakkıydı da benim değil miydi? Az sonra seslerini duydum. Halam ve iki oğlu adımı bağırarak beni arıyorlardı. Bense bütün geceyi burada geçirmeyi istiyordum. Belki de ıslak elbiselerimle geceyi burada geçirirsem hasta olur, ölebilirdim. Anneme kızıyordum. Ondan öç almak istiyordum. Yüzümü toprağa yaslamıştım. Hava kara-

rıyordu. Beni çağırıyorlardı. Çakallar ulumaya başladı. Korkdum. Bir kurdun gelip beni yiyebileceğini ya da bir ayının üstümde yürüyebileceğini düşündüm. Kalktım ayağa. Fener ışıklarına doğru: «Buradayım!» diye bağırdım.

Halam o gece yanına yatırdı beni. Gökyüzüne bakarak konuştu:

«Kızlara böyle şeyler yakışır mı?» dedi. «Onlar erkek. Sen onlara uyma. Bak görüyorsun enişten çoğu geceler bağa uğramıyor. Geziyor. İçki de içiyor. Ben burada işlerin başından hiç ayrılmıyorum. Sen de benim kızımsın. Ayıp değil mi? dereye giriyorsun, elbiselerin ıslanıyor. Erkek işçiler var.» Ayışığında onun yüzüne bakıyor, dinliyordum.

«Rahmetli annene benziyorsun, dedi. O da erkeklerle yarışıp dururdu. Kadın kadınlığını bilmeli. İşte annen sonunda...»

BÖLÜM

Kimsenin kendisini tanıyıp yanına gelmediğini görünce peronun basamaklarını inmeye koyuldu. Birden gözleri hafifçe karardı. Başı dönüyordu. Başının içinde ağır, karışık bir yumak vardı sanki. Garın gürültüleri, tren düdükleri bir kıskaçla sıkıştırır gibiydi beğnini. Bir elini duvara yasladı. Tansiyonu yükselmiş olmalıydı. Birkaç yıldan beri sinirsel tansiyon sık sık yokluyordu onu. Çarpıntılar ve ter... O anlarda sanki kanlı bilekleriyle koşan annesine yetişmeye çalışıyordu o da. Bu karabasandan kurtulabilmek için hayatını aşırılıklarla doldurmuştu. Son zamanlarda ise bazı Cumartesi geceleri bütün pişmanlıklarını kafasından söküp atmak ve kendini tehlikeli bir uykunun uçurumuna bırakmak için sızıp kalıncaya kadar içiyordu. Ama bir başarı kazanmıştı şimdi.

Kısa bir süre eli duvara dayalı öylece durdu loş basamaklarda. Yanıbaşından insanlar kaba ve bencil davranışlarıyla hızlı hızlı geçip gidiyorlardı. Birden yakında bir yerde bir sazın çalındığını duydu. Elini hafifçe duvardan çekti. Geçidin öteki yanından sızan aydınlıkta, yere çömelmiş on bir on iki yaşlarında bir erkek çocuğunu gördü. Başında büyükçe bir kasket vardı. Çatlak, yanık sesiyle saza eşlik ediyordu. Nuray çocuğun iki gözünün de perdeli olduğunu gördü. Hızla geçip gidiyordu insanlar. Bazıları koşar adım madeni bir parayı çocuğun önündeki beze doğru savuruyordu.

Çıktı gardan. Bitkinliği sürüyordu. Ama kendini Ankara'da buluvermek birden bir ürperti uyandırmıştı içinde. Sekiz yıldır gelmemişti bu kente. As-

faltlar genişlemişti. Yayalar ve otomobiller trafik işaretlerine uyuyordu. Gençlik parkının kapısından küme küme insanlar girip çıkıyordu. Kocası ve küçük kızıyla göl kıyısına oturup çay içtiği akşam üstleri...

Ulus'a dolmuşla geldi. Alana doğru yürüdü. Duvarlar gazino ilânlarıyla doluydu. Yarı çıplak dansözler, sarıya boyalı saçları ve takma dişleriyle bütün güçlerini cinsel çekicilik için harcayarak poz vermişlerdi. Birden Şengül'ün ölümü geldi aklına. Acaba iş adamı olan sevgilisi çılgın bir kıskançlığa kapılıp kiralık katil mi tutmuştu? Kiralık katil onun başına sert bir cisimle vurup arabasını direğe mi çarptırmıştı? Yoksa bir başka arabayla karşısına çıkıp onu ürkütmüş müydü? Önceleri nasıl bir kızdı Şengül? Bir kenar mahallede kendini aynada seyreden, yoksulluktan utanan, güzelliğine inanan bir kız belki... Annesi zaman zaman onu saçlarından tutup dövüyor. Şegül'ün arkasına kalfalar, şoförler takılıyor. Şengül yolda arkadaşlarıyla yürürken saçlarını savurarak gülüyor ve kahvelere, dükkânlara göz ucuyla bakıyor. Utanıyor, alt dudağını ısırıyor. Kendisine uzatılan bir mektubu alırken yüzü kızarıyor. Para koparmak için annesine yalvarıyor. Kendisine mektubu veren bir assubay. Şengül'ün gözünde gökyüzündeki her uçağın sahibi o. Şengül bir gece kaçıyor. Roman böyle sürebilir.

Önünden giden iki genç kıza Kızılay dolmuşlarının nereden kalktığını sordu. Kızların üstünde bu bahar birden bire moda olan çiçekli, belden büzgülü emprime elbiseler vardı. Biri solgun, geniş gözenekli yüzüne ağır bir fondöten tabakası yaymıştı. Yanaklarına da portakal rengi bir allık... Gülümsiyerek gösterdiler ona dolmuşların yerini. Sonra kolkola geçip gittiler. Çantalarından, ayakkabılarından modaya bütünüyle uyacak güçte olmadıkları anlaşılıyordu. Ulus'taki iş hanlarındaki bürolarda daktilo olarak çalışıyorlardı belki. Akşamüstleri vitrinlere bakıyorlar, isteksiz isteksiz evlerine dönüyorlardı. Birgün otobüste ya da çalıştıkları iş yerinde kendileri gibi az maaşla geçinen, çekingen delikanlılar on-

lara ilgi duyabilirdi. Daha ilk buluşmada kızlar erkeklerin niyetlerinin ciddi olup olmadığını anlamaya çalışacaklardı. Çünkü bir tek hayatı düşlemeye alışmışlardı: Mutlu bir yuva. Oysa bir süre sonra mutlu yuva ev işlerinin, altı değiştirilecek çocuğun ve karısının bedeninde yorgunluklarını unutmaya çalışan erkeğin kendilerini beklediği bir yer olacaktı.

Annelerinin babalarının yanında yaşamaktan sıkıldıkları için evlenen genç kızlar... «Sofrayı kur, bulaşıkları yıka, çamaşırları as, kardeşine bak.» «Bir saat içinde dön, uzağa gitme, bir daha onlarla görüştüğünü görmiyeyim, gülme yollarda, oturup kalkışına dikkat et...» Bu sözlerin sıkıntısıyla yatağında düşler kuran genç kız... Bir evi olacak, eşyaları kocasıyla birlikte seçecek, evinde dilediği yemeği pişirecek, birlikte sinemaya, gazinoya gidecekler, çocukları olacak ve evi kendisi yönetecek. Bu düşlerle kurtuluş arayan kızlar... Yine de kamyon çehizlerini almaya gelince içlerini bir hüzün kaplıyor. Annelerinin babalarının boynuna sarılınca ağlıyorlar. Bir önsezi ürkütüyor onları.

Nuray rasladığı ve hayatlarını tasarladığı kadınlardan ayrı bir yazgı içinde duyuyordu kendini. Ne cinsel çekicilik çabaları, ne de mutlu yuva düşleri... Bu kaldırımlardan kaç kez Cemil'le kolkola geçmişti. Kolkola, yanlarında kızları... «Balık mı alalım et mi?» «taze fasulye pişireyim mi?», «Bak bak kıza alalım mı bu çizmelerden?» «Cevap versene!»

Dolmuş Sıhhıyi'de durunca iki ayağı kesik genç bir adam sürüne sürüne bindi dolmuşa. Yüzü kıpkırmızı ve terliydi. Nuray'ın yanına otururken rahatsız etmekten çekiniyor gibiydi. Kısık bir sesle özür diledi. Nuray Kızılay'da dolmuştan inerken o elleri ve kesik ayakları üstünde sürünerek arka koltuğa geçti. Hafifçe gülümsüyordu ve her an heyecanlı gibiydi. Nuray dolmuştan inerken bir suç işlemiş gibi duydu kendini.

Rasladığı ve etkilediği öteki insanlar gibi unuttu sakat genç adamı da. Kendisini buraya çağıran Güzel Sanatlar Kulübüne gitmeye karar verdi. Daireler,

işyerleri boşalmıştı. Kaldırımları doldurunlar birbirlerini ve vitrinleri seyrederek yürüyorlardı. Birçok kadın mevsimin modasına uyarak giyinmişti hemen. Emprime elbiseler ve spor ceketler... Deri ve süed büyük çantalar... Kalabalığın arasında askerler, beyaz miğferlerini alınlarına indirmiş ikişer üçer kümeler halinde dolaşan polisler... Toplumu saran gerginlik...

Kızı belki de bu yüzden onun sıkıntılarını, arayışlarını anlatan romanını önemsiz bulmuştu.

NURAY İLKİN'İN ROMANINDAN

«Gece yarısına doğru sınırdaki küçük taşra şehrine inmiştik. Bakımsız, kirli bir garajdı bu. Şehir uykudaydı. Bizi valizlerimizle birlikte götürmesi için, yaşlı bir paytoncuyu uykusundan kaldırdık. Soğuk bir kış gecesi... Yeni diktirilmiş siyah mantomun yakasını kaldırıp Cemil'in omuzuna doğru sokuldum. Bir filmin içindeydik sanki. Beni soğuktan ve faytonun sarsıntılarından, sessiz, karanlık şehrin verdiği ürküntüden korumak için koluyla sımsıkı sarmıştı.

Nereye gidiyorduk? Duygularımızın yolunda ilerliyorduk. Yabancı bir şehirde bir faytonda, gecenin ıssızlığında... «Beyaz Geceler» in kişileri sanıyorduk kendimizi. Gerçeği duygularımızla değiştirmek, gerçeği düşe çevirmek büyülüyordu bizi.

Cemil adresi vermişti faytoncuya. Karanlık sokaklardan, ay ışığında, tekerleklerin tıkırtılarıyla, atların nal sesleriyle geçip gidiyorduk.

O faytoncuya parayı öderken ben görmeye çalıştım evimizi. Aşağı doğru iniyordu basamaklar. Kaldırımdan aşağı doğru küçük bir kapıya doğru... Cemil şehre daha önce gelip kiralamıştı burayı. İndik basamakları. Işığı yaktı. Herşeyi güzel buldum. Tabanı kararmış be-

ton olan salonu, iki küçük odayı, arkadaki küçük bahçeyi. Artık kimseye benzememeye çalışarak, kitaplarımız ve duygularımızla bu evde yaşayacaktık.

İki kişilik bir yatak ve kalın bir battaniye satın almış, döşemesi tahta olan odalardan birine koymuştu. Pencereye çarşafı gerip yattık. Ertesi gün başka eşyalar alacaktık. Az eşya. Çünkü şiirlere ve aşka yerleşmek isiyorduk biz. Nikâh törenine gitmeden önce Cemil bir kadeh rakı içirmişti bana. Nikâh memurunun sorusuna «evet» değil de «tabii» demekte inadetmiştik. Tören bize göre gülünç, zavallı bir şeydi. Bütün göreneklerden, çevremizi dolduran bütün alışkanlıklardan, hırslardan soyunarak sarılmak istiyorduk birbirimize. Ne önemi vardı koltukların, mobilyaların, makinaların? Farklıydık biz ve ölümsüz bir aşkı başarmak istiyorduk. İri fareler dolaştı o evde. Kapı ve pencere aralıklarından soğuklar girdi. Beceriksizce kurduğumuz soba tüttü. Üstümde siyah mantomla mutfakta içki soframızı hazırladım. Çeşmelerde su dondu. Müzik dinledik, sarhoş olduk. Komşularla görüşmek istemedik. Birbirimizden başka kimse anlıyamazdı bizi. Kimse...»

.....

«Sıkılıyorum dedim, ona yalnızlıktan çok sıkılıyorum. Niye bizim arkadaşlarımız yok?»

«Birbirimize yetmiyor muyuz? diye karşılık verdi. Kimlerle arkadaşlık edebiliriz? Doğan Bey'lerle mi? Tuğrul Bey'lerle mi? Güngörler'le mi?»

Ne söyleyeceğimi bilemeden baktım ona. Doğan Bey'lerin, Tuğrul Bey'lerin, Güngörler'in ezberlenmiş fıkralarla sınırlı keyiflerini, çocukluk ve meslek anılarıyla ilgili sohbetlerini, bakan ve milletvekilleri üstüne yorumlarını ve fikir tartışmalarını, kitaplıklarındaki ciltli, yaldızlı aşk ve polisiye romanlarla sınırlı zevklerini düşündüm ben de. Onların bize yaptıkları

ziyaretlere karşılık vermek için evlerine gitmiştik. Likör, çikolata ve kahve ikram etmişlerdi. Doğan Bey genç bir çift olduğumuz için bize tecrübeli, şakacı bir ağabey gibi davranmaya çalışmıştı. Hemen Cemil'le aralarında ortak bir konu araştırdı ve hangi takımı tuttuğunu sordu ona. Cemil'in gülerken yüzünün kızardığını görüyordum. Doğan Bey şehir kulübüne üye olmasını salık veriyordu ona. Karısı da bazı akşam yemeklerini ordu evinde yediklerini söyledi. Bazan çok güzel programlar oluyordu. Biz de sık sık oraya gidebilirdik. Gençtik ve bu günleri sonradan çok arardık. Burası küçük şehirdi; ama sıkılmıyorlardı. Arkadaşlar, ahbaplar hep birbirlerine gidip geliyorlar, aralarında oyunlar oynuyorlar ve oteldeki, ordu evindeki eğlence programlarını, balolarını kaçırmıyorlardı. Doğan Bey'in hanımı bazan hanımların da kendi aralarında konken oynayarak çok güzel vakit geçirdiklerini anlatıyordu bana.

Onlar kendi aralarında konuşmaya, birbirlerinin sözlerini pekiştirmeye koyuldukları anda Cemil'le birbirimize baktık. «Evimize gitsek ve bütün bu sözlerle alay etsek» der gibiydik birbirimize.

«Hayır onlarla değil, ama bu şehirde anlaşabileceğimiz hiç insan yok mu?» diye karşılık verdim Cemil'e.

«Ben aramıyorum, dedi. Sıkılıyorsan hadi gel ırmak kıyısında yemek yiyelim.»

Irmak kıyısına gittik. Suların üstünde, sal biçiminde, mavnaların üstünde değişik, sevimli bir lokanta açılmıştı. Batan günün kızıllığı sulara yansıyordu.»

.....

«Değişti hayatımız. Cemil şehir dışındaki otel inşaatının mühendisi oldu. Ben ise beğenilmek istiyordum. Saçlarını onun istediği gibi tarıyor, onun sevdiği renklerde elbiseler giyiyordum.

Onun sevdiği romanları okumak istiyordum. Bütün gücümü, kendimi ona beğendirmek için harcıyordum neredeyse. Onun gözünde bütün kadınlardan üstün olmayı başarmalıydım. Süslenip aynaya baktığım zaman, eşyalarda bir değişiklik yaptığım zaman, kızıma yeni bir elbise diktiğim zaman onun sevgisini biraz daha, biraz daha arttırmayı istiyordum. Yollarda birlikte yürürken yanımızdan geçen göz alıcı kadınları ürpertiyle inceliyordum. Cemil'in gözünde benim üstünlüğümü zedeleyecek her kadın bir düşman gibi görünüyordu bana. İri göğüslü, düzgün bacaklı bir kadın geliyorsa karşıdan kaygılanıyordum. Cemil'in onu görmemesi için elimden geleni yapıyordum. Ya bir soru soruyor ya da bir kitaptan sözediyordum. Onun bacakları daha güzel, ama ben daha akıllıyım demek istiyordum sanki. Eğer o anda Cemil'in yüzünü bana çevirmesini sağlayamamışsam içime bir eziklik, ve yalnızlık duygusu doluyordu. Dünyada milyonlarca insan yaşıyordu ve ben kocamın milyonlarca insan arasından bir tek kişiyi, yalnız beni beğenmesini istiyordum.

.....

O gün çamaşırları yıkayıp balkona asmış, döşemeleri silmiştim. Süslenmiş, kızıma da sarı yün elbisesini giydirmiştim. Akşamüstü kapıda belirecek gülümseme için hazırlanıyordu herşey. Yalnız onun için...

Önümüzde çocuk arabası, yürüyorduk düzgün kırlara ve dağlara yaklaşan güneşe doğru. Küçük değişik kır çiçeklerini gösteriyorduk birbirimize.

Bilmiyorum nasıl oldu. Geride kaldım ve bir çiçeği koparmak için eğildiğimde bir an duruverdim. İşte hayattan aldığım armağanlar, sevgi ve kırlar... O an n'oldu? Niye birden ne olduğunu bilmediğim bir şeyi özler gibi oldum?

Kalktım ayağa. Cemil kızını kucağına almış

göğe doğru kaldırıyordu. Kahkahalarla gülüyorlardı. Onun sevgisine inanıyordum. Öyleyse başaramadığım şey neydi?

Uçsuz bucaksız gökyüzü ve kırlar... Niye bulunuyordum ben acaba bu hayatın içinde? Onun yaptırdığı duvarlar örülüyor, yükseliyordu. Bense pencereden bakınca övünüyordum: Kocamın yükselttiği duvarlar... Yalnızca onun karısıydım. Peki ama nasıl bir insandım?

Cemil durdu. Kızını çimenlerin üstüne bıraktı ve dönüp bana gülümsedi. Arkada mor dağlar, güneşin son ışınları... «Herşeyimi ona bağladım.» dedim kendi kendime.

.....

«Pikaba bir plâk koymuştu Cemil. Akşam yemeğini yemiştik. Ben sofrayı toplamış, sonra da bulaşıkları yıkamıştım. Ben mutfaktayken hemen hemen her akşam dinginlik içinde yerleştiği köşesinde yerini almıştı o. Pencerenin kıyısındaki koltukta. Salona döndüğümde şarabını yudumluyordu. Dalgın bir gülümsemeyle süzmüştü beni. Çoğu akşamlar olduğu gibi... İşte herşey... Akşamüstü, iş dönüşü... Yemeğimiz, şarabımız, mutluluğumuz, odasında uyuyan kızımız ve bizi bekleyen sıcak yatağımız...» Durgun ve ılık bakışları bunları söylüyor gibiydi. Yemek kokuları evin havasına sinmişti. Pencereleri açamıyordum. Sabah başlayan kar yağıyordu hâlâ. Çevreme bakındım. Salon ne kadar küçüktü, birbirimize ne kadar yakın oturmuştuk. Her akşam olduğu gibi... Az sonra biraz daha yakın olmak için yatağa doğru gidecektik. Dışarısı ıssızdı. O anda şarabını yudumlayan, kocam olan bu erkeğe bakmaktan ve müziğin açtığı düşsel yolda ilerlemekten başka yapabileceğim hiçbir şey yokmuş gibi geliyordu bana. Evimiz sıcaktı. Dışarda kar yağıyordu. Ben de gülümsiyerek ona baktım. Tanıyordum onu. Her bakışını, yüzündeki her anlamı, kadehe uzanışını, şişeyi sehpanın yanına,

yere koyuşunu, boynunun kıvrımlarını, bütün giyeceklerini, iç çamaşırlarını, çorap ve mendillerini, ellerinin ısısını, nemini, soluk seslerini, yatakta dönüşünü, yataktaki ağırlığını...

Sonra bakışlarım duvarlara doğru kaydı. Evi de tanıyordum. Hangi köşede is olduğunu, hangi köşenin sık sık örümcek ağıyla kaplandığını, koltukların nereden yıpranmaya başladığını, iğne ve ipliklerin, makasın hangi kutuda olduğunu, hangi musluğun cıvatasının gevşediğini biliyordum. Hepsini teker teker biliyor ve hepsiyle teker teker ilgileniyordum. Kocamı da evi de çok iyi tanıyordum ve onlara dair edindiğim bilgilerle yaşayıp gidecektim.

Niçin hiçbir motor gürültüsü duyulmuyordu bu gece? Niçin bir kamyonun, bir arabanın tekerlek sesi duyulmuyordu? Ne düdük sesleri, ne çoğu akşamlar uzaklardan bize ulaşan köpek havlamaları... Niye hiçbiri duyulmuyordu?

Yeniden kadehini doldurmuştu. Sofradan kalkıyor, yemekte yarılanan şarap şişesini sehpanın yanına bırakıyordu. Pikaba bir plâk koyuyordu. Sigarasını tüttürüyor ve göz kapakları ağırlaşıncaya kadar o köşede oturuyordu. Böyle anlarda, acaba, diye düşündüğüm oluyordu. Acaba bu mutlu yüzün gerisinde gizli bir keder mi var? Zaman zaman başını arkaya yaslıyordu? Bazan da bir şiir kitabını eline alıyor ve sevecenlikle gülümseyerek benden okuyacağı şiirleri dinlememi istiyordu.

Kendimi yorgun duyuyordum ve karın yağışı içimde ne olduğunu anlıyamadığım bir sızı uyandırıyordu. Düzgün, parlak bir düzey delinmişti sanki. Bu pürüzsüz yüzeyin altında devinen, kımıldayan bir karanlık...

Kalktım. Pencereye doğru yürüdüm. Elini uzattı bana. Beni çağırıyordu. Bildiğim kokusuna, ısısına, aşka doğru...

Yavaşça geri çekildim. Bana dokunmasını engelledim. Niye kızgındım ona? Çok iyi tanıdığım

için mi? Bu yakınlıkta bir tutsaklık sezdiğim için mi?

Neydi beni çağıran? Beni tek başıma uzaklara, karanlığa doğru çağıran?

Geceyarısından sonra paltomu giydim. Botlarımı da...

«Tek başına mı?» diye sordu, kırılan, ürken bakışlarıyla.

«Hı hı...»

Çıktım. Ellerim ceplerimde... Kar birikmişti. Bastım. Bir kez daha, bir kez daha... Yüzümü serin, kaygan yumaklara verdim. Yürüdükçe bir umut yıkanıyor ve parlıyordu sanki...

İlerde, karın aydınlığında yüzünü paltosunun yakasına doğru gömmüş, şapkasını alnına iyice indirmiş bekçiyi gördüm. Neden bilmem, ona doğru yürüdüm. Belki birbirimize bir şeyler anlatırız diye. Onun anlatacağı değişik, bilmediğim birşeyleri duymak için... Ona çok yaklaştım, ama uykudan uyanır gibi durdum birden. Ben kadındım. Bir mühendisin karısı ve sıcak evimden tek başıma çıkmış, karlı, sessiz alanda geziniyordum. Neyi arıyordum?»

.....

«Bir akşam üstü, evimizde kızıma yüksek sesle bir kitap okuyor ve pencereden arabaları, yolcuları gösteriyordum ona. Bir yandan da ateşin üstünde yemeğin dip tutabileceğini düşünerek telâşlanıyordum. Sofrayı hazırlamalıydım. Kocam yorgun dönecekti. Sarışın kızlar arabalarından çıkıp dolaşıyorlardı alanda. Kıskançlığın ateşi sarıyordu her yanımı. Sofrayı hazırlamalı, süslenmeliydim ben de. Güzel sarışın kızların görüntülerini silmem gerekiyordu onun gözlerinden. Yabancı ve neşeli kızların...

Kızımla pencereden alana bakarken kaygılar yumağı içindeydim. Evin her köşesi beni bekliyordu. Tozu silkilecek örtüler, sık sık karıncaların baskınına uğrayan duvar dipleri, dolap

ların loşluğu, tencereler, kavanozlar, banyonun bir köşesinde sessizce yığılan çamaşırlar, masanın üstüne konulacak çatal kaşıklar, mutfaktaki ateş, çeşmedeki su... «Bir kadın işinden dönen kocasını nasıl karşılamalıdır?» sorusu beni bekliyordu. Aynanın önündeki ruj ve saç fırçası, «hoşgeldin» derken takınacağım gülümseme, beni bekliyordu. Bir korku sinsice sızıyordu içime: Hayat bu mu?. Kızımın saçlarını okşuyordum. TIR Kamyonları evi sarsarak geçiyordu altımızdan. Sıkılmamalıyım diyordum kendime. Kızım büyüyecek.

Alana ağır ağır akşamın alacakaranlığı çöküyordu. Birden yabancı plâkalı bir otobüs durdu. Çoğu sarışın, iri yapılı olan kadın ve erkeklerin indiğini gördüm. Hangi ulusun insanları olduğunu çıkaramamıştım önce. Bir süre toplu olarak konuştular ve gülüştüler otobüsün yanıbaşında. Sonra birden kolkola girdiler. Hepsi... Aralarında biri bir akordeon çıkardı ve çalmaya başladı. Müziği dinlemek için camı açtım. Kızım da dinledi müziği. Kolkola oynamaya başladılar. Hepsi de gülümsüyor ve birbirlerine çeviriyorlardı yüzlerini. Az sonra biri, onlardan biri bir şişeyle katıldı aralarına. Şişe ağızdan ağıza dolaşmaya başladı. Akordeon daha oynak bir parça çaldı. Kadınlar, erkekler kahkahalarla gülüyor ve oynuyorlardı.

O an bir şey bulmuş gibi içimde bir kıvılcım parladı. İşte mutluluk!

Mutfaktan yanık kokusu geliyordu.»

BÖLÜM

Seçkin romanının ilk okuyucusu olmuştu. Kapak resmine bakarken dudağının kıyısında dalgın bir gülümseme belirmişti. Bir köprünün üstünde durmuş, çalkantılı sulara bakan, saçları uçuşan tek başına bir kadın... Hemen okuyacağını söylemişti annesine, hemen o gece... Nuray bir iki gün sonra sınav sonucunu öğrenmeye giden bir öğrenci gibi uğramıştı kızının evine. Roman masanın üstünde, fırlatılmış gibi duruyordu. Seçkin düşüncelerini söylemekte acele etmiyordu. Karşılıklı oturup çay içerken sigarasından derin bir soluk alarak:

«Bir küçük burjuva kadınının acıları... demişti, belli belirsiz, buruk bir gülümsemeyle.

«Gerçek değil mi?»

«Bugünün Türkiyesinde daha acı gerçekler var anne.»

Köylerde, kenar mahallelerde okullarda yaşanan gerçekler...

Okuluna giderken, açılan ateş sonucu bel kemiğinden vurulan, aylarca hastanede sırtüstü yatan, arkadaşlarının topladığı parayla tekerlekli sandalyeye kavuşan ve hayat boyu o sandalyede yaşayacak olan yirmibir yaşındaki arkadaşını anlatmaya koyulmuştu, annesinin gözlerinin içine bakarak. «Hiçbir kadınla yaşayamayacak...» Seçkin bunu söylerken başını önüne eğmişti. Şimdi arkadaşları ona küçük bir ev satın alabilmek için uğraşıyordu. Yalnız bırakmıyorlardı onu. Ya sonra? Okullarda, yollarda, evlerinde vurulup sakat kalan gençlerden yalnızca biriydi bu. Şimdi anlıyor muydu annesi bazı kalıplardan sıkıntılar duyan bir kadının hayat hikayesinin onu niçin pek fazla ilgilendirmediğini?

Peki ama kızı istemiyor muydu kadınla erkek arasında yaşanan sıkıntıların giderilmesini? Toplum yapısının kadına daha çok baskı yaptığını kadının duygularını düşüncelerini ezdiğini kabul etmiyor muydu?

«Tek başına acılar duymanın ve bu acılara tek başına çözüm yolları aramanın ne anlamı var anne? Romanında hep ne kadar haklı buluyorsun kendini?»

Nuray Güzel Sanatlar Kulübü'nü bulmak için belleğini zorladı. Cemil'le iki kez gelmişlerdi buraya. Cemil'in bir arkadaşının resim sergisine ve bir şiir gecesine... Nuray bulmaya çalışıyordu Kulübün yerini. O yıllarda ayrılmıştı yolları. «Korkak!» Nuray'ın Cemil'e söylediği bu söz şimdi çınlıyordu kulaklarında. Yakınlarda lüks bir restoran vardı ve kulübün pencereleri kestane ağaçlarının bulunduğu sokağa bakıyordu. Nuray köşeyi döndü. Önce restoranı sonra da Kulübün bulunduğu beyaz apartmanı buldu. Basamakları çıkarken bir kahkaha mı atmıştı Cemil? Onu güldüren ne olmuştu? Hatırlayamıyordu Nuray. Cemil'in kolu omuzundaydı, her zamanki gibi sevgi ve incelikle... Nuray üçüncü katta tam camlı kapıyı açarken yeniden gözlerinin karardığını duydu. Bir tansiyon ilâcı almalıydı. Bir an kapının önünde durdu. Boynunun hizasında bir ateş yanıyor, yüzünü yakıyordu sanki. O anda serin bir elin yüzüne değmesi ne kadar iyi olurdu! «Ben kendi başıma var olmak istiyorum! Sevginle silmek, ezmek istiyorsun beni!» Bu sözleri Cemil'e söylerken ne kadar gençti ve cesaret, atılım, kahramanlık dolu bir hayatı nasıl da özlüyordu! «Züppece şeyler...» demişti Cemil'e, Kulüpde düzenlenen kokteyller, açılışlar, matineler için.

Nuray terli avucuyla kavradı kapının kolunu, yavaşça itti. Salon boştu. Duvarlarda tablolar vardı. Kilimlerle kaplı kanapelerden birinde elli yaşlarında bir adam oturmuştu. Önündeki sehpanın üstünde yarısı dolu bir içki kadehi... Yorgun dalgın bakışlarla süzdü Nuray'ı. İlerdeki barda ondokuz, yirmi yaşla-

rında, ince, kumral bir delikanlı elindeki bezle kadehleri kurulamaktaydı. Nuray'a şöyle bir bakıp yeniden işine daldı. Nuray bir an bu iki kişiden hangisine durumunu anlatabileceğini düşündü. Çağrılı olarak gelmişti buraya. Adam eline kadehini almış, başını çevirmişti, hafifçe gülümser gibi süzüyordu Nuray'ı. Nuray bara doğru yürüdü birden. Delikanlıya adını soyadını söyledi. Delikanlı elinde beyaz bez ve bir bira kadehi şöyle bir durdu, baktı ona. Hafifçe dudağını büktü. Bu isim hiçbir anlam taşımıyordu onun için. O zaman Nuray İstanbul'dan buraya ödül almak için geldiğini söyledi. Delikanlının yüzünde bu kez bir şaşkınlık belirdi. Elindeki bezi ve kadehi tezgâhın üstüne koydu. İçerdeki bölmeye geçti. Nuray da çantasını yere bıraktı ve kapıldığı utanç duygusunu yenebilmek için duvardaki kabartmalara bakmaya koyuldu. Delikanlı ne kadar kayıtsız davranmıştı!

Oysa kaç gündür gazetelerde adı geçiyordu Nuray'ın. Kulüp üyeleri ya da sanatla ilgilenen başkaları herhalde barda içki içerken bu yılın ödüllerinden, ödülleri alanlardan da sözetmiş olmalıydılar, kendi aralarında. Hiç kulak misafiri olmamış mıydı delikanlı? Nuray salonun ortasında beceriksizce kalıvermişti. Kanapede oturan adam içkisini yudumlayarak süzüyordu onu hâlâ. Gözkapakları şişti ve dudağının kıyısında bir serüvene hazır olduğunu sezdiren kurnaz ve hüzünlü bir gülümseme vardı. Boynunda turunculu mavili ipek bir fulâr göze çarpıyordu. Bir ressamdı belki, ya da resim yapamayan, neşelenmek için akşam üstlerini bekleyen bir ressam...

Nuray öfkelendi onun yüzündeki anlama. Sıradan bir kadın değildi. Bunu nasıl sezdirmeliydi adama? Erkekler kadınlara istedikleri anlamda bakabiliyordu. Bu hakkı kendilerinde görebiliyorlardı. Oysa bir erkeğe ilgi duyduğunu belli etmek kadını zedeleyen bir şeydi. Kadın erkek tarafından seçilmeye yargılanmıştı sanki.

Kısa bir süre sonra içerdeki bölmeye giren delikanlı esmer, sakallı genç bir adamla tezgâhın gerl-

sinde belirdi. Yanındaki genç adama gösterdi Nuray'ı. Genç adam yaklaştı ve hafif bir gülümsemeyle elini uzattı. Nuray genç adamın ondan bir açıklama beklediğini sezdi. Delikanlı anlatamamıştı demek. Nuray bocaladı:

«Ben... diye kekeledi. Ödül için gelmiştim. Roman... ödülü için.» O anda gülünç durumda duydu kendini. Genç adam gülümsedi:

«Öyle mi? Kutlarım efendim.»

Nuray ona teşekkür ederken kanapede oturan adamın da yerinden kalkıp kendisine doğru geldiğini gördü. Adam ceketinin düğmesini ilikliyordu. Adamın yüzündeki anlam değişmişti şimdi. Saygılı ve nazik bir gülümsemeyle uzattı elini:

«Hanımefendi, izin verirseniz ben de sizi tebrik edeyim.»

«Buyrun biraz dinlenin» dedi sakallı genç adam. «Ben şimdi telefon eder, geldiğinizi bildiririm.»

Öteki az önce oturduğu kanapeyi göstererek:

«Şöyle buyurmaz mısınız Hanımefendi?» dedi, kadınlara nasıl davranılacağını çok iyi bilen bir erkek edasıyla... Genç adam telefon etmek için salona açılan bir odaya girerken Nuray adamın gösterdiği yere oturdu.

Az önceki delikanlı da hafifçe eğilerek saygılı ve durgun görünüşüyle:

«Ne alırdınız hanımefendi?» diye sordu.

Bir konyak istedi Nuray.

Karşısında oturan adam telâşlı davranışlarla paketinden bir sigara tuttu ve küçük camgöbeği renginde çakmağıyla yaktı sigarasını.

«Efendim ben gazetede haberi okuyunca bir hanımın bu başarıyı göstermesinden pek memnun oldum. Bence bir memleketin medeniyet seviyesi o memlekette erkekler kadar başarı gösteren kadınların sayısıyla ölçülür. Kadınlarımız artık her sahada söz sahibi olmaya başladılar. Bu da çok müsbet bir puan bence...»

Adam söylediklerinin onaylanmasını bekler gibi Nuray'ın gözlerinin içine bakarak, heyecanla gülüm-

sedi. Nuray kısaca başını sallayıp garsonun masanın üstüne bıraktığı konyak kadehine uzandı. İlk yudumunu aldı ve adamın ilgisine karşılık verebilmek için sordu:

«Siz de sanatçısınız herhalde... Ressam mısınız?»

Adam iki eliyle viski kadehini ovuşturarak çekingenlikle gülümsedi:

«Sanatı ve sanatçıları çok takdir eder beğenirim, ama maalesef sanatçı değilim. Yine de üzerinizde böyle bir intiba bırakmak beni memnun etti. Ben reklâmcılıkla meşgulüm hanımefendi.»

Adam son sözlerini ciddileşerek söyledi. Buruk bir gülümseme belirmişti yüzünde. Nuray şaşırmıştı.

Tam o sırada, az öncekl sakallı genç adam yaklaştı yanlarına:

«Hanımefendi, dedi, onlar da sizi merak etmişler. Garda beklemişler sizi.»

Nuray heyecanla gülümsedi:

«Öyle mi? Niye tanıyamadılar acaba?»

Genç adam elleriyle «bilemem» anlamında bir işaret yaptı.

Sonra P. otelinde yerinin ayrıldığını söyledi Nuray'a. Başkan Bey de az sonra gelecekti otele. Genç adam otelin yakın bir yerde olduğunu ama isterse hemen bir taksi çağırabileceklerini belirtti. Başkan Bey üzgündü kendisini yordukları için. Karşılaştığı bu yakınlık ve ilgi duygulandırdı Nuray'ı. Birkaç kez teşekkür ettl ve zahmet etmemelerinl, kendislnln otele yürüyerek gidebileceğinl, zaten Ankara'nın yabancısı olmadığını belirttl. Ötekl adam da ayakta gülümsiyerek bekliyordu:

«Hanımefendl slzi otelinize bırakabilirim» dedi. Nuray ona da teşekkür ederek buna gerek olmadığını belirtti. Erkeklerden aşırı bir ilgl ve lncelik bekleyen kadınlardan olmadığını göstermeye çalışıyordu. İçki lçln de teşekkür ederek vedalaştı onlarla. Basamakları lnerken heyecanlı ve mutlu duyuyordu kendini. Blr günlük tutuşuna gülmüştü Cemil. Şimdi yine gülebilecek miydi? Acaba romanını okumuş muydu? Cemil içe kapanık bir lnsandı, karısından

başka kimselerle fazla yakınlık kurmaz, iç dünyasını, duygularını ve acılarını açmazdı. Birden içi suçluluk duygusuyla sızladı. Caddeye çıkmıştı. Cemil'e haksızlık mı etmişti yoksa? Onu yıllarca sevgiyle kuşatmış ve sonra da hiçbir kadınla benzeri bir yakınlık kurmamış insana... Son yıllarda kendisini para kazanma tutkusuna ve içkiye kaptırmıştı Cemil. Müteahhidlik yapıyordu. Kızına da para yolluyordu. Kızı ise babasından gelen bu parayı arkadaşlarıyla paylaşıyor ve çıkardıkları dergiyi paraca destekliyordu. Cemil'in haberi yoktu bundan. Kızının ayrı bir eve çıktığını öğrenince ev eşyası alması için ona topluca bir para yollamıştı. Oysa kızı bir kaç eski iskemle, masa ve eski bir somya almakla yetinmişti. Kızını görmeye gelince durumu anlıyacaktı Cemil.

Otelin sokağa bakan terasına hasır yuvarlak masalar, hasır koltuklar konmuştu. Terasta ilkbahar giyimleriyle oturanlar içkilerini yudumluyorlardı. Birden kadınlı erkekli bir grupdan kahkaha sesleri yükseldi. Yuvarlak masanın çevresinde oturanlar arasında otuz otuzbeş yaşlarında, geniş alınlı, kumral bir adam elinde yılan derisinden bir kadın çantası tutmaktaydı. Yanında oturan sarışın, düzgün boyunlu güzel, beyaz elbiseli bir kadın ise kendisine ait olduğu belli olan çantayı onun elinden almaya uğraşıyordu. Aralarındaki bu çocuksu ve yalandan çekişme yanlarında oturanların taşkın gülüşmelerine yolaçıyordu.

Adam çantayı açmakta ısrar ediyordu. Kadın şakadan küçük tokatlar atıyordu onun eline. Birden bu gülüşmeler Nuray'ın içindeki yalnızlık duygusunu depreştirdi. Yürüdü otelin döner cam kapısına doğru. Cam kapının öte yanında bir adam gülümseyerek durdu ve onun geçişini bekledi. Nuray da başını hafifçe sallıyarak teşekkür eti. Vişne rengi halılarla kaplı geniş salonu büyük saksılar içinde kaktüsler, deve tabanları süslüyordu. Ortada küçük bir havuz vardı. Hafif müziğe fıskıyeden saçılan suyun sesi karışıyordu. Nuray bir an elindeki fermuarı bozuk çantası ve üstündeki moda dışı gri elbisesi yüzünden

bir pişmanlık duydu. Daha özenli, daha şık giyinmeyi niçin akıl edememişti? Resepsiyondaki kıza yaklaştı. Siyah gür saçları omuzlarına dökülen, gözleri ve dudakları çok belirgin bir biçimde boyanmış olan, ince yapılı kız doldurması için bir kart uzattı ona. Nuray çantasını yere bıraktı ve kimliğini yazmaya koyuldu. Meslek kısmına gelince bir an duraksadı. Romanı yayınlanmamış olsaydı sekreter olduğunu yazmaktan başka bir çaresi olmayacaktı. Oysa Nuray'ın elinde parlak bir olanak vardı şimdi: «Yazar...» «Varlığımı haklı çıkarmak için yazıyorum bu romanı» öyle demişti kendi kendine. Ama birden bütün gazetelerde adı geçince nasıl güven duygusuna kapılmış, acılarının sonunda aradığı şeye kavuştuğunu düşünmüştü! Onu önemsemeyen, onu anlayamayan, değerini bilmeyen herkesden öç almış oluyordu sanki: Halasının oğullarından, onu hep evinin kadını olarak görmek isteyen Cemil'den, ve onu bir küçük burjuva olmakla suçlayan kızından... «Kızımdan mı?» Nasıl düşünebiliyordu bunu?

Kartı genç kıza uzattı. Kız hafif bir şaşkınlık ve saygıyla gülümsedi. Ama Nuray'ın umduğu kadar büyük bir ilgi göstermedi. Odasının anahtarını uzattı ona. Birden Nuray'ın yanında kolları ve yakası sırmalı lacivert bir üniforma taşıyan yaşlı bir adam belirdi. Nuray'ın çantasını aldı yerden.

Nuray bir an bir tedirginlik ve şaşkınlık içinde duydu kendini. Şık giyimli, dimdik yürüyen kadınlar ve erkekler üstlerine uçak etiketleri yapıştırılmış valizlerini otelin komilerine taşıtarak girdiler kapıdan ve resepsiyondaki kız gülümsiyerek hemen onlarla ilgilenmeye başladı. Nuray kendi eski çantasını taşıyan yaşlı adamın arkasından yürüyüp asansöre bindi. Adam asansörde gözucuyla inceledi onu. Nuray gözlerini kaçırdı. Asansör dördüncü kata gelince adam asansörün kapısını açtı ve sessizce önden geçirdi Nuray'ı. Sonra da düzgün, alışkın, hızlı adımlarla 427 numaralı odaya doğru yürüdü. Adam hem kayıtsız görünüyor hem de bu yalnız ve gösterişsiz kadının bu otelde niçin kaldığını merak ediyor gibiy-

dı. Açtı kapıyı. Girdi ve çantayı odanın ortasına bırakıp, başıyla hafifçe selâm verdi. Odadan çıkmaya hazırlanıyormuş gibi yaptı. Nuray hemen eğilip yerden aldı çantasını ve elini sokup küçük para çantasını çıkardı. Bir pot kırmaktan, adamı yadırgatmaktan ürküyordu, «bi dakika» diye mırıldandı ve şimdiye kadar herhangi bir garsona, bir odacıya verdiğl bahşişlerin en yükseğini verdi adama. Onun kendisini öteki otel müşterilerden farklı görmemesini istiyordu. Yalnızlığının ayıbını örtmeye çalışıyordu sanki. Kapıyı içerden kilitledi ve inceledi odayı. Pencere kıyısında yuvarlak, alçak, ceviz bir masa, klâsik iki koltuk ve kıyıları sırmalı, yeşil kadife perdeler... Oymalı cevizden tuvalet aynasının önünde bir puf... Pencereye doğru yürüdü. Perdeleri açtı. Ankara irili ufaklı yapıları caddeleri ve kafesiyle uzanıyordu önünde. «Aşkımıza yeni bir kent giriyor» Kalede söylenmişti bu sözler, duvarın üstünde, güneşli bir günde... Cemil'in buğulanan sesl... Birden sırtını döndü pencereye. Cemil'le yaşadığı o kapalı, durgun evlilik düzeninden çıkmasaydı şimdi burada olur muydu? Bu başarı basamağında... Cemil'in aşkı yaşar mıydı? Gitgide birbirlerine benzeyerek, aynı alışkanlıkları edinip, birbirlerinde ortaya çıkabilecek her değişiklikten korkarak, eski güzel günlere yaslanıp, gelecek olarak yalnızca yenl bir eve taşınmayı, bir yolculuk yapmayı, kızlarının başarısını görmeyi tasarlayarak... Hayır pişman değildi Nuray. Yazgıdan kaçmıştı o. Köpüklü dalgaları gören pencerenin önündeki masaya otururlardı akşamüstlerl. Annesi mutfak önlüğüyle bakır tencereyi getlrirdi. Sobaya odun atar üflerdi. Herşeyi en lyl yapmak isterdi o. Öğretmenliğinl anneliğini, ev kadınlığını. Niçin birdenbire artık hlçbirşeyi görmek, hiçbirşeye dokunmak istemiyormuş gibi blrden gözlerinl tavana dikmiş, öylece saatlarca durmuştu annesl? Sessizliğin bir hastalık sayıldığını şaşkınlıkla öğrenmişti küçük kız. Neydi onun umut ve inanç selini birden bire durduran şey? Sessizliği neyln karşılığıydı?

«Annemin otuz sekiz yıllık hayatı... İlk fotoğraf başında bir fes ve göğsünde madalyalar taşıyan dedemi gösteriyor. Savaşta aç kalıp on gün kül yiyen dedem... Sürgünde ölmüş Osmanlı paşası... Annemin albümünde bir tek fotoğrafı var onun.

İkinci fotoğrafta ninem, dedemin üçüncü karısı... Siyah çarşafın çevirdiği yüzü yumuşak ve durgun. Ninemi çocukluk anılarımın kuyusundan çıkarmaya çalışıyordum. Masallar anlatan ve dualar okuyan ipeksi sesi... Odaların loşluğunda parlayan beyaz teni... Yer sofrasında yufka açan elleri... Beyaz namaz tülbenti, nakışlı seccadesi... Bende bu silik görüntüleri bırakarak birden yok oluyor. Fotoğrafına bakarak anlamaya çalışıyorum onu. Yüzü dingin, sağlam bir yüzey... Herşey dipte sanki, gülümsemenin ve sevecen bakışların çok gerisinde... Başında bir fes ve göğsünde madalyalar taşıyan sert yüzlü, iri siyah gözlü erkekle çarşaflı kadın başbaşa kalınca ne konuşurlardı? Kutsal ve giz dolu iki fotoğraf...

Annemin ilk fotoğrafı: dokuz yaşında çarşafa bürünmüş...

Öğretmen okuluna girerken bütün kızlara beyaz markizetten başörtüler verildi. Din derslerinde ve erkek öğretmenlerin derslerinde örtüyorlardı başlarını. Birgün birden artık başlarını örtmemeleri istendi. Kızlar yatakhanelerinde beyaz markizet örtüleri japone kollu blûzlara çevirdiler. O gün bahçede fotoğraf çektirdiler, güneşi gören kollarını birbirlerine dolayarak...

Sonra saçları alâgarson kesilmiş «asri» giyimli genç kızlar geliyor. Annemin öğretmen okulundan arkadaşları... Ellerini bellerine dayayarak ve başlarını dik tutarak poz veriyorlar. Yüzlerinde kafa tutma, disiplin ve gizlilik... Erkek-

çe duruşlar... Benzer sözlerle sunulmuş vesikalık fotoğraflar... «Sevgili arkadaşım Şükran'a». Bir tek fotoğrafta apayrı bir cümle: «Hayaller arasında bir gölge...» Kasketini yana doğru yatırmış, tombul yüzü hüzün ve ciddiyetle gerilmiş bir genç kız. Annemin hatıra defteri ise mutlu anları dile getiriyor: Piyano çalmak, jimnastik yapmak, sahneye çıkmak, Paris modasına uygun elbiseler giymek ve şapkalar takmak, kırlara geziler yapmak, fotoğraf çektirmek... Sınıfın yaramaz ve muzip kızı annem... Din dersi hocası köpeklerin insanların göbeğinden meydana geldiğini söylüyor. Annem anlatıyor hatıra defterinde: Teneffüste bir arkadaşıyla birlikte iri bir köpeğe rastlıyorlar. Kemerlerini birbirine ekleyip köpeğin boynuna geçiriyorlar ve onu sürüklüyorlar hocanın yanına. Hoca başında sarığı, bir ağacın gölgesinde dinleniyor. Annem ona soruyor: «Hoca efendi acaba bu köpek hangimizin göbeğinden meydana geldi? Ben diyorum Hayriye'nin göbeğinden. Baksanıza ona daha çok benziyor.» Hoca efendi tesbihini çekerek başını iki yana sallıyor, kırgın, dalgın bakışlarıyla...

Babam ortaya çıkıyor annemin albümünde. Annemin okulu bitince atandığı okulda iki bekâr öğretmen var. Biri babam.

İkisinin birlikte çektirdiği ilk fotoğraf. Siyah takım elbisesi, yeleği, papyonu, kısacık, fırça saçlarıyla babam... Duygularını açığa vurmuyor ince yüzü. Sanki kendisi de o anda ne duyduğunu bilemiyor. Çocukluğunda oyun yerine savaş yaşamış babam... «Kaç kaç» sesini duyar duymaz, çocuklar ve kadınlar ceplerine bulgur, nohut, ekmek, zeytin doldurarak dağları aşıyorlar, köylere gizleniyorlar. Sonra yeniden şehre dönüyorlar. Şehir işgal altındayken, hastanede çalışan babasına sefertasıyla yemek götürüyor babam. Ermenilerin oturduğu sokaktan geçerken çevresine korkuyla bakınıyor. Yaşlı bir

ermeniyi kestiriyor gözüne. Onun peşinden gidiyor. Onu adamın çocuğu sansınlar ve öldürmesinler diye.

Babam sertti, çekingendi, beceriksizdi. Annem yaşatırdı evimizi. Babamın kucağına oturmazdım. Yorgun hatırlıyorum onu. Annemin yaptıklarında sık sık kusur bulurdu. Bazan da birlikte neşeli olurlardı misafirlerin yanında. Babam bir anısını anlatırdı. Atatürk erkek öğretmen okuluna geliyor. Geceden kararlaştırılmış iş bölümüne göre öğrenciler inceliyor onu. Biri gözlerine, biri alnına, biri çenesine, biri ağzına, biri burnuna, biri omuzlarına, biri ellerine bakıyor. Öyle kararlaştırmışlar. Her biri ayrı bir yanını anlatacak, betimleyecek, böylece daha iyi tanıyabilecekler onu. Babam Atatürk'ün gözlerine bakıyor. Sevgiyle gülümsüyor bunu söylerken... Odadakileri kutsal, ürkek bir sessizlik kuşatıyor.

Ben yedi yaşındayken yeniden askere alındı babam. İkinci dünya savaşı yılları... Şehir geceleri soluk mavi pencerelerle doldu. Karartma... Annemle çıkıyorduk bazı geceler. Onun elinde kısık mavi ışıklı bir fener... Evlerde kadınlar ve çocuklar vardı. Pestil ve tatlı sucuk yeniyordu. Annem tarihi bir roman anlatıyordu bu gecelerde. Romanın uyandırdığı heyecan yaşanan hayatın heyecanını unutturabiliyordu.

Savaş ve kıtlık yıllarında annemin koynunda uyudum. Birgün açlar ve işsizler kaymakamın evinin çevresine toplanıp bağırdılar: «Açız açız!» Annem ağlıyordu.

İntihar etmek için sanki babamın askerden dönmesini bekledi annem.

Annem alnını sımsıkı saran beyaz ipek duvağı ile cesur ve üstün duruyor babamın yanında. Yine alâgarson saçlarıyla... Sade bir gelinlik... Koluna girmiş babamın. Çekingen değil. Herşeyi gerektiği gibi yaptığına inanıyor. Du-

ruşu, bakışı öyle. Yeni bir başarı gösterir gibi. Ürkek olan babam, fotoğrafta...»

.....

«Şimdi ancak filmlerde görülen eski bir ford araba... Kordelâlarla, çiçeklerle, bir gelin gibi süslendi. Arkada yürüyen küçük kızlar kordelâların bir ucundan tutuyor. Arabanın üstünde oklar biçiminde yerleştirilmiş kordelâların... Arabanın üstüne huni biçiminde bir şey yerleştirildi. Beyaz, tüllü, fırfırlı giysileri, çiçekten taçlarıyla arabanın üstüne melek kızlar yerleştirildi. Piramid biçiminde... En üstte bir tek kız, bayramın kraliçesi o. Elinde güneşi o tutuyor. Güneşin içinde Atatürk'ün portresi... Bir güneş yapmak ve güneşin rotasına Atatürk'ü yerleştirmek annemin buluşuydu. Ben o güneşi tutamadım, çünkü annem bana ayrıcalık tanımaktan sakınıyordu. Güneşi elinde tutan kızın ailesi onur duyardı. Bazı aileler kızlarının seçilmesi için ısrar ederlerdi. Araya aracı koyarlardı. Şehrin en zengin ailesinin bu isteğini geri çevirmişti annem. Çünkü küçük kızın babası savaş sırasında Fransızlarla çalışmış ve servetini Halep'e kaçırmış bir işbirlikçiydi. Affa uğramış bir işbirlikçi... Annem affetmemişti onu. «Bu yurt için canını bile esirgemeyen bir vatanperverin kızı benim gözümde daha üstündür». Öyle söylemişti annem.»

.....

«Annem bazı geceler düşlerime giriyor. Kulaklarının hizasında kesilmiş, düz, parlak saçları, sımsıkı kapanmış ince dudaklarıyla... Pantalon ceketi ve kravatıyla... Azarlıyor beni. Uzun bir şiiri ezberliyemediğim için, pastayı elimle yediğim için, sırtımı kamburlaştırarak oturduğum için... O beni azarlarken babam onun fotoğrafını çekiyor. Annem birden işaret parmağını sallıyor ve bayramlardaki gibi konuşmaya başlıyor. Bomboş alanda ellerimi iki yanıma

sımsıkı yapıştırmış duruyorum. Tek başıma dinliyorum annemi. Sesi kürsüden göğe doğru yayılıyor. Birden çişim geliyor ve korkudan titriyorum. Annemin konuşması bitmiyor. Birinin gelip beni elimden tutmasını, götürmesini bekliyorum. Uçuşan kuşlar, kürsüden bağıran annem ve alanda titreyerek bekleyen küçük kız. Başımı kaldırıyorum ve göremiyorum annemi. Sesinin yankısını duyuyorum ama artık göremiyorum annemi. Kürsü bomboş. Yok annem.»

BÖLÜM

Telefonun sesiyle irkildi birden.

Telefona doğru yürüdü. Güzel Sanatlar Kulübü'nün başkanı Tuğrul Bey tok ve dingin bir sesle «Hanımefendi hoşgeldiniz» diyordu. Garda kendisini beklediklerini söylüyordu. Hatta bir kaç bayana sokulup sormuşlardı. Gülüyordu Tuğrul Bey. Nuray da güldü. Onlar kendisini ararken o yankesici çocuğu görmek için biriken kalabalığın içindeydi belki. Zahmetleri için teşekkür etti.

«Nuray Hanım biz sizi aşağıda, salonda bekliyoruz.»

«Hangi salon?» diye sordu Nuray, yumuşak bir sesle.

«Orta salon, dedi Tuğrul Bey. Asansöre binin. Salon yazılı katta inin. Bekliyoruz hanımefendi. Tekrar tebrik ederim.»

«Teşekkür ederim. Beş dakika içinde oradayım.»

Telefonu kapattı. Bir an bocaladı. Mutlu ve rahat bir yüzle inmeliydi yanlarına. Kendini onlara karşı borçlu duyuyordu. Anıların tuzağına düşmenin zamanı değildi şimdi. Birden gülümseyerek aynanın önündeki pufa oturdu. Kulağının hizasında kesilmiş kısa saçlarını eliyle dalgalandırmaya çalıştı. Saçlarındaki beyaz teller ne kadar artmıştı! Hemen, ilk fırsatta boyatacaktı saçlarını. Niçin şimdiye kadar boyatmamıştı? Kızı anlıyamıyordu kırküç yaşında bir kadın olmanın tedirginliklerini. Onun elinde kapağı açılmamış bir hazine vardı: Gençlik. Nuray tarak elinde ürperdi birden. Kızının yaşında insanlar öldürülüyordu. Evlerinde uyurken, okul kapısından çıkarken... Nuray birden tarağı elinden fırlatıp tuvalet aynasının mermer masasına kapanıp hıçkırıklarla

ağlamamak için kendini güçlükle tuttu. Kızını kararıyla başbaşa bırakıp, onu kararından caydırmak için hiçbirşey yapmadan gelmişti buraya. Bu lüks otel odasında yeni bir mutluluğa başlamak için nasıl böyle bencilce hazırlanabiliyordu? Tarak kumral, kır saçlarının üstünde yukardan aşağıya doğru inerken duruverdi birden. «Her insanın ayrı bir hayatı...» «Her insanın kendi hayatını seçişi...» Tarağı bıraktı ve alnının üstüne bir kahkül düşürdü. Küçük el çantasını açtı. Rujunu buldu. Dudakları ne kadar solgundu! Gelmişti buraya ve bu günlerin kendisi için taşıdığı anlamdan uzak düşmemeliydi. Bir yazar olacak, insanların acılarına, özlemlerine sözcülük edecekti. Birgün kızının da sevebileceği bir roman yazabilirdi belki. Aşağıya, salona inmeliydi. Odadan çıkarken geceyi bu rahat odada geçireceğini, yatmadan önce ılık bir duş alacağını düşünmek sinsi bir hoşnutluk uyandırdı içinde. Kapıyı kilitledi, bir at ayağı biçiminde tahtadan oymalı bir anahtarlık... Elini dolduruyor, ısıtıyordu... Loş koridorda, ilerde, bir erkeğin de bir odanın kapısını açmakta olduğunu farketti. Nedense bir Amerikan filminden bir görüntü canlandı belleğinde. Asansöre doğru yürürken yine otelin üniformasını taşıyan orta yaşlı bir adam belirdi karşısında. Başıyla nazikçe selâmladı onu: «İyi akşamlar hanımefendi.» «İyi akşamlar.» Açtı asansörün kapısını. Bindi asansöre, adam yeniden gülümseyerek selamladı onu ve kapıyı kapadı. Asansörde yalnız kaldı Nuray ve aynaya baktı hemen. Yana kaymış yakasını düzeltti. Yaşı ilerlemişti, ama beyaz teni, çıkık elmacık kemikleri, geniş alanı ve kırlaşmış açık kumral saçlarıyla...

Salon... İndi asansörden. Hafif bir müzik dolduruyordu salonu. Yerler yumuşak ve parlak bir halıyla kaplıydı. Tavanda kristal avizeler parlıyordu. Kahverengi koltuklara gömülmüş bir sürü insan alçak sesle konuşuyor, gülüyordu. Nuray çevresine bakınırken bir ürpertinin içinde duydu kendini. Ortada dolaşan papyonlu vişne rengi ceketli garsonlar ve sigara dumanları arasında gülümseyerek konuşan

insanlar onu yadırgayacaklarmış gibi geldi ona. Herkes onun, giyiminin silikliğini, yüzündeki tedirginliği ve şaşkınlığı inceliyordu sanki. Nuray bu insanların başaramadığı bir şeyi başarmış olduğunu kendi kendine hatırlatmaya çalıştı. Duvarlar tablolarla ve kabartmalarla kaplıydı. Geniş pencerelerde yere kadar inen bej, kadife, ağır perdeler... Nuray dalları ve yaprakları tavana doğru uzanan bir bitkiyle yüzyüze gelince irkildi birden. Yanından geçen beyaz elbiseli ince, uzun, genç bir kadına yol vermek için hafifçe çekildiğinde neredeyse büyük saksıya çarpıp devirecekti.

Bir manken kadar gözalıcı genç kadının berrak, kaygan yüzünde hafif bir gülümseme vardı Nuray yine terlemişti. Neredeydi onu bekleyen insanlar acaba? Gözleri sanatçı umursamazlığını yansıtan insanları arıyordu. Güzel Sanatlar Kulübünün üyeleri ancak böyle olabilirdi. Onları bulunca bu çekingenliğini ve yabancılık duygusunu geride bırakacaktı. Çünkü burada yalnız o insanlar biliyorlardı onun değerini. Onlara kavuştuğu an kendisini yadırgıyormuş gibi süzen bütün bu insanlara o da üstten bakabilecekti.

Birden seslenildi ona:

«Nuray Hanım!»

İçi sevinç ve heyecanla doldu. Sesin geldiği yere dönüp bakınca şaşırmaktan kendini alamadı.

Masada oturanlar arasında ilk gözüne çarpan, ucuk mavi ince bir kumaştan takım elbise ve beyaz ipekten bir frenk gömleği giymiş, dinç ve ince yapılı, uzun boylu, kır saçlı adam oldu. Tasarladığı kalender ve savruk sanatçı görünüşüyle hiç de bağdaşmayan bir görünüşü vardı adamın. Ona seslenen ise gözlüklü, siyah gür kıvırcık saçlı, orta boylu bir adamdı. Kahverengi süetten bir ceketi vardı. Önce o ayağa kalkarak kendini tanıttı: Gazeteci Nuri Fırat.

Nuray gazeteci Nuri Fırat'la tokalaşırken onu ilk olarak gördüğü halde tanıdık biriymiş gibi rahatlık duydu. Sonra mavi takım elbiseli, gösterişli adama

tam yönelecekken onun karşısında oturan kadını farketti. Onun koyu bir rimelle çevrili iri yeşil gözlerini ve boynundaki bir sıra inciyl... Gazeteci Nuri Fırat saygılı, yumuşak bir el hareketiyle tanıttı onu:

«Efendim, Asuman Hanımefendi, sayın başkanımızın eşi...»

Kadın oturduğu yerde başını hafifçe öne doğru eğdi, elini uzattı. Dengeli, durgun bir gülümseme belirdi yüzünde:

«Memnun oldum efendim. Tebrik ederiz.»

Nuray ondan yayılan hafif, tatlı parfüm kokusunu duydu ve çekingenliğiyle savaşarak gülümsedi. Teşekkür etti. Beyaz ipek gömlekli, kır saçlı adama döndü: O da kalkmıştı ayağa ve gazetecinin ağzından kendi isminin dökülüşünü dinleyerek ve gülümseyerek elini uzatıyordu.

«Tuğrul Bey... Kulübümüzün başkanı...»

«Hanımefendi candan kutlarım.»

Gazeteci Nuri Fırat, son olarak, yüzünde sâkin bir anlam taşıyan, otuz yaşlarında, kumral, gür bıyıklı, orta boylu genç bir adamı tanıttı:

«Genç şair arkadaşımız, Coşkun Bengü... Şiirlerinden tanırsınız herhalde.»

«A evet...» dedi Nuray. Belleğini yoklayarak. Üç ayda bir çıkan bir edebiyat dergisinde uyumsuz bir adamın yalnızlığını anlatan bir şiirini anımsadı onun. Adam ıssız bir adaya sığınıyor, sonra da bir türlü o adadan kurtulamıyordu.

Şair yerini verdi Nuray'a ve kendisi gazetecinin yanındaki koltuğa yerleşti. Ötekilerden ayrı bir tutumu vardı onun. Daha çok umursamaz ve dalgın...

Bir an hepsi hafif bir gülümsemeyle sustular.

Asuman Hanım arkasına yaslanarak kibar sesiyle sessizliği bozdu:

«Nasılsınız hanımefendi? Yolculuğunuz nasıl geçti?»

Nuray da aynı incelik ve yumuşaklıkla karşılık vermeye çalıştı.

«Teşekkür ederim. İyi geçti.»

«Hanımefendi ne alırsınız?»

Kulüp başkanı Tuğrul Bey işaret parmağını hafifçe oynatarak çağırmıştı garsonu.

Nuray cam sehpanın üstündeki kadehlere göz gezdirdi.

«Konyak... dedi, bir konyak rica edeyim.»

«Hanımefendi'ye bir konyak» dedi Tuğrul Bey garsona, sonra canlı bir gülümsemeyle Nuray'a döndü.

«Herhalde çok yorgunsunuzdur dedi. Sizi garda çok aradık.»

Gazeteci Nuri Fırat, konyağından bir yudum alıp kalın dudaklarını yaladıktan sonra söze girdi:

«Efendim, ben bir ara kitabınızı gardaki bayide aradım. Elimde kitabınızı tutarak dikkatinizi çekmeyi düşünmüştüm. Ama kitabınız bayide yoktu. Bitmişti herhalde.»

Gazeteci bir övgüde bulunduğunu iyice belirtmek ister gibi gülümsedi Nuray'a. Sonra elinde kadehini hafifçe sallayarak,

«Sizi anons da ettirdik,» dedi gülerek.

«A öyle mi?» dedi Nuray, hoşnutluk ve çekingenlik karışımı bir duyguyla... Sonra da Tuğrul Bey'in ve eşi Asuman Hanımın yüzüne bakarak:

«Yordum sizi, dedi. Oralara kadar zahmet etmeseydiniz. Ben Ankara'nın yabancısı değilim.»

«Olsun, dedi Tuğrul Bey. Sizi görkemli bir biçimde karşılamayı isterdik. Değerli bir yazarımızı...»

Nuray bir kez daha teşekkür etti ve gülümseyerek başını eğdi.

Bir süre sessizlik oldu. Sonra Asuman Hanım bozdu yine sessizliği:

«İstanbul'da nerede oturuyorsunuz Nuray Hanım?»

«Çengelköy'de. dedi Nuray, tepede...»

«A öyle mi? dedi Asuman Hanım. Bize yakın. Bizim de bir evimiz var, Körfez'de. Ama ne yazık ki ancak bir kaç ay kalabiliyoruz. Yazları... Çengelköy güzel bir yerdir. Bir sanatçı için ideal...»

Nuray başını evet anlamında sallamakla yetindi. Belli belirsiz bir sıkıntı duymuştu.

«Siz, dedi, Tuğrul Bey, Türkiye'nin Simone de

Beauvoir'i olacaksınız.»

«Evet, dedi Asuman Hanım, kadın sorunlarını çok güzel anlatıyormuşsunuz. Ben ne yazık ki henüz fırsat bulup okuyamadım.»

«Ama erkek okurlarınız size gücenebilir» dedi şakacı bir biçimde gazeteci Nuri Fırat.

«Hayır, dedi Tuğrul Bey. Keyifli bir biçimde güldü. Doğrusu ben gücenmem. Çünkü hanım tarafından kadın hakları konusunda epeyi eğitildim.»

Asuman Hanım elinde kadehiyle bir kahkaha attı.

Nuray bu kahkahanın çınlamaları arasında dalgınlaştı birden. Sanki bir yerden ayağı kayıp düşüyormuş gibi... Bir adım daha atarsa düşecekmiş gibi... Nedense kızını hızlı adımlarla, düşünceli yüzüyle yürürken görür gibi oldu. Böyle hızlı adımlarla nereye gidiyordu?

Asuman Hanım kahkahasını bitirmiş kocasına gülümsiyerek bakıyordu. Nuray inceledi onu. Asuman hanım iri göğüsleriyle, rahatça koltuğa yaslanan yuvarlak omuzlarıyla ve kalkık burnuyla bir başarısının tadını çıkarır gibi bakıyordu kocasına. Nuray'ın gözü onun parmağındaki iri yeşil taşlı platin yüzüğe takıldı.

«Nuray Hanım size bir soru sormak istiyorum,» dedi birden gazeteci Nuri Fırat. «Gerçi sizinle ayrıca bir konuşma yapacağız ama gazete için... Şimdi ben size ayrıca soruyorum. İzin verirseniz, merakımı gidermek için...»

Nuri Fırat kadehini ellerinin arasında tutarak iyice eğilmişti Nuray'a doğru. Kurnaz bakışlarıyla gülümsüyordu.

«Buyrun...»

«Romanınızdaki kadın kahraman gerçekten tanıdığınız bir kişi mi? Yakınınız falan... Çok ilginç bir kişiliği var... Yoksa siz misiniz?»

Nuray bakışlarını eğerek hafifçe gülümsedi. Masadakiler sessizlik içinde onun vereceği karşılığı bekliyorlardı.

«Nasıl anlatsam...»

Nuray bir gizi saklamakla bir açıklamada bulun-

mak arasında bocalarken Kulübün başkanı Tuğrul Bey onun yardımına koşar gibi sözünü kesti birden:

«Hanımefendi siz bu sorunun karşılığını düşünürken ben bir şey anlatayım izninizle... Yakup Kadri'yle ilgili bir anı... Bilirsiniz Yakup Kadri'nin en önemli romanlarından biri Nur Baba adlı romanıdır. Yazar bu romanı yazabilmek için uzun süre Bektaşileri incelemiş, hatta onların arasında da yaşamış galiba. Sonunda da çok gerçekçi diye tanınan bu romanı yazmış. Atatürk bu romanı pek sevmiş. Bir gün Yakup Kadri'ye romanda anlatılan Bektaşi'yi yakından görmek istediğini söylemiş. «Hay hay» demiş Yakup Kadri. Bektaşi'yi Çankaya'ya getirmiş. Atatürk o akşamki yemeğine onu da kabul etmiş. Tabii Yakup Kadri de var. Atatürk adamı incelemiş, sorular sormuş. Sonra bakmış ki bu bektaşiyle Yakup Kadri'nin romanında anlatılan bektaşi arasında dağlar kadar fark var. Yakup Kadri'ye bunun nedenini sormuş. Yazar da bunu romancı marifetiyle açıklamış galiba. İşte böyle. Ne demek istediğimi anlatabildim mi acaba? Ha sonra efendim, galiba bektaşi Atatürk'den İdare Meclisi azalığı falan istemiş.»

Güldü Tuğrul Bey. Gazeteci Nuri Fırat keyifli bir kahkaha attı. Nuray da düşünceli düşünceli güldü. Asuman Hanım ise anlatılan bu olayı daha önce de duymuş gibi kayıtsız bir biçimde çevresine, salondaki insanlara göz gezdirdi. Şair Coşkun Bengü ise gülüşmelerin ardından gelen sessizlikte boğuk sesiyle ağır ağır konuştu.

«Sanatın ustalığı da buradadır zaten... Gerçeği gerçekliğin zincirlerinden kurtarabilmesinde...»

Nuray kararsızlık ve hafif bir şaşkınlıkla baktı ona. Birden genç şairin şiirlerinin yayınlandığı üç ayda bir çıkan edebiyat dergisinde okuduğu bazı yazıları anımsadı. Galiba o yazıda da buna benzer şeyler söyleniyordu. O yazıda sanatsal yaratıcılığın bazı kuramsal bilgilerin boyunduruğuna girmesinden de yakınılıyordu galiba. Sanat özgür bir alandır, kendi yasaları, kendi acıları ve hazları olan bir alan... Buna benzer sözler... Tam tamına o sözleri anımsa-

yamıyordu Nuray. Yalnız yine kızının yüzü belirdi gözünün önünde. «Ne diyor bunlar Allahaşkına?» diyerek gülen ve annesinin masasının üstündeki dergiye küçümsemeyle bakan kızı...

«Evet, evet...» diyordu Tuğrul Bey.

«Şimdi bu açıklamalardan sonra benim sorum da karşılıksız kalacak galiba.» dedi gülerek Gazeteci Nuri Fırat ve başını «Alacağınız olsun» der gibi salladı.

Nuray birden hafif bir yorgunluk duydu. Bir iç karışıklığının içinde buldu kendini.

«Evet, galiba...» dedi dalgınlıkla.

Yeniden sessizlik oldu. Tuğrul Bey işaret parmağını kaldırarak yine çağırdı garsonu. Nuray da başını kaldırdığı anda birden karşıki masaya oturmuş bir adamın bakışlarıyla karşılaştı. Adam ellerini masada kavuşturmuştu. Karşısında oturana doğru eğilmiş, alçak sesle konuşuyordu. Adam Nuray'a dikkatle bakıp susmuştu bir an. Aşağı doğru sarkmış yanakları, şiş gözkapakları, ince seyrek bıyıkları ve yapıştırılarak taranmış seyrek saçlarıyla bu adam bir tedirginlik yarattı Nuray'da. Yoksa onu daha önce bir yerlerde görmüş müydü?

«Nuray Hanım bir konyak daha alır mısınız?»

Tuğrul Bey'in sesine doğru döndü Nuray.

«Ha... Evet, evet alırım. Teşekkür ederim...»

Tuğrul Bey şimdi daha yakın davranıyordu Nuray'a. Artık birbirlerini tanımışlar ve birbirlerinin düşüncelerini paylaşmışlar gibi... Konyaklar tazelenince Tuğrul Bey arkasına yaslandı, bacak bacak üstüne attı ve gazeteci Nuri Fırat'la şair Coşkun Bengü'ye birgün sonra yapılacak törenle ilgili sorular sormaya başladı.

Nuroy bir kez daha karşılaştı karşıki masada oturan adamın bakışlarıyla. Hay Allah bir yerden tanıyordu onu. Ama nereden?

«Elbette, diyordu Nuri Fırat, Mehmet Bey'i de davet ettik.»

«Televizyondakl arkadaşlar mutlaka geleceklerini söylediler» diyordu Coşkun Bengü.

Yoksa o mu? Nuray yanındaki konuşmaları duyamaz oldu birden.

Yıllar önce... Oniki yıl mı? Onüç yıl mı? Duman, toz ve motor gürültüleri... Demir boşaltan bir kamyon... Evet... Şantiyede... Nuray lojmanın penceresinden bakınca, kamyonları, otele gelen müşterileri ve arabalarını, bir de şantiyeyi, şantiyede çalışan işçileri görüyordu. Evet şimdi karşıdaki masada selâm vermek ister gibi bakan adam... Şantiyenin çevresinde asık bir yüzle dolaşırken görür gibi oluyor onu.

«Bir akşam yemeği...»

Tuğrul Beyin sesi birden geri çekti onu.

«Nuray Hanım'a soralım. Başka kimler çağrılabilir?» dedi Gazeteci Nuri Fırat.

Nuray gergin bir ipe tutunmuş gibi duydu kendini... Geçmişle şimdiki an arasında gerilmiş bir ip...

«Ben mi? Bi... Bilemem. Böyle şeyleri pek bilemem.»

«Sizin çağırmak istediğiniz kişiler de var mı acaba? Yakın arkadaşlarınız?» dedi Tuğrul Bey.

«A tabii, vardır arkadaşlarınız...» diye söze girdi Asuman Hanım. Gülümsedi. «Sanatçı arkadaşlarınız...»

Nuray uzanıp kadehini aldı eline. Bir an kendi kendine neden sözedildiğini sordu. Ha evet, galiba bir yemek vermek istiyorlardı.

Asuman Hanım'a gülümsiyerek bakmaya çalıştı:

«Pek yok, dedi, Ankara'da pek arkadaşım yok. Çağırabileceğim...»

«Öyleyse biz sizi tanımadığınız bazı kişilerle tanıştıralım, dedi Tuğrul Bey. Hem onlar da sizi tanımak isterler. Ayrıca ödül alan ressam arkadaşımızı ve tiyatro oyuncusu arkadaşımızı da tanıyacaksınız.»

Başını salladı Nuray:

«Evet, iyi olur,» dedi.

Karşıki masadaki adam yeniden karşısında oturana doğru eğilmiş, alçak sesle konuşuyordu.

Kırmızı arabasıyla akşamları şantiyeden ayrılıp şehre iniyordu. Arabasının markası neydi? Büyük

bir arabaydı. Şantiye gitgide büyüyor Nuray'ın belleğinde. Ağaçlar devriliyor. Motel inşaatının yanına uzun bir duvar örülüyor. Cemil... Şantiyenin genç mühendisi... Güneşten yanmış, genç, ince esmer yüzüyle görüyor onu. Niye Cemil'in bakışlarında bir bezginlik var? Sonradan açıkladı Cemil. Müteahhidin toprak kayması gerekçesiyle yaptırdığı bu duvar gerekli değildi. Daha çok para kazanmak istiyordu müteahhid. Nuray kocasına sormuştu: «Niye göz yumuyorsun?» «Burada çalışmak zorundayım,» demişti Cemil. «Para biriktirinceye kadar...»

Müteahhid karşıdaki masada oturuyordu şimdi. Nuray yine ellerini arkasında kavuşturmuş dolaşırken görüyor onu.

Bazı akşamlar şantiyenin karşısındaki otele gider, kışsa şöminenin yanındaki, yazsa pencere kıyısındaki masaya oturur, ya otel sahibiyle, ya da ağırladığı bazı konuklarıyla akşam yemeğini yer, içkisini içerdi. Bazen onları da yemeğe çağırırdı. Nurayla kocasını.. Cemil eve döndükten sonra onunla yemek yemekten sıkıldığını söylerdi. Nuray'la Cemil çoğu akşamlar kızlarının elinden tutup ıssız tarlalar arasında dolaşırlardı. İri köpekler havlardı. Şehirden otuz kilometre uzaktı oturdukları lojman. Nuray gün boyunca, evde, yemek, temizlik, dikiş gibi işlerle, kızının bakımıyla uğraşır, öğleden sonraları da aşağıya, havuz başına inerdi. Kitap okurdu. Bazan da alandaki otelde kalan ailelerle konuşurdu. Hep aynı görüntüler, şantiyede işçiler, ortalıkta dolaşan otel müşterileri, motor gürültüleri ve Nuray'ın içinde neden doğduğunu bilmediği bir sıkıntı, kitap okuyarak unuttuğu yalnızlık duygusu... Neyi özlediğini bilemiyordu.

O da baktı Nuray'a... Müteahhid... Gülümsemek ister gibi yaptı. Tuğrul Bey Resim ve Tiyatro ödüllerini alan öteki iki sanatçıdan sözediyordu şimdi.

Müteahhidin karşısındaki adam kalktı. Tam yanlarından geçecekken durdu. Coşkun Bengü'ye yaklaştı gülerek. Coşkun Bengü de ayağa kalktı. El sıkıştılar. Coşkun Bengü masadakileri teker teker tanıttı ona. Nuray'ın bu yıl kulübün edeblyat ödülünü

alan yazar olduğunu söyledi.

«Kutlarım hanımefendi» dedi adam. Başını hafifçe eğip gülümseyerek. Kırkbeş yaşlarında, açık alınlı, kumral heyecanlı görünen bir adamdı. Masadakilerle tanıştıktan sonra Coşkun Bengü'nün kolunu tutup sordu ona:

«Mesajımı aldın mı?»

«A evet evet... O iş tamam.» dedi Coşkun Bengü. Sonra adam elini kaldırarak sıcak bir gülüşle masadakileri selâmlayıp ayrıldı. Müteahhid konuşulanlara kulak vermişti oturduğu yerden. Şaşkınlıkla baktı Nuray'a. Yeniden, bu kez daha belirgin bir biçimde selâm vermek isteyerek... Nuray'ın karşılık vermediğini görünce dalgınlaştı ve başını önüne eğdi.

Coşkun Bengü yeniden yerine oturunca Tuğrul Bey'e bakarak:

«Selâhattin Bey avukattır, dedi. Ama şiire de meraklıdır. Hatta biraz resim de yapar. Çok yönlü, yetenekli bir insandır. Tek kusuru: fazla içer...»

Gülümsedi. Asuman Hanım sigarasının dumanını üflerken başını yukarı doğru kaldırarak dinledi Coşkun Bengü'nün söylediklerini. Yüzünde dalgın, ama kurnaz bir anlam vardı şimdi.

«Sempatik bir insana benziyor» dedi Tuğrul Bey.

«Arkadaşınız?» diye sordu, alçak sesle Nuray.

«Evet,» dedi Coşkun Bengü. Nuray'ın dalgın bir yüzle bu soruyu soruşu şaşırtmıştı onu. Bir süre onun yüzüne bakarak öylece durdu.

Avukat az sonra geri döndü ve Arkadaşı Coşkun Bengü'nün omuzuna hafifçe vurup, masadakilere cana yakın bir biçimde gülümseyerek geçti. Yerine döndü. Müteahhidin karşısına oturdu. Başlarını birbirlerine yaklaştırarak alçak sesle konuşmaya başladılar. Gazeteci Nuri Fırat törenden sonra kokteyl verilip verilmeyeceğini soruyordu Tuğrul Bey'e. Tuğrul Bey «Ya kokteyl, ya da akşam yemeği» diyordu. Yeniden karşıki masaya baktı Nuray. Müteahhid süzgün gözleriyle ve hafif bir alaycılıkla bir an baktı onun kendisinden sözettiğini anladı. Ne söylüyordu ona. Yeniden bir şeyler söyledi karşısındakine. Nu-

ray acaba? Eskiden çok sessiz, kendi halinde, ev işleriyle, çocuğunun bakımıyla uğraşan, sıradan bir kadın olduğunu mu söylüyordu? Yuvasına ortada hiç bir neden yokken bozan bir kadın... Bu kadının onu tanımazlıktan gelişine kırılmış gibiydi. Yuvasına bozmuş bir kadın, bir dul... İster dansöz olsun, ister bir yazar... İkisinin arasındaki ayrıma fazla önem vermiyormuş gibi bakıyordu şimdi Nuray'a. *Akşamüstü... Genç işçinin beyaz çarşafa sarılıp götürülüşü...* Bir konyak daha söyledi Nuray. Müteahhid ise yine tazeliyordu içkisini. Buğulanmış gözleriyle bir an meydan okur gibi baktı çevresine.

«Ben, dedi Nuray, izninizle adama çıkmak istiyorum.»

«Tabii tabii, dedi Tuğrul bey. Saat yedide restoranda bekliyoruz.»

«Hangi salon?» diye sordu Nuray, birden içinde biriken sıkıntıyı gizlemeye çalışarak.

«En alttaki salon, dedi Tuğrul Bey. Merdivenlerin yanından aşağı ineceksiniz. Ayrıca Nuri Bey tiyatroda yer ayırtacak, hep birlikte tiyatroya gideceğiz.»

Dönüp gülümsedi Nuray gazeteci Nuri Fırat'a.

«Yarın törende konuşacaksınız, belki bu akşamdan hazırlanmak istersiniz» dedi Tuğrul Bey.

«A evet, dedi Nuray. Konuşmayı da pek beceremem.»

«Konuşursunuz konuşursunuz, dedi Tuğrul Bey, o kadar güzel eser yazan insan konuşamaz mı?»

Nuray'ın gözü yeniden ilişti karşıdaki masaya. Müteahhid sigara dumanlarını yukarı doğru üfleyerek süzdü onu. Nuray asansöre doğru yürüdü.

Asansör katları tırmanıyordu. Beyaz çarşafa sarılmış genç adam...

Cemil'in o akşamki acıyla dolu, öfkeli yüzü... İşçiler, otel müşterileri, görevliler, yerde yüzükoyun yatan, pantalonu sıva lekeleriyle kaplı, genç, esmer adamın başına toplanmışlardı. Gürültüleri duyup, pencereye koşmuştu Nuray. Yere kapaklanmış o yüzü tanımıştı. Duvara dayalı merdivenin basamakları-

nı tırmanan, elinde malayla türkü söyleyen işçiydi bu. Koşarak inmişti basamakları. Cemil oradaydı. Yüzü kıpkırmızıydı. O anda yerde yatan genç adamdan, başka hiçbirşeyi, hiçkimseyi görmüyor gibiydi. Saçları dağılmış, gömleğinin yakası yana kaymıştı. Nuray kapının eşiğinde donup kalmıştı. Kalabalığa yaklaşamıyordu. Yukarı, kızının yanına dönmüştü. Yeniden pencereye sokulduğunda ölünün beyaz bir çarşafa sarılı olarak götürüldüğünü görmüştü. Kalabalık dağılıyordu. Alandaki kan lekesini sık sık hatırlamıştı. Muslukta marul yapraklarını tek tek yıkarken, aynada saçlarını tararken, masaya beyaz örtüyü yayarken, sık sık...

«Anlatsana» demişti Cemil'e.

Gözlerini bir noktaya dikerek, kımıldamadan fısıldamıştı Cemil.

«Onun yüzünden... Gerekli tedbirleri aldırmamıştı...»

«Peki ne olacak?» diye sormuştu Nuray.

«Para... Para yedirir herhalde.»

«Peki niçin ona karşı çıkmıyorsun? Niçin bütün bunlara göz yumuyorsun?»

Cemil birden sarılmıştı ona. Yüzünü boynuna yaslamıştı. Yüzü ıslaktı...

«Evet hanımefendi dördüncü kat...»

Otelin üniformasını taşıyan asansörcü gülümsüyordu. Nuray bir an adamın ona ne söylediğini anlıyamadan baktı.

BÖLÜM

Saat tam yedide telefon çaldığında Nuray yatakta, başucundaki lâmbanın aydınlığında, törende yapacağı konuşmayı yazmaya çalışıyordu. Duş almıştı.

«İniyorum hemen, dedi. Hemen iniyorum.»

Yeniden gri elbisesini sırtına geçirdi. Yarım topuklu ayakkabılarını giydi. Küçük siyah el çantasını aldı. Yemekten sonra tiyatroya gidilecekti. Belki orada seçiciler kurulunda romanı için oy veren kişileri de tanırdı. Nuray'ın kafasında bir soru uyanmıştı. Az önce tanıdığı Güzel Sanatlar Kulübü üyelerine yakınlık duyamamıştı. Peki ya ona ödülü veren seçiciler kurulu üyeleri? Nuray bu kişilerin bir kaçını ismen tanıyordu. Gazeteci ve yazardılar. Kulübün üyeleriyle onların arasında zıtlıklar yok muydu acaba? Nuray içinde uyanan bu kuşkulara karşın mutlu duyuyordu kendini. Birdenbire, evini terkeden bir dul, sıradan bir memur, milyonlarca kadın arasında yaşlanan bir kadın olmaktan kurtuluvermişti. Onu önemsemiyenleri, ondan umudu kesenleri de şaşırtacaktı. 70 yıllarında siyasal bir derginin çalışmalarına bireysel sorunlarından uzaklaşmak için katılan ve çabucak korkuya, yılgınlığa kapılıp kendi küçük hayatına çekilen bir insan olarak görülmekten de kurtulabilirdi belki.

Otel daha da hareketlenmişti. Kapıdan gece elbiseleri giymiş kadınlar, takım elbiseli, şık erkekler giriyordu. Kapının önüne arabalar yığılmıştı. Kadınlar omuzlarına etoller, şallar örtmüşlerdi. Ayakkabıları çantaları parlaktı. İçeriyi güzel kokular doldurmuştu. Gelenler asansörün önüne yığılıyordu.

Nuray asansörün karşısındaki salona girdi. Büyük kadife koltuklar ve sehpalarla bomboştu salon. Otelin birçok salonu vardı. Çıktı. Bir komiye rasladı. «Restoran nerede?» Çocuğun bakışları başka yana takılmıştı. Kapıdan girenlere... Dalgınlıkla ilerdeki bir kapıyı gösterdi:

«Aşağıda efendim...»

«Teşekkür ederim» dedi Nuray; çocuğun bakışlarıyla karşılaşmaya çalışarak. Çocuğun davranışları ağırdı. Belki de buraya yeni gelmişti. Kimbilir nereden? Hangi şehirden? Çocuğun iri siyah gözleri vardı. Üstüne geçirdiği, kolejli öğrencilerin giydiği ceketi andıran çivit mavisi ceket boldu. Ona gülümsedi Nuray. Çocuk başını çevirip kendisine baksa ona bazı sorular sorabilirdi. Örneğin otelde rasladığın insanlar hakkında ne düşündüğünü ya da, buraya onu kimin getirdiğini, burada çalışmaktan hoşnut olup olmadığını v.b... Lüks bir otele yeni gelmiş bir halk çocuğunu tanımak... Raslantı ile geçen fırsatlardan biriydi bu da. Nuray'ın çocuğa duyduğu ilgiyi çocuk hiç de ona duymamış gibi kayıtsızdı. Çıplak omuzları siyah kürkten bir şalla hafifçe örtülmüş, sarı saçları omuzlarına dökülen bir kadının kapıdan girişini izliyordu.

Nuray onun gösterdiği kapıya yöneldi. Basamaklardan ağır ağır indi. Halıyla döşeli yumuşacık basamaklar ve duvarlarda pembe, eflâtun ışık saçan aplikler... Beyaz örtülü masaların çoğu doluydu. Birbirine eklenmiş bir kaç masada ise sarışın, uzun boylu kadın ve erkeklerden oluşan bir turist grubu oturuyordu. Tuğrul Bey uzaktan elini salladı ona. Masada dört kişi olduklarını gördü Nuray. Asuman Hanım'ın yanında kumral ve iri yarı bir erkekle, Tuğrul Bey'in yanında sarı saçları ensesinde buklelerle toplanmış dolgun vücutlu bir kadın... Acaba Kulübün üyeleri miydi onlar da? Nuray onlara doğru yürürken bir çekingenlik ve yabancılık duydu yine. Kısa bir an otele yeni gelmiş komiyi düşündü, az önce rastladığı çocuğu...

Gülümseyerek yürüdü onlara doğru. Dördü birden

başlarını çevirmiş, ona gülümseyerek bakıyorlardı. Ensesinde sarı parlak bukleleri olan kadının gülümsemesinin gerisinde merak, çekingenlik ve küçümseme karışımı garip bir anlam vardı.

«Buyrun efendim. Buyrun Nuray Hanım.» diyerek yarı ahbabça, yarı saygıyla ayağa kalktı Tuğrul Bey, Sonra da eliyle göstererek:

«Efendim tanıştırayım, dedi, Oktay Bey, şirketimizin en büyük hissedarı hanımı İlçin Hanım. Kendileri aynı zamanda değerli bir sanatçıdır. Mask ustası diyebilir miyiz hanımefendi?» İlçin Hanım'a bakarak güldü Tuğrul Bey. Ötekiler de neşeyle güldüler. Oktay Bey de ayağa kalktı: «Efendim başarınızı kutlarız». Gür ve kendine güvenli, kalın bir sesi vardı Oktay Bey'in. Ayaktayken göğsü hafifçe dışarı çıkık, dimdik duruyordu. Nuray onunla tokalaşırken sağ yanağında ve dudağının kıyısında hafif bir seğirme duydu. Onun iri canlı, mavi gözlerinden gözlerini kaçırdı.

«Şöyle buyrun hanımefendi» diyordu Oktay Bey, güçlü sesiyle.

«Hanımefendi başarınız biz kadınların göğüsünü kabartıyor» dedi İlçin hanım, bir sır verir gibi başını Nuray'a yaklaştırarak. Sonra da ekledi:

«Çok özür dilerim, ben henüz kitabınızı okuyamadım. Ama okuyan arkadaşlar çok beğenmişler. Biz bir süredir seyahatteydik. Ama hemen alıp okuyacağım. Çok güzel olduğundan eminim.»

«Gerçekten çok güzel olduğunu söylüyorlar, dedi Asuman hanım. Kadın ruhunu çok gerçekçi bir şekilde ortaya koyuyormuşsunuz...»

Nuray dirseğini masaya dayamış, eliyle az önce seğiren yanağını hafifçe ovuşturuyor, yeni bir seğirmeyi önlemeye hazırlanıyordu. Oktay Bey onun tedirginliğini sezmiş ve gidermek istiyormuş gibi rahat, babacan bir sesle:

«E şimdi de karnımızı doyuralım bakalım, dedi, İstanbul hasretini şöyle nefis bir lüferle gidermeye ne dersiniz?»

Oktay Bey masadaki herkesin onayını almak için

hepsinin yüzüne teker teker sorar gibi baktı.

«Şekerim ben lüfer yemesem olmaz mı?» dedi İlçin Hanım; o anda babasından her hangi bir şey için izin almak isteyen, ama isteğinin yerine getirileceğine inanarak şımaran bir genç kız gibi bakıyordu kocasına.

«Tabii, dedi Oktay Bey, sevecenlikle gülümsiyerek, ne istersen onu söyleyeyim şekerim.» Bu sözleri söylerken karısının isteklerine, fikirlerine saygı gösterdiğini ve karısına hiçbir konuda baskı yapmadığını göstermek istiyordu sanki.

«Şinitzeli tercih ederim» dedi İlçin Hanım. Sonra da Asuman Hanıma hafif bir muziplikle gülümseyerek arkasına yaslandı. Garsonu masaya çağırma işini yine Tuğrul Bey üstlendi. Yine işaret parmağıyla...

Oktay Bey'le Tuğrul Bey birlikte seçtiler mezeleri. Sonra da hazırolda bekleyen garsona lüferlerin ve şinitzelin hazırlanmasını söylediler.

Mezeler ve içkiler sofraya yerleştirilirken İlçin Hanımla Asuman hanım kadın kadına konuşmak ister gibi birbirlerine doğru uzattılar başlarını hafifçe.

«Seni çok iyi gördüm, dedi İlçin Hanım, epeyi kilo vermiş gibisin.»

«Evet,» dedi Asuman hanım eliyle kendi boynunu okşayarak. Güldü.

«Mecburi bir rejim oldu. İki aydır kadınım yok. Böylece öğle yemeklerini kaldırdım. Evde bazı işler de bana kaldı tabii. Gerçi temizliğe gelen bir başka kadın var ama, yine de epeyi yoruldum.»

«Ama iyi olmuş, dedi İlçin Hanım, sana yaramış.»

«Ama sen de iyisin» dedi Asuman Hanım gülümseyerek.

«Hayatım ben Amerika'dan bir rejim getirdim, onu uyguluyorum. Yirmi gün kadar sürüyor. Bayağı faydasını görüyorum.» Sonra ikisi de ölçülü bir biçimde gülümseyerek Nuray'a çevirdiler yüzlerini:

«Sizin, maşallah rejime hiç ihtiyacınız yok» dedi İlçin Hanım.

Nuray onların gülümsemelerine karşılık vererek başını salladı. Gülünçtü bu konuşmalar.

Tuğrul Bey içkileri kadehlere koymuş ve kadehini kaldırmış, hanımların konuşmalarının bitmesini bekliyordu.

«Önce, dedi, Nuray Hanımın başarısına...»

Üçü de Nuray'a gülümsiyerek bakıp, kadehlerini hafifçe kaldırarak bir an beklediler. Nuray da onlara teker teker baktı, başıyla teşekkür eder gibi yaptı. Sonra da içkilerinden ilk yudumlarını aldılar. Tam o anda Oktay Bey'in derin bir giz taşıyormuş gibi görünen anlamlı bakışıyla karşılaştı Nuray. Bu bakışta köpüklü dalgaları andıran bir coşkunluk ve herşeyi sezebilecek kadar ince bir duyarlık varmış gibi göründü Nuray'a. Nedense bir kez daha ürperdi. Sanki insanı ürküten ve etkileyen gizli bir gücü vardı bu adamın. Geniş omuzları, gür kumral saçları, kalın dudakları, derinden gelip cesaretle yükselen kalın sesiyle...

Yemek ilerleyip, içkiler içildikçe, masadakiler birbirlerine daha yakın, daha içten davranmaya başladılcır. Anılar ve fıkralar anlatıldı. En az konuşan Nuray'dı. O da kendini bu sohbet havasına kaptırmak istiyor, anlatabileceği ilginç şeyler arıyordu belleğinde, bulamıyordu.

O sırada Asuman Hanım bu Ankara sohbetinin çok tatlı olduğunu söylüyor, yeniden kadehine uzanıp, kocasına mutlu bir yüzle gülümseyerek kadeh tokuşturuyordu. Oktay bey ise karısına karşı büyük bir hoşgörü taşıdığını göstererek gülümsüyordu. Nuray'ın suskunluğuna bir anlam vermek ve onu desteklemek ister gibi şunları söyledi:

«Efendim insanlar bazan söyledikleriyle değil söylemedikleriyle birbirlerini daha iyi anlarlar. Ben hayatımın en tatlı, en samimi sohbetini Amerika'da bir Afganistanlı'yla yaptım. Yaşlı, güleryüzlü bir Afganistan'lı... Uzaktan sempati duydum. Sokuldum. İngilizce sordum. Bilmem, anlamında başını salladı. Fransızca, yine öyle... O zaman tuttum, türkçe konuştum. Adamcağız gülümsedi Ona «Sen benim memleketimdekl dedelere benziyorsun. Bana memleketimi hatırlatıyorsun» dedim. Ona hasretimi, hüz-

nümü anlattım. Adam eliyle sırtımı sıvazladı ve o da kendi diliyle konuşmaya başladı. Belki inanmayacaksınız ama bütün söylediklerini anladım. Belki de kimseyi o kadar iyi anlamamışımdır.»

Oktay Bey son sözlerini gizemli, şiirli bir sesle söyledi ve kadehini eline alıp yeniden Nuray'a anlamlı anlamlı baktı:

«Hanımefendi...»

Kadehini ağzına götürdü.

«Güzel...» dedi Tuğrul Bey. O da Oktay Bey'in sözlerine düşünceli düşünceli başını salladı. Sonra Nuray'a:

«Çok duygulu bir insandır Oktay Beyimiz» dedi. Yorulmuş ve duygulanmış bakışlarıyla süzdü kadehini bir dikişte bitiren Oktay Bey'i. O sırada İlçin Hanım da hayranlık ve tedirginlik dolu bakışlarıyla süzdü kocasını.

Oktay Bey ise artık coşmuş gibiydi ve yeniden bir tiyatro oyuncusu gibi konuşmaya koyuldu:

«Hanımefendi bizi Yahya Kemal'ler, Faruk Nafiz'ler büyüttü ve mazur görün, çocukluğumda evimizde konserler verilirdi. Müziğe düşkünüz şiire düşkünüz. Ama işimiz bize neleri unutturdu. Aktif olmak da tabii ki güzel. Bu memlekete borçlarımız vazifelerimiz var. Öyle değil mi Tuğrul Bey?»

«Öyle tabii... Öyle...» dedi Tuğrul Bey. «Oktay Bey ile ne zaman böyle bir sohbette birarayc gelsek, sohbetimizin baş köşesine şiir, sanat konularını oturturuz. Yoksa yalnızca işlerle uğraşacak olsak robotlaşır kalırız.»

Nuray hangi şirketten, hangi fabrikadan sözedildiğini merak etti birden. Ne garip bir durumla karşılaşmıştı? Ona ödül veren, onu buraya çağırıp, ağırlayan adamlar büyük bir şirketin ortakları mıydı? Kulübün üyeleri... Şiiri sevdiklerini söyleyen bu insanlar... Hiç ummadığı şeylerle karşılaşıyordu Nuray.

«Efendim bizim fabrikanın yanıbaşında minnacık iki çiçek büyüyor. Ben her akşam arabama atlamadan önce durup bir süre onlarla sohbet ederim. Bir birine sevdalı iki çiçek... Birbirlerine neler fısıldadık-

larını benden başka duyan olmuyor. Deniz kabuklarından bir avuç alıp yanıbaşlarına yerleştirdim. Onlara: «sizleri insanların kötülüklerinden koruyamıyorum. Rüzgârlardan, tozlardan, kem gözden koruyamıyorum. Ama işte yanınıza nöbetçiler dikiyorum dedim. Böylece içim rahat.»

Oktay Bey sözlerini fısıltıyla bitirip kadehine uzandığı an karısı İlçin Hanım güldü birden:

«N'oldu bu akşam sana?» dedi, sevecenlik ve alayla. «İyice şair kesildin.»

Ötekiler Oktay Bey'in uyandırdığı tılsımlı havayla, karısının safça şokası arasında bocalayarak, gülümseyerek sustular. Ama Oktay Bey karısının bu gizli küçümsemesine daha taşkın bir şiirselllkle karşılık verdi:

«Bizler gönül adamıyız, dedi. Akla tapmanın cezası ise kuruyup kalmak, çoraklaşmaktır. Bizler Eflâtun Baba'nın çocuklarıyız. Dünyayı yine gönül fethedecektir. Savaşımız bu olacak. Aklı savunanların dünyanın düzenini nasıl bozduklarını görüyoruz. Akla yer olmayacak mı diyeceksiniz? Olacak! Ama akıl gönül hamurunda yoğrulacak.»

«Brovo!» dedi birden Tuğrul Bey. Asuman Hanım da Oktay Bey'in coşkusuna kendisini kaptırmış gibi hülyalı bakışlarla onu süzerken:

«Vallahi mükemmel bir felsefeniz var, beyefendi» dedi.

O anda Nuray önüne bakarak dalgınlaştı. Birden öfkeye kapılıp bir tuzaktan kendini kurtarmak isteği duydu:

«Beyefendi, dedi, Gönül insanlara eşitlik dağıtabllecek mi acaba?»

Oktay Bey elinde kadehini sallıyarak, dirseği masada dayalı, süzdü onu. Masada sessizlik oluşmuştu. Nuray kalbinin atışlarının hızlandığını duydu.

Oktay Bey çarpık bir gülümsemeyle önüne bakıp dalgınlaştı bir an. Sonra:

«Eşitlik... dedi. Eşitlik tablatta var mı hanımefendi? Herbirimizdeki hücre sayısı değişik değil mi?»

Nuroy düşüncelerini açıklamak istedi o an. Ama

nereden başlayacaktı. Bu masada onun düşüncelerini paylaşabilecek bir tek kişi var mıydı?

«Hanımefendi, dedi Oktay Bey, yeniden gür ve kendine güvenli sesiyle:

«Biz biraz tarikat adamıyız. Biraz bektaşi, biraz mevlevi, Kafka'yı da tanırız.»

Oktay Bey susup arkasına yaslanınca Tuğrul Bey birden mevlevilikten sözetmeye koyulmuştu. Mevlânanın insancıllığını, sabrını, «geniş toleransını» anlatıyordu.

«Efendim, mürid olmak isteyen bir kulu Mevlâna'ya getirmişler. Mevlâna: ameli nasıldır? diye sormuş. Hiç günah işlememiştir, demişler. Mevlâna'nın cevabı: Hiç günah işlememiş, affetmeyi bilir mi?»

Tuğrul Bey'in bu sözlerine en büyük hayranlık gösterisi İlçin Hanım'dan geldi:

«Harika!» dedi birden, gıcıklayıcı bir sesle ve gözlerini kışkırtıcı bir anlamda süzerek baktı Tuğrul Bey'e.

Yemeğin sonuna yaklaşılıyordu artık. Sigaralarını yakmışlardı. O sırada Asuman Hanım birden aklına gelmiş gibi, sakin, tatlı bir sesle Nuray'a dönerek:

«Az önce eşitlik, adalet üstüne konuşunca benim de aklıma şunlar geldi: Yani adalet derken neyi kastediyorsunuz? Maddi yönden mi? Yoksa manevi yönden mi? Yani şunu demek istiyorum; galiba ikisi birden olmuyor. Yani bilmem anlatabiliyor muyum? Bir örnek vereyim: Ben birgün çok sıkıntılıydım. Birden bana herşey boş, değersiz görünmeye başlamıştı. O sırada pencereden bakarken fakir bir evin bahçesini gördüm. Bir portakal ağacının altında iki kadın çamaşır yıkıyorlar. Bir yandan da bebelerini uyutuyorlar. Baktım baktım, galiba dedim, şu anda onlar benden daha mutlu... Ne demek istediğimi anlatabildim mi bilmiyorum.»

İlçin Hanım birden omuz silkerek güldü. Asuman Hanımın bu safça ve beceriksizce söylenmiş sözlerini küçümsemiş gibiydi. Tuğrul Bey pek ilgi göstermedi. Tabağına doğru eğmişti başını. Oktay Bey küçük bir çocuğu dinler gibi dinlemişti Asuman Ha-

nımı. Biraz alaycı, biraz hayran... Nuray dördünün de birbirlerine karşı gizli duygular beslediklerini sezdi birden.

Oktay Bey yeniden karides uzatıyordu ona. Birden bir gerginlik kapladı Nuray'ın içini. «Ben sizden ödül almak istemiyorum. Beni bu lüks otelde ağırlayarak benim kalbimi, bizlerin kalbini mi kazanmaya çalışıyorsunuz?» Bu sözleri söyleme isteği duyduğu anda eli karides tabağına doğru uzanıyordu.

Birden aldığı bu ödülün birbirine zıt iki anlamı varmış gibi geldi ona. Yücelme ve düşüş... Yücelme, çünkü, sönük olan varlığını birden bire parlatıyordu. Düşüş, çünkü bir tuzak hazırlanmış gibiydi ona.

Birden Tuğrul Bey bir fıkra anlatmaya koyulmuştu: «Efendim Bir Karadeniz fıkrası...»

Fıkra saf kocasını sürekli başka erkeklerle aldatan bir kadını anlatıyordu.

Nuray başını çevirdi. Dalgınlıkla çevresine bakındı. Az ilerdeki masada üç erkek ve bir kadın oturuyordu. Kadın siyah dekolte bir elbise giymişti. Çok boyanmış şişman bir kadındı. Daracık eteği iri kalçalarını sarmıştı. Kahkahalar atıyor ve gözlerini süzüyordu. Uzun dalgalı saçlarını sık sık geriye doğru savuruyordu. Erkeklerden biri bir taşra zenginini andırıyordu. Kadına doğru eğilip, kulağına birşeyler fısıldıyordu. Kadın da öteki iki erkeğe bakarak yeniden bir kahkaha atıyordu.

Fıkranın sonunda Nuray yanıbaşında da kahkahalar duydu.

«İlâhi Tuğrul Bey!» Gülmekten kendini alıkoyamıyormuş gibi gülüyordu İlçin Hanım. Gülmekten gözleri yaşardı sonunda. Yüzüklerle kaplı, ince uzun tırnaklı parmağını göz pınarlarına değdirdi.

Nuray ise dalgınlaştı ve şakaklarında bir zonklama duydu.

«Hah işte bizim sempatik gazeteci!»

Tuğrul Bey kadehini sallayarak gösteriyordu restoranın girişini. Hep birlikte gülümseyerek baktılar Nuri Fırat'a. Nuri Fırat bir eli cebinde, kendine gü-

venli bir adam izlenimi bırakarak bakıyordu çevresine. Onları farkedince elini zafer kazanmış bir sporcu gibi kaldırarak gülümsedi. Hızlı adımlarla yaklaştı:

«Efendim afiyetler olsun! Merhabalar Oktay Bey! Hanımefendi nasılsınız?»

İlçin Hanım sırtını dikleştirip, boynunu ölçülü bir biçimde kıvırarak:

«Teşekkür ederim Nuri Bey. Siz nasılsınız? Hanımefendi, çocuklar?»

«Çok şükür, çok şükür... Uğraşıp duruyoruz işte.»

«Buyurmaz mıydınız?» dedi Oktay Bey, eliyle masayı göstererek.

Nuri Fırat elini göğsüne götürdü:

«Sağolun Beyefendi. Biz o işi az önce yaptık.» Tuğrul Bey'e döndü:

«Tiyatroda yerleriniz ayrıldı efendim, eğer hazırsanız...»

«A evet, tabii tabii,» dedi Tuğrul Bey. Eliyle saygılı bir işaret yaparak Oktay Bey'i gösterdi:

«Belki Oktay Beyler de gelmeyi arzu ederler. Oktay Beyciğim, Danimarkalı bir yazarın oyunu. Komedi türünden... Oyuncular harikaymış. Buyrun hep birlikte gidelim.»

Kısa bir an duraksadıktan sonra:

«Hay hay...» dedi Oktay Bey.

İlçin Hanım da kocasının bu kararına yapmacıklı, neşeli bir biçimde katıldı:

«A tabii. Komediyi çok severiz, ama doğrusu dramlardan hoşlanmayız.»

Bunları söylerken kocasıyla arasındaki uyumu sezdirmek fırsatını da yakalamış gibiydi.

«Mükemmel!» dedi Nuri Fırat, İlçin Hanım'ı coşkuyla desteklemeye çaba göstererek.

«Peki bu saatten sonra yer bulmak olası mı acaba?» diye sordu Oktay Bey, kullandığı bu yeni sözcüğün bıraktığı etkiyi anlamak ister gibi Nuray'a baktı gülümsiyerek.

«Olası efendim,» dedi Nuri Fırat, bu sözcüğü hem alaya alıyor, hem de pekiştiriyor gibi...

«Ben...» dedi birden Nuray, durgun bir sesle. «Gelmesem olur mu acaba?»

Nuri Fırat şaşkınlıkla baktı Nuray'a. Masada bir an sessizlik oldu. Sonra Oktay Bey anlayışlı, yumuşak bir anlamla yüzünü Nuray'a doğru yaklaştırdı:

«Hanımefendi sizi istemeden incittik mi yoksa?»

«Yoo rica ederim, dedi Nuray, birden kabalık etmekten ürktü:

«Yorgunum da...»

«Fazla üstelemeyelim, dedi Tuğrul Bey. Nuray Hanım yorgundur elbette. Hem yarınki törende yapacağı konuşmayı da sâkin bir kafayla hazırlamak isterler herhalde...»

«Tabii tabii» dedi Asuman Hanım Nuray'ı savunmaya kalkışır gibi.

«Gönül gelmenizi arzu ederdi, ama...» dedi Nuri Fırat, çaresiz ve hafifçe kırılmış görünerek, buruk bir gülümsemeyle baktı Nuray'a.

Tuğrul Bey garsonu çağırıp hesabı istedi. Oktay Bey ağzında sigarasıyla, gözlerini hafifçe kısarak elini iç cebine götürdü.

«Oktay Bey'ciğim çok rica edeceğim, dedi Tuğrul Bey. Siz de bu gece kulübümüzün konuğusunuz.»

Oktay Bey bir an karşı koyar gibi yaptıktan sonra hoşgörüyle başını sallayarak, hesap ödeme işini Tuğrul Bey'e bıraktı. Nuray merakını yenemiyerek göz ucuyla baktı tabağa bırakılan hesaba. Aylığına çok yakın bir para...

Masadan kalktılar. Nuri Fırat'ın İlçin Hanım'a yol verdiği anda Oktay Bey de Nuray'a öncelik tanıyor ve gülümsiyerek yol veriyordu ona:

«Hanımefendi...»

Nuray bir an bocaladı. Odasına çıkıp bütün bu inceliklerden kurtulmak için sabırsızlanıyordu.

Beş ceketli, papyonlu iki garson ürkek bir saygıyla selâmladı onları.

Basamaklardan çıkarken Oktay Bey Nuray'ın yanında güvenli ve koruyucu bir edayla, dimdik yürüyordu:

«Törende bulunmayı çok isterdim hanımefendi.

Ama maalesef bir randevuma gitmek zorundayım. Fakat onurunuza verilecek akşam yemeğinde bulunacağım. Sizinle daha uzun sohbet etmeyi arzu ederim.» Göz ucuyla süzdü Nuray'ı. Belli belirsiz gülümsedi:

«Kadın erkek eşitliği konusunda sizinle hemfikiriz, ama bazı konulardaki görüşlerimiz farklı olabilir. Yine de sanat farklı görüşler taşıyan insanları da birleştirebilir. Siz de aynı kanıda değil misiniz?»

Nuray başını kaldırıp baktı ona:

«Sanmıyorum» diye mırıldandı, duyulur duyulmaz bir sesle. Hemen çevirdi başını. Hafif bir müziğin dalgaları arasında üst salona çıktılar.

Nuray onlarla birlikte çıkış kapısına kadar yürüdü. Otel daha da kalabalıklaşmış, renklenmişti. Salonun ortasındaki küçük havuzun pembe, eflâtun ışıkları fıskıyenin suyunu aydınlatıyordu. Yeniden bir düşte gibi duydu kendini Nuray. Karışık bir düş... Kanat takmış bir insan uçmaya davranıyor, ama taktığı kanatların uçmaya yaramadığını görüyordu sanki.

«İyi geceler... Teşekkür ederim.»

«Yarın göreceğiz sizi» dedi Nuri Fırat, onu yüreklendirmek ister gibi babacan bir sesle.

«Nuray Hanım, bir hanım olarak sizinle iftihar edeceğiz» dedi Asuman Hanım. Ezberlenmiş sözler gibi söyledi bunu.

Nuray hepsiyle teker teker tokalaştı. Bakışları Oktay Bey'in bakışlarıyla karşılaşınca ürperdi. Oktay Bey'in iri, yeşil gözlerinde bir meydan okuma sezdi birden. İlçin Hanım'ın zorlama gülümseyişinin gerisinde ise bir kuşku ve küçümseme...

Erkekler bu sözlere sevecenlikle güldüler.

Kapıdan çıktılar ve bir Mercedes'e doğru yürüdüler. Nuray arkalarından baktı. Oktay Bey'in Tuğrul Bey'in kolunu tutarak bir kahkaha attığını gördü birden. Nuri Fırat da, kısa boylu, tıknaz gövdesiyle iki hanımın arasından yürüyordu.

Nuray asansöre doğru yürürken birden yanıbaşında yürüyen genç kadınla erkeğe ilişti gözü. Otelin

girişinde, terasta gördüğü kadınla erkek... Yılan derisi bir çantayı birbirlerinin elinden almaya çalışarak şakalaşanlar... Nuray'ın önünden yürüyorlardı şimdi. Kadının beyaz elibsesinin aşırı bol kolları vardı ve eteği önden kısa, arkadan uzundu. Yakası ise oldukça açıktı. Onlarla aynı asansöre bindi Nuray. Erkek ince çerçeveli gözlükleriyle her an gülümsüyormuş ve kendi kendine bir şarkı mırıldanıyormuş gibi görünüyordu. Kadın asansöre biner binmez elini perçemine götürdü. Kirpiklerine kadar inen saçlarını hafifçe şakaklarına doğru yaymaya çalıştı. Sonra da ince beyaz işaret parmağıyla erkeğin yakasındaki bir tozu silkeledi.

Nuray odasına girdi. Işığı yakmadan, ayakkabılarını çıkartmadan yatağa yüzü koyun uzandı. Koridorda adım sesleri, açılan bir kapı, duran asansör, bir erkek sesi... Caddeden geçen taşıtlar. Kesik kesik duyulan bir müzik... Birden bütün sesler yabancı, ürkütücü geldi ona. Anlamsızlığın derin kuyusu... İş yerinde, müdürün verdiği bir toplantı tutanağını daktiloya geçirirken, birden kalemde çalışan gözlüklü, edebiyata meraklı delikanlı elinde gazeteyle girmişti içeri. «Nuray hanım isim benzerliği mi?» Nuray eli daktilonun tuşlarında, bir an durup gözucuyla bakmıştı gazeteye, kalemde çalışan delikanlının gösterdiği yere. «Güzel Sanatlar Kulübünün roman ödülünü...» Bir şimşeğin ışığı gibiydi bu. O da inanamıyarak kendi kendine soruyordu: İsim benzerliği mi? Birkaç kez okudu, delikanlının parmağıyla gösterdiği yazıyı. Ne yapacaktı? Bu büyük mutluluğu içine nasıl sığdıracak, nasıl taşıyacaktı? Aynı anda ağlamak istiyordu. Gülmsiyerek kaldırdı başını delikanlıya doğru. Artık bu eski ve loş yapıdaki tutsaklığı sona eriyordu sanki. Titreyen sesiyle: «Evet, dedi benim...»

«Siz roman mı yazıyordunuz?»

«Evet, ilk olarak...»

«Öyleyse... Çok kutlarım Nuray Hanım. Ne kadar güzel bir şey! Hemen arkadaşlara haberi uçurayım.»

Nuray daktilodaki tutanağı yarım bıraktı. Artık onu

yazmasa da olurdu. Sanki artık bu yanık, yıkık, eski bir duvara bakan, nemli, güneşsiz odadan bir daha geri dönmemek üzere kaçabilirdi. Gözlüklerinin altından ona bakan, donuk, neşesiz, sık sık öksüren müdüre haber bile vermeden çıkıp gidebilirdi buradan. Yemek salonunda aynı masaya oturan, tırnakları manikürlü, yüzleri boyalı, ellerinde magazin dergileri taşıyan, sekreter kızlara da haber vermeden... Nuray zaman zaman onlarla yakınlaşmaya karar verip yemekte masalarına oturduğu zaman, televizyondaki filmlerden ezberlenmiş şakaları, artistlere olan merakları, özentili flört hikâyeleriyle sıkıntı veriyorlardı ona. Onlardan ayrı oturunca da kendi aralarında onu çekiştirdiklerini seziyordu.

Nuray az sonra onların da haberi öğrenip kendisini ezik bir biçimde, özür diler gibi kutlamalarından ürkmüştü. Müdürün ise onu kırmızı halıyla döşeli, kalın perdeli büyük odasına çağırtıp ilk olarak babacan bir biçimde gülümsiyerek: «Tebrik ederim kızım» demesinden... Kurtulmak istiyordu yalnızca. Bu odadan, bu tutanaklardan, dilekçelerden, tarih ve numaralardan, etiketleri eskiyen siyah klâsörlerden, her sabah üşüyerek bindiği eski, demir parmaklıklı loş asansörden. Hayatını kemiren iş saatlarından kurtulmak istiyordu. Ödül birden özgürlük olarak görünmüştü ona. Oysa şimdi, ona bu ödülü, bu özgürlüğü sağlayan insanları tanıdıktan sonra... Bu yabancı otel odasında, karanlıkta bir uçurumun kıyısında duydu kendini. Kızının varlığı sert bir rüzgâr gibi yaladı zihnini.

«Kendini anlatıp durma» Yazdığı roman için böyle demişti kızı. Bir sigara yakıyor, dumanını tavana doğru üflüyordu. Çenesinde küçük kırmızı sivilceler belirmişti yine. Çok sigara içiyor, süt içmiyor diye üzülüyordu Nuray. Yürürken sırtını kamburlaştırıyordu ve tozlu, eski ayakkabılarıyla dolaşıyordu. Ona artık sözünü nasıl dinletecekti? Anesinden daha bilgili olduğuna inanıyordu. «Kitlelerin yazarı» olmak istiyorsa önce yaşama biçiminl değiştirmesi gerektiğini söylüyordu annesine. Fabrikalarda okullarda,

gecekondu semtlerinde, Anadolu'da neler yaşanıyordu? Biliyor muydu bunu?

«Bunları da orada yaşayanlardan biri anlatabilir» demişti Nuray.

«Öyleyse sen de önemsiz bir roman yazdığını kabul et...»

«Ama önemli olan varılan sonuçtur. Çeşitli konulardan çeşitli anlatımlardan varılabilir o sonuca.»

«Hangi sonuca?»

«Bütün insanların mutlu, özgür bireyler olmaları için duyulan özlem... Bu özlemi besleyebilmek... İnsan kendi hayatından yola çıkarak da bu özlemi anlatabilir.»

Nuray bundan dokuz yıl kadar önce yaşadığı deneyi kızına anlatmıştı. O dönemde üstüne bir pantalonla bir kazak geçirip nasıl yürüyüşlere katıldığını ve evliliğin dar çemberini niçin kırmak istediğini... Kendini özgür bir birey olarak hissedebilmek için nasıl toplumsal br kaynaşmayı aradığını...

«Bireyci bir yaklaşım» demişti Seçkin.

«Bence toplumcu olmak insanın birey olma hakkını ortadan kaldıran birşey değil ki. İnsanlara birey olma başarısını tattırmadığı için bu toplumsal yapıya karşı değil miyiz? İnsan kendi doyumsuzluğundan, başarısızlığından yola çıkarak da bu düşüncelere ulaşamaz mı?»

«O zaman, sen çeşitli yollardan kişisel bir başarı kazanınca, ya da doyuma ulaşınca bu düşüncelerden vazgeçeceksin demektir.»

Bu sözler şimdi karanlık otel odasında bir şimşeğin ışığı gibi parladı Nuray'ın belleğinde. Yataktan kalktı. Işığı açmadan balkona doğru yürüdü. Seçkin gitmişti birgün. Bundan üç ay önce... Kazaklarını, pantalonlarını, iç çamaşırlarını dağınık bir biçimde valizine doldurarak...

Balkonun kapısını açtı. İki hasır koltuk duruyordu balkonda. Yığıldı birine. Ayaklarını parmaklıklara dayadı. Işıklar, asfaltta kayan arabalar, yeni yapılmış, ışıl ışıl bir üst geçit, yüksek, ışıklı yapılar...

«Bu ödülü verenlerle uzlaşmadığımı göstermek

için geri çevirdim.» Bu sözleri söyleyebilse kızı gelip boynuna sarılır mıydı? Ya sonra? Nuray yeniden eski işyerine dönecek, önünde yığılan dosyalara, evraklara teslim olacaktı. Oysa alacağı ödül parası onu iki yıl geçindirebilirdi. Sabahları pencereyi açıp havayı içine çekebilir, çayını ağır ağır yudumlayabilir ve bir roman daha yazabilirdi. Hem kızının »senin hayatından daha anlamlı hayatlar» dediği hayatları da tanıyabilirdi böylece; dolaşırdı, gözlemler yapardı. Yolculuklara çıkardı. Elinde kalan hayat kumaşını son bir tutkuyla kuşanabilirdi. Gitgide soluyor, eriyordu kumaş. Kızı anlayamazdı bunu. Hiçbir genç insan yaşlılığı anlayamazdı. Yaşlanan bir insan için ten ve zihin diriliğinin ne büyük özlem olduğunu anlıyamazlardı. Kendileri hep genç kalacaklarmış gibi ve yaşlılar her zaman yaşlıymış gibi... Oysa gençlik sabun gibiydi. Köpürüyor ve her an temizliyebiliyordu insanı. Gençlik tasarılar demekti, yaşlılık ise yazıklanmalar... Gençlik herşeyi yeniden yapabilme isteği... Yaşlılık daha iyi olma umudundan uzaklaşmaktı. Yeni şeyler bulma umudundan... Güçden ve düşlerden... Gençlik uçsuz bucaksız bir alan, yaşlılık dar bir sokak... İşte Nuray artık her sokağa girmişti. Artık kendini çoğaltmayacağını bilmek, üreyemeyeceğini bilmek; yalnızlık duymak demekti bu. Bunun öfkesini, hırçınlığını hoş görebilir miydi kızı? Boynunda yanan ateş yüzünü yakıyordu. İşte boynunda yanan bu ateşin kızgınlığıyla kızına bağırıp çağırdığı birgün kızı terketmişti onu. Şehrin akşam kargaşasından bezgin ve ezik döndüğü bir akşam... Kızı arkadaşlarını eve çağırmıştı yine.

Kızı anlıyamamıştı onu. O da sanki büyük bir başarı kazanarak öç alıyordu ondan. Başarı... Buruk bir gülümsemeyle ışıklara baktı Nuray.

Kızına yaşlanmanın acılarından sözetmişti bir gün. Kızı ona öğüt vermişti: «Önemli olan insanın dış görünüşü değil ki anne. Çirkinlik, yaşlılık önemli değil. Önemli olan insanın taşıdığı bilinç. Yeter ki o yaşlanmasın. Önemli olan sen değilsin. Senin insanlarla hangi ilişkiler içinde bulunduğun önemli.»

Ama yaşlanmak insanlarla ilişkilerini de azaltmıyor muydu?

Tuğrul Bey törene televizyon kameramanlarının da geleceğini söylemişti. Birden bazı tanıdık yüzler canlandı gözünde. Mahallede, yokuşun başındaki iri yarı esmer kasap, durağın karşısındaki kahvede birbirleriyle yüksek sesle konuşarak yalnız yürüyen kadınlara lâf atan arsız, kabadayı adamlar, pencerelerin kıyısından uzak ve derin bir merakla Nuray'ı süzen ev kadınları, kızını ve eve gelen arkadaşlarını kuşkuyla inceleyen komşular... Hepsi her akşam olduğu gibi televizyonlarının başındalar ve şaşkınlıkla açıyorlar ağızlarını «Bu o değil mi? Şu 7 numarada oturan dul...»

Bir sigara yakıp hınçla gülümsedi Nuray. Artık eskisi gibi kuşkuyla ya da küçümsemeyle süzemiyeceklerdi onu. «Beyiniz öldü mü?» diye soran bakkal... Karşıki pencereden göğsünü gererek ilgisini göstermeye çalışan ve kaçak bir serüvene hazır olduğunu belli eden, üç çocuklu komisyoncu... Eve erkek geliyor mu diye her adım sesi duyduğunda mutfağının penceresine koşup bakan ev sahibi kadın... Artık çekineceklerdi ondan.

NURAY İLKİN'İN ROMANINDAN

«Yaz geceleri balkonlardan, açık pencerelerden, bahçelerden kadın erkek, çocuk sesleri yükseliyordu. Bu sesler insanların öfke ya da neşe içinde birarada yaşadığını, birarada yaşamanın gerekli olduğunu duyuruyordu bana. Perdelerimi örtüyordum. Çevremdeki insanlardan yalnızlığımı saklamak istiyordum. Onlarla gözgöze gelince hep bir kınama ve kuşku görüyordum bakışlarında. Onlar da beni kendilerinden uzak tutmak ister gibi davranıyorlardı. Yalnızlık tehlikeli bir hastalıktı sanki ve onun yayacağı mikroplardan korunmak gerekiyordu. İşte balkonlarda, teraslarda, bahçelerde akşam yemeği yi-

yen, televizyon seyreden aileler zaman zaman pencereme çevrilen donuk bakışlarıyla bunu sezdiriyorlardı bana. Yatağıma uzanıp elime bir kitap alıyordum. Radyoda beni yatıştıracak bir müzik arıyordum. Karanlık basınca sokaklar, pastaneler, kahveler, lokantalar, evler yasaktı bana. Tek başıma çıkarsam her an bir saldırıya uğrayacakmışım gibi tetikte durmam gerekirdi. Kendimi bildim bileli gazeteler kadınlara karşı girişilen şiddet eylemleriyle doluydu. Bir erkekle görüldüğü için erkek kardeşi ya da babası tarafından öldürülen kadınlar, bir erkekle kaçtığı için yakalanıp sevdiğiyle birlikte öldürülen kızlar, tarlada çalışırken bir grup erkek tarafından dağa kaldırılan, dağlarda, yol kıyılarında cesedi bulunan kızlar, kadınlar... Kıskançlık yüzünden kocası tarafından tabancayla, av tüfeğiyle, bıçakla, baltayla, keserle öldürülen kadınlar, evlerinde tek başlarına yaşarken tecavüze uğrayan kadınlar, çok genç yaşta aldatılarak kaçırılan, erkeklere satılan, bedenini satarak yaşamaya mahkûm edilen kadınlar... Bütün bu şiddet olayları kadınların her an erkeklerin saldırısına uğrayabileceğini öğretmişti bana. Saldırganları haklı çıkaran düşünceler... Namus uğruna işlenen cinayetler... Gece tek başına dolaşmaya kalkışan bir kadın saldırganları çağırmış, kışkırtmış oluyordu. Nasıl alacaktım bu haksızlığın öcünü? Yalnızlık ayıptı neredeyse, yalnızlığı gidermek için evlilik dışında yollar aramak suçtu. Bir erkekle beni evimde başbaşa görseler daha da artacaktı çevremdeki bakışların şiddeti. Birbirlerine şikâyet edeceklerdi beni. Hatta beni mahalleden uzaklaştırmanın yollarını arayacaklardı. Böyle şeyler de oluyordu. Yalnızlığıma duydukları kuşkuda biraz acıma payı vardı ama onları umursamayıp erkeklerle arkadaşlık edecek olsam bu acıma duygusu bir saldırma isteğine dönüşecekti. Hep birlikte üstüme saldırma,

beni yoketme isteğine... Kadınların çoğunun mutsuz da olsalar evliliğin koruyucu saçağının altından çıkmaya neden cesaret edemediğini anlıyordum.

Yaz geceleri sokakların serinliğine kendimi bırakabilme, kıyıda bir dondurma yiyebilme gibi en ufak mutluluklardan bile beni yoksun edenlere karşı sesimi yükseltmek istiyordum.»

.....

Evlerin dışında da erkeklerin egemenliği sürüyordu. İnanmıştım buna. Yollarda, deniz kıyılarında, kahvelerde yüksek sesle konuşup gülebilenler, birbirleriyle çekincesizce şakalaşanlar, küfürler savurabilenler, kızınca dövüşebilenler, bir yolda diledikleri kadar gidip gelenler, beğendikleri kadını süzebilenler, dönüp bakanlar, parklarda, kahvelerde, kıyıdaki duvar üstlerinde oturabilenler, gerinenler, şarkı söyleyenler, toprağa uzanıp uyuyabilenler, her yere yalnız girebilenler, lokantalara, kuytulara ve kalabalıklara... denizde tekneyle dolaşabilenler, balık tutanlar ve ormanlarda da avlanmaya gidebilenler, eve sarhoş dönebilenler erkeklerdi.

Biz kadınlar eteklerimizi sıkı sıkı örterek onların karşısında oturuyoruz. Bize bulaşmasınlar diye gözlerimizi onlardan kaçırarak... Başıboş dolaşmayı göze alamıyoruz. Konuşurken, gülerken sesimizi onlardan gizlemeye çalışıyoruz. Canımız sıkılıyor, canımız sıkılıyor. Biz erkekler gibi dışarda çalışan kadınlar... Yalnız çalışma hakkına kavuşmuşuz gibi, çalışma hakkı ve evlerimizi yaşatabilme ödevi... Biz can sıkıntımızı nasıl giderebiliriz? Biz yalnız ve kendine güvenen kadınlar... Varlığımızın her noktasına sanki bir ölçü aleti yerleştirilmiş. Yürürken şöyle, konuşurken şöyle, otururken şöyle, bakarken şöyle, bu yüzden çok benziyoruz birbirimize. İçimizden geldi de kahkahalarla güldük mü erkek başları aşağılamayla ya da bencillikle çevriliyor

bize. Bir kahveye girip oturmak mı? Bir parkta dinlenmek mi? Herşeye kızıp da sarhoş olmak mı? Bunları deneyen kadın bu deneyden ürküntüyle vazgeçiyor. Erkekler bu kentte de bizi iki türe ayırdı. Ya kollanacak kutsa' aile kadınları ya da erkeğin çeşitli niyetlerini hakedenler... Biz kadınlar bu haksızlığa dayanma gücünü nereden buluyoruz?

Akşam yemeği yeniliyor ve kadınlar televizyon ekranının karşısına gömülüyor.»

BÖLÜM

Ne kadar yorularak, zamanın darlığıyla savaşarak yazabilmişti bu romanı! Saat beş olur olmaz mantosunu hızl sırtına geçiriyor, öteki kadınlar gibi aynanın önünde oyalanma hakkını kendinde göremiyerek çıkıyordu nemli, loş yapıdan. Evindeki daktiloya özlem duyarak... Kalabalık, gürültülü caddeler, sıkışık salkım saçak otobüsler hep kendisiyle evde bekleyen kâğıtları arası giren engeller gibi geliyordu ona. Yalnız o bekliyordu onu, romanı... Evinin kapısını açıp sırtını bir an kapıya dayayarak yorgun bir hoşnutlukla bakıyordu çalışma masasına... Elindeki fileyi iskemlenin üstüne bırakıyor, mantosunu asıyor, ışığı yakıyordu. Kendisine çabucak bir yemek hazırlamalı, bulaşıklarını yıkamalı, sobasını yakmalıydı. Uyuyuncaya kadar sobanın üstünde kalmalıydı çaydanlık. Bazen de geceleri çamaşırlarını yıkamak, elbiselerini ütülemek zorunda kalıyordu. Bütün bunlar sinsice giriyordu yorucu bir aşk haline gelen romanıyla kendisi arasına. Sobanın ağzından dökülen küller, ıslak odunlar, komşu evlerde ardına kadar açılmış televizyonlardan yükselen sesler, alt kattaki kapıların ürkütücü bir biçimde çarpılışı... Gözleri yanıyordu. Bütün gün gözlerini yoran iş yazıları düşmandı ona. Yalnızlık hem dost hem düşmandı. Yüzünü gidgide daha çok kuşatan yaşlılık çemberi, göz kapakları, çenesi, boynu... Yaşamına anlam verebilmek için başvurduğu son çare... Romanda anlattığı hayat hem dost hem de düşmandı ona. Sular sık sık kesiliyordu. Kapıcısız bir evde oturduğu için sabah karanlığında çöp kovasını sokaktaki bidona boşaltması gerekiyordu. Parmaklarını sobaya yaklaştırıyor, ısıtıyordu. Tek umudu parmaklarındaydı artık.

Bir yer edinecekti kendine Nuray. Korunmasız bir

kadın olmaktan kurtulacaktı. Ilık bir ilkyaz akşamı... Kendini bırakmak istiyordu hayata, ışıklı görünüme, yüzyüze geldiği gerçeklere. Gençliği uyumsuzlukla, başkaldırmayla geçip gitmişti. Ne garip! Bu şehirde öğrenmişti başkaldırmayı!

Bu şehirde öğrenmişti başkaldırmayı. Nuray birden bu garip raslantıya şaştı. O üç katlı yapı buralarda bir yerde değil miydi? Kaldığı bu lüks otelin yakınında? Bir sokak ötede mi? Şu sokağın köşesinde mi? Dar ve loş basamaklardan çıkılarak varılan üçüncü kat... Kapısında küçük bir yazı, derginin adı... Yoksa şu ışıklı, sarı perdeli pencereler mi? Belki de artık bir aile oturuyor orada. Otelin çatısından hareketli bir dans müziği yayılıyor. Dokuz yıl oldu mu?

NURAY İLKİN'İN ROMANINDAN

«Basamakları çıkıyorum. Heyecanımı, coşkunluğumu dindirmek için duruyorum sahanlıkta. Daha önce yaşadığım herşeyi geride bırakıyormuşum, daha önce kurduğum bütün bağları koparıyormuşum gibi geliyor bana. Buraya gelmeden önce Yılmaz'ın bana verdiği kitapları dergileri okudum. Ona yeni bir insan olmak istediğimi söyledim.

Üçüncü kattayım. Ürpererek çaldım kapının zilini. Gür bıyıklı bir delikanlı kapıyı açtı ve ciddi bir yüzle beni içeri aldı. Masanın çevresinde ilk olarak gördüğüm yüzler... Tanıdığım tek yüz Yılmaz'ın yüzü... Hafif bir selâmla karşıladı beni. Duman kokusu, çay kokusu, kâğıtlar, dergiler, kitap dolu raflar... Aralarına oturdum. Tartışıyorlar, notlar alıyorlar... Düşüncelerle örülmüş bir ağın içinde arkadaşlık... O an içimde bir özlem uyanıyor, gün ışığına çıkıyor. Artık ev işlerinin, yetinmenin, bastırılan düşlerin, küçük bir çark gibi dönüp duran ve yol almayan evlilik yaşamının kadını olamıyacağım ben. Derginin toplantı salonunda sanki dünyayla yeni bağlar kurmak istiyorum. Sert ve ber-

rak sesler... Berraklık ve kafa tutma büyülüyor beni... Yenilik ve inanç... Onlar kadar bilgili olamadığım için ve yıllarımı ev işleriyle geçirdiğim için utanıyorum.

«Bizimle çalışmak istiyor musun?» diye soruyor Yılmaz.

.....

«S. yirmiiki yaşında bir kızdı. Siyah perçemi alnını örtüyordu. Mavi gözlerinde parlayan zekâyla erkek arkadaşlarıyla finans kapital üstüne tartışıyordu. F. ile A. evliydiler. Biri öğrenci, öteki asistandı. Birlikte dergi için bir yazı hazırlıyorlardı. C. sık sık oportünistlere karşı mücadele edilmesi gereği üstünde duruyordu. Derginin yöneticisi durumunda olan V. toplantılarda topraksız köylülerden, mitinglere katılan küçük üreticilerden gelen mektupları okuyordu. Yıl 69... Türkiye'nin çeşitli yerlerinde, işçilerle, köylülerle birlikte yeni yeni mitinglerin hazırlıkları yapılıyordu. Hepsinin yüzünde umudun hafif tülü dalgalanıyordu. Yetişmek... Yetişmek istiyordum. Eski ve bulanık, tekdüze ve ezik o an herşeyden kurtulmak istiyordum. Daha önce aşka sarılmıştım. Aşk bana bir güç, ve bir anlam versin diye... Sonra kadınlığımla, yalnızlıkla çevrili buldum kendimi. Kocamla birlikte Ankara'ya gelmiştik. Sokaklardan yükselen sesler çağırdı beni. Bir cumartesi öğleden sonra Cemil evde yeni aldığımız plâkları dinlerken ben içimde bir rüzgârın uğultusunu duyarak sokağa çıktım. «İnsan olmak istiyorum» diye yineliyordum kendi kendime. «İnsanların arasında, insanlarla birlikte olmak istiyorum.» Geride kalan şeyler köhne ve küf içinde görünüyordu bana. Bir erkekle bir kadının başbaşa olmaktan başka bir şey beklememesi... Kendilerinin dışında kalan herşeye göz yumması... Yeni düşünceler, yeni insan ilişkileri sızmasın diye sımsıkı kapanan perdeler... Dünya bir evin içine nasıl sığdırılır? İnfilak... Evet öyle çıktım evden.»

BÖLÜM

Otelin çatısındaki orkestra eski bir valsi çalıyor. Tuvaletlerin dalgalanışını görür gibi oluyor Nuray. Kadınlar çatıda, otelin rufunda birlikte dans ettikleri erkeklerden güzel olduklarını işitmek istiyorlardır şimdi. En güzel olamamanın korkusu içlerini ürpertiyordur. Herbiri kendini değerli bir mücevher gibi duymak istiyordur.

Bir sigara yakıyor. Dumanını üflüyor köşedeki sarı perdeli ışıklı pencerelere doğru.

Sarı perdelerin ardındaki ışık söndü. Üçüncü kat birden karanlığa gömüldü.

Birden Yılmaz'ın yüzü şehrin ışıkları üstünde titreşti. Kızgın küle gömülmüş sevecenliğiyle, parlak bakışlarıyla...

Bu yüze niçin bir kez bile dokunamamıştı? Niçin aralarında bir toprak parçası bulunan iki ırmak gibi yanyana akmışlar, ama birbirlerine doğru hiç taşmamışlardı? «Burjuva bencilliğine, ikiyüzlülüğüne, duygusallığına» kapılmamak için mi? Henüz kocasından mahkeme kararıyla ayrılamamış bir kadınla, politik sorumluluklar yüklenmiş bir erkek...

«Artık Cemil'le paylaşacağım hiçbir şey kalmadı.» demişti Nuray.

«Herşey dürüstlükle, açıklıkla, yapılmalı» demişti Yılmaz. Bir arkadaş karısı... Ağır bir engeldi bu. Geleneksel bir engel...

NURAY İLKİN'İN ROMANINDAN

«O akşam üstü kapıyı açınca Cemil'in yanında bir yabancının olduğunu gördüm. Gülümsü-

yordu. Bir konuk olduğunu anlamıştım onun. Alışkın olmadığım birşeydi bu. Uzun boylu, yüz çizgileri sert bir erkek. Üstünde lâcivert ekose bir kaban vardı. Başında da küçük bir kasket... Telâşlanmıştım. Yabancı bir erkeği konuk etmeğe hiç hazır değilmişim gibi geliyordu bana. Evimiz üçümüz içindi. Bir gizin çevresinde hep aynı biçimde yaşıyordu. Kocamın dışında bütün erkekler benim için yabancı ve ürkütücüydü.

«Yılmaz, dedi kocam. Okuldan arkadaşım...» Dönüp ona gülümsedi.

«Buyrun» dedim. Acaba ev yeteri kadar toplu ve temiz miydi? Hemen bunu düşünmüştüm.

«Kusura bakmayın,» dedim, salonda ona yer gösterirken. Sanki bizim eve alışkınmış gibi oturdu o.

Yılmaz Almanya'dan geliyordu. Orada doktora yapmıştı ve yurda dönüyordu artık. Almanya'ya giden yabancı işçiler üzerine de bir inceleme hazırlamıştı. O bunları anlatırken ben mutfağa, yemeğin altını kısmaya gittim. Neler ikrâm edebileceğimi düşünüyordum. Yemeği biraz geç yiyebilirdik:

«Kahve içersiniz değil mi?» diye sordum, salona dönüp.

İri siyah gözlerini bir noktaya dikmiş, dalgınlaşmıştı bir an. Cemil'e Türkiyeli işçilerin uyumsuzluğunu ve içe kapanıklığını anlatıyordu. Alman ekonomisinin onlara ihtiyaç duyduğunu söylüyordu. Sonra daha başka şeyler... Yarım yamalak dinliyordum. Bana uzak geliyordu bu konular bu sanki ben anlatılanları çok iyi anlıyamazdım. Konuğumuzu ağırlamalıydım. Kocamı hoşnut etmeliydim böylece.

Yemekte bir rakı şişesi açtı kocam. Onun gözleri sevinçle parladı. Rakı içmeyi özlemişti. Hazırladığım yemekleri coşkuyla yiyordu; bir yandan da Cemil'e bilmediği şeyleri öğretmek ister gibi davranıyordu. Cemil zaman zaman dalgın-

laşarak dinliyordu onu. Az sonra ben de onlar gibi kendimi içkiye ve konuşmalara kaptırınca hafifçe kolumu tutarak bana da anlatmaya başladı. Tüketim ekonomisinden falan sözediyordu.

«Bak bacım...» diyordu bana. Ürküntüm azalıyordu. Ben de okuduğum romanlardan sözetmek istiyordum ona. İşçilerin hayatından sözeden romanlar da okumuştum. Ev işlerinin dışında düşünmeyi de bilen bir kadın olduğumu göstermek istiyordum. Ama o Cemil'le ikimizin bilmediği şeyleri de biliyordu. Almanya'nın tarihinden, nazilerin ruhsal durumlarından falan da sözediyordu. O dönemde kadınlar Hitler'e ne tür bir yakınlık duyuyorlardı? Erkekler Hitler'in karşısında kendilerini nasıl hissetmişlerdi? Bunları da anlatıyordu. Alman ırkının üstünlüğü için yaşıyorlardı ve sarhoşluk içindeydiler. Irkçılık ortadan kalkmış mıydı? Çeşitli görünümler altında sürüyordu halâ. Almanlar kendi sokaklarını süpürmek istemiyorlardı. Başkaları yapmalıydı böyle işleri. Türkler, Portekizliler falan... Yeni şeyler öğrenmek hoşuma gitmişti.

Sofradan kalkınca Yılmaz'la Cemil karşılıklı koltuklara oturdular. Ben mutfağa gidip gelerek dinliyordum onları. Yılmaz Cemil'e işiyle ilgili sorular soruyordu. Cemil ona işinin sıkıcılığından sözediyordu. Müteahhidin çeşitli yolsuzluklarından... Ben onun bir süre önce bir işçinin ölümüyle sonuçlanan iş kazasından sözetmesini bekliyordum. Nedense bu olayı anlatmıyordu. O zaman ben bir an elimde bardaklarla durdum ve anlatıverdim bu olayı. Yılmaz şaşkınlıkla baktı Cemil'e. Sigarasını kül tablasına bastırırken şöyle dedi:

«İşçilerden yana olmalısın.»

Cemil sustu. Yüzünün kızardığını farkettim.

«İşçi sınıfından yana...» diye üsteledi Yılmaz. Birden Cemil'in suçlanışı; yargılanışı utanca benzer bir duygu verdi bana. Onun bu olaydan

ötürü acı çektiğini ve bu yolsuzluklara bizim için para biriktirmek ve ailesine yardım etmek için göz yumduğunu biliyordum. Bunu biliyorum; yine de şu anda önüne bakan kocamı benim için henüz yabancı olan bu erkekle birlik olup suçladığını sezdim.

Kızım odasında uyuduktan sonra, biz üçümüz dışarıya, yürüyüşe çıktık. Dışarıda hafif hafif kar serpiştiriyordu. Karanlığın içinde seçiyorduk karın pırıltılarını. Cemil kolunu omuzuma doladı. Hafifçe çektim kendimi. Kolundan sıyrıldım. Yürüyen ve tartışan üç ayrı insan olmamızı istemiştim birden.

Ellerimi cebime sokmuştum. Kararlı ve sert adımlarla yürümek istiyordum. Bütün gecelerden ayrı bir anlam taşıyan bir geceydi sanki bu. Karanlık ıssız yolda düşüncelerimizle yürüyorduk. Kar taneleriyle birlikte...

«Almanya'ya yine gidecek misin?» diye sordum Yılmaz'a.

«Hayır,» dedi, «döndüm artık.»

Yılmaz o gece salondaki divanda uyudu. Benim çarşafı sermeme engel oldu. Kendi hazırlamak istiyordu yatağını. Biz de odamıza çekildik. Cemil tutkuyla sarıldı bana. Dalgındım.

Sabah mutfaktan gelen çay kokusuyla uyandım. Bu koku güven duygusuna benzer bir duygu uyandırmıştı içimde. Cam bardağın şıngırtısını ve çeşmeden akıtılan suyun sesini duydum. Yanımda uyuyan Cemil'i uyandırdım. Tek başıma kalkıp Yılmaz'ın yanına gidemedim.

Yılmaz öğleye doğru gitti. Giderken beni de yanaklarımdan öptü. Bize Ankara'dan kitaplar ve dergiler yollıyacağını söyledi. Cemil güldü: «Boşver,» der gibiydi. Kırgın gibiydi. Bense inatla:

«Tabii, dedim. Gönderin. Bir daha bekleriz. Burada o kadar yalnızız ki...»

BÖLÜM

Ondan bazı sözler kalmıştı geriye: «Önce insan sonra kadın ve erkek olabilmeliyiz.»

Önce insan olabilmek için Yılmaz'ın verdiği, andığı kitapları bütün gücüyle zorlanarak okumuştu. Bazı kavramlar, düşünceler bir taşla kırılarak içi alınan çetin ceviz gibiydi onun için: «Özgürlük zorunluğun bilincidir.» Daha önceleri bağlandığı özgürlük kavramının yanlış olduğunu söylüyordu bu tanım.

Makyaj çantasını ve modeli moda dergilerinden seçilerek dikilmiş elbiselerini evde bırakarak pantalonu, kazağı ve omuzuna astığı büyük çantasıyla ayrılmıştı evden. Bir kız öğrenci yurduna yerleşmişti. Kız öğrencilerin arasında da liseden sonra okumamış, erken evlenmiş, anne olmuş, yıllarını evlilikle geçirmiş bir kadın olduğu için utanç duymuştu. Ama herşeye yeni baştan başlamak istiyordu. Gürültülü yatakhaneleri, kirli koridorları, kalabalık kitaplıkları öğrenmek istiyordu. Yılmaz'la öğrenci kantininde buluşuyorlardı. Çoğu zaman yanlarında başkaları da oluyordu. Yılmaz öteki arkadaşlarına nasıl bakıyorsa öyle bakıyordu Nuray'ın gözlerinin içine. Kızgın küle gömülmüş sevecenliğiyle, sorumluluğunun sertliğiyle... Nuray da kadınsı çizgilerini gizleyen bol erkek kazağı, kadife pantalonu, kısacık kestirdiği saçları, kamburlaştırdığı sırtı, parmaklarının arasında sigarasıyla, ve ciddileştirdiği yüzüyle dinliyordu onu. Özgürlük başka birşeydi artık ve Yılmaz'la birlikteliği Cemil'le olan birlikteliğine benzemiyecekti. Duygusallığın yerine dayanışma, sarhoşluğun yerine öğrenme, bencilce bir mutluluğun yerine toplumsal bir kaynaşma... Nuray heye-

canla bekliyordu bunu. Cemil ise onu arayıp buluyor, eski günlerin anılarını canlandırmaya çalışıyordu. Çiçek getiriyordu ona ya da yeni çıkmış bir şiir kitabı... Nuray sonunda onun aşağıda beklediğini öğrenince inmemeye karar vermişti. Yeni kişiliği Yılmaz'ın kendinde yansımasıydı artık. Geceleri yatakhanede küçük yatağında Yılmaz'ı düşünde görüyordu. Bir ağacın gölgesinde okşuyordu onun yüzünü. Duygusallığı düşlerine gömmüştü artık. Gerçek hayatta bir ağacın gölgesine hiç uzanmamışlar ve birbirlerine fısıldamamışlardı.

Otelin çatısında romantik, duygusal bir aşk şarkısı duyuluyordu şimdi. Hiç karşılaşmamışlardı bir daha. Yılmaz'ın dergiye çeviriler yapan bir genç kızla evlendiğini duymuştu. «Bir omuzdaşla...»

Hâlâ içerde olanları hatırlamaya çalışıyordu: H. V. A... Neydi onun adı? Ayağından postallarını, sırtından parkasını çıkarmayan, esmer, ince yüzlü... Mitinglere katılmak için çeşitli bölgelere giden, toplantıların dışında yalnız ve sessiz olan... Neydi onun adı? En ağır işkencelere dayandığı söylenen... Dul bir gündelikçi kadının tek oğlu olan... Neydi onun adı?

NURAY İLKİN'İN ROMANINDAN

«Bir öğleden sonra gazetelerden, dergilerden kesilmiş yazıları bana gösterildiği gibi kâğıtlara yapıştırıyordum. Görevin büyüğü küçüğü yoktu. Öyle söyleniyordu. Bu işi benim iyi yapabileceğim düşünülmüştü. Arşivleme işini... Kimse benden dergi için bir yazı hazırlamamı isteyemezdi tabii. «Şu dosyaları düzeltiver bacım.» Gülümsiyerek kabul ediyordum. O öğle sonrası yandaki odada yazı kurulu bir toplantı yapıyordu. Ben gazete kupürlerini kâğıtların üstüne yapıştırmadan önce okuyordum. Birden basamaklarda ve alt katta gürültüler duydum. Yerimden fırladım. Koridora çıktım. Toplantı

odası boşalmıştı. Koridorda da kimse kalmamıştı. Basamaklara doğru atıldım. Alt kattaki kapıdan birbirlerini yumruklayanları, birbirlerine ellerindeki sopalarla vuranları gördüm. Bir başka dergi çıkarılıyordu alt katta. Bu iki ayrı siyasal dergide çalışanlar şimdiye kadar birbirleriyle dostça selâmlaşıyorlar, tartışıyorlardı. Arkadaşlarımın alt katta bulunanlara böyle birden bire niçin saldırdıklarını anlayamamıştım. Savrulan kâğıtları, parçalanan dergi sayfalarını gördüm. Birden kavga eden erkeklerin karşısında tek başıma kalıvermiştim. Dergiye yazılar yazan bir arkadaşımın burnundan kan sızıyordu. Birşeyler yapabilmek, kavgayı durdurabilmek istiyordum. Hepsi için acı duyuyordum o anda. İki dergide olanlar için de... Hangi noktalarda görüş ayrılığına düştüklerini de bilmiyordum. Yakın olmalıydılar birbirlerine. buna inanıyordum. Yollarda, bazı lokantalarda erkeklerin birdenbire birbirlerine girip kavga ettiklerini görmüştüm. Burada ise düşünceye saygıyı ve uygar davranışları arıyordum.

«Sen yukarı çık bacım.» Kavgadan soluk soluğa çıkan genç bir arkadaştı bu. Yukarı çıktım. Gazete kupürlerini bir dosyanın içine yerleştirdim ve çantamı aldım. Çıktım gittim.»

.....

«Ankara bir şapka siperliğinin altında gözlerini bir noktaya dikmiş düşünüyordu. Kaldırımlarda, ağaç dalları arasında kuşlar ötüşüyordu.

Caddelerde işlerine giden bir yığın insan...

Köşe başlarında bağırarak gazete, dergi satan, ince bedenli, bıyıklı, parkalı delikanlılar ve süssüz, solgun genç kızlar yoktu artık. Kendilerine yasaklanan caddede koşarak gösteri yapan, polislerin, polis arabalarının kovaladığı gruplar da yoktu.

Apartman bacalarından yükselen boğum boğum duman gökyüzünü kara bulutlarla örtü-

yordu.

Oturduğum mahallede ve çalıştığım iş yerinde asık yüzlü bir dul olarak kalıvermiştim. Karanlık basmadan çatı katındaki bir oda bir hol olan eve gelip kapanıyordum. Adım seslerini dinliyordum. Onlar hergün götürülüyordu. Odalarında herşey savruluyordu. Kitaplar, kâğıtlar, fotoğraflar, plâklar...

İşyeri ve çatı katı arasında gidip geliyordum. Birden cesaretim azalmıştı. Artık geç saatlerde tek başıma dolaşamazdım. «Çevremdeki insanlar benim için ne düşünürlerse düşünsünler» diyemiyorum artık. Arkadaşlarımdan uzaklaşınca sanki birden dul bir kadın olduğumu anlamıştım. İşyerinde bazı erkeklerin bana bir boşluktan sızmak ister gibi baktıklarını farkettim. O zaman bu insanların gözünde kadınların üç türe ayrıldığını düşündüm. Bakire kızlar, evli kadınlar ve dullarla, ötekiler... Ötekiler bu üç devreyi geçirdikten sonra, dulluk basamağından atlayıp uçurtma yuvarlanmış olanlardı. Gençtim, yeniden ikinci tür arasında yerimi alabilirdim. Süslenmeli, sesimi yumuşatmalı, neşeli olmalıydım. Beklemeli ve erkekleri kollamalıydım. Öfkeyle, utançla doluyordu içim. «Ben bir dul değilim, bir insanım bir insan olarak var olmak istiyorum.» diye bağırmak geliyordu içimden. Caddeler, işyerleri kadınları üç türe ayıran insanlarla doluydu. Ankara'nın o suskun günlerinde gitgide azaldığımı hissettim.

Hayattan bir yanık kokusu yükseliyordu.

Bir gece yarısından sonra duydum adım seslerini. Demir, kösele, ve erkek seslerini... Karanlıkta mantomu kaptım. Nemli, ağır bir koku, uğultular ve şapka pırıltıları... Sesim inceydi. Karşıma dikilmiş olan görevli «Niye yalnız yaşıyorsun?» diye sordu bana.

Bir an benim yere saçılmış eşyalarıma ve kitaplarıma bakarken parmağıyla çenesindeki bir

noktayı kaşıdı. Birden gerdanı sarkmış, çatık kaşlı bu yüzün bana bir başka yüzü anımsattığını sezdim. Sofra başında, peçetesiyle ağzını silerken homurdanan ve oğullarını ya da karısını tersleyen enişte... Bir bastonu ve kırbacı vardı onun. Bayramda karısı da elini öperdi. Akşamları ise birinin onun çoraplarını çıkarıp ayaklarını bir leğenin içinde yıkayıp kurulaması gerekiyordu. Bazan ben de ona bir bardak su getirir ve o, suyunu ağır ağır, duraklıya duraklıya bitirinceye kadar dantel örtüyle örtülü küçük kristal tabak elimde, sıkıntıyla beklerdim. Her zaman duygularımı gizledim ondan. Beyaz saçlı başı yastıktan kalkamayınca da ağlayamadan, başında toplanan kalabalığın arasından sessizce uzaklaştım.

Onların arasında basamaklardan indim. Kendime şaşıyordum. Merakla bakıyordum. Ne yapacaklardı? Erkekler, üniformalar, tüfekler ve tabancalar bana ne yapacaktı?

Toplumun alışmadığı yeni insanlarla arkadaşlık etmekten ve onlarla arkadaşlık edebilmek için onların okuduğu kitaplardan bazılarını okumaktan başka ne suçum vardı?

Mahalleden başkaları da toplanmıştı. Çoğunu tanımıyordum. Bazı yüzleri ise bir yerlerde gördüğümü anımsıyordum. Orta yaşlı, kır saçlı bir adamın yanına oturtuldum. Ceketinin içinden çizgili pijaması görülüyordu. Bir ara yüzüme bakıp hafifçe gülümsedi. Gözlüklerini sildi. Öteki yanımda bir görevli, dimdik oturuyor ve zaman zaman başını ıslak asfaltın soluk pırıltılarına doğru çeviriyordu.

Yılmaz içerden bir tek mektup yollamıştı bana: «Bu ilk yaz önceki ilk yazlara hiç benzemedi. Durgunuz, ağırbaşlıyız. Toprak iyice ısınmalıydı. Meyvelerimiz limonluklarda yetişti. Isımız yalnız bize yetti. Oysa toprak ısınmalıydı.» Bir daha hiç haber almamıştım ondan.»

«Kızımı yanıma alarak İstanbul'a doğru yola çıktım. Cemil eşyaların toplanmasında, kargoya verilmesinde yardımcı oldu. Halamın oğlu İstanbul'da bana bir şirkette iş bulmuştu. Kabul etmiştim ben de. Bir süre kızımla birlikte halamın evinde kalabilirdik. Cemil'le eşyaları birlikte ambalajlarken zaman zaman göz göze geliyorduk. Bana hınç ve hüzünle bakıyordu «işte kazandın özgürlüğünü» Bense bir yandan dönüşü olmayan bir yolda olduğunu düşünüyor, bir yandan da suçluluk duygularıyla hırçınlaşıyordum. «Evlilik hayatından sıkılarak kocasını terkeden bir kadını kim haklı görebilir? Sen meyhanelere gidebileceksin, başka kadınlarla kendini deneyebileceksin, geceleri sokaklarda dolaşacak, kahvelere gidebilecek, ellerin ceplerinde ıslık çalarak yürüyebilecesin. Bense kızımı yetiştirecek, hayatımı sevmediğim bir işle kazanacak, dul olduğumu gözlerden saklayabilmek için giyimimde, yürüyüşümde, hatta gülümseyişimde ağırbaşlı olacağım. Bütün bunları Cemil'e söyliyemiyordum. «Öyleyse niye gidiyorsun?» diye sorabilirdi bana. «Daha mutlu, daha özgür olacağına inanmıyorsan niye üçümüzün de alıştığı hayatı değiştiriyor, bozuyorsun?» Herkesin gözünde ben suçlu olacaktım, biliyordum, ama insanların kurallara boyun eğmek için içlerindeki merakı, cesareti sevgiyi söndürerek yaşamalarının suçlusu kim oluyordu?

Eşyaları birlikte toplarken Cemil'in ilk gençliğinden bu yana bireyin seçme özgürlüğünü savunduğu halde bende böyle bir özgürlüğün bulunmasını istemediğini düşünüyordum. Kadınla erkek arasında eşitliği yüceltiyordu ama öteki erkekler gibi ve babam gibi evin bütün işlerini, çocuğun bakımını bana yüklemiş ve bir erkeğin bunları yapabilecek yetenekte olmadığını savunabilmişti. Düşünceye yapılan her türlü

baskıya karşı olduğunu belirtmiş, ama ondan farklı düşünmeye başladığım zaman okuduğum kitapları anlayamıyacağımı ileri sürerek beni küçümseyebilmişti.

«Kızına karşı sorumluluklarını unutmazsın değil mi?» dedi, toplanmış eşyaların başında, ayakta, sigara içerken...

Başımı salladım, gözlerimi kaçırdım ondan:

«Unutmam.»

Ne demek istediğini anlamıştım. Acaba benden öc almanın yollarını aradığını biliyor muydu?

Bizi trene kadar geçirdi. Kızına acıyla bakarken kendisinin suçsuz olduğunu ona anlatmaya çalışıyordu sanki. Benimle tokalaştı:

«Hadi bakalım» dedi yumuşak bir sesle.

Bize uzun uzun el salladı.

Kızım yanıma, pencere kıyısına oturunca babasının aldığı çikolatayı yedi. Saçlarını okşadım. Saçlarını okşayan elimden kurtulmak için kendini yana çekti. Ben de kuru ıssız bozkıra baktım: «Kendimi kızıma nasıl bağışlatacaktım?»

.....

«İstanbul'a dönünce halamın evine gitmek için Boğaz vapuruna bindik. Hava sisliydi ve hafif bir yağmur çiseliyordu. Ankara'nın beton yapıları arasında unuttuğum bir şeye yeniden kavuşuyorum gibi geldi bana. Açıklık... Vapur kıyı boyunca ilerliyordu. Denizi, yeşillikleri, vapurları özlemiştim. Cemil beni köprünün yakınındaki pastaneye götürmüştü sık sık. O yıl liseyi bitirmiştim. İlk sigarayı Cemil tutmuştu bana, ilk içkiyi o içirmişti ve bana kitaplar vermişti. Tutkuyla koşmuştum yeniliğe doğru. İnsanın saçma yazgısından ve özgürlüğünden sözeden yazarların kitaplarına doğru... Cemil'le vapurlarda da bu düşüncelerden sözediyorduk ve büyüklerimizin anlamadığı yeni sözcüklerle konuşmaya çalışıyorduk.

Ankara'dan dönmüştüm şimdi de. Şaşkınlıkla İstanbul'un ahşap evlerine, saraylarına, surlarına bakıyordum. İskelelerden bazı sakallı yaşlı adamlar ve başlarını yünden şallarla örtmüş, mantolu yaşlı kadınlar biniyordu. Kıyıdaki kahvelerde erkekler nargilelerini içerken gülüyorlardı. Sandalların yanında balıkçılar vardı. Kestaneciler dumanı tüten ateşlerinin başında ellerindeki maşalarla kestaneleri çeviriyorlardı. Lokantalarda pencere kıyılarına oturmuş çiftler konuşuyorlardı. İstanbul başka bir ülkeydi sanki. Ankara'ya uzak bir ülke... Seyyar satıcılar bağırıyorlar ve kahvelerde erkekler şakalaşıyorlardı. Yoksa en büyük iç acılarını duyan bizler miydik? geleneklerden kopmuş ve anlaşılamayan bizler... Ortalıkta dolaşan çaycıdan bir çay istedim. Karşımızda bir karı koca oturuyordu. Erkeğin ayağında lâstik ve potin vardı. Üstündeki siyah pardösünün kolları kısa geliyordu. Durgunlukla kıyıları seyrediyor, ara sıra tığ işi yapan şişman, başörtülü karısına yüzünü yaklaştırıp bir şeyler söylüyordu. Yanında ise okuyup katladığı bir gazete duruyordu. Gazeteyi istedim. İstanbul'da bir evin basıldığını iri harflerle yazmıştı. İki kişi öldürülmüştü. Gazeteyi katladım. Adama geri verdim. Sonra bir sigara yaktım.»

.....

«Halama geri dönmüştüm. Herşey geride kalmıştı. Ona karşı hınçla dolu olarak geçirdiğim genç kızlık yıllarım, ondan öç almak ister gibi bağlandığım evlilik yıllarım... Salonun bir köşesinde oturup, sessiz sessiz izliyordum onu. Tüyleri dökülmüş vişne rengi, kadife seccadesini seriyor, kenarları iğne oyasıyla işli beyaz yazmasıyla başını örtüyor ve kehribar tesbihini eline alıyordu. Bütün yakınlıkların geçici, güvenilmez olduğunu, ölüme kadar bağlanılacak tek güçlü bağın ise Tanrı'yla kurulabileceğini düşünüyor-

du. Tek dileği vardı: Tanrı onu unutmasın. Adaklar adıyordu. Eyüp Sultan'a gidiyordu. Elinde kalan hayatı ve parayı Tanrı için harcamak istiyordu. Dilencilere para veriyor, kandil günleri lokma, aşure zamanı aşure yapıyor, bayramda fitresini veriyordu. Halama sokulduğum zaman onun bedeninden eski bir kokunun ve sıcak bir buğunun yayıldığını duyuyordum. Yorgundum, halama boyun eğiyordum ve onu belki de ilk olarak seviyordum. Onun bağda canlı, güçlü bedeniyle çalıştığı günleri düşünüyordum. Çıplak ayaklarıyla teknede üzüm ezişi, ateşin karşısında siyah kazandaki şırayı karıştırışı, kocasına hizmet edişi... Acaba onun bastırılmış istekleri, gerçekleşmeyen özlemleri nelerdi? Tanrı tutkusu ve bankadaki parası onları unutturmaya yetiyor muydu?

Bir öğleden sonra kendisini Süleymaniye Camii'ne götürmemi istedi. On üç yaşımdan bu yana hiç bir caminin içine girmemiştim. On üç yaşımda mahalleli kadınların arasında camiye gitmiştim. Kadınlar camide «sakal-ı şerif»i öpeceğimizi söylüyorlardı. Avluda uzun bir kuyruk vardı. Hava serindi. Sarıklı iki hoca duruyordu önde. Birinin uzun, beyaz bir sakalı vardı. Ben halama sormuştum: Onun sakalını mı öpeceğiz? Halam kolumu acıtarak sıkmıştı. «Tövbe de» Bir tek kıldı bu. Hocanın elinde sarılıp sarmalanmıştı. O an halamdan kuşku duymuştum. Şimdi ise halamın dileğini yerine getirmek istedim. Bu büyük caminin turistik bir yer olduğunu biliyordum. Öyleyse girip inceleyebilirdim içini.

Halam kapının önünde ayakkabılarını çıkardı. Bana da ayakkabılarımı çıkarmam için işaret etti. Cami kapısının yanındaki küçük camlı kulübeye bıraktık ayakkabılarımızı. Girdik. Halıların üstünde ürkek, kararsız adımlarla yürümeye koyuldum. Halam benden ayrılıp dua etmek üzere mihraba doğru gitmişti. Başımı kal-

dırıp kubbeye baktım. Ne kadar yabancı ürkütücü bir güzelliği vardı! Mavi ışıklı pencerelere baktım. Üşüyordum. Mozayikler, eski yazılar, mihrabın basamakları... Ne kadar büyüktü cami, ne kadar çok insan alıyordu içine, yüzyıllara karşı nasıl da dayanıklıydı!

Birden nasıl oldu bilmiyorum Camus'nün «Yabancı» romanını anımsadım. On sekiz yaşımdayken okumuştum. Cemil'le bizi birbirimize bağlayan kitaplardan biri olmuştu. Roman kahramanı kendisini saran, çeviren herşeye yabancı duyuyordu kendini, annesine bile...

Halıların üstünden ağır ağır geçerek bir turist grubunun toplandığı köşeye doğru gittim. Bir rehber onlara camiyle ilgili bilgiler veriyordu. Yanıbaşlarına oturdum ve dinlemeye başladım ben de. İçimdeki sorulara bir karşılık arıyordum. Yüzyılların gizini kalın, serin duvarlarına gömen camiler...»

Birden bir patlama sesi duyuldu. Nuray irkilerek ayağa kalktı. Eğildi, çevreye bakındı. Sokaktan tek tük arabalar geçiyordu. Patlamayla ilgili hiç bir görüntü yoktu ortalıkta. Neydi bu? Bir silâh sesi miydi? Uzaklarda patlayan bir bomba mıydı? Biri mi vurulmuştu? Artık gecelerin alışılmış soruları... Otelin çatısından ise bir harmandalı havası duyuluyordu. Modernleştirilmiş bir harmandalı havası... Sokakların gürültülerinden uzak otel çatıları...

Serinlemişti hava. Hafif bir rüzgâr esiyordu. Akıp giden zaman... Ardından koşup yakalamaya çalıştığı şey bir kez daha köşe başında gözden kayboluyordu sanki.

Yeniden baktı gökyüzüne. Piyano çalmayı, dansetmeyi, sahneye çıkmayı öğrenen annesi niçin birdenbire yaşamanın anlamını kaybetmişti? Neydi yüreğinden kayıp giden şey?

NURAY İLKİN'İN ROMANINDAN

«Telefonda babamın hastaneye kaldırıldığını öğrenince hemen izin alarak ayrıldım işten. İlk olarak bir babam olduğunu bu kadar derinden duyuyordum.

Çok seyrek görüşüyorduk onunla. Torununa beslediği sevgiyle küçük armağanlar alarak bizi görmeğe gelirdi. Bazı pazar ikindileri... Çay içer ve küçük şeylerden sözederdik. Evlerle, işlerle ilgili küçük şeyler... Eve badana yaptırmak gerekiyor, baca iyi çekmiyor, sular yine kesik... Her gelişinde yan dairedeki komşula-

rından yakınırdı. Sabahlara kadar kumar oynamıyordu. Bazan karı koca gecenin geç saatlarında dövüşüyor ve ortalığı birbirine katıyorlardı. Babam çaresiz bir durumdaydı, çünkü oturduğu daire kendisinindi. Yan dairede oturanlar da kiracı değil ev sahibiydiler. Babam daireyi satmayı bile düşünmüştü ama karısı mahalleye alıştığını, ev değiştirmenin külfetine dayanamıyacağını söyleyerek karşı koyuyordu. Babam mutsuzdu, ince parmakları sapsarıydı. Bazan da avaz avaz şarkı söylüyorlardı. Babam bir kaç kere onları karakola şikayet etmeyi düşünmüştü. Ama karısı alıkoymuştu onu. Adamın ne iş yaptığını da bilmiyorlardı. Kasayla içki giriyordu evlerine.

Babam bizimle akşam yemeğine kalmıyordu. Karısı beklerdi onu. Merak eder telâşlanırdı. Çok evhamlı bir kadındı. Babam yokuşu inerken arkasından bakıyordum. Bir çocuk gibi özen ve ilgi bekleyen bu solgun neşesiz adam ne kadar yormuştu annemi! Şiir yazan ve dikiş diken annemi... Caddeye inince yolun karşısına geçmek için uzun süre bekliyordu. Kendini tam bir güven içinde duyabilmek için... Onu sevmiyordum ama mutluluk duymayı bilmediği için de acıyordum ona.

O öğleden sonra hastanedeki odasında onu yalnız buldum. Karısı iç çamaşırlarını ve sevdiği yiyecekleri getirmek için eve gitmişti. Babam başını yastığa koymuş, ellerini yatak örtüsünün üstünde kavuşturmuş bekliyordu. Eğildim onu yanaklarından öptüm. Boğazım düğümlendi. Hiçbir şey onarılamazdı artık. Ona karşı beslediğim hınç, onun bencil hayatı, bu erimiş, soğuk erkek teninden duyduğum tiksinti... Bunun için derin bir acı duydum ve:

«İyisin baba, dedim, hasta olduğun hiç belli olmuyor.»

Bezgin yüzünü pencereye doğru çevirdi. Tan-

siyonunun çok düştüğünü, karaciğerinin de su topladığını söyledi:

«Benden artık hayır yok.»

«Böyle düşünme, dedim, iyileşmeye karar verirsen iyileşirsin.»

«Hayır, dedi, biliyorum, artık annenin yanına gitme zamanı geldi.»

Karşımdaki beyaz duvara baktım ve ona göstermeden ağladım. Bir süre öylece konuşmadan kaldık. O yüzü halâ pencereye dönük:

«O, dedi, benim için en değerli varlıktı.»

Donakaldım birden. İlk olarak babam bana annemle ilgili duygularını açıyordu. Ürpererek bekledim, babam bana bütün gizlerini açsın, aramızdaki duvarı yıksın ve fötr şapkayla, erkek elbiseleriyle muzip fotoğraflar çektiren annem yanımıza bir dost gibi gelsin... Üçümüz de barışalım... Ölümle hayat barışsın... Sevgiyle hınç...

«Orada elma var dedi birden babam, soyarmısın? Verdikleri yemeği yiyemedim.»

İçimde kabaran sular geri çekildi birden. Çantamdan mendilimi çıkardım. Burnumu sildim ve komodinin üstündeki kesekâğıdından bir elma çıkardım. Bıçağın nerde olduğunu sordum babama.

Babam on gün sonra öldü. Ölmeden iki gün önce yanındaydım. Gözlerini kısarak, çok uzağa bakar gibi bakıyordu herşeye. Bir ara karısını bakkala gönderdi. Bisküvi istiyordu. Karısı kapıdan çıkınca yüzünde şakacı bir gülümsemenin gölgesini gördüm. Bisküvi falan istediği yoktu.

«Seçkin'e bir hesap açtırmıştım, dedi, Garanti bankasında. Sürpriz olsun diye söylememiştim. Vadeli... Çehiz parası».

Acıyla gülümsedim:

«Neler düşünüyorsun baba? dedim, sen iyileşmeye bak.»

Her zamankinden daha dingin bir gülümse-

me gördüm yüzünde.

«Güzel bir rüya gördüm, dedi, kaç gecedir üstüste rüyamda hep onu görüyorum. O fırfırlı elbiseleri vardı ya, önlüklü, isveç elbisesi. Hani fotoğrafı var ya... Öğretmen okulunda çektirmiş... İşte onu öyle gördüm. Başında beyaz dantelli başlığı... Dansediyordu. Kızlar mesire yerinde karşılıklı dansediyorlar, şutz mu şoltz mu, o dansın öyle bir adı vardı...» Yorgun bir gülümsemeyle sustu babam. Elimi yatağın kıyısına koydum. Babamın alnını okşamak istiyor, yapamıyordum bunu.

«Biz de erkek öğretmen okulu olarak aynı yere gitmişiz. Üstümüzde zamanın jimnastik kıyafetleri. Top oynuyoruz. Birden bir piyano çalındı. Bak halâ müzik kulaklarımda... Bir kız bir ağacın altında piyano çalıyor. Baktım gene annen. Piyano çalmayı bilirdi. Okulda çalardı tabii. Evimizde piyano olmadığı için sen belki hatırlamazsın.»

«Biliyorum ama, dedim, annemin piyano çaldığını biliyorum. Galiba bir müsamerede çalmıştı. Hatırlıyorum.»

«Neyse,» dedi babam, ağzı kurumuş gibi dudaklarını yaladı. Sustu bir an. Sonra yine gülümsedi:

«Bir de baktım ben de annenle dansediyorum. Mesire yerinde kızlarla erkekler başladılar dansetmeye. Birden bir düdük çaldı. Hepimiz zınk diye durduk. Kızların öğretmeni bağırıp çağırdı. Onları topladı. Gittiler... Uyandım. Böyle bir olay geçmişti. Bizim başımızdan değil. Başkalarının başından geçmişti. Mesire yerinde kız öğretmen okulunun öğrencileri ile erkek öğretmen okulunun öğrencileri dansetmişti ve iki öğretmen bu yüzden başka şehirlere sürülmüştü. Demek ki bu zihnimin bir köşesinde kalmış. Öyle bir rüya gördüm.».

Babam yatakta hafifçe kımıldadı. Bir an yüzünü acıyla buruşturdu. İç geçirdi ve dalgınlaş-

tı. Yüzüne baktım. Onu sevmemekle haksızlık etmemiş miydim acaba?

«Anlatsana...» dedim, yüzümü ona yaklaştırarak.

«Ne anlatayım?» dedi, eliyle de sordu bunu. Sonra yeniden yanına düştü eli. Gözlerini yumdu. Uykuya dalmış gibiydi. Komidinin üstünde duran kâğıt mendilden bir tane alarak kolonyayla ıslattım ve alnında teri hafifçe sildim. Kirpiklerinin ıslandığını gördüm. Konuşmaya başladı yeniden sayıklar gibiydi:

«Ne kadar iyi bir insandı! Kendimi hiç affedemiyorum.»

«Niçin öyle söylüyorsun? Sen... Sen ona birşey yapmamıştın. Değil mi baba?»

Kirpiklerinde biriken yaş yanaklarından süzülüyordu. Dudakları titriyordu. Artık onun hayatla bağlarının çözüldüğünü seziyordum. Ne ev değiştirme özlemi, ne karısıyla ahbab ziyaretleri ne de düzenli, titiz bir yaşama düşkünlüğü... Geçmişteki tatların ve acıların içine gömülmeye çalışıyordu. Karısı odaya girecek ve aramızdaki tılsımı dağıtacak diye korkuyordum. Hiç sevmemiştim hergün evini silip süpüren ve eşyaya doyamayan karısını...

«Baba, dedim, ben de sayıklar gibi... Acaba niçin? Bunu anlamak istiyorum. Bilmemek beni çok üzüyor. Niçin acaba? Öyle birden bire, ortada bir neden yokken... Hatırladığım kadar ile iyi geçiniyordunuz. Pek öyle kavga falan da etmezdiniz...»

Acı, karışık bir gülümsemeyle gözleri aralandı. Sonra durgunlaşıp tavana baktı:

«Bir bunalım geçirdi, dedi. Çok yetenekli bir insandı. Her işe yetişmek isterdi. Bilmiyorum... Belki ben ona layık olamadım.»

BÖLÜM

Nuray içeri girdi. Işığı yaktı. Aynada gördü kendini. Buraya gelirken kazandığı başarı onun sımsıkı saracak ve içindeki boşlukları dolduracak gibi gelmişti ona. Hep kırılıp kalan bir sürü çizgi... Kızı ise arkadaşlarıyla tartışırken öfke ve umudun fırtınası içinde yaşıyordu. Acaba o kırk üç yaşına gelince nasıl bir hayat bırakmış olacaktı geride? «Bu gelip geçici bir heves olmamalı anne. İnsan bütün hayatını bu uğurda adayabilmeli.» Şimdi yargılayan kızıydı: annesini, anneannesini ve dedesini yargılıyordu. Önceki dönemlerin eksiklerini, yanlışlarını araştırıyor ve onları aşmak istiyordu. Kendi bireysel sorunları yokmuş gibi davranıyordu. Babasından ayrı kalmak etkilememişti onu; güzel olmak, çirkin olmak umurunda değildi. Bir erkeği kendisine bağlamak gibi bir kaygısı da yoktu. Bireysel sorunlar... İnsanın bireysel güçlükleri göğüsleyebilmesinin tek koşulu göstereceği kararlılıktı. Toplumsal yapıyı değiştirmek için kararlılık... Kızı sık sık bunu açıklıyordu ona: «Hayatındaki yanlışlar hep bu kararsızlıktan ileri geliyor anne.»

Babasından ayrılmasını haklı gösterebiliyordu. Ya sonra? 12 Mart sonrasının zor ve acı günlerinde zengin bir adamla evlenivermesi?

NURAY İLKİN'İN ROMANINDAN

«Mavi kanatları parmaklarımın arasında kıpırdıyordu. Uçmasına izin vermiyordum.

«Bir helikopter buldum.» dedim. Göle baktım. Göl her şeyimi bağışlayan bir yüz gibiydi.

«Mavi bir helikopter...» dedim. «Hiç gördün mü?»

«Yoksa, dedi, sen de onun gibi uçmak mı istiyorsun?»

Güneş gülüşlerimi ısıtıyordu. Orhan'ın gamzelerinin çukurunda sevgi buğulanıyordu. Gecenin, sevişmenin ve suçun karanlığından çıkmıştım. Sabahtı. İnsan bedeninin çocuklaşarak temizliğine kavuştuğunu seziyordum. Geçirilen geceyi unutmak için koşuyor ve oynamak istiyordum. Çünkü gecenin içinde beni bağlamışlardı. Erkek çocuklarıyla kapı önünde oynamamı istemeyen halam, bana erdemin yalnız bir tek kişiye sonsuza kadar bağlanma olduğunu öğretmek isteyen Cemil, bana yiğitliğin bedensel bir özveriyi de gerektirdiğini ve özgürlüğü yaşamıyan bir toplumda bireysel özgürlüklerin bir sorumsuzluğa dönüştüğünü sezdiren genç arkadaşlarım, dışardaki hayatın bir üniformayla dolaştığını yineleyen haberler ve benden annelik bekleyen kızım beni bağlamışlardı.

«Seni anlıyorum» demişti Orhan.

O şimdi az ilerde, beyaz bir iskemlede çayını yudumlarken ben çimenlerin üstünde, yeni bir şeyler bularak ona karşı üstünlük kazanmaya çalışıyordum.

Parmaklarımın arasındaki küçük mavi kanatlı helikopteri bıraktım. Neydi birden boğazımı yakan acı? Geçirdiğim gecę içine düştüğüm bir kuyu muydu?

«Çayın soğuyor» diye seslendi bana. Bir arabası, bir bürosu vardı. Ayakabılarını boyayan çocukla, arabasına benzin koyan benzinciyle şakalaşıyor, garsonlara bahşiş bırakıyordu. Bir zamanlar gençlik olaylarında yer almıştı o da. Onbir yıl kadar önce, üniversite bahçesinde... Demokratik hukuk devletini özlediğini söylüyor ve son gençlik eylemlerini aşırı, gerçekçilikten uzak buluyordu. Kırlara açılmıştık şimdi.

Boş salıncaklar... Yakaladım zinciri... Ayak-

larımı yere vurdum ve uçtum. Halamın yaşlı yüzüne doğru savuruyordum kendimi. Bana çocukluğu, kız çocukluğunu bir günah gibi yaşatan halamın...

Orhan geniş yumuşak omuzları, çay bardağını kavrayan sıcak elleriyle gülümsüyordu. Tozlu bağ yolunda sırtını dönüp giden babamı niçin bir yabancı gibi ayda yılda bir görmüştüm? İki büyük savaşı yaşayan ve karısının intiharını gören yorgun babamı...»

.....

«Bir pastanenin kuytu bir köşesindeydik.

«Her insan bir yuva kurmak ister» diyordu Orhan.

Halamın evinde tüyleri dökülmüş duvar halısının karşısında mı yaşayacaktım? Yine bir çatı katı bulacak ve yalnızlığıma çullanan adım seslerini, demir gürültülerini ve kumaş hışırtılarını bekleyip korku mu duyacaktım?

.....

«Yagmur yağıyordu. Bir tentenin altındaydık. Bir bardak daha bira içmek istediğimi söyledim ona. Biranın köpüğü sağ parmağındaki parlak altın yüzüğe doğru sızdı. «İşte acıların üstünü örten toprakta mutluluğumuz çiçek gibi açılıyor...» Bardaklarımızı tokuşturduk. Merakla baktık birbirimize. Belki o benim görevlerimi yerine getirip, onu her zaman mutlu ed miyecegimi anlamak istiyordu. Bense e eğlen- okudugum kitapları okumamış olan bir insanla hangi anlamı bölüşebileceğimi merak ediyordum. O erkekti ve bir erkek bir kadından daha bilgili olmalıydı. Yoksa üstünlüğünü nasıl sağlıyabilirdi? Bu üstünlük sağlanamazsa kadını nasıl kanatları altına alabilirdi? Kadın kendini bu sert, saldırgan ortamın içinde nasıl korunmuş duyabilirdi? Ancak güçlüye değer veren bu ortamda...

Başımı önüme eğiyordum. Öğrendiklerim ney-

di benim? Şimdi kapatılmış ve mahkûm edilmi şeyler...

Tentenin altından çıktık. Şiddetli yağmurd onun arabasına doğru gülerek koştuk.»

.....

«Tepede, bir kır lokantasında, esmer, kuru bi kadın avucumu inceliyordu.

«Bir vadeye kadar...» dedi. Orhan'a gülümse di:

«Birbirinize çok yakışıyorsunuz.»

Orhan güldü.

Araba asfaltta kayıyordu.

«Sen iyi şeylere layık bir kadınsın» dedi Or han.

«Bütün bunlar saçma...» dedim.

Orhan yoldan ayırdı bakışlarını. Bana kırgı bir gülümsemeyle baktı.

.....

«Orhan'ın gömleklerini ütüledim. Büfeyi yen den yerleştirdim. Akşam gelecek konuklar içi yemekler hazırladım. Balkondaki saksıları sula dım. Sonra giyinip sokağa çıktım. Köşedeki ka dın berberine girdim. Mizanpili, manikür ve pe dikür yaptırdım. Yeniden bir erkeğin istediği g bi olmaya karar vermiştim. Öteki kadınlar d sırtlarını dikleştirip, bacak bacak üstüne ataral berberle şakalaşıyor, saçlarının dökülmesinden ya da tırnaklarının kırılmasından sözediyorlar. Güven içinde ve tehlikelerden uzak görünü yordu onlar. Kadın olarak görevlerimizi yer ne getirmeye çalışıyorduk hepimiz. Erkeklerim zin hoşuna gitmek, erkeklerimizin övünç duya cağı kadınlar olmak...

Bahşiş bırakarak berberden çıktım. Hava ka rarmadan önce eve döndüm. Artık benim ola anahtarla kapıyı açtım. Ellerimi uzatıp man kürlü parmaklarımı inceledim. Radyoyu açtım Orhan'ın hoşlandığı şu eski şarkılar... Sanki n çin onun sevdiği şeyleri küçümsüyordum? Ka pıcının bıraktığı gazeteleri okumaya da vaktir

olmamıştı. Başlıklarına bir göz attım. «Silahlı çatışma sonucu...», «Yataklık eden...» Salatayı yapmalıydım artık. Orhan sofradaki eksikleri bağışlamazdı. Gazeteleri koltuğun yanındaki sepete koydum. Mutfağa girdim. «Unut unut» diyordum kendi kendime.

Asansör bizim katta durdu. Gülümsemeliydim. Nereden geliyordu ağlama isteği? Vazoya çiçek koymayı unuttuğumu düşündüm birden. Kapıyı açmaya gittim:

«Artık tanıyorum senin adım seslerini...»

.....

«Dansediyorduk. Aşağıda asfaltta ışıktan kordelalar birbirine dolanarak kayıyordu. Beyaz masa örtüleri içinde, kristal tabaklarda rengârenk salatalar, kristal kadehlerde köpüklü içkiler, beyaz çiçekli porselen tabaklarda buğuları tüten et yemekleri... Çiftler masa başlarından kalkıp piste doğru ilerliyordu. Orkestranın müziği danseden çiftlerin gülümsemelerinde dalgalanıyordu. Tavandaki avizeden ışık yağıyordu ve duygular, sesler, dokunuşlar, yumuşacıktı. Dansederken köpükler arasında yüzüyormuşum gibi geliyordu bana. Köpükler... Yine de köpüklerin altında düşüncelerime, duygularıma çarpan sert birşey vardı. Kahkahalar arasında sözler...

«Burada sıkılıyorum ama...» dedim.

«Niye? dedi. Bu insanlar kötü birşey yapmıyorlar ki, eğleniyorlar işte...

Biz de eğlenmeliydik. Onunla birlikte eğlenmek görevlerimden biriydi benim.

Cemselerle ciplerle gıcırtılarla patlamalarla dolu caddelerden alınmış bulutların arasına çıkarılmıştım.

«Niye beni seçtin?» diye sordum.

«Öteki kadınlara benzemediğin için...» dedi.»

.....

«Deniz kıyısında da bir arsa satın almıştı, bir villa yaptırmayı tasarıyordu. Yılın yarısını ora-

da, ormanla deniz arasında geçirebilirdik.

Orada bir hamağa uzanıp kitap okumayı düşlüyordum ben de.

«Güzel giyinmelisin, saçlarını yaptırmalısın, diyordu Orhan. Bu elbisenin altına siyah ya da lâcivert, topuklu ayakkabılar giymelisin. Niye böyle şeyleri küçümsüyorsun?»

Güzel, bakımlı, alımlı kadınlara ilgiyle bakıyor, bana da gösteriyordu onları. İşte böyle olmalıydım ben de.

«Bir kadın kendini kadın olarak hissetmeli. Çevresine de hissettirmeli bunu. Her şeyiyle, giyinişiyle makyajıyla, yürüyüşüyle, oturuşu kalkışıyla, yumuşaklığıyla herşeyiyle...»

«Öyleyse benimle niçin evlendin?» diye sordum ona.

«Çünkü dedi beni anlayabilirsin sen. İşlerimden, sıkıntılarımdan herşeyden sözedebilirim sana.»

«Ya ben?»

Yeni arabamızla kalabalık bir caddeden geçerken düşündüm birden: Bir yıl önce tanıdığım arkadaşlarımdan biri beni böyle görse acaba nasıl bir yargıya varırdı?»

.....

«Orhan'ın ortağı ve ortağının karısı akşam yemeğine bize geldiler. Avrupa'ya birlikte gidecektik. Yol haritasını getirdi Orhan. Nerede kaçar gün kalabileceğimizi tartışmaya başladık. Benim yemek kitabına bakarak yaptığım yeni yemekler başarılı bulunmuştu. Kadehleri kaldırıyor, sağlığa, başarıya, mutluluğa içiyorduk. Orhan'ın ortağı serüven romanları, polisiye romanları okumayı seven bir adamdı. Karısı boynundaki kireçlenmeden yakınıyordu. Küçük çocukları ise biraz «problemli bir çocuk»tu. Adam karısını herşeyi kendine dert etmekle suçluyordu. Günlük dertleri, sıkıntıları unutmak üzere yeniden kadehler kaldırıyordu. Orhan'ın ortağı kredi bulma olanaklarının arttığını söyledi. Açıl-

mak, büyümek ve risklerden korkmamak gerekiyordu. Güçleneceklerdi ve kendilerini emniyette hissedeceklerdi ki yatırım yapabilsinler. Halkın refah düzeyi de ancak böyle yükselebilir. Yatırımlar artar, üretim artar, işsizlik azalır...

«Çabuk içme» dedi bana Orhan. Şaşırmış gibi baktım ona. Bir uykudan uyanır gibi... Kalktı. Pikaptaki plâğı değiştirdi. Suskunlukla yeniden doldurdum kadehimi.

«Hadi, var mısınız, dan- edelim?» dedi, Orhan'ın ortağı.

Hep birlikte ayağa kalktık. O anda hayat üstüme çok dar gelen bir elbise gibi sıkmıştı beni. Orhan belimden kavradı.

«Bırak» diye mırıldandım. Büyük yapılar, caddeler, dağlar, kalabalıklar, koşuşan insanlar kafamın içinde birbirine karışmış, yıkılıyor, devriliyordu.

«Çok içtin» dedi Orhan.

Birden elini ittim. Cilâ ve parfüm kokan yatak odasına koştum. Balkon kapısına abandım. Tekmelemek, devirmek, kırmak istiyordum. Ardına kadar açtım. Çıktım. Annem gülümsüyordu. Balkonun parmaklıklarını sımsıkı tuttum. «Benim sonum da öyle mi olacak?» soruyordum kendime. Birden asfaltta iki karaltıyı seçebildim. Sokak lâmbasının altından geçtiler. Elleri ceplerinde iki genç erkek... İnce yapılıydılar ve yüzleri birbirine dönük konuşuyorlardı. Saçları çok kısa kesilmişti. Gözden kayboldular.

Döndüm odaya. Yıkıntılar arasında terkedilmiş ve bir kez daha dünyayı büyük, yırtıcı bir kuş sanan bir çocuk gibi ağlıyordum. Yüzüm kuş tüyü yastığa gömülü, serin kadife yatak örtüsünün üstünde, ne kadar başarısız duyuyordum kendimi! Kadınların çoğunu boğan zayıflığın içine gömülmüştüm ben de... Erkeğin gücünün içine... Erkeğin sağladığı konforun ve süslerin içine «Her şeyi geri ver, dedim kendime, kendini kazan.»

«Sanat bir başkaldırma yoludur.»

Nuray parlak bir ışığın içindeydi. Sahnenin kıyısındaki televizyon kamerası filme alıyordu onu.

Parlak giyimler, mücevherler, parfümler içinde salonu dolduran bir kalabalık...

Sabah erkenden otelden çıkmış ve törenin başlıyacağı saate kadar Ankara'nın caddelerinde, unuttuğu sokaklarında dolaşmıştı. Caddede bir çukur kazılmaktaydı. Bir su borusu onarılıyordu. Bir makina azgın bir gürültüyle uğulduyordu. İşçiler, çukurun içindeydi. Genç bir karı koca geçiyordu yanıbaşından. Erkeğin başı dik, yürüyüşü gergindi. Kadın ise erkeğin kolunda, onun bakışının çizgisine uydurmaya çalışıyordu kendi bakışını. Erkeğin bakmadığı bir yere bakmaktan kaçınıyordu. Hayatı onun gösterebileceği kadar tanımaya karar vermişti sanki. Beyaz tenli, süslü ve ürkekti. Erkek ise şişkin göğsü ve emin, sert adımlarıyla gösteriyordu kendini. «İşte, dedi, Nuray, kendi kendine, bunu kazandım ben, hayata kendi gözlerimle bakabiliyorum.»

Ara sokaklardan birinde, büyük bir yapının önüne bir grev çadırı kurulmuştu. Çadırın önünde iki kadın beyaz gözcü gömlekleriyle duruyordu. Başörtülüydüler. Eski mantoları ve lâstik pabuçları vardı. Biri şişmandı, orta yaşlıydı, ayakta bir tığ işi yapıyordu. Öteki ise daha gençti ve başörtüsü alnını örtüyordu. Yoldan gelip geçene asık bir yüzle bakıyordu. Geleneklere bağlıydılar ama erkek işçiler gibi nöbet tutuyorlardı. Nasıl açıklanabilirdi bu? Nuray'ın kadının varoluş çabasını anlatmaya çalışan romanı birden bir yerde asılı kaldı sanki. Romanını yazarken görmediği, düşünmediği şeyler birden dikiliyor-

du karşısına.

Nuray buraya kadar gelip törende bulunma inceliğini gösteren kulüp üyelerine teşekkür etmeyi unutarak bitirdi sözlerini.

«Söyleyeceklerim bu kadar» dedi. Alkış sesleri arasında, bir an ön sırada oturan eski bakanlardan Mehmet Bey'in ince düz bıyıklarının altında sımsıkı kapanmış ağzını ve boğazını sert bir biçimde kuşatmış beyaz gömlek yakasıyla, kravatını seçebildi. Yanında oturan kadının ipekli etekliği dizlerine yumuşak dalgalarla dökülüyordu. Kadın bir fotoğrafçıya poz verir gibi gülümsüyordu. Salondakiler ellerini hep birlikte ağır, durgun bir tempoyla çırptılar. Kendisinden önce sahneye gelerek resim ve tiyatro oyunculuğu ödüllerini almış olanlar daha büyük bir coşkuyla alkışlanmışlardı. Nuray o anda salondakiler tarafından kuşkuyla karşılandığını sezlyordu. Basamaklara doğru yürüdü. Bu anın kendi hayatının üstünden parlak bir damla gibi akıp gittiğini duydu.

İlk basamağı ineceği sırada Tuğrul Bey'in birden çeviklikle basamakları çıktığını gördü. Tuğrul Bey eliyle bir işaret yaparak onun sahneden inmesini engelledi. Ödüllerini alanlar konuşmalarını yapmışlardı, ödüllerin verileceği an gelip çatmıştı işte.

Tuğrul Bey Nuray'ı hafifçe kolundan tutup sahnenin ortasına doğru yöneltti. Mikrofonu eline aldı ve gülümsiyerek daha önce konuşmalarını yapıp sahneden inmiş olan iki «değerli sanatçıyı» yeniden sahneye çağırdı.

Ressam birşeyl kırıp incitmekten çekiniyormuş gibi incelikle çıktı sahneye. Kıvırcık kumral sakalını hafifçe karıştırarak, bir eliyle dirseğini tutarak, Nuray'ın yanında durdu; sahnedeki kalabalığa gülümsiyerek baktı. Krem rengi bir takım elbise ve bordo renkli bir gömlek giymişti. Otuz yaşlarında kadardı. Yaptığı konuşmada resim çalışmalarını Paris'de sürdürdüğünü, ama konularını çoğu zaman anayurdun kırlarından, çilekeş ve sabırlı insanlarından, canlı parlak renklerinden aldığını söylemişti.

Sonra da derin V yakalı uzun bir elbise giymiş tiyatro oyuncusu yürüdü sahneye doğru. O yürürken bütün başlar çevrilmişti ona doğru ve alkışlar birden coşmuş, yükselmişti. Tiyatro oyuncusu siyah saçlarını tepesinde toplamıştı. Geniş alnı mutlulukla parlıyordu, iri siyah gözleri herkesin gönlünü almak ister gibi sevecen bir pırıltıyla doluydu. O sahneye çıkınca arka sıralardan birden «bravo» sesleri yükseldi.

Tiyatro oyuncusu bu sevgi gösterisi karşısında birden hem bir genç kız gibi çekingenleşmiş, hem de sırtını dikleştirmiş, çenesini hafifçe yukarı doğru kaldırmıştı. Tuğrul Bey'in öteki yanında yer aldı ve alışkın olduğu bir selâmla başını hafifçe eğerek selâmladı salondakileri. Tuğrul Bey bir ara elini onun omuzuna atıp onu hafifçe biraz daha öne aldı. Nuray birden sahnede en sönük kalanın kendisi olduğunu sezdi. Ödüllendirildiği bu anda cezalandırılıyordu sanki...

Tuğrul Bey ödülleri sahiplerine vermek üzere Mehmet Bey'i çağırdı sahneye. Mehmet Bey yüzündeki ciddi anlamı bozmadan, ön sıradaki yerinden kalktı ve dimdik, ağır ağır çıktı basamakları. Elbisesi kemik gibi ütülüydü. Yüzündeki ciddi anlam mikrofonu eline aldığı anda hafifçe çözülür gibi oldu. Bir toplumun kalkınmasında sanatın, kültürün rolünü anlatarak başladı konuşmasına. Atatürk'ün sözünü aktardı, sesini gürleştirerek: «Sanatsız kalmış bir milletin hayat damarlarından biri kopmuş demektir.»

Bu söz alkışların yeniden coşup yükselmesine yol açtı. O anda salonda bulunanların hepsi ortak «bir ideal»in çevresinde toplanmış, inançlı insanlar olarak görünüyorlardı. Mehmet Bey ayrıca bir milletin sanat ürünleriyle kendini dünya milletlerine tanıtmasının ve kabul ettirmesinin önemi üstünde de durdu. Salondakiler düşünceli düşünceli dinliyorlardı sözlerini. Eski bakan o anda öğrencileriyle düşüncelerini aktaran bir profesörü de andırıyordu.

Konuşmasını bitirip alkışların dinmesini bekledi ve Tuğrul Bey'in kendisine uzattığı zarfları aldı eline.

Nedense zarfları elinde tutmak bir tedirginlik yaratmış gibiydi onda. Bu kadar saygıdeğer bir konuşmadan sonra elinde maddi bir şeyi, para zarflarını tutmak...

Mehmet Bey ilk zarfı Nuray'a uzattı. Önce tokalaşacaklar mıydı? Yoksa Nuray önce zarfı alacak sonra mı elini uzatacaktı Mehmet Bey'e? O sırada sahnenin iki yanında fotoğrafçılar birikmişti. Eski bakan biliyordu doğrusunu. Önce elini uzatarak kutladı Nuray'ı. O anda flaşlar hep birden parladı. Sonra da sarı zarfı uzattı Mehmet Bey ve sırtını dönmüş tiyatro oyuncusuna gülümsiyerek elini uzattı. Nuray kimseye belli etmemeye çalışarak yokladı zarfı. Boş gibiydi zarf. Çek vardı içinde demek ki. Birden düğüm çözülmüştü. Kavuştuğu parayı benimsemişti. İki yıla yakın bir zaman demekti bu. Bir başka romanın hazırlığı, sabahları saata bakmadan içilen çay, öğleden sonraları gezintiler ve bir sanatçı savrukluğu... Bu ödülü alışı bir boyun eğmeyse yazacağı yeni romanla ödeyecekti boyun eğmenin bedelini... Nuray yüzünde parlayan flâşa doğru hafifçe gülümsüyordu artık.

Önde Behmet Bey, arkasından ödül alan sanatçılar ve Tuğrul Bey, indiler basamakları. Tiyatro oyuncusu genç kadın salona iner inmez hemen bir kümeyle çevrildi. Kendisini kutlayanlarla öpüşüyor ve heyecanla gülümsüyordu. Aynı kişiler Nuray'a da uzatıyorlardı ellerini, ama kısa süren bir ilgiyle, kararsızlıkla...

Bir ara Tuğrul Bey uzun boylu, beyaz saçlı, ama dinç, sağlıklı görünen bir adam ve karısıyla tanıştırdı onu. Türkoloji profesörü Dr. Selim Karaaslan...

«Sayın hocamızın eserlerini okumuş muydunuz?»

Nuray ilk olarak duyuyordu bu ismi.

«Ne yazık ki okuyamadım.»

«Hangi fakülteden mezun olmuştunuz hanımefendi?»

Dr. Selim Karaaslan ince, babacan bir gülümsemeyle sormuştu bunu.

«Lise mezunuyum efendim...»

«Güzel... Demek kendi kendinizi yetiştirdiniz.»

Nuray çekingenlikle gülümsedi. Profesör Selim Bey bir an dalgınlaşarak bakındı çevresine; sonra ağır ağır konuştu:

«Çok okumak gerekir hanımefendi, dedi. Ne yazık ki bizim yazarlarımızın en büyük eksiği derin bir kültüre sahip olamayışları. Bu yüzden de kalıcı olamıyor ve dünya çapında tanınamıyorlar.»

Bu sözleri söylerken öğrencisine doğru yolu göstermeye çalışan, iyi niyetli ama titiz bir öğretmen edası takınmıştı.

«Çok doğru,» dedi Tuğrul Bey ve Nuray'a bakarak başını salladı. «Hocamızın öğütlerinden yararlanmalısınız» der gibiydi.

Dr. Selim Karaaslan elini Nuray'a uzatıp vedalaştığında, sözlerinin unutulmamasını isteyen bir baba gibi salladı başını. Nuray'ı çekingenleştirmeyi başarmıştı.

«Okuyacağım efendim kitaplarınızı» dedi Nuray gülümseyerek. Adam karısını sevecenlik ve saygıyla önden geçirip kapıdan çıkarken Nuray dalgınlaşarak arkasından baktı onun. Kulübün üyesi miydi yoksa o da?

Nuray daha başka insanlarla da tanıştı. Bir mimarla, bir mankenle, bir doktorla... Sonra şakacı bir psikiyatrla, kırlaşmış küçük top sakalı, gür bıyıkları, boğuk sesi, şairane yüzüyle heykeltraş Yekta Bey ve piyanist karısıyla... Bir ara seçiciler kurulunda yer aldığını belirten ufak tefek, esmer bir adam geldi yanına. Bir gazetede fıkra yazarıydı. Nuray'ı kutladı. Nuray fısıltıyla, bu insanların sanatla ilgilenmesinin kendisini şaşırttığını söyledi. Yazar da alçak sesle karşılık verdi: «İşte böyle tuhaf bir yer burası. Ama iyi oldu sizin ödül alışınız. Başarılar...» Nuray tam bir şey soracaktı ona, kalabalığın arasından sıyrılıp kapıdan çıktı ve uzaklaştı o. Tuğrul Bey konuklardan bazılarını akşam otelde ödül alanların onuruna verilecek akşam yemeğine çağırıyordu. Nuray birbirlerine incelikle davranan bir grubun arasında çıktı kapıdan.

«Hayır hayatım.» Heykeltraş Yekta Bey karısının fısıltılarına bu karşılığı veriyordu. Kapının karşısındaki park yerine dizilmiş arabalar ilk yaz güneşinde pırıl pırıldı. Az ilerde ise bir yapının yarım duvarları arasında işçiler görülüyordu. Köşede bir çiçekçi dükkânı ve bir bankanın kapısının önünde omuzlarında tüfekleriyle iki er...

«Buyrun Nuray Hanım...» dedi Tuğrul Bey, elinde anahtar demetiyle arabasına doğru yürürken, «Sizi otelinize bırakırız. Biraz dinlenirsiniz.» Nuray birbirleriyle akşama buluşmak üzere vedalaşanlara ve arabalarına doğru yürüyenlere gülümseyerek başını çevirdiğinde birden donuk kaldı.

Çiçekçi dükkânının yanında duran o adam... Şakakları beyaz bir bulutun gerisinde kalmış, elinde sigarasıyla gözlerini ona dikmiş olan... Nuray içinde iki duygunun hızla birbirine çarpışını duydu. Suçluluk duygusu ve mutluluk... Ona doğru mu yürümeliydi? Tanıdık ve yabancı... Elini uzatıp onunla tokalaşmalı mıydı? Yıllarca beyaz bir yastığın pamuğunda yanyana iki çukur açan başları... Cemil'le Nuray birbirlerine gülümseyemediler bile.

Tuğrul Bey arabanın kapısını açmış bekliyordu. Asuman hanım ön koltukta yerini almıştı bile. Psikiyatr da başını çevirdi ve Nuray'ın donup kalmış gibi baktığı yere baktı.

Araba Ankara'nın düzgün asfaltından aşağılara doğru kayıyordu. Şehir hafif bir sisin altındaydı. Duvarlarından mor salkımlar sarkan bahçeleriyle iki üç katlı evler... Salkım söğütler... Kaldırımlarda iri kestane ağaçları... Şehrin yukarı bölgelerinde bulunan bahçelere, postanelere, evlere doğru bir tatil gününün öğle sonrasını geçirmeye giden Ankara'lılar... Büyük, bahçeli elçilik binaları... Kaldırımlarda sarmaş dolaş yürüyen sevgililer, bazı köşelerde bekleyen içleri polis dolu mavi polis arabaları...

Galiba şu soldaki binanın olduğu yerdeydi tiyatro salonu, Kültür Şenliği üç gün sürmüştü. Açık oturumlar, kısa filmler, konferanslar...

«O gece tek başıma gitmiştim oraya. Dergideki arkadaşlarımdan ikisi de açık oturumda konuşuyordu. «Ulusal Kültürün oluşturulması». Konuşmacılar ülkede çevirilerle yaygınlaşan batı edebiyatından ve onun olumsuz etkilerinden sözediyorlardı. Yoksul ve ezilen insanları anlattığı için hayranlık duyulan Dostoyevski mistik, gerici bir yazardı. Daha önceki kuşakları sarmış olan Kafka bireyci, karamsar, umutsuz bir yazar... Camus durmadan hayatın anlamsızlığını ve insanın saçma yazgısını dile getirip duran, Sartre insanın toplumsal ilişkilerin ürünü olduğunu göz ardı eden, bireysel ve soyut bir özgürlüğü savunan bir yazar... Yıllardır türk aydını bir eleştiri süzgecinden geçirmeden benimsemişti bu yazarları ve onların gözüyle, düşünceleriyle bakmıştı hayata. Artık aydınların ülkemizde ulusal değerlerimizle beslenen devrimci bir kültürün oluşturulması için çalışmaları zamanı gelmişti.

Toplantı çıkışında Cemil beni almaya gelmişti. Dile getirilen düşünceleri coşkuyla aktardım ona. Alaycı bir gülümsemeyle yanıldıklarını söyledi. Yıllardır sevdiği yazarlara bağlıydı o ve bu eleştirileri çocukça, acemi, dar bir görüşün ürünü olarak görüyordu. Bir kere daha yollarımızın ayrılmakta olduğunu düşündüm.»

«Ben Ankara'yı bu aylarda severim» dedi Tuğrul Bey.

«Hadi şekerim ışık yandı,» dedi Asuman Hanım.

Nuray çiçekçi dükkânının yanında duran Cemil'den başka birşey düşünemiyordu o anda.

Nuray garsonun bıraktığı vlski kadehlerinden birini eline aldı ve dalgınlıkla perdelere baktı. Perdelerin üstünde bir köy görünümü... Küçük bir minare, ince yollar, yanyana küçük evler ve ağaçlar... Perdelerin alt köşesinde ressamın imzası... Bir kaç yıl önce ölmüş, tanınmış bir ressamdı bu. Nuray sergilere pek gitmediği için onun resimlerini tanımıyordu, ama adını biliyordu; çünkü o öldüğünde gazetelerde dergilerde onunla ilgili birçok yazı çıkmıştı. Halktan yana, yaşama sevinciyle, dostluk duygularıyla dolu, türk resminde bir çığır açan, yeri doldurulamaz bir ressam olarak tanıtmışlardı onu.

«Mehmet Bey, efendim. Hoş geldiniz.»

Tuğrul Bey, gazeteci Nuri Fırat, Yekta Bey ve Nuray'ın ilk olarak gördüğü, az önce Tuğrul Bey'in çağrısıyla bir başka masadan kalkıp gelen, Beyazıt Bey hep birlikte ayağa kalkıp Mehmet Bey'e saygı gösterisinde bulundular. Mehmet Bey önce hanımların ellerini sıktı. Karısını oturttu. Kendisine gösterilen saygıya herkesin hatırını sorarak karşılık verdi. Tuğrul Bey ona televizyon haberleri izlendikten sonra aşağıya yemek salonuna inileceğini, elli kişi kadar olacaklarını söyledi:

«Kendi aramızda samimi bir yemek, beyefendi. Sizin resmi davetlerinizden farklı...»

Ellerini birbirine doğru yaklaştırarak, «samimi» havayı, alçak gönüllülüğü anlatmaya çalışıyordu.

«Daha iyi, daha iyi,» dedi Mehmet Bey ağır sesiyle ve sanki bir şeyler daha söyliyecekmiş gibi düşündü.

Oturma salonuna başkaları da geldi sonra, başka tanıdıkları, çağrılılar... Komiler koşuşuyordu. Garsonlar aperetifleri taşıyordu.

Ödül alan tiyatro sanatçısı yeni moda mavi ipekli şalvarı ve beyaz blûzuyla daha da parlak ve gözalıcıydı şimdi. Kocasıyla birlikte gülümseyerek girdiler salona. Ödül alan genç ressamın yanında ise kısa kıvırcık saçlı sarışın bir kız vardı. Bol, uzun, Afrikalıların giydikleri ehramları andıran bir elbisesi vardı. Nuray'ın yanında oturan yaşlı ve bakımsız bir kadın olan Berna hanım «Füsun'cuğum, cancağızım» diye sesleniyordu ona. Füsun Paris'li modacı Christian Dior'un ortadoğu temsilciliğinin ön hazırlıklarını yapıyordu. Berna hanım Füsun'u böyle tanıtmıştı Nuray'a.

Nuray kadehinden bir yudum aldı. Bugün bankaya gidip aldığı çeki bozdurabilseydi şimdi bu birbirinden ilginç giyimler taşıyan insanların arasında o da mavi emprime bir elbiseyle oturuyor olabilirdi.

Bir an gözü kapıdan bir arkadaşıyla giren şair Coşkun Bengü'ye takıldı.

Genç şair salondaki kalabalığa doğru kayıtsız, dalgın bir gülümsemeyle bakarken yanındakine birşeyler anlatıyordu.

«Biliyor musunuz Nuray Hanım, en gıpta ettiğim şeydi benim bir sanatçı olabilmek.» Berna Hanım'ın sesine doğru döndü Nuray.

Salondaki kalabalık arttıkça ve aperetifler alındıkça insanlar yanlarında oturan, önceden tanıdıkları ya da henüz tanıştıkları kişilerle dostça konuşma isteği duyuyorlardı. Kimileri birbirlerine fıkralar anlatıyor, kimileri de iş hayatlarındaki zorluklardan, işbaşındaki «ortanın solu» hükümetin başarısızlıklarından, ya da kendi özel yaşamlarındaki yeniliklerden sözediyorlardı. Yeni tanışmış olan kadın ve erkekler de birbirlerine karşı anlayışlı, uygar ve ince davranmaya çabalıyordu.

Berna Hanım sarı boyalı saçlarını geriye doğru kabartarak taratmıştı. Çevresindeki insanlara sık sık: «Efendim, cicim, cancağızım efendim» gibi sözcüklerle sesleniyordu. Orada bulunan herkes de onu birçok konuda akıl danışılabilen saygıdeğer bir kişi olarak gördüğünü belli ediyordu. Berna Hanım da

sevimli şakalarıyla çevresine neşe saçmaya çalışıyordu.

«Merhum hariciyeci Suat Bey'in eşidir kendileri, demişti, Tuğrul Bey, sohbetine doyum olmaz hanımefendinin. Kültürlü, seçkin bir hanımefendidir...»

Salondakiler birbirleriyle sohbete daldıklarında Berna Hanım:

«Romanınızı okudum.» dedi Nuray'a. Gülümsedi. Düşüncelerini dile getirmeden önce bir süre süzdü onu. Nuray'ın başını önüne eğip kadehine uzandığını görünce Berna Hanım kollarını göğsünde kavuşturarak:

«Gayet güzel yazılmış» dedi. «Evliliğe isyan eden bir kadının romanı.»

«Evet... galiba...» dedi Nuray. Aynı anda çiçekçi dükkânının yanında tek başına duran, saçları ağarmış adamı düşündü. Oraya niye gelmişti Cemil? Bir raslantı olamazdı bu. Yoksa tören boyunca salonun bir köşesinde oturmuş ve izlemiş miydi onu? Bir meydan okuma mıydı bu? Romanda anlatılan erkeğin kendisi olduğunu anlamış olmalıydı. Yoksa yine gelip bulacak mıydı onu? Belki de bu otelde kaldığını da biliyordu ve uzun koridorda ya da asansörde birden bire karşısına çıkacaktı: «Bana haksızlık ettin.» «Kendisini her zaman herkesden gizler gibi yaşamış olan bir insanın hayatını kullandın. Niçin? Bir başarı kazanmak için mi?»

«Sizce, dedi, Berna Hanım, kahramanınız güçlü bir kadın mıydı?»

Nuray düşüncelerinin karışıklığı arasında ilgisini Berna hanıma yöneltmeye çalıştı:

«Bilmem, dedi dalgınlıkla, güçlü olup olmadığını düşünmedim.»

O sırada Oktay Bey'in eski bakan Mehmet Bey'le tokalaşıp öpüştüğünü gördü.

«Azizim, yeni dünya yaramış size. Bu ne tazelik!» diyordu Mehmet Bey, Oktay Bey'in omuzuna hafifçe vurarak.

Oktay Bey Berna Hanım'ı farkedince kollarını coşkuyla açarak yaklaştı:

«Oh oh, ne mutluluk! Güler yüzünüzü, tatlı sözlerinizi özlemişiz hanımefendiciğim!»

Berna Hanım Oktay Bey'le İlçin Hanım'ın yanaklarından öperken:

«Amerika'nın kokusu sinmiş üstünüze, dedi, yolculuk hikâyelerinizi anlatacaksınız, karışmam sonra!»

«Bilemezsiniz, sizleri nasıl özledik!» dedi İlçin Hanım, duygulu bir yüzle.

«Ah canım; nostaljiyi benden daha iyi kim anlıyabilir?» dedi Berna Hanım buruk bir gülümsemeyle.

Oktay Bey Nuray'ı göstererek:

«Nuray Hanım sizin hayatınızı yazsa vallahi çok ilginç bir roman olur.»

«Ya ya, dedi Berna Hanım, biz yaşayalım, romancılar yazsınlar.» Bir kahkaha attı sonra. Oktay Bey de gür ve rahat kahkahalarıyla güldü.

Sonra karısıyla birlikte yine Mehmet Bey'in yanına gitti. Berna Hanım kadehini eline alarak Nuray'a doğru kaldırdı:

«Başarınıza.» Sonra mahmurlaşmış gözleri bir noktaya takılıp kaldı ve alçak sesle:

«Nuray Hanım'cığım dedi, güçlü bir kadın isyan etmez.»

Berna Hanım çok görmüş geçirmiş ve hayatın büyük gizlerini çözmüş bir insan gibi başını evet anlamında salladı:

«Bakın, dedi, size kendi hayatımdan örnek vereyim. Ben hayatı dolu dolu yaşamış bir insanım. Kocamla çok genç yaşta evlendim. Aramızda epey yaş farkı vardı. Aşkın ne olduğunu anlıyamamıştım bile. Ama evliliğe adapte olmayı bildim. Çocuklarım oldu. Kocamla yirmi yıl birbirimizi incitmeden yaşadık. Çünkü şunu anlamıştım ki evliliği pek fazla ciddiye almamak gerekir. Bu sözlerim sizi şaşırtabilir. Evlilik çocuk yapmaya yarar. Onun dışında hayatı başka şeylerle doldurmak gerekir. Biz de kocamla birbirimize çok büyük tolerans göstermeye karar vermiştik. İyi bir karı koca birbirlerine evli olduklarını unutturabilen bir çifttir bence. İki taraf da birbirleri-

nin istediği hayatı yaşamasına mani olmamalıdır. Mesela iki tarafında bazan ortak, bazan ayrı bir arkadaş çevresi olmalıdır. İki taraf da arzu ettikleri anda tek başlarına seyahatlara çıkabilmelidir. Sonra bazı hobiler de bulmak lâzım. Meselâ kocam hafta sonlarında balığa çıkmayı severdi. Ben de arkadaşlarla oyuna otururdum. Davetlerde ise çevremizdeki insanlarda hayranlık uyandırmayı bilirdi. Onun bazı güzel hanımlara kur yapmasına da göz yumardım doğrusu.»

Berna Hanım Nuray'a ahbabça göz kırparak gülümsedi. İnce uzun ağızlığını ağzına götürüp uzun uzun içine çektikten sonra kendine duyduğu güvenle sürdürdü konuşmasını:

«Birbirimize yük olmadık sizin anlıyacağınız. Yani isyan etmeğe hiç ihtiyacım olmadı.»

Nuray buruk bir gülümsemeyle başını salladı:

«Bazı koşullar güçlendirmiş olabilir sizi.»

«Anlıyorum Nuray Hanım, tabii, koşulların da önemi büyük. Yalnız bakın benim kocam öldü. İki çocuğumla birlikte dul kaldım. Hayata küsebilirdim. Ama öyle olmadı. Kendi kendime, hayat devam ettikçe kendime haksızlık etmeye hakkım yok, dedim. Cemiyet hayatından kopmadım. Fırsat buldukça yine seyahatlara çıktım. Biliyorsunuz bizim toplumda insanlar dedikodu yapmaya çok meraklıdır. Ama ben şunu anladım ki güçlü görünürseniz kimse sizi yıpratamaz. İnsanlar sizi ürküteceğine siz onları ürküteceksiniz. Ben kocamdan sonra başka erkekler tanıdım. Her zaman haklı olduğuma inandırdım kendimi. Çevremdeki insanları da... Böylece Nuray Hanım'cığım, hiçbir zaman isyan etmeden hayatımı dilediğim gibi yaşadım. İsyan etmek zayıf insanların işidir çünkü. Bilmem anlatabiliyor muyum? Merakımı hoşgörün. Acaba romanın kahramanı siz misiniz?»

Tam o anda Coşkun Bengü yanında arkadaşıyla Nuray'ın oturduğu masaya geldi. Soylu ve rahat bir incelikle Berna Hanım'ın elini öptü.

«Nasılsınız?» dedi Berna hanım gülümsiyerek.

Coşkun Bengü, Nuray'a elini uzatırken yanındaki arkadaşı da Berna Hanım'a kendini tanıtıyordu: «Efendim Murat ben.»

«Memnun oldum efendim. Siz de Coşkun Bey gibi sanatçısınız herhalde.»

Coşkun Bengü eliyle arkadaşını göstererek,

«Murat bizim derginin sahibi, dedi, denemeler de yazar...»

«Oturmaz mıydınız? dedi Berna Hanım. Biz de Nuray hanımla başarılı romanı üstünde konuşuyorduk.»

«Sen otur istersen, dedi Coşkun Bengü, arkadaşına. Ben Tuğrul Bey'e bir iki şey söyliyecektim.»

Murat hafif bir sıkınganlıkla ilerdeki bir koltuğu çekti ve Berna Hanım'la Nuray'ın arasına yerleştirdi. Oturur oturmaz elindeki içki kadehini masaya koydu. Geniş pürüzsüz alnı ince bir terle örtülmüştü. İri siyah gözlerinde tedirginlikle karışık bir sevecenlik vardı. Saygılı, duygulu bir yüzle gülümsedi Nuray'a:

«Ben sevdim romanınızı,» dedi.

«Ben de...» diye söze girdi Berna Hanım. «Az önce roman kahramanının psikolojisi üstüne görüşlerimi izah ettim.» Murat Berna Hanım'ı yapay bir gülümsemeyle süzdükten sonra döndü Nuray'a:

«Bence romanınız Batı'da yıllardır sürmekte olan Kadın hareketini Türkiye'de başlatabilecek nitelikte bir roman.»

«Teşekkür ederim,» dedi Nuray gülümseyerek kadehine uzandı. Heyecanlanmıştı:

«Doğrusunu isterseniz, ben romanı yazarken bunu düşünmemiştim.»

«Bu daha güzel ya,» dedi Berna Hanım, kollarını göğsünde kavuşturarak.

Murat Berna Hanım'a kulak vermeden sürdürdü konuşmasını:

«O önemli değil, dedi. Son zamanlarda kadın yazarlarımız da kendilerini slogancı, şematik bir anlayışın, kolaylığına kaptırmışlardı. Bizim toplumumuzda kadının birey olarak, içsel ve dışsal sorunları çok daha ağır olduğu halde bu konuya içtenlik-

le yaklaşmayı göze alamıyorlardı. Siz ayrıca toplumumuzda tabu konusu olan evlilik kurumuna da içten bir eleştiri getirdiniz. Bence daha da açık, daha da kararlı bir biçimde sürdürmelisiniz bu çabanızı.»

Nuray kadehine bakarak gülümsedi dalgınlıkla. Romanına değişik yorumlar, değişik değerlendirmeler geliyordu.

«Romanda bir sonuca ulaşamadım gibi geliyor bana. Yani mesajı...»

Murat birden başını sabırsız, sinirli bir biçimde sallayarak kesti onun sözünü:

«Bakın, dedi, yazarlarımızın, eleştirmenlerimizin önemli ağır yanlışlarından biri; bir yazar bir sonuca ulaşmak, bir mesaj vermek için yazmaz. Böyle bir misyona kimse zorlayamaz onu. Bir sonuca varmak gibi bir sınırlamadan, bir zorunluktan uzaktır o. İçten ve güzel anlatsın, ondan beklenen yalnızca budur.»

«Bu çok doğru Murat Bey.» Boğuk sesiyle, kendinden emin bir baş hareketiyle söze girdi yine Berna Hanım. «Bazı yazarlar, bilhassa bu tiyatroda görülüyor, insanın kafasına adeta vura vura bir şeyler öğretmeye çalışıyorlar.

Murat sıkkın, zorlama bir gülümsemeyle ona bakıp başını salladı. Bir an dalgınlaştı, sonra sigarasından derin bir soluk aldı ve işaret parmağını huzursuzlukla hareket ettirerek:

«Romanınızda önemli bir nokta da 12 Mart öncesi hareketlerin yapaylığını, özentili küçük burjuva yanını vurgulamış olmanız. O dönemde tekdüzelikten, çevre ve aile baskılarından sıkılan bir çok hanım kızımız, ya da evli barklı bayanlar bu hareketlere ve kahramanlarına hayranlık besledi. Okudukları bir ya da iki partizan romanındaki kadın kahramanla özdeşleştirmeye kalkıştılar kendilerini. Toplulumuzda kadınların bir türlü benliklerine kavuşamadıklarını gösteren bir olgu bu. Özenti herşeyleri... Çünkü doyumsuzlar ve hazzı kendilerinin dışında arıyorlar.»

Nuray birden sarsıldı bu sözlerle. Kadehini başına dikti. Karmakarışıktı kafasının içi. Gerçekten roma-

nıyla bunları mı anlatmak istemişti?

«Yoo, dedi birden. Böyle düşünmüyorum ben. Ben... Doğrusunu isterseniz özel bir durumu anlatmak istemiştim. Yani yaşanmış... Sizin ileri sürdüğünüz gibi, o açıdan görmedim ben.»

Birden sinsi ve hınçlı bir gülümseme gördü Murat'ın yüzünde. Sigarasının dumanları arasından dalgın bakışlarla, uzaklara bakarak:

«Özel ama tipik,» dedi. «Güzel olan da bu...» Sırtını kamburlaştırarak eğildi Nuray'a doğru, bir sır verir gibi. Hoş, temiz bir losyon kokusu geldi Nuray'ın burnuna. Murat'ın şakaklarında tek tük ak saçlar vardı. Tok, kesin sesiyle konuştu:

«Sanatı, kültürü sığlaştıran, daraltan donmuş, slogancı görüşlere daha cesaretle karşı koymak gerekir, dedi, çünkü yeni tabular yerleştirme sevdasındalar ve bireyin üstüne çıkan, bireye baskı yapan bütün tabular yıkılmalıdır.»

«Harika! harika düşünceleriniz var dedi Berna Hanım şaşkınlık ve hayranlıkla Murat'ı süzerek, «Derginize hemen abone edin beni.»

Nuray başını eğdi. Nasıl çıkacaktı bu karışıklığın içinden? Murat'ın doğru gibi görünen sözleri niçin bir suçluluk duygusu yaratmıştı içinde? Bireyi savunmak... Hangi bireyi? Hangi bireyleri? Nuray baktı çevresine.

O anda az önce Tuğrul Bey'in masaya çağırıp tanıştırdığı Beyazıt Bey geldi yanlarına Berna Hanım'a doğru eğildi.

«Hanımefendi beni hatırladınız mı? dedi. Bekledi bir süre. Refik Bey'lerdeki davette...»

«A elbette! dedi Berna Hanım. Ona dikkatle bakıp gülümsiyerek,

«O gece yeni aldığınız bir gemi şerefine de kadeh kaldırmamış mıydık?»

«Ya, evet evet...» dedi Beyazıt Bey. «Maşallah hafızanız çok kuvvetli.» Sonra uçuk mavi takım elbisesi üstüne dar geliyormuş gibi kıpırdayıp rahatlamaya çalıştı. Tombul elleri, kırmızı yanakları ve kısa bacaklarıyla taşralı bir zengini andırıyordu. Murat

uzak, küçümseyici bakışlarla süzdü Beyazıt Bey'i. Sonra Nuray'a döndü: «Görüşürüz yine...» dedi. Saygılı bir biçimde gülümsiyerek uzaklaştı. Tuğrul Bey'in yanına gitti o da...

Berna Hanım siyah uzun ağızlığından üstüste derin soluklar alarak gözlerini kısarak süzdü Beyazıt Bey'i. Boğuk sesiyle:

«Nasıl gidiyor şimdi armatörlük?» dedi.

«Çok şükür, hanımefendi,» dedi Beyazıt Bey. Sigarasını kül tablasına bastırırken pek önemsemiyormuş gibi:

«İşi genişlettik, diye ekledi. Şu anda dört gemimiz var.»

«Şu ticaret işlerine bir türlü aklım ermemiştir» dedi. Berna Hanım ve sanki Nuray'la bir düşünceyi paylaşmak ister gibi ona bakıp gülümsedi.

«Efendim, dedi Beyazıt Bey, bizim işimizin çok enteresan tarafları vardır.» Sonra arkasına yaslandı ve tombul ellerini koltuğun kollarına bıraktı. Nuray'a gülümsiyerek baktı bir süre. Yalnızlık duyan bir insanın hüznü gezindi bir an yüzünde. İnsanlarla kaynaşmaya, ahbablar edinmeye çaba gösteriyor gibiydi.

«Kadınların aklı pek ermez nedense ticaret işlerine,» dedi, Berna Hanım; Beyazıt Bey'e üstünlük duygusu vermeye çalışarak.

Beyazıt Bey koltuğunda yeniden kıpırdayıp sigarasının külünü silkelemek için öne doğru eğildi ve birden keyiflenerek:

«Hanımefendi, dedi, Ticaret riskli olduğu kadar zevkli bir iştir. Bakın biz ilkin ihracat, ithalât işleriyle ticaret hayatına atıldık. Şimdi ise Anadolu'da bir fabrika kurduk. Ticarette işi genişletmezseniz gerilersiniz. Biz şimdi gemilerimizle birçok mal getiriyoruz memleketimize.»

Beyazıt Bey bunları anlatırken çok memnun ve heyecanlı görünüyordu. İri bedeni gevşemiş, sonunda koltuğa rahatlıkla yerleşmiş gibiydi.

«Bildiğim kadarıyla şu sıralarda döviz darlığı var, değil mi Beyefendi?» dedi Berna Hanım, zorlama bir

saflık, belki de gizli bir alayla.

Beyazıt Bey gülerek başını salladı. Yine sırtını arkaya yaslayarak,

«Efendim, dedi, ticaret hayatının bazı küçük hileleri de vardır tabii.» Kurnazlığıyla böbürlenen bir çocuk gibi gülümsedi.

Berna Hanım yine Nuray'a gizliden gizliye anlaşıyorlarmış gibi bakarak gülümsedi. O sırada Beyazıt Bey, kısa bacaklarını ayırarak, iri göbeğinden ötürü zorlukla eğilerek, yarısı içilmiş sigarasını kül tablasına bastırdı. Ellerini kenetliyerek gülümsedi:

«Hanımefendi, çok enteresandır» dedi. Meselâ biz İtalya'dan mal alırız. Diyelim ki mobilya aldık. Bu malın gümrüğü var. Biz de malı alır İtalya'dan Kıbrıs'a götürürüz. Oradan da yurda... Nasıl?»

Bu ince buluşunun uyandıracağı hayranlığı bekler gibi baktı gülerek Berna Hanım'la Nuray'a.

«A gerçekten de çok enteresan!» dedi Berna Hanım ve bir kahkaha attı. Sonra da Nuray'ı göstererek:

«Ama dikkat edin beyefendi, dedi, yanınızda bir romancı var.»

Beyazıt Bey önce saf bir şaşkınlıkla baktı Nuray'a. Bir an ne söyliyeceğini bilemiyormuş gibi bocaladı.

«Yaa, demek romancısınız hanımefendi dedi, çok güzel. Biz de sanata çok düşkündük vaktiyle; ama ticaret hayatına atılmış bulunduk işte. Sanatkâr olmak harukulâde bir şey.»

Sonra yine isteklerinin çoğunu elde etmiş, ama yine de içinde ona acı veren bir eksiklik de taşıyormuş gibi hüzünle:

«Hayat, dedi, aslında bir mücadele işte. Hepimiz ayrı ayrı sahalarda mücadele edip duruyoruz.»

Onun bu sözleri Berna Hanım'ı dalgınlaştırıverdi birden.

«Çok doğru, dedi, yeter ki hiçbir sahada zayıf davranmayalım.»

Yeniden uzun siyah ağızlığını götürdü ağzına. Taşırılarak boyanmış parlak dudaklarını büzerek derin derin içine çekti dumanı. Sanki gizli bir acısı dep-

reşmişti. Hayat bir mücadele, evet, yine de yaşlılık gelip çatıyor işte. Belki de gizli bir yalnızlık duygusu...

Beyazıt Bey Berna hanımın birden beliren hüznünü sezmiş gibi:

«Hanımefendi, insan günü gününe yaşamalı, dedi, benim felsefem şahsen budur.»

«Evet, öyle...» dedi Berna Hanım. Belirsiz bir noktaya bakarak gülümsedi. Nuray yeniden gizli bir alaycılık ve küçümseme sezdi bu gülümseyişte.

Bunun üzerine Beyazıt Bey ikircikli bir gülümsemeyle izin isteyerek yanlarından kalktı. Ciddi bir tartışmayı başlatan Oktay Bey'le Mehmet Bey'in yanlarına gidip oturdu.

Oktay Bey, elinde kadehi, hafifçe eğilmişti Mehmet Bey'e doğru.

«Bence anarşinin kol gezdiği böylesine kritik bir ortamda siyasi partilerin biraraya gelerek asgari müştereklerde anlaşıp ortak çözüm aramaları şarttır.»

Mehmet Bey donuk bakışlarıyla süzüyordu Oktay Bey'i:

«Hükümetin fevkalâde büyük gafları var beyefendi. Yaptıkları gafın haddi hesabı yok.»

Tuğrul Bey ise her zamanki inceliğiyle, hafifçe gülümsiyerek:

«Türkiye'de herkesin gücünden istifade etmek gerekir beyefendi» diyordu.

Beyazıt Bey bir süre dikkatle bu konuşmaları dinledikten sonra eski bakan Mehmet Bey'e yaranmaya çalışırcasına ve çok önemli bir gerçeği aydınlatır gibi:

«Beyefendi, dedi, en önemlisi şu günlerde ne devletten devlete, ne de özel bankalardan kredi bulma imkânları kalmıştır.»

Mehmet Bey üzgün üzgün başını sallayarak onayladı bu sözleri.

Tuğrul Bey bir süre dalgınlaşıp kadehinden bir yudum aldı ve ağır ağır konuştu:

«Aslında Türkiye'de son yıllara kadar özel sektör-

de son derece süratli bir gelişme olmuştur. Bugün Türk sanayinin yüzde yetmişbeşl üretim bakımından özel sektörün kontrolündedir. Bu bir ülke için sevinilecek bir şeydir. Elde böyle bir güç varken kalkıp da siz durun size imkân vermiyeceğiz demek çok yanlıştır.»

«Evet evet, dedi Mehmet Bey, sonra da söylev verir gibi parmağını sallıyarak:

«Çıkmazlardan biri de budur, politika bakımından. Bugün özel sektörün sıkıntıya düşmesinin ana sebeblerinden biri devlet teşebbüslerinin âtıl durumlarıdır.»

Nuray şaşkınlıkla dinliyordu bu sözleri. Anlatmakta güçlük çekiyordu. Berna Hanım yorgunlukla çevirdi ona yüzünü ve onunla yeniden bir derdini paylaşır gibi:

«Erkeklerin de hastalığı bu, dedi, her toplantıda böyle bir müddet politikadan konuşurlar. Oysa madem ki aramızda sanatçılar var, bugün sanatçıları ağırlıyoruz, sanattan bahsetmek daha münasip olmaz mı?»

Nuray: «Ama, dedi, biz de konuları anlayabilsek..»

«A evet, belki ikinci romanınızda kullanırsınız» dedi Berna Hanım, kurnaz ve muzip bir gülümsemeyle. «Ama doğrusunu isterseniz ben bu konuşmalardan bıktım. En iyisi erkekler kendi aralarında toplanıp bu konularda konuşsunlar. Böyle biraraya geldiğimiz gecelerde kadınlarla karar almıştık. Erkeklere politika konuşmayı yasaklayacağız diye. Ama yine de bildiklerini okuyorlar. Baksanıza öteki hanımlar da nasıl sıkılıyorlar...

Berna hanım karşısında oturan Asuman Hanım'a «Ne haber?» gibilerden eliyle bir işaret yaptı ve karşılıklı gülmeye başladılar.

«Evlâdım televizyonu aç» dedi Tuğrul Bey, az ilerde duran komiye parmağıyla işaret ederek.

Mavi ceketli komi ürkek bakışlarıyla başını salladı ve televizyona doğru yürüdü. Düğmeyi çevirdi. Televizyonun yanında bir süre bekledi. Sonra Tuğrul

Bey'in bir başka buyruğu olup olmadığını anlamak için yanından geçerken dikkatle yüzüne baktı.

Ekranda hızla kayan bir araba birden zınk diye duruveriyordu. Sürücü öfke ve çaresizlik içinde patlamış lâstiğe bakarken sürücünün yanındaki sarışın genç kadın arabanın bagajını açıp, muziplikle yepyeni bir lâstik çıkarıp uzatıyordu erkeğe. Erkeğin mutlu ve şaşkın gülümsemesiyle son buluyordu reklâm filmi.

Saat 20.30'u gösterdi ve haber spikeri belirdi ekranda. Salonda sessizlik oldu. Spiker iyi akşamlar diledikten sonra haberleri okumaya koyuldu: Mitingin kesin bir biçimde yasaklandığı belirtiliyordu. Yasakların uygulanması için her türlü önlem alınmış bulunuyordu. Güvenlik görevlilerinin uyarılarına kesinlikle uyulması gerekiyordu.

Mehmet Bey'in kısık bakışları hınçla parlıyordu. Boşalan kadehini sehpanın üstüne bıraktı. Kadehin sehpada çıkardığı gürültüye başını çevirdi. Berna,

«Biz kendilerini ikaz etmiştik. Aldırmadılar. İşte şimdi buyrun bakalım...» dedi Mehmet Bey. Yanındakiler yüzlerini çevirdiler ona. Beyazıt Bey sırtını arkaya dayamıştı. Yüzünde çocuksu bir mahmurluk ve sıkıntı vardı. Oktay Bey ise sarsılmaz görünen bir güvenle bakıyordu ekrana.

«Niye sanki bu milletin huzurunu bozuyorlar?»

İlçin Hanım üzgün, hırçın bir genç kız gibi, tiz bir sesle sormuştu bu soruyu.

Mehmet Bey göz ucuyla İlçin Hanım'a bakıp iç geçirdi, sönen piposunu ateşledi.

«Beyefendi artık geçin şu işlerin başına da düzeltin ortalığı allahaşkına!» dedi birden Berna Hanım. Nuray irkilerek baktı ona. Berna Hanım karışık, belirsiz bir gülümsemeyle söylemişti bu sözleri. Gizli bir alaycılık mı yoksa içtenlik mi? Anlamak zordu.

Mehmet Bey bakışlarını eğip kibirli görünüşünü gizlemeye çalışarak başını ağır ağır salladı, belli belirsiz gülümsedi.

Oktay Bey bir an sıkıntı ve dalgınlıkla süzdü Berna Hanımı, sonra Mehmet Bey'e çevirdi yüzünü:

«Beyefendi, dedi, iki büyük partinin ortak bir davada birleşmeleri gerekiyor. Bence en iyi çözüm yolu budur.»

Birden özellikle kadınlar arasında neşeli bir kaynaşma oldu. Tuğrul Bey, ekranda, geniş alnı, ince yüzü ve gamzeli çenesiyle konuşuyordu: «Sanattır insanları ortak duygular etrafında birleştiren!» Salondakiler gülümsiyerek bir ekrandaki Tuğrul Bey'e bakıyorlardı, bir de salonda oturan Tuğrul Bey'e.

Asuman Hanım sevecenlikle kocasının eline vurdu:

«Şekerim meşhur oldun.»

Tuğrul Bey utangaçlaşmış gibi önüne bakarak güldü. Yeniden ekrana doğru kaldırdı başını:

«Sanattır yaşantımıza anlam veren!»

«Bravo!» Salonda arka taraflarda oturan bir yabancıdan yükselmişti bu ses. Sarhoş, alaycı ve coşkulu bir sesti bu. Bir gülüşme doldurdu salonu.

Televizyon spikerinin sesi duyuldu yeniden:

«Güzel Sanatlar Kulübünün edebiyat ödülünü alan Nuray İlkin...»

Bütün başlar salonda oturan Nuray'a çevrildi.

Nuray birden saldırıya uğramış gibi duydu kendini. Uğultular, kıvılcımlar, gölgeler... Beyninin içini kavurur gibi dolaşan düşünceler...

«Nuray Hanım düşünsenize şu anda milyonlarca insan sizi seyrediyor.» dedi Berna Hanım.

Kızı da seyrediyor muydu acaba? Birgün sonra mitinge katılacak mıydı? Kırgınlıkla anıp annesini... Birden Mehmet Bey'in hınçla parlayan yüzüne yayılan bir gülümseme...

Nuray uğultular, kıvılcımlar, gölgeler arasında ayağa kalktı.

Oktay Bey bu isyanı sezmiş gibi derinden gelen koyu bir kuşkuyla belli belirsiz gülümsiyerek baktı kimseyle vedalaşmadan küskün bir yüzle çıkıp giden Nuray'ın arkasından. Murat da kendi kabuğuna çekilmiş gibi dalgınlıkla baktı ona.

Birkaç dakika sonra hep birlikte kalkıp aşağıya, yemek salonuna ineceklerdi.

BÖLÜM

Kapıya bıraktı anahtarı. Danışmadaki kız onu şaşkınlıkla süzdü. Elindeki eski çantayla naylon torbaya baktı. Nuray kapıdan çıktı. Zengin ışığın içinden ıssız karanlık bir sokağa doğru... Taksi şoförleri baktı ona. Nuray yürüdü. Bayındırlık Bakanlığının misafirhanesine gitmeye karar verdi. Oranın işletmecisi tanıyordu onu. Kocasıyla birlikte Ankara'ya geldikleri günlerden... Çantanın sapı terli elinden kayıyordu.

NURAY İLKİN'İN ROMANINDAN

«Gecenin bu saatinde nereye gideceksin?» diye soruyordu Cemil.

Bir kış gecesiydi. Kalın siyah paltosuyla, acıdan ağırlaşmış yüzüyle yürüyordu yanımda:

«Anlayamıyorum. Aradığın ne?»

«Sıkıldım, diyordum. Bu hayattan sıkıldım.»

«Serüven mi arıyorsun?»

«Kendimi bulmak istiyorum belki... Ne düşüneceğime, ne yapacağıma karar vermek istiyorum.»

«Benim yanımda da karar verebilirsin.»

«Hayır, diyordum. Sen iyi bir insansın, ama aynı şeyleri beklemiyoruz hayattan.»

«Hırs insanı bozar, bilmiyor musun?»

«Kayıtsızlık bozmaz mı?»

«Birlikte mutlu olmadık mı?»

«Senin mutluluk dediğin şeyden artık sıkılıyorum, sonraları daha çok sıkılacağım.»

«Yalnız kalırsan sıkılmayacak mısın?»

«Yalnız kalmıyacağım.»

«Biliyorum ne yapmayı tasarladığını. Görmüyor musun nasıl ezildiler. Çünkü tabanları sağlam değildi, hayalciydiler. Özentiliydiler. Halktan kopuktular...»

«Peki sen?» dedim ona öfkeyle, «Sen nesin? Senin düşüncelerin neler?»

«Ben gerçekçiyim. Bu toplumu sizlerden daha iyi tanıyorum.

Boş hayallere kendimi kaptırmayacağım ben. Şimdilik kendi hayatımı yaşamak zorundayım.»

«Hayatından çok mu hoşnutsun?»

«Birlikte olursak ikimiz de hoşnut olabiliriz. Hatırlıyor musun ilk zamanlar birbirimize ne kadar benziyorduk. Aynı kitapları okuyorduk. Aynı şeyleri duyuyorduk.»

«Evet dedim ilk zamanlar...»

«Sonra? dedi, son zamanlardaki okuduğun kitaplar yanılttı seni. Başkalarını yanılttığı gibi. Bilgi edinmek kolay, ama gerçekçi olmak zor.»

«Sen gerçekçi misin?»

«Sizlerden gerçekçiyim. Böyle dönemde hiçbir şeyin başarılacağına inanmıyorum.»

«Sen ve senin gibiler böyle düşündüğü için belki... Sizlerin sorumsuzluğunuz ve korkaklığınız yüzünden belki...»

«Korkmamayı kahramanlık mı sanıyorsun?»

«Bırak artık beni,» dedim hınçla ona.

«Büyük bir yanlışlık içindesin. Özenti içindesin. Romanlardaki militan kadınlara benzemek istiyorsun belki... Anlıyacaksın bir süre sonra. Dönüp geleceğine inanıyorum.»

«Hayır, dedim. Senden koptum.»

«Öyleyse aşkların da olacak. Ama kimse seni benim kadar sevemeyecek... Dönüp geleceksin, inanıyorum.»

«Hayır, dedim, mutsuz olsam da...»

Kolumu tuttu, sevecenlikle baktı bana:

«Kendini tehlikelere atma, dedi, kızını düşün. Herşeyden önce bir annesin sen.»

Bütün yoksunlukların, açlığın ve sevgisizliğin ortadan kalkması için uğraşan insanlara katıldığıma inanıyordum. Herkes yalnızca çocuğuna karşı duyduğu sorumluluğa bağlansaydı ve başka sorumluluk tanımasaydı toplumlar ve dünya değişebilir miydi? Böyle karşılık verdim ona.

«İlerde kızına karşı haklı çıkabilecek misin?»

Üzgündüm ama evden uzaklaşma nedenimi yüceltiyordum. Beni bir araç durumuna getiren ev işlerinden ve çocuk bakımından usandığımı gizliyordum, kendimden bile... Dışarıya bakıyordum ve gözlerim kamaşıyordu. Haklılığıma kendimi inandırmaya çalışıyordum. Niçin anne olmanın tadı sıkıntılı bir yükümlülüğe dönüşüyordu? Çünkü diyordum, kadınlara anne olmanın dışında varolma hakları tanınmak istenmiyor. Çocukların bakımı toplumsal kurumlarca desteklense belki kadınlar bu kadar sıkılmazlardı. Bu kadar hırçın ve ezik olmazlardı. Niçin diyordum bir çocuğu yaşatmak için bütün yaşama zenginliğini içine gömsün kadınlar? Hem çocuklar yaşasınlar ve gelişsinler hem de kadınlar... Annelik kutsal bir görev olarak benimsetiliyordu. Kendini adayış... Anneler çocuklarını büyütüp onların kendilerinden uzaklaştığını görünce kendilerini aldanmış ve değeri bilinmemiş duyuyorlardı. Çoğu anneler... Doyumsuz ve pişmandılar. Çoğu zaman karşılığını bulamayan bir kendini adayış... Bir hayat kuralı gibi benimsetiliyordu bu. Kızımı babasına bırakıyordum. Hem kendime güveniyor hem utanç duyuyordum.

Cemil elimi tuttu:

«Hayal kırıklığına uğrayacaksın...»

«Sana karşı düşmanlığım yok,» dedim.

«Kalacağın yeri bilmeliyim.» dedi. «Nereye gideceksin?»

«Hayır, dedim, bilmemen gerekiyor.»

BÖLÜM

İki yanı meyhaneler, lokantalar, birahanelerle dolu loş sokaktan geçerken bir an durdu, çevresine bakındı Nuray. Kimileri yorgun, dalgın, kimileri öfkeli, sıkıntılı, kimileri keyifli ya da arsız görünen çeşitli yaşlarda erkekler... Çoğu esmer ve bıyıklı... Yemek kokularıyla birlikte bir uğultu yayılıyordu dışarıya, sokağa. Nuray bir an bu lokantalardan ya da meyhanelerden birinin kapısını açıp girmeyi, kendisine bu erkeklerin arasında bir yer bulmayı geçirdi içinden.

Daha önce de birçok kereler bu isteği duymuştu. Akşamüstleri, iş dönüşü, tatil günleri, yol kıyılarındaki birahanelerden birine, kahvelerden birine girmek... Hep bir korku alıkoymuştu onu: «Bu kadın aranıyor.» Bir kadın için ne kadar küçültücü bir yargı! Öyle olsa bile, yalnızlık duyan bir insan yalnızlığının giderilmesini raslantılardan beklese bile niçin küçümseniyordu? Erkek de olsa kadın da... Acıya, yalnızlığa dayanmak bir erdem, mutlu olmanın yollarını aramak ise ayıptı sanki. Hem Nuray kimseyi aramadığına inandırıyordu kendini. Biraz özgürlük tadı duyabilmek, dilediği şeyi yapabildiğini görmek, buydu özlediği... Hep ayıplanma korkusu...

Bu gece otelden kaçarak başlattığı başkaldırışını sonuna kadar götürme isteği duyuyordu. Mehmet Bey'e, Oktay Bey'e, Berna Hanım'a kafa tutmuştu. Şimdi de bu sarı ışıklı, ikinci sınıf lokantaları dolduran erkek kalabalığına kafa tutmak istiyordu. Bu kafa tutma isteğinin onu bu gece nereye kadar götüreceğini de kestiremiyordu. Yorgundu. Tavanından kurutulmuş deniz yıldızları, deniz kestaneleri sarkan, duvarları deniz rengine boyanmış şu lokantaya girse, karnını doyursa, içki içse, hatta garsonla ya

da yanı başında oturan bazı erkeklerle çekingenlik ve şaşkınlık duymadan rasgele konuşabilse ne olurdu? Erkekler onu, küçümseyerek ya da öfkelenerek süzerler miydi? Belki de içlerinden bir ikisi bu yalnızlığı gidermek için davranmaya niyetlenir, bazı muzip, kurnazca taktikler ararlardı. Birden yıllardır göze alamadığı şeyleri bu gece yapabileceğini sezdi. İçeriye girecekti. Hem de hiç bir kadının bulunmadığı dumanlı, kaba bir meyhaneye... Onların zorbalığıyla, geriliğiyle savaşacaktı.

Artık korkmuyordu onlardan.

Karanlık yolda, köprünün altında birden duran bir taksi... İçinden fırlayan iki karaltı... Nuray'a doğru... «Şöyle bir gezinti... Gel anam!» Biri kolunu kavramıştı hemen. Sarhoştu ve sürüklemeye çalışıyordu. Nuray bağırıyordu: «Defolun! Öyle kadınlardan değilim ben!» Gülüyordu öteki. Nuray güçsüz yumruklarıyla direniyordu. Birden karşı kaldırımda beliren ince bir karaltı... Koşup gelmişti. Onun karanlıkta seçilen delikanlılığı... Girmişti aralarına. Nuray'ı kurtarmıştı. Nuray caddeye doğru koşmuştu. Bir kahvenin önünde duran yabancı erkeklere doğru. «Yardım edin!» diye bağırıyordu. Onlarla birlikte köprünün altına döndüğünde ortalık sessizdi. Taksi yoktu ve onu kurtaran delikanlı yerde yüzükoyun yatıyordu:

Tek başına evine döndüğü gecelerde... Durakta beklerken bir sarhoş yüzünü yaklaştırmıştı ona. Ürkütücü erkek karaltıları... Saldıran soluklar, sözler: «Yavrum!» «.....seni!», «..... yiyim!» Onlara karşı içinde kabaran acı öfke...

Bir tren yolculuğunda, gece, tuvalete gitmek için koridora çıktığında, yüzünü açık pencereye, soğuk havaya vermiş ve bir şarkı mırıldanan genç bir adam bedeniyle birden yaslanmıştı ona. Gülümseyerek... Nuray nerede olduğunu, kim olduğunu unutarak savurmuştu elini. Savurduğu tokat... Vurmuştu erkeğe. Karşısında durmuştu. Koridorda hiçkimse yoktu. Tekerleklerin sesinden başka bir ses duyulmuyordu. Erkek de donup kalmıştı. Yabancı, kafa ve ürkek bir

yüz... Nuray yürüyüp gitmişti. Dönüşünde bir sona yaklaşır gibi duymuştu kendini. Cinayet haberleri, zorbalık, tecavüz... Onuru kırılan erkek her türlü şiddetle donanmış bir şölen sunuyordu kendine. Onur kırıklığı iştahını arttırıyordu. Doymuyor ve avının canını da alıyordu. Oysa erkek trenin loş koridorunda yoktu. Çekilmişti. Nuray kutluyordu başarısını. Erkeği ezebilmişti. Aynı anda bir burukluk... Erkek yüzünü soğuk havaya vererek bir şarkı mırıldanırken neyi özlüyordu? İnce kumaştan, buruşuk bir takım elbise üstünde...

Erkek yoksunluğuna başkaldırmak ve öcünü kadından almak istiyordu. Ürkek kadından... Yoksun erkek gücünü gösterebilmek için kendisinden daha yoksun varlığın üstüne çılgınca atılıyordu. Oysa kadın kendi yoksunluğunun üstüne kapanıyordu çoğu zaman.

Bu gece bütün varlığını bir isyan duygusu içinde tüketmeye hazır duyuyordu kendini.

Nuray göze alacaktı herşeyi. Meyhanenin kapısına doğru yürüdü. Ama birden nasıl oldu, yanında sanki bir hışırtı duydu. İşte yine kızı, dudaklarını büzmüş, kaşlarını çatmış, tozlu, bağcıklı ayakkabılarıyla geçiverdi yanından:

«Sınıflar arasındaki çelişkiler yerine kadınla erkek arasındaki çelişkileri körüklemek...

Acaba annesinin bir meyhanede erkeklere kafa tutarak olay çıkardığını duysa ne düşünürdü?

Nuray gizlice, bu ışıklı ve dumanlı yerlerde sıkışarak oturmuş erkekleri süzdü. Birden alaturka bir müziğin, eski bir şarkının dolup taştığı küçük bir meyhanede ellerinde kadehlerini tutarak, başlarını hüzünle salayıp konuşan iki erkek ilişti gözüne. Hüzün ve keyif arasında bocalayan, eski bir şarkının acı duyarlığına gömülmüş bu erkekler... «Susayan ırmak arar...» Şarkının koyu bir şerbeti andıran ezgisi akıp gidiyordu.

Nuray bir an meyhanenin kapısı önünde donakaldı. Sanki bir el kolundan tutup geriye çekivermişti onu. Başını önüne eğdi ve yürüdü.

Birden çantasının üstüne bastırdığı pardösünün ön kolunun yerde süründüğünü farketti. Durdu. Naylon torbayla, çantasını bir duvar dibine yasladı. Pardösüsünü aldı. Giydi. Hava da serinlemişti biraz. Yanından geçen iki erkeğin kendisine baktığını, sonra gülerek birbirlerine birşeyler söylediğini gördü. Arabaların arasından karşı kaldırıma geçti. Işıklı vitrinlere baktı. Evlerine doğru giden insanlar...

İki yanı kestane ağaçlarıyla çevrili sokağa geldi. Sokak ıssızdı. Dudaklarını büzdü, dillni damağına dayadı ve bir erkek gibi ıslık çalarak bir sokakta yürümenin tadını duymak istedi. Küçük bir tad... Ağlamak istiyordu. Islık çalmak, şarkı söylemek, ağlamak... Eskiden bu sokaktan geçerken düşüncelere dalardı. Kendi hayatının seyircisi durumunda kalmak dokunuyordu ona. Hayatı başkaları tarafından dikilmiş bir elbise gibi taşımak... Onu yetiştiren halası, okullar, ilk tanıdığı ve kendisine benzemeye çalıştığı bir erkek olan Cemil... Çıkarmak istiyordu bu elbiseyi üstünden ve ne yapmak istediğini anlamak istiyordu. Hayat sanki bunun için verilmişti insanlara: «Ne yapmak istediğimizi anlamak için...»

Gökyüzüne baktı. Çantası yine ağır ağır kayıyordu terli elinden. Birden kalbinde koşan bir atlı... Hızlanan ve uzaklaşan bir atlı... Son yıllarda ona zamanın düşmanlığını hatırlatan çarpıntı...

Bakanlığın misafirhanesine gelince Sefer'i aradı. Havalar güzelleştiği için lokanta yine bahçeye taşınmıştı. Bakanlıkta çalışan çoğu yüksek dereceli olan memurlar her zamanki gibi doldurmuştu masaları. Bir tek kapıdan giriliyordu bahçeye. Arka kapı kapatılmıştı. Sefer Nuray'ı şaşkınlıkla karşıladı. Ona ilgi gösterdi. Eski bir yengeydl o. Sefer'in emrinde şimdi garsonlar, komiler çalışıyordu. Nuray onu garsonluk yaptığı günlerden tanıyordu. Göbek bağlamıştı ve zaman zaman masaların arasında dolaşıp müşterilerle sohbet ediyordu. Nuray'ı duvar kıyısındaki, söğüt dallarının altındaki masaya oturttu. Ayran getirtti. Uzaklaştı. Nuray sırtını kamburlaştırarak bardağı ellerinin arasına aldı. Masalarda oturanlar

süzüyordu onu. Nuray ise yine davranışlarına ve yüzüne erkeksi bir anlam vermeye çalışıyordu. Kendine güvenen, kendine yeten bir kadın... Yorgunluk duyuyordu Nuray. Hep olduğundan başka türlü görünmeye çalışmak, erkek gibi güçlü görünmeye çalışmak...

Kendisini merakla süzenleri görmemek için, söğüt dallarına ve karanlık sokağa baktı.

Sefer geldi oturdu yanına. Bir apartman yaptırmış ve bir araba satın almıştı. Burada oturan çoğu yüksek dereceli memurlardan daha zengindi. Sivas'ın bir köyünden 14 yaşındayken ayrılıp buraya, akrabalarının yanına gelmişti. Bir kaç kışı paltosuz geçirmişti. Komilik, garsonluk, şeflik... Gitgide yükselmiş, sonra da ucuz arsalar almıştı. Sefer buradaki müşterilerin çoğuyla ahbab gibi olmuştu artık, ama bir kırgınlık da taşıyordu onlara karşı. Sefer'in beş çocuğu vardı. Hepsini «en iyi şekilde okutmak» istiyordu. En büyük kızını geçen yıl kolej sınavlarına sokmuştu. Kızıyla birlikte sınava gittiğinde orada buranın devamlı müşterilerinden bir kaçına raslamıştı. Onlar da çocuklarını sınava sokacaklardı. Sefer'i orada görünce şaşırmışlardı. «Sen ne arıyorsun burada?» diye sormuşlardı. Sefer içten içe alınmıştı. O da onlara sormak istemişti: «Peki siz ne arıyorsunuz burada?» Gülüyordu bunları anlatırken. Onları iyi tanıdığına inanıyordu artık. Onlara karşı eski çekingenliği kalmamıştı. Bazıları garsonları tersliyordu. Bir de çok içip sarhoş olunca kendi aralarında sert tartışmalara girenleri, kırıcı olanları görmüştü Sefer. Yine de onların nazik ve iyi insanlar olduğuna inanıyordu. Yemekler pahalandığı için öğrenciler de ancak meşrubat içmeye geliyorlardı.

Nuray bir ödül aldığını söyledi. Çekingen bir gülümsemeyle. Hafif bir şaşkınlık belirdi Sefer'in yüzünde. Anlamadığı bir konuda soru sormak, konuşmak istemiyormuş gibi davrandı ve şu soruyu sordu ona: «Siz niye ayrıldınız abla? Valla ben sizi iyi anlaşıyor görüyordum.» «Boşver,» dedi Nuray.

Sefer kuşku ve çekingenlikle süzdü onu.

Bu sabah bir kasa limon için 500 lira ödediğini söyledi birden. Müşteriler durmadan limon istiyorlardı. «Limon için de ayrıca para istemeyiz ki» dedi.

Sefer'e televizyonun nerede bulunduğunu sordu Nuray. Üst kattaydı. Çıktı basamakları. Eskiden tanıdığı oturma salonuna gelince kapıyı açtı. Bir masanın çevresinde toplanmış bir erkek grubuyla karşılaştı birden. Çoğu orta yaşlarda ya da orta yaşın üstünde erkeklerdi. Kravatlarını gevşetmiş olanlar, ellerini alınlarına dayamış olanlar, gülenler ve tedirgin görünenler... «Televizyon nerede acaba?»

Hepsi aynı anda baktılar ona. Biri ayağa kalktı. Yorgun ve alaycı gülümseyişiyle yürüdü Nuray'a doğru. «Yukarda hanımefendi.»

Aynı anda eliyle kır saçlarını karıştıranı biri de: «Buyurmaz mısınız hanımefendi?» dedi, alaycı bir gülümsemeyle. Nuray irkilmiş gibi geri döndü.

Kapıdan çıkmaya hazırlanırken gözü ilişti yuvarlak masaya. Oyun kağıtları yayılmıştı. Özür diler gibi teşekkür etti. Yukarı doğru çıkan ilk basamakta duydu onların kahkahalarını. Bu kahkahalar onunla ilgili olmalıydı. Ne düşündüler? Acaba ne düşündüler? Gecenin bu vaktinde serüven susuzluğu içinde yalnız ve şaşkın bir kadın olduğunu mu düşündüler? Ayağa kalkıp bir fırsatı kaçırmamak ister gibi gülümseyen arkadaşlarının boşa giden girişimine mi güldüler?

Üst salona çıktı. Televizyonun karşısında dört koltuk vardı. Koltukların birinde kıvırcık beyaz saçlı, ince yapılı bir adam gerinir gibi oturmaktaydı. Elinde bir kadeh vardı. Başını arkaya yaslamıştı. Öteki üç koltuk boştu ve Nuray az önce biriken öfkeslyle meydan okumak istedi adamın ona yönelen şaşkın ve kuşkucu bakışlarına. Arada iki boş koltuğu bırakarak oturdu, başını ona doğru çevirmemeye çalıştı. Dimdik oturdu; kollarını göğsünde kavuşturdu. Bir ağırbaşlılık kalıbına dökmüştü kendini. Salonun dip tarafında bir kanape vardı ve orada da iki erkek hem konuşuyor hem de televizyon seyrediyorlardı. Asık bir yüzle, dimdik oturdu Nuray. Erkeklere ge-

reksinme duymayan, onların arasında tek başına kalmaktan da korkmayan bir kadın... Hırs bürümüştü içini. Değişsinler diyordu, kendi düşünce kalıplarının dışına çıksınlar artık! Evde bıraktıkları karılarının ya da dışarda gördükleri çekingen, çocuksu güçsüz kadınların ve hayatlarını yırtarak kendilerini başıboşluğa bırakan kadınların dışında başka kadın kişiliklerinin varolduğunu görsünler. «Onlara karşı düşüncelerim ve sözlerim var benim.» Televizyondan gözlerini ayırmıyordu ama ekrandaki görüntülerin farkına varamıyordu.

Birden yandaki adamın elinde kadehiyle başını ona doğru uzattığını ayrımsadı. Konuşuyordu. Duman ve loşluk içinde, kaymış, yorgun gülümseyişiyle. Birden irkilerek çevirdi başını Nuray. Öteki mırıldanıyordu:

«Deminden beri bakıyorum size. Kime benziyorsunuz diye. Sonunda buldum. Siz Annie Cirardot'yu bilir misiniz? İşte o artiste benziyorsunuz... Ne içersiniz?»

Nuray öfkeyle çevirdi başını, «Bir erkek bir kadına nasıl yaklaşmalı? Hangi oyunlarla, hangi kalıplara? Bütün bunları öğrendiğini sanan bir erkek işte...»

«Hayır hayır, teşekkür ederim.» Bir an adamın yüzünde birşeyi öğrenmek isteyen bir çocuğun şaşkınlığını gördü. Kendinden emin ama, mutsuz yüzünün gerisinde.

Nuray kollarını yeniden göğsünde kavuşturdu ve adamı umursamadığını belirtmek için televizyondaki filmi ilgiyle izliyormuş gibi göründü. Kadehi daha hızlı boşalttı adam. Garsondan yeni bir Içki istlyordu. Nuray kalktı ve ona yüzünü hiç çevirmeden erkeksi bir yürüyüşle çıktı salondan. Basamakları inip karanlığa çıkınca içten, yalansız bir ilginin özlemiyle yanıyordu içi...

Dolmuşta yanına oturan temiz ve uygar görünüşlü, orta yaşlı bir erkekle yolların düzensizliği ve havanın soğukluğuyla ilgili kısa bir konuşma geçmişti aralarında. Küçük bir şaka sonra... Geçici, insanca bir yakınlık... yumuşak bir güven duygusu... Has-

taneye gidiyordu Nuray. Dolmuş kalabalık caddede ilerlerken susmuştu ikisi de. Nuray birden çantasının üstünde duran kendi eline değen elin varlığıyla irkilmişti. İçinde acı bir duygu, yeniden bir düşüş, hayalkırıklığı... Erkek sanki aşağılıyordu onu. Tanımadığı bir erkekle bu kadar kolay konuşan bir kadın... Nuray elini çekmiş ve yüzünü pencereye çevirmişti. Hep erkek tarafından aşağılanma korkusu... Erkeğin tensel yönelişinin uyandırdığı ürküntü... Hem bu ürkütüyordu onu hem de hiçbir erkeğin ilgisini çekmeyecek bir kadın durumuna gelmek...

İstanbulda, vapurlardaki, yollardaki erkek kalabalıkları... Esmer, dağınık yabanıl... Erkeklerin bakışları bir kadın bakışına konmaya çalışan kuşlar gibi aranıyor. Taşralı, kaba, katı duruşlu erkekler... Tedirgin şehirli kadınlar... İçlerinde gizli bir bekleyişle ve çevredeki erkek bakışlarının uyandırdığı umutsuzlukla uzaklara bakmaya çabalıyorlar. Erkeğin bakışına yakalanmamaya... Derin ve koruyucu bir aşk gerekiyor onlara... Kibirli, donuk, sıkıntılı bakışlar... Nuray bu ürkek ve kaba kalabalıkların arasında nasıl bir özgürlüğe kavuşmak istediğini bilemiyordu.

Odasına çıktı. Bir yatakla, bir masanın ancak sığdığı bir odaydı bu. Yatağın ayak dibinde küçük bir elbise dolabı vardı. Lüks otelde belleğinde canlanan görüntüler yoktu şimdi. Daha çok kendi hayatının parçacıkları kısa anlar içinde belirip siliniyordu. Ankara'ya Cemil'le ilk geldiği günler... Karanlık odada bir an pişmanlıkla sarsıldı. Bir süre sonra yüzündeki çizgiler derinleşerek, bedeni daha da gevşeyecek, bozulacaktı. Hiçbir erkek hayranlıkla bakmıyacaktı ona. Bunun acısını duyuyordu; yine de, gençliğin son basamağında ona ilgi gösteren erkeklere karşılık veremiyordu. Bu erkekler geri ve yanlışlar içinde görünüyordu ona. Elbiselerini çıkardı, iskemlenin üstüne bıraktı. Yatağa girdi. Beyaz çarşaftan yayılan sabun kokusuna yüzünü gömdü.

BÖLÜM

Pencerenin önünden geçen bir kuş kümesi uyandırdı onu. Oda sabah güneşiyle ısınmıştı. İlerde bir ağacın yaprakları titreşiyordu.

Geceki sıkıntısı dağılmıştı. Giyindi. Odadan çıktı. Elindeki anahtar paslı bir anahtardı. Ama bu gösterişsiz loş koridorda lüks otelde olduğundan daha özgür duyuyordu kendini. İndi basamakları. Otel sessizdi. Aşağıdan kapkacak gürültüleri ve su sesi geliyordu. Komiler bahçeyi yıkamış, çayı demlemiş olmalıydılar. Nuray ağır demir kapıyı çekti ve bahçeye çıktı.

Ayaklarının altındaki toprağa mıhlanmış gibi donup kaldı birden. Sulanmış boş bahçede, sabah güneşinin altında, duvar kıyısındaki masada tek başına oturan kır saçlı adam!

Yıllar süren uzaklıktan sonra ona neyi hatırlatmak istiyordu? Nuray şaşkınlık ve ürküntü içinde kalakalmıştı.

Cemil gülümsüyordu. Yirmi yıl öncesinin duyguları, ilk ateş, ilk başkaldırış, ilk erkek soluğu gülümsüyordu.

Cemil ayağa kalktı:

«Nuray...» Onu bahçeden, odalardan, mutfaktan, kapı önünden, beyaz bir tülün gerisinden çağıran ses:

«Merhaba.»

Tokalaştılar.

Nuray dudağının kıyısında bir titreme, gözlerinde, bir bulanıklıkla bir an baktı ona.

«Kıyı boyunca yürümüştük. Utangaçlığımızı bastırmak için hemen kitaplardan sözetmeye koyulmuştuk. Camus'nün «Yabancı»sından... Kendimizi yaşadığımız çevrelerde birer yabancı gibi görmekten büyülü bir tad alıyorduk. Namaz kılan büyüklere, çehiz hazırlayan genç kızlara, çocuklarına karşı sinirli, kocalarına karşı korkak, dışarıya karşı utangaç kadınlara yabancı duyuyorduk kendimizi. Ellerimiz ceplerimizde, önümüze bakarak düşünceli gülümsemelerle yürüyorduk.

Bir başka buluşmada ıssız bir tepeye çıkmıştık. Bir tümsekten atladı Cemil ve az ilerde durup beni bekledi. Onun gibi atladım ben de, «Bravo, dedi Cemil, erkek kızsın sen.»

Hoşlandım bu sözünden ve erkek kız gibi davranmaya çalıştım. «Aile kızları»yla alay ediyordu. Kendine hiç yakın bulmuyordu onları.»

«Yağmur yağıyordu. Kışın sevgililerin ürkek gezindiği o parktaydık. Hava kararıyordu. Susuyorduk. Ağaç dalları fısıldaşıyordu. Hava daha da kararsın, ağaçlar daha da sıklaşsın yağmur daha da hızlansın ve aşkın ne olduğunu anlıyalım diye bekliyorduk sanki. Aşk neydi? Gökyüzü ve toprak uzaktı birbirine. Yağmurdan korunmuyorduk. Hayatın gizlerine baş kaldırıyor gibiydik. Yağmurdan, karanlıktan, seşsizlikten korkmazsak bulabilirdik belki. Ama değil mi ki yağmur altında birbirimize gülümsüyorduk, öyleyse aynı şeyi bekliyorduk.

«Kardelenler» dedi o önümüzden uçuşan küçük siyah kuşları göstererek.

Ben korkuyor, susuyordum. Yürüyelim ve ilik-lerimize kadar ıslanalım. Hayatın büyük gizi çözülür belki. Caddeleri dolduran insanlar birbir-

lerinden kaçar gibi hızlı hızlı yürüyorlardı. Çocukluğumda annemin kucağındaki sıcaklığı tanımıştım ve o sıcaklığı hemen yitirmiştim. Artık onsekiz yaşındaydım ve dünya üşütüyordu beni.

Durdu o. Beni kolumdan tuttu. Bir yerlerden süzülen hafif ışıkta yüzüme baktı. Gizin çözülmesini hem bekliyor, hem de ürküyordum. Sanki o anda dünya bir dinamit gibi patlayacak, parça parça dağılacaktı.

Herşey ıslak, sessiz, soğuktu. Yalnız onun soluğu saman yolu gibi geliyordu bana doğru. Karanlıkta...

«Sevgilim.»

«Mavi puanlı bir frenkgömleği vardı. Teni yanıktı. Alnında ter damlacıkları beliriyordu. O zamanlar upuzun gölgeli yollarıyla o park şehrin geniş asfaltının üstünde sevgilileri gizliyordu. Bir ağacın gövdesine sırtımı dayamıştım.

Hayat uçuk mavi, bulutsuz ve ürperişler içinde görünüyordu bana. İkimiz de bir tek şey için, yaşıyorduk: Aşk için.

Düzgün alınlarımızda ikindi güneşi parlıyordu. Ellerimiz korkak, ve telâşlıydı.»

«Denizi gören tepede, bir ağacın gölgesinde oturduk. Toprağın ve ağaçların kokusu, gökyüzünün maviliği, kuş sesleri, verilmişti bize. Bütün güzellikler... Birbirimizin yüzüne bakıyorduk. Cemil'in eli yüzüme dokununca ürperdim. Dünyada en çok onu seviyordum. Ama bu dokunuştan hoşlandığım için büyük bir korkuya kapılmıştım. İçinde gizli bir kötülük taşıyan erkeklerden biri değil miydi o da? Bağda elinde bastonuyla homurdanarak dolaşan eniştem, otobüslerde kasıklarını kadınlara değdirmeye çalışan terli ve kaba erkekler... Cemil'in beni bütün korkularımdan, bütün erkeklerden kurtarmasını is-

tiyordum. Utanç ve mutluluk içinde gerilmiş, bekliyordum. Cemil'in yüzü yaklaşıyordu. Onun olmak ve yok olmak... Eli boynumda, omuzlarımda dolaşıyordu. Hiç kimseye benzemediğimizi, bu anı bizden başka kimsenin yaşamadığını sanıyordum. Aşk buydu sanki: Kimseye benzememek. «Terbiyeli aile kızları gibi davranmamalısın» diyordu Cemil. «Özgür bir kız olmalısın sen.» Cemil'in dudakları bana yaklaşınca, artık hayatın son anını yaşıyordum. Böyle bir andan sonra yaşanacak başka bir an kalmıyormuşum gibi geliyordu bana. Dudakları dudaklarıma değdi. Dünya kapkaranlıktı ve ben karanlığın içinde bir titreşimdim. Bir damlaydım. Kendimin karanlıklarında yuvarlanan bir taştım. Dudaklarımda yanan alevdim. Ağlamıyordum, ama bütün varlığım bir ağlayış, bir haykırıştı sanki. Birden gökyüzü ve yeryüzü üstümüze yıkılır gibi oldu. İrkilerek birbirimizden koptuk. Kuru, çatlak, acı bir erkek sesiydi bu. Başında takkesiyle, ayaklarında yırtık pabuçlarıyla, uzun boylu, otuz yaşlarında, esmer bir erkek... O an bir ceza olarak belleğime çakılıp kalan gölge... Cemil'e dikti kinle parlayan gözlerini:

«Ar namus kalmadı mı artık?»

Cemil ürkek ama inatçı bir yüzle baktı ona.

«Bir daha sizi burada görürsem kemiklerinizi kırarım» dedi adam. Toprağa bakıyor, gömülmek istiyordum. Cemil beni hafifçe kolumdan tuttu, kaldırdı. Adama durup baktı bir an, sonra şöyle mırıldandığını duydum:

«Biz kötü bir şey yapmadık ki.»

«S...ol, hadi» Haykırıyordu adam, yüzünün yarısını kaplayan bıyıkları titriyordu.

Tepeden inerken insan olmak, kadın ve erkek olmak artık çirkin görünüyordu bana. Cemil'den de korkuyor ama ona bütün gizlerimi açtığımı ve bu yüzden ondan ayrılamıyacağımı sanıyordum.»

Kıyıda dolaştık ve bir büfeden bir şişe konyakla, iki sandviç aldı Cemil. Karanlık ıssız bir yerde ağzına dikti şişeyi, sonra gülümsiyerek bana uzattı. Erkek kız olduğumu, «aile kızı» olmadığımı gösterebilmek için tadını hiç bilmediğim bu içkiden bir yudum aldım. Yüzümü buruşturduğumu gizlemek istiyordum. Cemil kolunu omuzuma doladı ve kıyı boyunca ağzımıza şişeyi dike dike gidip gelmeye başladık. Ne güzel şeydi yoldan geçen arabaları, apartmanların balkonlarında oturanları umursamamak! Aile kızları annelerinin ve halalarının yanında akşamları nakış öğrenirken ben uzakta, çevreme yabancı ve bir erkeğe yakın, sarhoş oluyordum. Cemil bana Ionesco'nun oyunlarından bazı sahneleri anlatıyordu. Gergedanı anıp anıp gülüyordu. Topluma, kurallara uyanlar gergedanlaşıyor işte. Kurallara uymamak toplumdan uzak kalmak için birbirimizi git gide daha çok seviyorduk.

Kıyıdaki duvardan atladık ve çakılların üstüne uzandık. Soluk soluğa öpüyordu beni. Sular, denizin küçük dalgacıkları ayaklarımı ıslatıyordu. Ay ışığı gözlerime akıyordu. Kayıp gidiyordum boşluğa, bilinmez bir yere doğru. Ağlamaya başladım.»

«Tabii, dedi otururum. Çok şaşırdım. Yoksa sen de?»

Parmağıyla oteli gösterdi.

Cemil buruk ve yorgun gülümseyişle:

«Evet, dedi. Burada kaldım.»

«Ama...»

«Gece geldim. Sefer'den öğrendim. Sen odana çıkmıştın.»

«Nasılsın?» diye sordu Nuray. Şakaklara doğru uzayan bu küçük oklar, alındaki beyaz saç telleri. Yıllar...

«Eh...» Bu soruyu sormamalısın der gibi hafifçe boynunu eğdi Cemil: «Kutlarım.»

«Teşekkür ederim.»

Nuray ellerini nereye koyacağını bilemiyordu. Bedeni sanki parçalara ayrılıyor ve o bu parçaları bir araya getiremiyordu.

«Belki de yanyana iki odada...»

«Belki de...»

«Ne raslantı...»

«Evet, öyle...»

«Kız nasıl?» diye sordu Cemil.

Şiddetli bir yağmurdan korunmak için ikisinin de sığınmaya çalıştığı bir saçak altı gibiydi kızları.

«İyi, dedi Nuray. Sana yazıyordur...»

Kırık bir gülümsemeyle uzaklara baktı Cemil:

«Evet, dedi, zaman zaman beni eleştirmek ve bana gerçekleri anlatmak için yazıyor.»

«Yalnız mısın?» diye sordu sonra alçak sesle.

«Evet,» dedi Nuray. Önüne baktı. «Yalnızım. Ya sen?»

Başını salladı Cemil. Bir an gözlerini kaçırdı.

Sonra birbirlerine sessizlik içinde baktılar. O an bir yerlerden düzgün aralıklarla bir su damlıyordu sanki. İkisinin arasına, ikisinin içine...

«Ankara'ya niye geldin?» diye sordu Nuray.

O an «Senin için» sözünü bekliyor ve ürküyordu bundan. Cemil onu görmek, onunla konuşmak için Ankara'ya geldiyse suçluluk duygularıyla ezilecekti Nuray. Ama bu sözü duymayı da istiyordu. Bu sözün sıcaklığını, coşkusunu gizliden gizliye özlüyordu.

Oysa Cemil'in yüzünde eskiden görmediği alaylı ve acımasız bir gülümseyişin dolaştığını gördü:

«İflas etmemek için...» dedi Cemil. Sonra iskemlesine yaslandı ve bezgin, tembel bir biçimde gerinir gibi yaptı.

«Anlayamadım, dedi Nuray, Nasıl yani?»

İçinde birşeyler kırılmıştı.

Cemil kollarını göğsünde kavuşturdu. Gözlerinde garip bir pırıltıyla süzdü Nuray'ı.

«Zor durumdayım» dedi, kayıtsız görünerek.

«Durumunu iyi sanıyordum.»

«Evet, iyiydi, ama bozuldu.» Sustu bir an. «Bir ihale için geldim. Alabilirsem... Bir banka inşaatı... İşte böyle...» Yine bezgin ve bozulmuş bir gülümseme belirdi yüzünde, «Zengin olmak istiyorum.»

«Sonra?»

«Sonra... Sonra çalışmadan yaşayacağım. Hayatımın sonuna kadar. Zaten ne kaldı ki?»

Başını çevirdi. Ağaçlıklı yola baktı. O sırada iki genç kız gülerek geçiyordu kaldırımdan. Birinin kızıla boyalı saçları ince omuzlarında, gergin sırtında dalgalanıyordu. Cemil gözlerini kısarak, hafif bir gülümsemeyle baktı onlara. Nuray birden içinde bir acının titreştiğini duydu. Birşey söylemek için ağzını açacakken Cemil'in gözlerini hâlâ onlardan ayıramadığını farketti. Eskiden hiç yapmadığı birşeydi bu. Genç kızlar gözden kayboldular, ama Cemil dalgınlıkla kaldırıma bakıyordu hâlâ. Ağzının iki kıyısında derin iki çizgi... Gülümsüyor gibiydi, ama umutsuzluğun ince bulutu geçiyordu yüzünden. Esnedi bir-

den: «Ne güzel hava...»

«İşini bırakınca ne yapacaksın?» diye sordu Nuray. Az önceki kırgınlığının öcünü alır gibi alaycı bir sesle.

Cemil baktı ona, sonra başını sallayarak alaycı ve buruk bir biçimde güldü:

«Korkma, dedi. Ben aşkımızı anlatan bir roman yazmam. Bağımsız olacağım ve herşeyden umudu keseceğim.»

Nuray öfkeyle sarsıldı. Ellerini masanın üstünde kenetledi. Parmaklarını sıktı. Önüne baktı.

«Telâşlanma, dedi Cemil. Seni suçlayacak değilim. Aşkımızı güzel anlatmışsın. Şiirsel bir anlatımla... Ben de öyleyim işte. Romanda anlattığın gibi... Korkak, bireyci, içe kapanık ve hâlâ sana aşık...»

«Böyle konuşmamalısın» diye mırıldandı Nuray.

Cemil yeniden yola bakarak gülümsedi:

«Niye tedirgin oluyorsun? Gerçekçi olmamı isteyen sen değil miydin? İşte söylüyorum gerçeği...»

Çevirdi yüzünü. Ciddileşti:

«Yanlış anlama ama, dedi, bana dönmeni istemiyorum artık. Acılar insanı dolduruyor ama bir yere kadar... Daha öteye değil. İnsan sınıra geliyor ve donuyor herşey. Öyle oldu. Para kazanacağım ama. Epeyi... Milyonlar vuracağım...» «Sonra?» dedi Nuray.

«Sonra...» Cemil'in yüzünde yine o bezgin, kayıtsız gülümseme... «Gideceğim...»

«Nereye?»

«Her yere... Çok uzağa... Para tükeninceye ve ölünceye kadar gideceğim.» Nuray dalgınlaştı:

«Niçin yazmayı düşünmüyorsun?» dedi, hafif bir sevecenlikle.

«Yazmak mı? Güldü Cemil. Benim yazdığımı kimse beğenmez ki. Tutup da erkeğin kurtuluşu üzerine bir roman mı yazayım ben de?» Yine güldü. «Ne yazayım? Ben kahramanları anlatamam ki! Yazsam yazsam herşeyin gülünçlüğünü, anlamsızlığını değersizliğini ve geçiciliğini anlatırım. Oysa insanlar tersini bekliyor artık. İyimserlik, inanç, özveri, bilinç gi-

bi şeyler...» Askasına yaslandı ve bacaklarını öne doğru uzattı. Eliyle saçlarını geriye doğru taradı:

«Boşver. Artık en iyisi zengin olmak. Babamı en iyi doktorlara göstereceğim. Londra'ya belki...» Sustu. Sonra yeniden gülümsedi ve öç almak ister gibi üstten baktı Nuray'a:

«Şöyle genç ve güzel kadınlarla da oyalanırım biraz.»

Bir süre aralarında sessizlik oldu. Nuray Cemil'in kendisini ezmeye çalıştığını sezmişti. Belki artık bir erkeğin ilgisini çekemiyecek kadar yaşlanmış ve çirkinleşmiş olduğunu hissettirmek istiyordu ona. Bir süre sessizlik oldu aralarında.

«Baban nasıl oldu?» diye sordu Nuray. «Seçkin artık onun ayağa kalkamadığını söylüyordu. Öyle mi hâlâ?»

«Evet, dedi, bir yıldır öyle...»

Nuray önüne bakarak sustu. Cemil de bu konuda daha fazla konuşmak istemiyormuş gibi başını çevirdi, yeniden sokağa baktı.

«Konuşabiliyor mu?» diye sordu Nuray.

«Konuşuyor. Zaman zaman... Günlerce susuyor. Sonra beni yanına oturtuyor ve anılarını anlatmaya başlıyor. Yunanlılara karşı çetecilik yaptığı günleri, kardeşlerini... Karmakarışık şeyler anlatıyor. Geçen gün fabrikanın önünde anneme nasıl rasladığını anlattı. Annemin o zaman onaltı yaşında olduğunu söyledi. Annem de gülmeye başladı. Gülerken bir yandan da gözlerini siliyordu. «Ne ağlıyorsun be?» diye çıkıştı anneme. «Bohçanı alıp kaçmadın mı?»

«Çok hoş...» dedi Nuray, buruk bir gülümsemeyle.

Cemil de gülüyordu, ama birden gözlerini kısarak karanlık yola baktı. Sigarasından derin bir soluk aldı. Dalgınlaştı.

«Ayağa kalkar mı acaba?» dedi Nuray alçak sesle.

Yine karanlık yolda belirsiz bir noktaya baktı.

«Bilmem... Geçen gün anneme «Yahu, dedi, ne kulak asarsın doktorlara? Hazırla sen bir çilingir sof-

rayı. Koy arkama bir yastık. Tokuşturalım oğlanla kadehleri. Senle de tokuşturalım be. Körkütük olayım. Ondan sonra dalayım huri kızlarının arasına...»

«Tövbe tövbe, dedi annem, bu adam imansız gidecek. Allah taksiratını affetsin...»

Yeniden güldü ikisi de. Sonra ellerini masaya uzatıp kadehlerini tuttular. Bir an dalgınlaşarak öylece kaldılar.

Nuray kadehi ağzına doğru götürürken tozlu elleriyle saçlarını okşayan Ali amcanın yaklaşan ölümüne ağlayacak gibiydi. Beyaz duvağıyla onun elini öptüğünde şöyle demişti ona:

«Sen benim artık öz kızımsın. Senin kalbini kıranın ben kafasını kırarım.»

Ali amcayı dokuz yıldır görmemişti. Acaba ona küskün müydü?

«Babanı çok severdim» dedi boğazındaki düğümü gidermek için kadehinden bir yudum daha alarak.

«O da, dedi, Cemil, buruk bir gülümsemeyle, o da seni çok severdi. Sonradan annem, ya da akrabalar senin aleyhine lâf söyleyecek olsalar köpürürdü. Hepsini sustururdu.»

«Peki, dedi Nuray, niye ayrıldığımızı sormuş muydu?»

«Hayır, dedi, bana hiçbir şey sormadı.»

«Torununu, Seçkin'i görmek ister mi? Bu ara?»

«Çağırmayın çocuğu diyor, üzülmesin...»

«Ama Seçkin yine de gidip görmeli onu.»

Cemil sustu. Elini alnına götürdü. Bir süre dalgınlaştı. Ellerini masanın üstünde kavuşturup yüzünü Nuray'a yaklaştırarak:

«Söylesene, dedi Seçkin'in senden ayrılmasının gerçek nedeni neydi?»

«Sana yazmadı mı?»

«Yazdı. Annem sessizliği seviyor, oturduğumuz ev şehre çok uzak falan diyordu. Bir de arkadaşlarıyla birlikte olmak istediğini söylüyordu.»

Hafifçe gülümsedi Nuray ve iç geçirdi. Bir süre dalgınlaştı. Cemil inceliyordu onu. Nuray dirseklerini masaya dayadı. Ona doğru yaklaştırdı yüzünü.

«Peki biliyor musun, dedi, niye arkadaşlarıyla birlikte olmak istiyor?»

Cemil üzgün bakışlarıyla başını salladı:

«Biraz, dedi, biraz biliyorum. O da annesi gibi kahramanlık düşlerine kaptırdı kendini...»

«Hayır, dedi Nuray bakışlarını ondan kaçırarak. Aynı şey değil.»

«Aynı şey değil,» diye yineledi. Kendisinin düşlere dalan eski genç yüzü canlandı gözlerinin önünde. Hemen ardından kızının, bir sınıfta bombanın patladığı günün akşamı suskun, ağır bir öfkeyle kaplanmış yüzünü gördü. Seçkin sınıfın yıkılan duvarını, kolları ve bir bacağı kopmuş bir kız öğrencinin taşınışını, bir sedyede götürülen üstü örtülü et yığınını, yerlerdeki et parçalarını, bahçede marşlar ve sloganlar söyleyerek toplanan öğrencileri, sürüklenen yaralıları anlatmıştı ona. Bir çocuk kadar şaşkın, bir yaşlı kadar acılıydı yüzü.

Nuray dalgınlığından zorlukla sıyrılıp baktı Cemil'in yüzüne:

«Onun yaşındayken ben, okuduğum romanlardaki aşkı, özgürlüğü, başkaldırışı yaşamak istiyordum,» dedi.

İkisi de sustu. Cemil onun ne demek istediğini anlamış gibi eğdi başını.

Birer sigara yaktılar. Şu anda ortak bir tasanın ağı içinde birbirlerine yaklaşmış gibiydiler. Sonra kendi kendine konuşur gibi mırıldandı Cemil:

«Acaba bir süre sonra duyguları düşünceleri nasıl olacak? dedi. Eksik bıraktığı şeyler olmayacak mı?»

Seçkin'in arkadaşları geliyordu eve. Nuray onlara çayla birlikte yaptığı kurabiyelerden getiriyordu. Bu anlarda yazılar üstüne tartışmalarına, değerlendirmelerine ara verip küçük şakalarla konuşuyorlardı. Ellerinde çay kadehleri, bakışları hüzne doğru eğik, gülüyorlardı, küçük, sınırlı gülüşler... Nuray bu hafif anlarda birbirleriyle bilgilerini, özverilerini paylaşan bu delikanlılarla genç kızların birbirlerinden tenleriyle ilgili, düşleriyle ilgili duyguları nasıl gizli

tuttukarını seziyordu. Nereden geliyordu bu bakışlarını, oturuşlarını, gülümseyişlerini örten hüzünlü terbiye? Kızlarla erkeklerin birbirlerine yürek titreyişleri, sıcak alınlar ve ürpertili dokunuşlarla sevgi duyacakları bu gençlik dönemini onlar buz gibi berrak bir kardeşlikle doldurmayı yeğliyor gibiydiler. Cenaze törenlerinde kolkola yürüyen bu kızlarla erkekler...

«Halka kendimizi benimsetmeliyiz» diyordu kızı. «Kendinize baskı yapıyorsunuz» demişti Nuray. «Baskıları göğüsleyebilmek için» demişti Seçkin.

Ya yıllar sonra? diye düşünüyordu Nuray, içe gömülen, yaşanmayan serüvenler...

«Birbirlerini severlerse, anlaşırlarsa evlenirler» diye açıklamıştı birgün Seçkin.

Kaşlarını çattı. Acıyla buruştu yüzü.

«Onu frenlemeliydin, dedi, Cemil. Onu olayların içine bu kadar itmemeliydin.»

«Ben mi?» dedi Nuray, içi öfke ve acıyla titreyerek. «Onu ben mi ittim? Yanılıyorsun. Sağlığıyla ilgilenmesi, gençliğini biraz da başka türlü yaşaması sanatla ilgilenmesi, gezip eğlenmesi için razı etmeye çalıştım onu. Ben böyle şeyler söyleyince beni küçümsüyordu.»

«Ama, dedi Cemil, birden beliren roman yazma merakın ve daha bilmem neler yüzünden onu, yalnız bıraktın gibi geliyor bana. Kendini kurtarmak için yakınlarını gözden çıkarmış olmıyasın...»

Cemil'in göz pınarlarında biriken kini gördü Nuray. Birden beynini bir ateş kavuruyormuş gibi oldu:

«Ben dedi, beni hiç anlıyamadın. Belki kızını da anlıyamıyorsun.»

Kalktı.

«Gidiyor musun?» dedi Cemil. Sesi yumuşamıştı.

«Evet,» dedi Nuray. Masanın üstünden çantasını aldı:

«Peki sen beni anlıyor musun?» dedi, Cemil.

Nuray hınçla baktı ona. Birden kendi mutsuzluğunun kaynağı gibi gördü onu, hayal kırıklıklarının, yalnızlığının... Yürüdü. Bahçe kapısından çıktı.

BÖLÜM

Nuray'ın romanında anlatmayı isteyip de anlatamadığı çok şey vardı. Bunları yazma cesaretini gösterebilseydi bir kadınla bir erkeğin arasına giren düşmanlığın, yabancılığın kaynağını da gösterebilirdi belki. Nuray kendisinin de bir roman yazabileceğine inandığı gün kendi hayatından başka bir konu bulamamıştı. Ama kendi hayatının bütün gizlerini açığa vurabilir miydi? Örneğin ona önceleri yumuşak bir dost, özverili bir sevgili olarak davranan Cemil'in evlendikleri gece birden onun çıplaklığına bir düşman gibi saldırdığını nasıl anlatabilirdi? Kendisini vermemekte, korkmakta direnirse ona eter koklatacağını, bayıltacağını söylemişti Cemil. Cemil'i birden bire bu kadar değiştiren şey neydi? Birkaç saat önce büyük bir kalabalığın tanıklığında imza atmışlardı. Kalabalığa ve nikâh memuruna söz verilmişti sanki. Erkek ve kadın olduklarını göstermeleri isteniyordu onlardan. Cemil başbaşa kaldıkları anda bu sözü yerine getirmek istemişti hemen. Bir kocaydı artık, bir sevgili, bir dost değil... Oysa o güne kadar kurdukları yakınlığın eşsiz olduğuna inandırmak istemişti onu Cemil. Nuray ilk olarak çıplak bedeniyle bir erkeğin karşısında varolduğu o gecenin derin hayal kırıklığını anlatamamıştı romanında. Romanını yazarken çevresinde kalemini gözetleyen, itiraflarını aşırı bulan, açıklığına sınır koyan bir sürü gölge vardı sanki. Kızı, artık ayrı da olsa kızının babası olarak kalacak olan Cemil, işyerinde onu saygıdeğer ve mazbut bir kadın olarak tanıyan insanlar, hergün karşılaştığı mahalle halkı, mahallenin manavı, bakkalı... Nuray bedeninin, gizlerini açacak olursa bir daha nasıl bakacaktı onların yüzüne? Nuray

zaman zaman bu baskıya karşı koymaya karar vermişti. Evde olmadığı satlerde kızı göz atmıştı onun yazdıklarına. «Ne o anne seks romanı mı yazıyorsun yoksa?» Nuray çıkarmıştı o bölümleri. Bir kadının evlilik hayatından niçin sıkıldığını ve coşkun duygularla başlayan bir aşkın nasıl söndüğünü anlatmak istiyordu. Cemil ilk geceden başlayarak ona saldırmaya hakkı olan bir erkek olarak çıkmıştı karşısına. Cemil'e olan güveni böyle sarsılmıştı. Evlilikle birlikte karısının bedeninin sahibi olduğunu göstermeye çalışan bir erkek... İsteyen, coşan, alan oydu. Açtı, ilk olarak bir kadın bedenine kavuşuyordu. Nuray anlamalıydı onu. Sevildiği için gurur duymalıydı. Gücünü onda deneyecek, erkekliğini onun bedeninde kazanacaktı. Nuray ise ondokuz yaşındaydı. Beden ürkütücü, karanlık geliyordu ona. Kendi bedeni, erkeğin bedeni... Cemil'in ağırlığı altında karanlığa daha da fazla gömüldüğünü hissediyordu. Kendisi sanki varlığının bir köşesine çekiliyor, büzülüyor ve seyrediyordu. Bu yabancı ne yapıyordu öyle? Bedenini parçalıyor ve tutuyordu sanki. İşte böylece korkuya alıştı ve aşk hayallerinde, duygularında kalsa da terketti bedenini. Mahzun, ürkek, içten içe ağlayan bir kız çocuğu hep yaşadı içinde. Kadın olan bedeni ise erkeğin ağzındaydı, yutuluyordu. Cemil «Tad almalısın» diyordu. Erkek tad almak görevini de yüklüyordu ona. Nuray «N'olur beni bir kız çocuğu gibi sev, beni avut, beni bedenime alıştır, bana bedenimi kazandır» demek istiyordu ona. Cemil yirmi dört yaşındaydı ve o güne kadar ürkerek, gizlice, uzaktan izlediği kadın bedenine kovuşmuştu. Kadın bedeni üstündeki haklarını kazanmıştı artık. Bu şöleni çılgınca kutluyordu. Şiirleriyle kadını yücelten, bir sığınak olarak tanımlayan Cemil bir kadını incelikle anlamak yerine ele geçirdiği bir ava saldırır gibi davranıyordu. Nuray onun kollarında yalnızlık duyduğunu kime anlatabilirdi?

BÖLÜM

Nuray omuz omuza yürüyen bir kalabalığın ortasındaydı. Devlet dairelerine doğru yürüyen bir kalabalık... Önünden giden takım elbiseli, kravatlı iki adamın önlerini ilikleyerek karşıdan gelen bir başka adamla tokalaştıklarını gördü. Adamlar başlarını eğip, ellerini önlerinde kavuşturarak gülümsediler. Yüzlerinde çocuksu bir utangaçlık...

Yanından geçen bir adam yüksek sesle: «O noktaya gelmeyi başardık» dedi arkadaşına. Bir söylev cümlesi gibi söyledi bunu.

Büyük giyim mağazaları... Vakko, 165, Bravo, Dolfin... Güleç ve şaşkın yüzleriyle ince belli, cansız mankenler insanları güzelliğe, güzellik düşlerine çağırır gibi, pembe ellerini uzatmışlardı.

Nuray az önce bankada çeki bozdurmuş yanına biraz para alıp gerisini bankaya yatırmıştı. Şimdi vitrinlere bakıyordu. Maaşının dar sınırlarından kurtulmuş olmanın güvenini duydu birden. Deriden bir çanta ve emprime desenli bir elbise almak istiyordu kendine. Bankadaki parasıyla iki yılını işe gidip gelmeden geçirebilirdi. Sonra? Kimbilir? Evine kapanıp bol bol düşünerek belki de artık kızının önerdiği gibi gecekondu semtlerine ve fabrika çevrelerine gidecek ve oralardan derlediği bir konuyla ikinci romanını yazacaktı. Bu kez başkaları ödüllendirmeliydi onu. İşte iki yol: Biri Cemil'in boşalan bir kadehi andıran hayatına götürüyordu. Öteki çevresindeki toprağı besleyerek akan ve insanlık denizine kavuşan suya... Biri yaşlılık acılarına, öteki, hayatı insanlığa verilmiş ve yerine getirilmiş bir söz gibi duymanın mutluluğuna... Nuray Cemil'e karşı kendini haklı buluyordu. Ayrıldıkları zamandan beri

belki ilk olarak bu kadar haklı... Varlıklarını besleyen kaynaklar ayrıydı artık. Birden çok uzak bir sabahı anımsadı Nuray.

27 mayıs sabahı gözleri yaşarmıştı. O sabah yüreklerden ve zihinlerden ağır bir yük kalkmıştı sanki. Pencerelerden içeriye toplumun sevinci doluyordu. Caddelerde alkış sesleri, askerlere yaşlı gözlerle sevinç gösterisinde bulunanlar... Geçit törenini izleyen insanlar birbirlerine yakınlaşıyorlardı. Bir karabasandan uyanmış gibi gülümsüyorlardı. Nuray kucağında kızıyla bu mutlu kalabalığın arasına katılmıştı. Cemil evde kalmıştı. Akşamüstü fener alayını görmek için birlikte çıkmışlardı.

Vitrindeki bir çantaya ilişti gözü. İçine vapurlarda okuyacağı kitapları, not nefterini (Bir not defteri taşıması gerekiyordu artık) ayrıca ayna, ruj ve tarağını koyabileceği kadar geniş bir çanta... Onu yıllarca kullanabilirdi. İçinde birden bir sızı: Çantayla birlikte gitgide yaşlanacaktı o da. Saçları iyice ağarmadan aynı akarsudan akacağı erkeğe raslıyamayacak mıydı? Ağaçlıklı bir yolda kolkola yürürken sona yaklaşan hayatın gizlerini çözmeye çalışan bir kadınla bir erkek. İlk aşkının yaralarını saracak olan son bir aşk... Peki ama böyle bir mutluluğun vereceği güven onu arayışlardan alıkoymıyacak mıydı acaba? Çünkü onu ilk romanını yazmaya iten çözemediği bir sorunun ve bir özleyişin acısıydı. Başlangıçta ölümsüz gibi gelen bir aşk geride küçük, kuru kırıntılar bırakarak nasıl yokoluyordu? Niçin kadın olmak insan olmanın karşısına bir engel gibi çıkıyordu? İki kişinin dingin hayatı toplumu sarsan fırtınada nasıl parçalanıp dağılıyordu? Nuray erkeğin havasıyla dolu evden dışarı çıkmasaydı bir kişi olmanın zorluklarını ve bunalımını bu kadar yoğun yaşayabilecek miydi? Tehlikeler, zorluklar ve güvensizlik değil miydi onu yazmaya iten?

Girdi camlı kapıdan. Genç bir tezgâhtar kıza vitrindeki bej deri çantayı gösterdi. Tezgâhtar kız çok süslüydü. Yapmacık gülümseyişinin gerisinde kuşkuyla inceledi Nuray'ı. Göz ucuyla onun elindeki mo-

dası geçmiş çantaya ve giyimine baktı. Çıkardığı çantayı tezgâhın üstüne bıraktı. Kollarını göğsünde kavuşturdu. Hareketli bir pop müziği doldurmuştu içeriyi. Genç kız bu şarkıya tempo tutuyormuş gibi belli belirsiz salladı başını. Nuray bir başka çantayı gösterdi ona. Genç kız gözlerini başka bir yere dikmiş, dalgınlaşmıştı. Nuray bir başka çantaya bakmak istediğini bir kez daha söyledi. Genç kız bezgin bakışlarını ona çevirdi. Ağır ağır uzandı Nuray'ın gösterdiği çantaya. Onu da tezgâhın üstüne bıraktı ve birden yürüdü, gitti. Nuray iki çantayı karşılaştırır gibi incelerken genç kızı gözleriyle aradı. Az ilerdeydi ve gülümsüyordu. Yüzündeki bezgin anlam dağılmıştı. Konuşuyordu. Nuray onun ilgi gösterdiği müşteriye baktı. Otuz yaşlarında, sarışın ve uzun boylu bir kadındı. Kahverengi ipekli bluzunun yakası bej ceketinin yakasına dökülüyordu. Küçük küpeleri, kolyesiyle gülümsiyerek yokluyordu elindeki çantayı. Genç kıza sorular soruyordu. Genç kız gözlerinin içine bakıyordu onun. Oysa az önce Nuray'a ilgi gösterirken işinin çok olduğunu ve ona fazla zaman ayıramıyacağını sezdirir gibi davranmıştı. Bir başka tezgâhtarın gelip kendisiyle ilgilenmesini bekledi Nuray. Öteki genç kız ve erkek tezgâhtarlar da modern davranışlar edinmişler ve hepsi de modaya uygun giyinmişlerdi. Şık ve gösterişli müşterilere gülümsüyorlardı. Modadan habersiz görünen müşterilere ise ezici bir tutum takınıyorlardı neredeyse. Nuray birden kendisinin birgün önce televizyonda görüldüğünün hatırlanmasını istedi. Niçin onu tanıyan çıkmıyordu sanki? Bunu düşündüğü için bir sıkıntı kapladı içini.

Çantayı aldı. İçine kendi küçük eski el çantasını da yerleştirdi. Gitgide kalabalıklaşan mağazadan çıktı. Güzel bir çantaydı ama birden içine dolan sıkıntıyı gideremiyordu. Dalgınlaştı. Kızı sanki koşarak geçip gidiyordu yanından. Çevik, ince bacaklarıyla... Nereye gidiyordu? Yoksa yasaklanan mitinge katılmaktan caymamış mıydı?

Nuray içinde bir eziklikle bir başka mağazanın

vitrinindeki elbiselere baktı. Emprime desenli mavi bir elbise... Çevresinde gördüğü kadınlar bu kadar göz alıcı giyimler içindeyken kendisi silik ve zevksiz görünmeyi istemiyordu. Kadınlar yarışıyor gibiydi. Güzeller önemli, çirkinler önemsiz görünüyordu. Çirkinler güzellerden daha çok yalnızlık duyuyordu. Çirkinlik, yoksulluk, yaşlılık düşmanıydı kadınların.

Nuray vitrindeki elbiselere bakarken birden kızının bu saatlarda yine arkadaşlarıyla birlikte çıplak tahta masanın çevresinde oturup birgün sonranın hazırlıklarıyla uğraştığını düşündü. Caymamış mıydı? Yasaklara karşın caymamışlar mıydı? Kızı başkaldırmanın ürkütücü güvenini duyarken, belki kendini ölüme bile hazırlarken ve hayatını bir inanç çekirdeğinin çevresinde büyütürken... «Ne yapıyorum ben?» dedi Nuray kendi kendine. «Vitrinlerin önünde ne yapıyorum?» «Nerede olmalıyım? Nerede?» Ne onların yanındayım ne de vitrinlere iştahla gülümseyen kadınların yanında... Ne eskinin yanındayım ne yeninin...

«Buyrun...»

Yirmi yaşlarında bir delikanlı gülümsiyerek eliyle içeriyi gösteriyordu ona. Bu kararsızlık içinde yakalanınca hafifçe irkildi Nuray. Dudağının kıyısında titrek bir gülümsemeyle teşekkür etti ve yürüdü. Kalabalığın arasına bıraktı kendini. Eskiden kızı ve kocasıyla gelip çay içtiği parkın yanından geçti. Mutluluğu başaramamıştı. Neyi başarmıştı?

Birden yüzü duvara çevrilmiş, elleri duvara dayalı onyedi onsekiz yaşında beyaz gömlekli çelimsiz bir delikanlının üstünün arandığını gördü. Duvara bakıyordu delikanlı. Esmer pürüzsüz ensesi... Uzaktan bakınca kurşuna dizilmek üzere olan bir insanı andırıyordu. Kaldırımdan akıp giden insanlar bakmaktan ürker gibi şöyle bir başlarını çevirip geçip gidiyorlardı. İçindeki küçük bir çığlığı zorlukla bastırdı Nuray. Tek başınaydı delikanlı ve yanıbaşındaki tüfekler gerçek tüfeklerdi. Yüzünü görmeye çalıştı delikanlının. Küçük, kumral bir yüzdü bu. Onun ince bedeninin her yanını yokluyorlardı. Giyim mağaza-

ları ve pastaneler dolup boşalmaktaydı. Yürüdü Nuray. Duvara yüzünü dönmüş delikanlının bir kaç adım ötesinde bir pastanenin açılış töreni yapılıyordu. Pastanenin önüne beyaz örtülerle kaplı uzun masalar konmuştu. Masalarda kristal içki kadehleri parlıyordu. Porselen tabaklar ufak kanapelerle, böreklerle, çerezlerle doluydu. Davetlilerin çoğu beyaz elbiseler giymişlerdi. Geçip giden taşıtların ve kaldırımdan akan kalabalığın yanıbaşındaki bu görüntü eski soyluluk çağlarında geçen bir filmin bir sahnesiydi sanki. Ve insanlar üstü aranan çelimsiz delikanlıya yönelttikleri ilgiden daha büyük bir ilgiyle izliyorlardı bu töreni. Küçük küçük çiçekçi barakaları sıralanmıştı kaldırıma. Kır çiçeklerinden demetler... Mor, sarı, beyaz... Yolun kıyısındaki çimenler de berraktı. Birden çimenlerin üstüne oturmuş yaşlı bir adamı farketti. Traşlı kafası ilk yaz güneşinde parlayan asık yüzlü bir adam... Nuray biraz daha yaklaşınca adamın önünde sigara paketlerinin dizili olduğunu gördü. Sigara dizilerinin iki yanında ise korkunç bir düşü andıran bir görüntü... Birer balta... Yanlış görmüyordu. Düşte değildi. Pırıl pırıl keskin uçları ve beyaz odundan saplarıyla kullanılmamış baltalar... Satışa çıkarılmış olmalıydılar. Ne karışık bir hayat bu? Nuray allak bullak olmuştu. Oradan uzaklaşmak, kendini kurtarmak ister gibi otomobillerin hızla aktığı caddeye doğru atıldı.

Sol yanında kısacık bir anda madeni bir pırıltı ve bir ağırlık... Bütün varlığı kendi çığlığıyla doldu. Kaldırıma doğru şaşkınlık ve korku içinde geri çekildi. Korna sesleri doldurdu caddeyi. Ona çarpan kırmızı Mercedes yolu tıkamıştı. Çevresinde biriken ama yaklaşmayan bir kalabalık... Herşey uzaklaşmıştı. Göremiyordu yüzleri...

Kırmızı mercedesteki iki erkek bir süre oturdukları yerden süzdü onu. Yanıbaşında ise bir başka genç erkeğin sesi çınladı: «Bas git abi, kabahat onda...» Hırçın, alaycı bir ses... Nuray kıpırdayamadan, bacakları titreyerek başını çevirdi. Düşünceleri bir noktada toplandı. Esmer, solgun ince delikanlıy-

la bakışlarının kesiştiği noktada... Düşünceleri bir avın üstüne üşüşen yırtıcı kuşlar gibi didikliyordu sanki beynini:

Açık bir gökyüzü, ilerde pırılpırıl çimenler ve kırmızı mercedes yolu tıkadığı için öfkelenen uzun araba dizileri...

«Ne kadar önemsizim!»

Acı onu dondurmuştu, kıpırdıyamıyordu. Mercedesin kapısı açıldı. Sürücü yanına geldi. Gülümsiyerek şöyle dedi: «Niçin bu kadar dalgınsınız?» «Bas git abi» diyen delikanlı ortadan kaybolmuştu. Sürücünün yanında oturan, dirseğini camdan çıkarmış, pembe, uygar yüzlü genç adam da sordu: «Niçin bu kadar dalgınsınız?» İkisine de karşılık vermedi Nuray. Niçin onun televizyonda görülen kadın olduğunu anımsamıyorlardı? O an ne kadar gerekliydi bu... Ondan özür dilemeleri için, umursamaz, alaycı gülümsemelerinden utanmaları için, bacaklarında kırık falan olup olmadığını anlamak için onu hastaneye götürmeleri, gerekirse hastane masraflarını karşılamaları için, dalgınlığına birden saygı göstermeleri için... «Bir yeriniz ağrıyor mu?» Bir iki adım attı Nuray, yürüyebiliyordu. Birden gaza basıp uzaklaştılar yanından. Caddedeki araba seli yeniden akmaya başladı.

NURAY İLKİN'İN ROMANINDAN

«Ne güzel başlayan bir yolculuktu! Karlı gece... Otobüs karanlık karlı yollardan, dağların arasından geçerek ilerliyordu. Umurumuzda değildi dışarıdaki tipi ve karanlık. Birbirimizin yüzüne bakmaya doyamıyorduk. Birbirimizin her sözünü coşkunlukla karşılıyorduk. Sözler içimizdeki ateşten sıçrayan kıvılcımlardı. Pırıltılar içinde görüyorduk birbirimizi. Birbirine bu kadar değer veren iki insan yoktu sanki yeryüzünde. Bu yüzden çevremizdeki bütün insanları geride bırakmış duyuyorduk kendimizi. Aynı titreşim-

lerle gülüyor, aynı ışıkla görüyorduk. Hayatın her görüntüsüne verdiğimiz anlamda birleşiyorduk. Neredeydik? Yoksa göklerde kanat çırpan bir çift kuş muyduk? Çünkü insanlar eşyalardan, yiyeceklerden, hastalıklardan sözederken biz şiir ve aşkın kanatlarıyla yol alıyorduk.

«Ah sakın öteki insanlara benzemeyelim.» Birbirimize bakarken içimizden hep bunu geçiriyorduk sanki. İşte bizim hedefimiz...

«Senin her milimetrekareni tanımak istiyorum.» diyordu Cemil. Birbirimizin varlığında sonsuz, eşsiz bir yolculuğa çıkmıştık. Her milimetrekarede bir ateş yakarak...

Gece yarısından sonra otobüsteki bütün yolcular uyumuştu. İnsanların uykusu gülünç ve bayağı görünüyordu bize. Kıvrılan zavallı boyunlar, eğrilen ağızlar, vahşi hırıltılar... Biz birbirimizin fısıltılarına dolanarak yükseliyorduk. Hep insanları bayağılıkları içinde geride bırakma arzusu... Bize bu arzuyu veren neydi? Bu acımasız istek nereden geliyordu? Bize bu ölçüsüz güveni veren aşk ve kitaplar mıydı? Çevremizdeki insanların okuyamadığı, anlıyamadığı kitaplar!

Başımı onun omuzuna koydum. Birlikte, karın aydınlığıyla parlayan dağların doruklarına bakıyorduk.

Birden ay parçalandı. Karlı dağlar fırlattı bizi. İşte ölüme doğru...

Otobüs dağlardan yuvarlanırken bir nokta olarak duyuyordum kendimi. Bir nokta: Yaşamak arzusu... Bir insan yığını içinde yuvarlanıyor ve başımın, sırtımın sertliklere çarptığını anlıyordum.

Uzaklardan, karanlıktan bir ses geliyordu. Niye çağırılıyordum? Nereye çağırılıyordum? Gözlerimi açtım. Tepemde, bulutların arasından gülen bir ay ve uçuşan kar taneleri... Nerede yatıyorum? anlamak istedim. Hayatın yatağında!

Ölümün değil! Sese karşılık verdim. «Neredesin?» diye bağırıyordu Cemil. Gökyüzünde, karanlık gövdemin içinde onun sesini duyuyordum. Seslerimiz yaklaştı. Buldu beni. Üstümde sıcak bir ağırlık vardı. Kollarımdan tuttu:

«Yaşıyoruz! Herkes öldü! Yaşıyoruz biz!» Beni ağırlığın altından tutkuyla çekip çıkarıyordu. Sessizlik, ölüm, aşk ve ilk olarak bu kadar yakın gördüğüm gökyüzü... Orada, cansız bedenlerin arasında birbirimize sarılmıştık.

Bir aralıktan önce o çıktı. Karla örtüldü başı. Beni çıkardı. Kalktım ayağa. Su sesi duydum. Yanıbaşımda gördüm suyu. Taşların üstünde parlıyarak akıyordu. Ensemde gezinen sıcaklık neydi? Dokundum. Karın aydınlığında baktım. Kan...

«Niye beni öldürüyorsun ay dede?»

Parlayan suyun kıyısında yüzükoyun uzanmış karanlık bir insan gövdesi gördüm. Genç bir adam...

Bir kez daha sarıldık birbirimize. Ona kanayan başımı gösterdim.

«Hayır! Hayır!» dedi.

Yüksek bir tepenin eteklerinde durmuştuk.

Tepeyi tırmanmaya koyulduk. Kar taneleri yüzümüze çarpıyordu. Beni kucağına aldı.

«Deniz kıyısı mı burası?» diye sordum ona.

Durdu. Birden ağlıyarak yüzünü yüzüme bastırdı.

«Hayır! dedi, Hayır! Hiç ayrılmayacağız.»

Sanki bu ilk yaz akşamında, ayışığında, deniz kıyısında gezintiye çıkmışken niye ağlıyordu?

«Niye ağlıyorsun?» diye sordum gülümsiyerek.»

Nuray kaldırımda hafifçe topallıyarak yürüyordu. «Zayıf olduğumuzu görenler bizi ya küçümsiyecekler ya da alaya alacaklar... Her an çevreye gücümüzü göstermek... Ne büyük bir baskı! Nuray kaldırımda dizlerindeki acıyla yürürken bir düş sarıyordu onu: İnsanlar arasında korku kayboluyor. Yoldan geçen bir insana: Bana yardım eder misiniz? diye sesleniyor. O da kuşkulanmadan, irkilmeden yaklaşıyor. Nuray onun koluna giriyor. Yürümekte zorluk çektiğini söylüyor. İkisi de insan, bu yüzden yabancı değiller. İnsanlar sanki birbirlerine yardımcı olmak, birbirlerinin mutluluğunu sağlamak için yaşıyor. Birbirlerinden gizlemeye çalıştıkları niyetleri, açıklamaktan korktukları düşünceleri yok. Yoldan geçen başkaları da onun acı duyduğunu görünce yaklaşıyor. Sözler, duygular kuşku ve gösteriş gibi engellere çarpmadan birbirine doğru akıyor. Güzel de olsalar çirkin de, yaşlı da olsalar, genç de, zayıf da olsalar güçlü de birbirlerine yakınlar. O anda yalnızca dizlerinin acısı var. Ne duygularının ne de düşüncelerin acısı...

Oysa şu anda upuzun bir yılanın boğumları gibi caddeyi kaplamış arabalar ve kaldırımda tedirgin, alaycı, sıkkın, hınçlı, dalgın insan yüzleri... Birbirlerini tanıyan erkeklerle kadınlar kuşku ve çekingenlikle selâmlıyorlar birbirlerini. Aynı iş yerinde çalışan, aynı mahallede oturan ya da aynı apartmanda oturan kadınlarla erkekler, yollarda raslaşınca... Yanlış anlaşılma korkusuyla, yarım, silik gülümseyişler ve gizli duygularla... «Merhaba», derken, tokalaşırken, «nasılsınız?» diye sorarken... Açıklığı,

neşeyi, güveni kısan, geri çeken birşey var. Kaldırımda bir erkek arkadaşına sevinçle sarılan, birşeyler söyleyip kahkahalarla gülen bir kadını hemen nasıl da kıstırıyor çevredeki yadırgayıcı bakışlar, soğuk bakışlar... Herşey ölçülü, herşey kızık ve hüzünlü...

Nuray gittiği evlerde de birden bire birinin ortaya atılıp insanların içini aydınlatan bir ışık saçmasını bekliyordu sanki. Çay kadehini tutan katı, ölçülü parmaklar, denetimli, tutuk gülümseyişler, uzak bakışlar, düz ve uygun sözlerle yinelenen konular... Kimse aradığı şeyi bulamıyor sanki. Televizyon seyrediliyor. Güzel bir yemekten sözediliyor. Hayatın zorluğundan yakınılıyor. «Ne olacak bu durum?» Hastalıklardan, ölümlerden... Koltuklarda kalıplar halinde oturuluyor. Eller uygun, ayaklar uygun duruyor. Herkes kendi ellerini, ayaklarını, gövdesini, sesini, gülümseyişini sıkı sıkı tutuyor. Herkes kendini bir kuklayı yönetir gibi yönetiyor. Kırk yaşın dolayında insanlar... Çeşitli memuriyetleri var. Apartman dairelerinde oturuyorlar. Belli kuralara uyularak döşenmiş yatak odaları ve salonları... Günler birbirine benziyerek akıp gidiyor. Belki en aşırı eğlenceleri arkadaşlarla toplanıp bir lokantaya gitmek, içki içmek... Bazan fıkralar anlatan biri oluyor aralarında, hoş sohbet biri... Hoşlanıyorlar ve kendileri bunu yapamadıkları için eksiklik duyuyorlar. Nuray arkadaşlarının kocalarıyla konuşurken her zamankinden daha fazla denetliyor kendini. Soğuk ve ciddi bir kukla oluyor o zaman. Ne kadar özlüyor birden bu havanın değiştirilmesini! Dansedilse, herkes dilediği gibi otursa, ya da çocuklar gibi oyunlar oynansa... İnsanlar birbirlerine dokunsa... «Biz niye böyle davranıyoruz?» diye sorsa biri. Herkes kendi sakınganlığını gülünç bulsa... İşleriyle, evleriyle modern insanlar, ama bir terbiyenin içinde donup kalmışlar sanki. Ayrılırken yorgun ve hüzünlü... Umulan olmuyor bir türlü. Karıkocalar bıkkın ve arkadaşlıklar eksik... Nuray bu kaynaşma özlemini duyurmak için yazmıştı sanki romanını.

Nuray'ın kafasının içi dizlerinden daha çok ağrı-

yordu şimdi. Birden caddeye doğru atıldığı anı, kırmızı mersedes'in dizlerine değdiği anı irkilerek düşündü. Yoksa bilinçsiz bir intihar isteği arabaların hızla aktığı caddeye mi itmişti onu?

Kaldığı misafirhanenin bahçesine girerken çevresine bakındı. Akşam yemeği için dolmuştu masalar. Bira ve rakı şişeleri, ızgara etler, salatalar, kavun dilimleri... O anda Cemil eski duygulu, sevecen yüzüyle duvar kıyısındaki masada oturuyor olsaydı Nuray gidecekti yanına. Bu kez çağrılmayı beklemeden. Çünkü artık kamburlaşan sırtı, solgun yüzü ve gevşeyen bedeniyle hangi erkek Cemil kadar sevebilirdi onu? Şu anda topallayan ayağıyla... Cemil yoktu. İhale için yarışıyor olmalıydı. Zengin olmak ve dünyayı dolaşmak için. Herkesden ve kendinden kaçmak için. Hayal kırıklıklarının ve inançsızlığının öcünü almak için. Kendinden kaçıp kendine dönmek için... Hınçlı, yorgun gülümseyişle...

Kendine sokağa yakın boş bir masa buldu. Titreyen parmaklarıyla bir sigara yaktı. Bakındı çevresine. Kısa bir doygunluk anıyla dinlenen karışık ve bezgin yüzler, sabırsız, telâşlı, gergin yüzler, bir kahkahayla boşalan hüzün...

Birden bir şarkı doldurdu bahçeyi: «Seni çok öz ledim yavru kuşum meleğim« Radyodan genç bir erkek sesi... «Yavru kuşum...» Nuray dumanını hınçla üfledi birden. Erkeğin avuçlarının arasında yavru kuş... Erkeğin koruyacağı, avucunda tutup okşayacağı bir kuş... Kadın. Kuş beyinli... Erkek kadının kuş beyinli oluşuyla hem alay eder hem de yavru kuşa benzediği için severdi onu. «Meleğim...» Melek gibi saf güzel ve kuş beyinli...

«Bazan da kızlar daha bilgili daha zeki olunca erkek arkadaşlarınız tedirgin olmuyor mu?» diye sormuştu, kızına.

«Kesinlikle hayır. Daha zeki, daha bilgili olan bununla övünüp çalım satmaz ki. Kendimizi bazan tek bir beğin gibi duyarız. Bizim aramızda ezilen de ezen de yoktur.»

Kişiliklerini, davranışlarını okudukları kitaplardan

ve birbirlerinden edinmeye çalışıyorlardı onlar. Onlardan hangisi bu «Seni çok özledim yavru kuşum, meleğim» şarkısındaki erkeğin ya da kadının durumunu benimseyebilirdi? O kızlardan hangisi akşamları kocasıyla birlikte televizyonun karşısına gömülüp, eline örgüsünü alarak bu şarkıyı dinlemeyi özleyebilirdi? İnsanların çoğu belki de bu yüzden kızıyordu onlara. Bir erkeğin gösterebileceği başarılardan daha üstün başarılar göstermek için didinen annesini düşündü birden. Hırsla kucaklamak istiyordu hayatı o. Salonda bir konuşma yapmıştı. «Etiler zamanında hükümdar Kadeş anlaşmasını karısıyla birlikte imzalamıştı. Amazonlar Türk topraklarında yetişmişti. İslâmiyet döneminde ise eve kapanmıştı kadın ve işte yeniden Türk kadını en yüksek yere çıkarılıyor, milletvekili bile olabiliyordu.» Müfettiş tebrik etmişti kendisini.

Nuray kendini düşündü. Ne annesine ne de kızına benzeyebiliyordu. Kırküç yaşında bir kadın... Savaş sıkıntıları ve birden kaybolan bir anneyle yaşanan çocuklu, geleneklere bağlı, ürkek bir halayla süren genç kızlık, İstanbul'un küçük bir hastanesinde öğrenilen özgürlük, varoluşçuluk, 27 mayısın alkışlanan coşkunluğu, toplumun hayatına uymayan bir aşk ve kapalı bir evlilik, yetmiş yıllarının patlaması... İşte Nuray; kızının tedirginlikle ve bireycilikle suçladığı «yitik kuşak»tan biri...

Kızı... Banyodan diş fırçasını, tarağını almıştı. Okuluna ve arkadaşlarına uzak olan bu mahalleden sıkıldığını söylüyordu, kitaplarını, kitaplardan çıkardığı notları, özetleri toplarken...

«Gelirim yine anne seni görmeye.»

«Bari sağlığına iyi baksan» demişti Nuray, kapıda. «Koru kendini, sana bir şey olursa...»

Çabucak öpmüştü annesinin yanaklarından, İnce, kemikli omuzlarıyla onun kızıydı. Yirmi yıl önce bir korku, bir gurur ve onun olan bir ten olarak kucağına almıştı onu. Onu emzirirken önünde hayatın küçük bir kapısının açıldığını görmüştü, bembeyaz bir ışık...

Gitti.

Bakmıştı arkasından. Serin bir rüzgâr gibiydi. Sonra derin bir sessizlik...

Nuray bir bira istedi garsondan. Cemil'i beklediğini kendinden saklamaya çalışıyordu. Ona yeniden yaklaşacak mıydı? «Şimdi insan olmayı tattım, ama korkuyorum. Yüzümdeki çizgilerden ve yalnızlıktan... Kimse kimseye yardım etmiyor. Yalnız kocalar karılarına, kadınlar kocalarına yardım ediyor. Beni yalnız sen doktora götürebilirsin, yaşlanmanın ayıp bir şey olmadığına sen inandırabilirsin beni. Beni yalnız sen hatırlıyorsun, diriliğimi, coşkunluğumu...»

Bunları söyleyecek miydi Cemil'e? Boşalan bira bardağını masanın üstüne bıraktı. Bir sigara daha yaktı. Cemil... Kendini harcamak için kazanmak isteyen Cemil... Nereye gidebilirdi onunla?

Bahçenin ışıkları yanmıştı. Ağaç dalları arasında renk renk ampuller... Kalkıp odasına gitmek, eşyalarını toplamak ve hemen bir gece otobüsüyle İstanbul'a dönmek geçti içinden. Sabah erkenden çalacaktı kızının kapısını.

«Nuray!»

İlk titreşiminden tanıdı bu sesi. Ama başını ona doğru çevirince şaşırdı birden. Kaşları çatıktı, yüzü acıyla buruşmuştu. O dingin, duygulu yüzden hiçbir iz kalmamıştı. Oturur oturmaz garsonu çağırdı ve rakıyla meze istedi. Nuray'ın yüzüne bakmaktan kaçınır gibiydi. Kesik kesik ve ürkekti davranışları. Derin bir soluk aldı. Sonra çarpık bir gülümsemeyle doldurdu Nuray'ın ve kendinin kadehini:

«Olmadı, dedi, alamadık.»

«Neyi? Ha evet... İhaleden mi sözediyorsun?»

Başını salladı Cemil:

«Olmadı. Bunu da başaramadık.»

«Boşver, dedi Nuray, gizli alaycı bir gülümsemeyle:

«Yine denersin şansını...»

Kadehinden büyük bir yudum aldı Cemil. Bir noktaya takılıp kaldı gözleri:

«Yakında iflâs edeceğim.»

«Nasıl olsa aç kalmazsın.»

«Bari bunu başarsaydım.» Buruk bir gülümsemeyle başını salladı Cemil. Ekledi sonra, «Zengin olmayı...»

«Garip...» Güldü Nuray. «Senin gibi bir insan... Niye bu kadar çok istiyorsun zengin olmayı?»

Dirseklerini masaya dayayıp yüzünü yaklaştırdı Cemil:

«Bilmem... Artık paraya bağlanmak istiyorum. Başka neye bağlanabilirim ki?» Buruk bir gülümsemeyle çatalını eline aldı. Gözlerini peynir tabağına dikti:

«Öç almak istiyorum.»

«Nasıl yani? Nasıl alacaksın öcünü?»

«Kendimi her türlü çılgınlıkla doyuracak. Parayla satın alacaktım hayatı. Kadınları da... Gençliğimde sahip olamadığım ne varsa...

Hınçla baktı Nuray'a ve kadehini başına dikti.

«Niçin, dedi Nuray hırçınlaşan bir sesle, niçin yanlış olduklarını bile bile yanlışları seçiyorsun?»

«Çünkü...» çatalını elinden bıraktı, gözlerini kıstı Cemil:

«Kimsenin henüz doğrulara varamadığını görüyorum da ondan. Doğrularda bir sahtelik görüyorum da ondan. Herkesin sürekli yanıldığını. Dünyada varolan hiç bir düzenin insanın özüne uygun düşmediğine inanıyorum ben. İnsanı mutlu ve özgür kılan bir düzen göremiyorum. Baskı araçlarını ellerinde tutanlar değişiyor o kadar. Her düzende aynı şey: Yönetenler ve yönetilenler...»

Bir süre konuşmadan, düşünceli ve dalgın, durdular. Sonra tabaklarına doğru eğildiler. İsteksiz yiyordu ikisi de. Cemil çabuk içiyordu. Nuray ise Cemil'in sözlerini sınıyordu kendince. İkisi de aynı sularda kazaya uğramış iki kazazade gibiydi: Cemil bırakıyordu kendini. Dibe doğru... Nuray ise dayanmak istiyor, bir kıyı arıyordu. Çünkü kızı, aralarındaki uzaklığa karşın umut veriyordu ona. Onu karanlık bir kuyu gibi hep ayağının dibinde duyduğu annesinin intiharından kurtaracak olan da kızına

duyduğu umuttu. Bahçe serinliyordu. Güneş batmıştı. Bugün bir ölüm tehlikesi atlatmıştı ve birşeyi yakalamıştı, avucunda tutuyordu, ama henüz avucunda tuttuğu şeyin ne olduğunu tam olarak anlayamıyordu. Annesinin ve kızının bilincinden derleyebildiği bir demet sanki... Elini alnına dayadı Nuray. Bir an gözlerini yumdu:

«Hayır dedi hayır... Umutluyum ben. Bütün bunlar, bu arayışlar boşa gitmeyecek.»

«Umutlu olmak gerektiğini düşünüyorsun.»

Nuray öfkeyle baktı ona. Kuru bir sesle:

«Bence, dedi, insan ya umutlu olur ya da... Ya da yıkılır.»

«İşte dedi Cemil, acı bir gülümsemeyle, ben de aynı şeyi söylüyorum. Kaybolarak yıkılmayı istemiştim. Şöyle bir uçtan bir uca okyanusları, yıldızları, karlı tepeleri ve çölleri görerek... Ama olmadı işte. İhaleyi kaçırdık. Bu işler de bir çeşit mafyaların elinde artık.»

Gülüyordu Cemil. Ama ağlıyor gibiydi yüzü. Kadehini yeniden doldurdu. Bir süre dalgınlaştı. Bahçedeki masaların çoğu boşalmış, sesler azalmıştı. Garson masaları dolaşıyor, hesapları alıyordu.

«Yorgunum, dedi Nuray. Şu iki günde birçok şeye o kadar şaşırdım ki... Gülümsedi. Evet, doğru söylüyorsun, dünya mafyaların elinde. Neredeyse sanatı da ele geçirecekler. Şu ödülü bana verenler...»

«Seni meşhur ettiler. Alaycıydı Cemil'in sesi. İyi de para aldın.»

«Bilmediğim bazı şeyleri öğrettiler bana. Nasıl tuzağa düşüleceğini...»

«Demek anladın romanında haksızlık ettiğini.»

«Hayır, o değil. Senin ne demek istediğini anlıyorum. Ama o değil. Şuna şaşırdım: kadın özgürlüğü, bireysel başkaldırma falan gibi şeyleri destekliyor onlar... Sen de... Sen de zengin olma isteğinle bireyciliğini, karamsarlığını, umutsuzluğunu kaynaştırıyorsun işte.»

Cemil şaşkınlıkla baktı ona. O sırada bahçedeki

ışıklardan bazıları söndü. Gece yarısına yaklaşıyordu.

Cemil yorgun elini masanın üstüne bıraktı. Başını önüne eğdi, acı duyuyor gibi iki yana salladı:

«İki yüzlü değilim ben. Hiç bir zaman da olmadım. İnsanlığın kurtuluşunu istemiyor muyum sanıyorsun? Gençliğimden beri istiyordum bunu. Ama insanın evrenle olan ilişkisinin saçmalığını da düşündüm her zaman. Şimdi ise insanlığın kurtuluşu gibi bir şeyin olamayacağına inanıyorum. İnsan bencil çünkü, zalim, insanlar birbirlerine acı çektirmekten vazgeçmeyecekler hiçbir zaman.»

Nuray Cemil'in sesindeki suçlamayı sezdi birden.

«Hep sana haksızlık ettiğimi düşündün. Anlamadın beni.»

O sırada garson yaklaştı yanlarına. Ezik bir gülümsemeyle kapanma saatinin geldiğini bildirdi. Cemil cüzdanını çıkardı. Işığa doğru tuttu paraları. Zorlukla seçiyordu gözleri. Nuray birden ona karşı içinde bir sevecenliğin titreştiğini duydu. Ne kadar çökmüştü! Eski düşlerinin yakıcı güzel görüntüsü...

«Kalkalım» dedi Cemil. Birlikte yaşıyorlarmış gibi söyledi bunu. Birbirlerine belli belirsiz gülümsediler. İkisi de zorlukla yürüyordu. Gökyüzü açıktı, yıldızlarla kaplıydı. Duvarın dibinden yanık, buruk bir iğde kokusu yayılıyordu. Dizlerindeki sızı bütün bedenine yayılmıştı Nuray'ın. Cemil başını gökyüzüne doğru kaldırıp, derin, hüzünlü bir soluk aldı. Nuray göz ucuyla baktı ona. Yardım isteyebileceği, sırlarını açabileceği tek erkek oydu yine. Düşüncelerini paylaşmasa da...

«Sana söylemek istemedim, diye mırıldandı. Sıkıntılıydın zaten... Ben hafif bir kaza atlattım bugün.»

Cemil durdu birden. Çok sarhoştu, sendeliyordu.

«Ne kazası? Nasıl bir kaza?»

Gülümsedi Nuray:

«Bir şey almadı. Araba çarptı. Hafif... Biraz dizlerime...»

Cemil birden kolunu tuttu onun:

«Niye söylemedin? Sonradan bir şey almasın?

Ağrıyor mu hâlâ? Doktora götüreyim mi seni?»

«Yok, dedi Nuray, bir şeyim yok. Ama çok yalnızlık duydum. O anda, daha sonra... Yalnız ve önemsiz duydum kendimi.»

Cemil birden kolunu doladı onun omuzuna, gülerek:

«Hiç önemsiz olur musun sen Televizyonda kaç milyon insan izledi seni?»

Nuray da güldü. Birden mutlu bir genç kız gibi duydu kendini:

«Dalga geçme. Kimsenin umurunda bile değil. İnsanlar şarkıcıları, türkücüleri artistleri akıllarında tutuyorlar...»

Cemil acı acı gülerek salladı başını. Demir kapıyı itti eliyle. Nuray'ı koluyla sımsıkı sararak geçirdi eşikten. Nuray sıcak soluğunu duydu onun. Basamakları konuşmadan çıktılar. Nuray onun gösterdiği yakınlığı, sevecenliği içine çekiyor, ürperiyordu ama bir yandan da bu hoşnutluk anının kendi hayatından çıkardığı sonuçları yutmasına izin vermiyeceğini düşünüyordu.

Birinci kata gelince durdu Nuray, hafifçe geri çekti kendini. Fısıldadı:

«Odama gidiyorum. Teşekkür ederim.» Sessizdi otel. Koridorda loş, mavi bir ışık yanıyordu. Nuray yürümek için davrandı. Cemil birden kolunu tuttu. Bir an önüne baktı. Sonra kaldırdı başını. Gözgöze geldiler. Nuray bir kez daha uzaklaşmak için davrandığında Cemil birden sarıldı ona. Yanan yüzünü onun boynuna gömdü. Dudakları titriyordu:

«Hayır, diye fısıldadı. Buna hakkın yok. İkimiz de yalnızlık duyuyoruz ve ancak biz... biz ikimiz birbirimizi avutabiliriz. Gitme. Birlikte kalalım n'olur... Sana söyliyeceklerim var. Olur mu? Gitme.»

Ya sonra? diye düşündü Nuray. İçinde çatlamış olan tohumu yeniden toprağa mı gömecekti? Başı dönüyordu. Bedeni güçsüzdü. Onunla bu güçsüzlüğü paylaşmak... Karşısındaki küçük pencereden gökyüzüne baktı.

«Yapma, diye fısıldadı, böyle yapma...»

Cemil ağır ağır çekti yüzünü. Bir an yüzyüze kaldılar. Bir şey söylemek ister gibi kıpırdadı Cemil'in dudakları. Birden karanlığın örtüsü sert bir sesle parçalandı. Bir kez daha, bir kez daha... İrkilerek yüzlerini pencereye doğru çevirdiler.

«Yine pencereye dönük, ağır ağır başını evet anlamında salladı Cemil. Fısıldadı yine:

«Bu gece... İstersen yalnız bu gece...»

Nuray kulaklarında az önceki patlamanın sessiz yankısı, gökyüzüne baktı yine, dudakları kıpırdadı:

«Peki.»

Cemil kolunu yeniden onun omuzuna doladı. Birlikte onun kaldığı odaya doğru yürüdüler.

BÖLÜM

Yüzünü pencereye doğru çevirdi Nuray. Dışardan süzülen soluk ışıkta kirpiklerine birıken damla titreşti. Cemil dirseğini yastığa dayamış, öteki eliyle onun omuzunu hafifçe okşuyordu. Yan durmuştu ve şaşırmış, üzgün yüzüyle Nuray'a bakıyordu:

«Sen, diye fısıldadı, böyle değildin...»

Nuray omuzunu okşayan elden uzaklaşmak için çekti kendini ve ona sırtını döndü. O ağır, ürkütücü an geçmişti. Cemili itip kısık bir çığlıkla karşı koyduğu an: «İstemiyorum!» Kabuğuna çekilmişti şimdi: «Neden, bilemiyorum...»

«Birbirimize yardımcı olabiliriz» dedi Cemil: «Birbirimizin düğümlerini çözebiliriz belki...»

Buruk bir gülümsemeyle, sokak lambasına bakarak fısıldadı Nuray:

«Bu yaştan sonra mı? Artık unutmaya çalışıyorum kendimi. Bazı şeyleri devraldım belki... Annemden... O da öyleydi herhalde. Kendini unutmaya çalışıyordu, bedenini, kendini...

«Nerden biliyorsun? Küçüktün o zaman.»

«Öyle sanıyorum. Sonradan romanımı onun hayatından görüntülerle başlatmaya karar verdiğim zaman düşündüm bunu. Hep çabalayan ve sanki bütün erkek soyuyla yarışan bir kadın. Gelişmesine izin verilmeyen kadın soyunun öcünü almak istiyor sanki. Babamı sevdi mi acaba? Bilmiyorum. «Ortak idealler» besledikleri için evlendiler belki. Her konuda ilerici annem, ama bir erkekle bir kızın ilişki kurmasını çok ayıp görüyor. Kızlar terbiyeli. Erkekle görüşen bir kızı kınıyorlar hemen. Okulca da yasak. Kendimi bildim bileli düşündüm ve onun niçin kendini öldürdüğünü... Niçin damarlarını kestiğini...»

Sesi titredi ve kirpiklerinde biriken göz yaşı aktı:

«Anlayamadım.»

«Ama... biz birbirimizi sevdik. Evlenmeden önce... Ne güzel günler yaşadık, hatırlıyor musun?»

Derin bir iç geçirdi Nuray. Döndü. Sırtüstü yattı.

«Bir sigara...»

Hemen doğruldu Cemil. Yatağın yanındaki komodinin üstünden paketi aldı. İki sigara çıkardı. Yaktığı ilk sigarayı Nuray'ın dudakları arasına yerleştirdi. Gülümsüyordu. Sonra kendi sigarasını yaktı ve sırtüstü yattı o da. İkisi de bir süre tavana bakarak düşüncelere daldı.

«Kişilikli bir kızdın, diye fısıldadı Cemil, özgür olmayı beceriyordun. En çok bu yüzden seviyordum seni. Geleneklere başkaldırmayı biliyordun.»

«Evet, dedi Nuray, alaycı, kırık bir gülümsemeyle. Özgür olmayı, geleneklere başkaldırmayı senden öğreniyordum. Senin bana okuttuğun kitaplardan. Fransız yazarlarının kitaplarından... Siyah balıkçı yakalı bir kazak giyiyor ve sigara içiyordum. Meyhanelere de götürdün beni. Rum meyhanelerine, pastanelere... Sokaklarda bile içtik, hatırlıyor musun? Kuytu yerlerde seviştik. Kahraman gibi hissediyordum kendimi. Toplumun kurallarını hiçe sayabildiğim için. Bireyin seçme özgürlüğü... O zamanlar buydu slogan... Dilediğimiz gibi yaşayabilmek... Şimdi... gülünç sanki.»

Cemil sigara tablasını komodinin üstünden aldı ve uzattı Nuray'a doğru?

«Her insan istemez mi bunu?»

«İsteyebilir. Ama nasıl gerçekleşir bu? Bireysel özgürlüklerle toplumun özgürlüğü nasıl birleşir? Karışıyor kafam... Neyin yanlış, neyin doğru olduğunu çıkarmak ne kadar güç... Yorgunum.»

«Uyu istersen,» dedi Cemil, yüzünü ona doğru yaklaştırarak. «Sonra yine konuşuruz. Yarın... Yarın sabah...»

«Yarın.» Sigarasını tablaya bastırdı Nuray ve soluk almakta zorluk çekiyormuş gibi ellerini yatağa dayayarak doğrulmaya çalıştı... «Yarın bunları ko-

nuşmak... Öff... Saçma... Saçma geliyor bana... Seçkin'i düşündükçe... Onun ne yapacağını düşündükçe...» Örtüyü üstünden attı ve sırtını Cemil'e dönerek oturdu yatakta, ayakları yerdeki döşemenin serinliğine değdi. Başını elleri arasına aldı. Birden yatakta böyle yarı çıplak oturuşu utanç verdi ona. Ne kadar unutmuştu bunu, bir erkeğin yanında böyle durmak, soyunuk... Oda karanlık da olsa ve bu erkek onun bütün gizlerini ele geçirmiş olan bir erkek de olsa... Düşünceleri özgür olsa da bedeni bağlıydı sanki. Utangaç ve geleneklere bağlı... Cemil'in boğuk, ağır sesini duydu:

«Onu alıkoymalıydın. Bir yanılgı içinde olduğunu anlatmalıydın ona.»

«Beni dinler mi sanıyorsun? Hem nasıl? Nasıl anlatabilirim ona yanılgı içinde olduğunu? Yani daha doğru şeyleri ona nasıl gösterebilirim? Bilemiyorum bunu. Ne diyebilirim ona «Benim gibi ol...» Kimi, neyi örnek gösterebilirim? Bilemiyorum. Hangi tür kadını, hangi tür kızı ona örnek diye gösterebilirim? İnan ki bilemiyorum. Yanıldıkları noktalar ne? Bunu da tam olarak bilemiyorum.»

«Gerçeğe düz bakıyorlar, düz ve ezberden...» dedi Cemil. Gözleri tavanda, ellerini ensesinin altında kavuşturmuş...

«Yanlışları olsa da sonradan düzeltirler belki, sınayarak, deneylerden geçerek... Sesi kırıldı: Acı deneylerden...»

«Öyle hoşgörüsüzler ki, dedi Cemil, dalgın bir sesle. Bu zihniyetle kurulacak bir düzen insanın bireysel önemini ve özgürlüğünü tanımayan bir başka otoriter düzen olacaktır.»

«Ama sen... Onları ilk gençliğinde edindiğin bilinçle yargılıyorsun gibi geliyor bana. Nasıl bir bireysel özgürlük?»

Sustu bir an, acı acı gülümsedi:

«Seçkin olsaydı şimdi... Onunla tartışsaydın... Kimbilir neler söylerdi sana?»

Ayağa kalktı Nuray. Üstüne geçirecek bir şey aradı. Işığı yakmaktan sakınıyordu. Cemil'in iskemle-

nin üstüne atılmış gömleğini buldu. Geçirdi sırtına. Sonra pencerenin yanına gitti ve iskemleye oturdu.

Cemil de çıktı yataktan. Nuray yarı karanlıkta onun dolaba doğru gittiğini, bir şey aradığını gördü «Ne arıyorsun?»

«Konyak, dedi Cemil. Dünden kalmıştı.»

Cemil'in elinin karanlık duvarda gezindiğini farketti:

«Yakma, dedi. Işığı yakma.»

Yeniden sessizlik...

«Ama, dedi Cemil, gömleğimi giymişsin. Bir şey arıyorum üstüme.»

Yarı karanlıkta yeniden dolaba doğru gitti. El yordamıyla bir gömlek bulup geçirdi sırtına. Güldü:

«Eskiden birbirimizden utanmıyorduk değil mi?» Elinde konyak şişesi, masaya doğru yaklaştı.

Nuray pencereye doğru hafifçe çevirdi yüzünü; gülümsedi o da: «Yaşlandık...»

Cemil masanın öteki ucundaki iskemleye oturdu. Ağırlığıyla gıcırdadı iskemle. Konyak şişesinin kapağını açarken:

«Ayrılmasaydık, dedi, belki de farketmiyecektik bunu, birbirimizin yaşlılığını...»

Nuray yüzünü çevirdi ona. Bir şey söyleyecek gibi oldu, vazgeçti. Cemil şişeyi Nuray'a uzatırken:

«Al, dedi, iç.»

Nuray şişeyi alırken gözgöze geldiler ve gülümsediler.

«Böyle içmiştik, hatırlıyor musun?» dedi Cemil.

«Evet, Yenikapı'da...»

«Sabaha doğru halanın evine bırakmıştım seni.»

«Evet, dedi Nuray. Kırık bir kahkahayla... Ayaklarımın ucuna basarak odama girerken halam uyanıvermişti. Atılmıştı bana doğru: «Ben yaşıyorum hâlâ!» Öyle bağırmıştı. «O kimse, ailesini gönderip istetsin seni!» Hah ha!»

Gülüşü birden bir hüzne bıraktı yerini:

«Sabaha kadar... Kusmuştum ve ağlamıştım.»

«Ama ben de bir hafta sonra annemi gönderip seni istetmiştim.»

Gülerek Nuray'ın kolunu tuttu Cemil.

«Böylece, tanıdığım ilk erkekle evlendim ben de...»

Cemil bıraktı onun kolunu:

«Oysa sen başka erkekler de tanımak istiyordun değil mi?» Kötüydü sesi.

Sıkıntıyla iç geçirdi Nuray. Masaya doğru eğdi yüzünü. Elini alnına dayadı.

«Böyle konuşmamalısın.»

Cemil de iç geçirdi ve pencereye çevirdi yüzünü: «Yalan mı?»

Ayağa kalktı Nuray. Dalgın, dağınık, durdu bir süre. Cama yaklaştı. Alnını dayadı. Bomboş sokakta sokak lâmbasının ışığı ağaçların yapraklarında titreşiyordu. Kendi kendine konuşur gibi:

«Annemin hatıra defteri ve albümü... Açıyordum onları, geceleri, uykum kaçınca... Bakıyordum annemin fotoğraflarına. Halama değil anneme benzemek istiyordum. Hem ona benzemek istiyordum. hem de korkuyordum bundan. Sonra karşıma sen çıktın ve bana yeni bir yol gösterdin: Var olmak, özgür olmak, çevreye yabancı olmak, geleneklere başkaldırmak ve kadınlara benzememek... Sonra... Sonra ben de annem gibi düşüncelerini paylaştığım ve ilk tanıdığım erkekle evlendim.»

«Ama aşk vardı bizim aramızda. Belki annenle baban arasında olmayan bir şey. Onların öğrenmediği bir şey, aşk, arkadaşlık...»

«Vardı evet, dedi Nuray. Alnını camdan ayırdı. Gökyüzüne baktı. Aşk... Senin düşüncelerini, sözlerini seviyordum. Şiiri... Şiiri seviyorum. Nasıl anlatsam? Bizi saran bir sis sanki... Bizi başka insanlardan ayıran... Bir sığınak sanki... Öyleydi aşk. Ama sen o ilk gece hani... Beni nasıl ürküttüğünü biliyor musun? O gece nasıl hayal kırıklığıyla sarsıldığımı... O an senin de otobüslerde, yollarda kadınlara sürtünen, lâf atan ya da gazete haberlerinde, filmlerde kadınların ırzına geçen erkeklerden bir farkın yokmuş gibi geldi bana. Beni, duygularımı, düşüncelerimi unutmuştun sanki. Bedenime saldırıyordun. Sonraları da gözlerimi yumdum ve ken-

dimi bu göreve alıştırmaya çalıştım. Sis gitgide dağılıyordu.»

Cemil bir süre karşılık vermeden baktı Nuray'a. Masanın üstünden sigara paketini aldı ve bir sigara yakıp dumanını pencereye doğru üfledi:

«Bilmiyordum, dedi. Seni mutlu edemediğimi bilmiyordum. Öyle davranmıyordun. Hatta, acı acı gülümsedi, ateşli bir kadın sanıyordum seni. Yeni heyecanlar tatmak için benden ayrıldığını düşünmüştüm.»

«Öyle de olabilirdi» dedi Nuray, kuru bir sesle.

«Böyle konuşma» dedi Cemil, elini tuttu onun.

«Hayır konuşacağım. Hayal kırıklıkları birbirini izledi. Sonra da bir zırhla korudum kendimi. İşyerimde, mahallede, kızımın arkadaşlarına karşı kendimi mazbut bir kadın olarak kabul ettirebildim. İyice iyice körelttim kendimi. Artık bana hiç bir erkek heyecan vermiyor. Ben de... Belki ben de hiç kimseye heyecan vermiyorum.»

Nuray yorgun düşmüş gibi oturdu iskemleye. Sırtı kamburlaştı.

Cemil yüzünü yaklaştırdı ona. Kulağına doğru fısıldadı:

«Ben... Ben hâlâ... Seninle...»

«Hayır.» Nuray yumuşak, kırık bir sesle söyledi bunu ve kendini geriye çekti.

«Gördün... Taş gibi olduğumu... Çünkü, artık oyun da oynayamam.»

Cemil bir an başı önünde, masaya doğru eğilmiş, kalakaldı. Sonra konyak şişesini eline aldı ve dikti başına. Bir sigara yaktı ve kalktı ayağa. Kapıya kadar yürüdü, sonra geri döndü, yarı karanlıkta, önüne bakıyordu. Birden odanın ortasında durdu:

«Hıh, zavallı kadınlar...» dedi, güldü. Sustu. Sesini yükseltti: «Hep erkekler haksızlık ediyor onlara. Saldırıyorlar, onların kişiliklerini eziyorlar. Hıh...»

Nuray oturduğu yerden şaşkınlıkla baktı ona.

«Ya erkekler? dedi, Cemil. Bu senin saldırgan ve bencil dediğin erkekler çok mu mutlu oluyor acaba? Çok mu doyumlu oluyorlar?» Sustu bir süre.

Sonra pencereye yaklaştı. Sokak lâmbasına doğru dikti gözlerini:

«Sen erkeklerden korktuğunu söylüyorsun. Ben de kadınlardan korkuyordum, biliyor musun? Ne kadar korkuyordum kadınlardan... Alay edecekler diye beni reddecekler diye... Anlıyamazsın sen bunu. Seninle evleninceye kadar hiçbir kadınla bir yakınlık kurmadım. Sana saldırdığımı söylüyorsun. Panik içinde olduğum için saldırıyordum belki. İlk olarak bir kadına hem de çılgınca sevilen, tertemiz bir kadına sahip olmak... Bunun coşkunluğuyla kendimi kaybederek saldırıyordum belki. Bir kadına sahip olabildiğime inanmak için...»

Derin bir sessizlik oldu odada. Nuray başını elleri arasına aldı. İçinde bir titremeyle:

«Hiç bunları konuşmamıştık,» dedi. Sonra başını kaldırdı utangaç bir genç kız gibi gülümsedi. Cemil, ona doğru geldi. Ellerinden tuttu. Ayağa kaldırdı onu ve sarıldı. Gözlerini yumdu. Nuray onun bedeninin nemli sıcaklığına bıraktı bir an kendini. Dinliyordu kendini. Kabuk çatlasın diye kendi bedenine sanki yalvarıyordu. Duyguları yumuşamıştı ama bedeni zalim, inatçı ve kindardı. Cemil yatağa doğru götürüyordu onu. Nuray silkindi birden.

«Hayır, dedi. Artık çok geç. Doğa terketmiş beni. Öç alıyor sanki.»

Cemil eliyle alnını okşadı onun ve:

«Bana yardım et, diye fısıldadı. Artık hiçbir kadınla yatamıyorum.»

«Kendime yardım edemiyorum ki...»

Yanyana oturdular yatağa.

«Kadınları sevemedim ben, dedi Cemil. İşte ben de sana sırrımı açıyorum. Kadın... Hesaplı, sahtekâr. Kadının makyajı, modaya uyması, kibarlık düşkünlüğü, erkekten de kibarlık beklemesi, sigarasını, yakacaksın, mantosunu tutacaksın, tuvalete götüreceksin, her yerde onu önden geçireceksin, ona iltifat edeceksin, ona hediyeler alacaksın çiçek götüreceksin sonra koruyacaksın kadını. Her zaman bütün tehlikelere karşı koruyacaksın kadını; bütün

erkeklere karşı, karanlığa karşı, hatta yollarda otomobillere, taşıtlara karşı... Erkeğin fonksiyonu bu sanki. Sanki bir kadın bunun için bir erkekle birlikte olmak ve evlenmek istiyor. Komik görüntü bütün bunlar bana komik ve sahte...»

«Ben... diye fısıldadı Nuray. Beklemedim galiba bunu. Tersini yapmak istedim. Bir erkeğin koruyuculuğu olmadan bir şeyi gerçekleştirebilmek... Varlığımı yani... İnsan olarak varlığımı...»

«Sonunda oldu işte. Roman yazdın.»

Nuray dalgınlaştı bir an. Elini çenesine dayadı. Buruk bir gülümsemeyle:

«Ama eksik olan bir şey var, dedi. Karşı çıktığım değer ölçülerini koruyanlar ödüllendirdi onu. Ötekiler ise bireyci buldular, değer vermediler. Erkekle kadının kurtuluşu ancak birlikte gerçekleşir. Öyle söylediler. Bir kez daha parçalandım sanki.»

«Evet, dedi hınçla Cemil, önce alt yapı değişmeli, sonra... Ne kadar mekanikler!»

«Ama sen... Niçin düşmanca bakıyorsun onlara? Bu düşüncelerden niçin uzaksın sen? Bir işçinin oğlu... Niye böyle koptun?»

«Ben kopmayı seçmedim, dedi Cemil, ama bütün bunlar sığlıkları, dar görüşlülükleri, hatta iki yüzlülükleriyle beni kendilerinden uzaklaştırdılar.»

«Haksızlık ediyorsun,» dedi Nuray. «İki yüzlülük göremiyorum ben, yani bu düşüncelerde, bu düşünceleri taşıyan insanlarda...»

«Ben hep öyle gördüm.» Cemil ayağa kalktı ve bir sigara yaktı kendine. Geldi, ayakta karşısına dikildi Nuray'ın:

«Sen dedi içten miydin? Bu düşünceleri benimserken? Hah... Gerçekleri birden bire gören, bilinçlenen, evinden ayrılıp kendini toplumsal kavgaya adayan bir kadın... Gerçekte ise benden bıkmıştın ve bir serüven arıyordun. Bir kahramanın sevgilisi olmak uğruna epeyi kitap okudun...»

Nuray gerginlik içinde tıkanıp kaldı bir an. Sonra:

«Ne kadar saygısız, bozuk bir insansın,» dedi,

kalkmak için davrandı.

Cemil birden sert bir el hareketiyle omuzunu kavradı onun, ayağa kalkmasını engelledi.

«Bırak beni,» dedi Nuray ve tiksintiyle çevirdi yüzünü. «Sen... Sen beni işgal etmiştin... Karamsar edilgin düşüncelerinle, bencilliğinle... o ise bana insan olmanın yollarını açıyordu.»

«Ne güzel bir kılıf!» dedi Cemil ve biraz geriye çekildi. «Arkadaşının karısını ayartan bir kahraman...»

«Hayır, dedi, hayır, anlayamazsın sen onu!»

Bir zamanlar seni sevdim, şaşıyorum.

«O zamanlar içtendin» dedi Cemil, yüzünü çevirmeden, duvara bakarak. «Hırslara ve bencilliğe kaptırmamıştın kendini.»

«Hıh... Sen aldın beni iki kişilik bir bencilliği öğretmek istedin, dünyaya küskünlüğü... Bunu kırabildiğim için kutluyorum kendimi.»

Acı, keskin bir kahkaha attı Cemil:

«Kişiliğin kutlu olsun! dedi. Hah hah... Kadınlığını kaybedip bir kişilik yapmışsın kendine. Şimdi kime özeniyorsun? Georges Sand'a mı? Simone de Beauvoir'a mı? Aşağılık duygularından kurtulmak için şöhret peşinde koşan bir kadın... Büyük toplumcumuza bir holding sahip çıkıyor. Burjuvazi ödüllendiriyor! İşte böyle ortaya çıkıyor senin sahtekârlığın!»

«Senden nefret ediyorum, dedi Nuray dişlerinin arasından. Kendi yıkıntısıyla herşeyi, her değeri yıkmak isteyen bir insan olmuşsun sen. Niçin geldim senin yanına niçin?»

«Git öyleyse,» dedi Cemil, gözlerini tavana dikerek. Taşlaşmış yüzüyle. Nuray bir an, odanın ortasında donakaldı. Sonra yatağın üstündeki çantasını aldı ve ağır ağır yürüdü kapıya doğru. Kapıya gelince bir an döndü; soluk ışıkta başını elleri arasına almış, hantal gövdesiyle masaya doğru eğilmiş Cemil'e baktı. Çıktı kapıdan. Kapıyı örtmedi arkasından, ıssız karanlık koridorda duvara tutuna tutuna yürüdü. Bayılacak gibiydi.

Nuray yatağa yüzü koyun yığıldı ve ağlayışını yastığa gömdü. Cemil'in son sözleri: Kadınlığını yitirip bir kişilik yapmışsın kendine. Kırbaçlıyordu bu söz beynini. Bir kişilik... Yüzünü yastığa gömerken gitgide kendi içinin karanlığına yuvarlanıyordu. Ne yapacaktı bu kişiliği? Bir başka insana doğru uzanmadıkça... Bir başka kişilikle kaynaşmadıkça... Varoluşu kendi kendini yiyor, tüketiyordu sanki. Bir yanlış... Neydi bu? Kendini korkusuzca tanımak, yapabilmiş miydi bunu? Yumuşak, sıcak fısıltılar, hoşgörülü, dostça dokunuşlar... Hoyrat bir başkaldırışla değil, sevgi ve yetenekle kanıtlanmak... Kendini kazanmak için kendini vermek... Berrak bir kaynak olabilmek... İçindeki duyguları özgür bırakmak... Kuşkunun, hıncın ağır zincirinden kurtulmak... Varlığın ilk basamağı değil miydi acaba bu? Dağın yomacını tanımadan kendini doruğa doğru çekmeye çalışan bir dağcı... Bir an öyle gördü kendini. «Kadınlığını yitirip bir kişilik yapmışsın kendine.» İnsanın kendi hayatını tanıması ne kadar zordu! Belleğin gerisinde, karanlıkta kalan acılar neydi? Onu kendinden, kendi bedeninden kaçıran acılar... «Kadınlıktan değil, kadınlığın konumundan kaçmak istemiştim belki.» İstediği sevgiydi, bunun için yaşamıştı sanki ve bunun için bir roman yazmıştı. Kendini yücelterek yaşamak ve sevmek... Mutluluk bu olmalıydı. Ona bunu unutturan neydi? Birçok insana bunu unutturan? Ya Cemil? O kendini yücelterek yaşamayı neden başaramıyordu. Onun varoluşu da kendini yiyen ve tüketen bir varoluş değil miydi sanki? Nasıl yırtmalı bu kendine kapanışı, bu karanlığı? Birden bu karanlığın içinde bir kıvılcım ona kızını hatırlattı. Ne kadar uzaktı! Annesiyle babasının acılarına. Şimdi neredeydi? Ne yapıyordu? Acıları birbirinden uzaklaşmıştı, üçünün de... Yıllar önce onun ateşler içinde yanan küçük gövdesinin başında bütün bir gece beklemişlerdi Cemil'le birlikte. Şimdi ise kızlarıyla ilgili kaygıları bile paylaşamıyorlardı. Ertesi gün... Nuray irkilerek kaldırdı yüzünü yastıktan. Radyoda, televizyonda, haberlerde... Kızının

ismi... Bir an soluğu kesilir gibi oldu. Niçin ulaşamıyordu ona? Onu yalnız bırakıp nasıl gelebilmişti buraya? Kızının varlığına karşı olanların verdiği parayı almaya? Onlarla kaynaşmaya? Kendi kurtuluşu... Haklı çıkan kızı mıydı yoksa? Aşkı, ayrılığı, yalnızlığı tatmamış olan kızı... Henüz bir geçmiş edinememiş kızı... Çeşitli dönemlerde, çeşitli düşünce akımlarıyla parçalanmamış kızı... Bu ayrılık olmasaydı acaba Seçkin şimdi annesiyle babasının kanatları altında, duvarları resimlerle süslü bir genç kız odasında düşler kuran bir genç kız olabilecek miydi? Sevgilisiyle buluşma düşleri kuran bir genç kız? Kimbilir?

Nuray kızının çevresinde gördüğü, filmlerde gördüğü aile modeli dışında yaşamaktan acı duyduğunu seziyordu. Henüz genç kızlığa adımını atarken... Yollarda rasladığı ailelere bakarken yüzü hüzünle gölgeleniyordu. Gizli bir hınçla ve yalnızlıkla... Nuray onun isteklerini yerine getirmeye çalışıyordu. İkisi başbaşa, akşam yemeklerini yerken Nuray özgürlüğü seçişini kızının omuzlarına bir yük gibi bıraktığını düşünüyordu ve soruyordu kendine «Buna hakkım var mıydı?» Bütün bunların karşılığı ne olmuştu? Özgürlük düşlerinin yerini kapalılığa bırakışı ve on iki yaşında bir kız çocuğunun mutsuzluğu...

Oysa şimdi...

Kadınlığın küçük ipeksi gergefinin yerine insanlığın büyük dokunmasına katılmak... Kızı da bu yolu seçmişti işte. Ama niçin kızıyla aralarındaki uzaklık giderilemiyordu? Yaprakların hışırtısı geldi kulağına. Hafif bir esinti doldurmuştu karanlığı. Az sonra yakındaki camiden ezan sesi duyulacak ve gökyüzü mavileşecekti. Sonra neler olacaktı acaba? Şimdi bazı insanlar pankartlarını hazırlıyorlardı. Onlar da belki mavileşen gökyüzüne bakıyorlardı.

BÖLÜM

Ankara'nın upuzun caddesi sessizdi. Dükkanların kepenkleri örtülüydü. Vitrinlerdeki şeffaf, ince mankenler şaşkınlıkla bakınıyorlardı sanki. Göğün berrak maviliği... Süngüleriyle bekleyen askerlerin yüzlerinde kat kat duygular... Kalın ve koyu... Gölgeli ve keskin... Yaşları yoktu. Ne çocukluk, ne gençlik... Yalnız üniformaları ve süngüleri... Pembe, hüzünlü mankenler ve onlar... Tenha kaldırımda yanyanaydılar, bazan yüzyüze... Askerler onlara baktıkça neler hatırlıyorlardı kimbilir? Doğuya, güneye, batıya, kuzeye geri dönünce neler hatırlıyacaklardı kimbilir? Kimbilir? Koltuğunun altında gazete tomarıyla bağıran çocuk yanlarından geçerken? Evinden çıkmış ve sanki kocasıyla çocukları için açık bir dükkân arayan kısa saçlı, yorgun orta yaşlı kadın yanlarından geçerken... Nuray... Başkaları da vardı tek tük ve tenha otobüsler hızla yol alıyordu. Şehir dışındaki kırlara açılan, şehirden kaçan ailelerle dolu arabalar... Bir apartman kapısının önünde tek bir bebek ayakkabısı... Nasıl düşmüştü oraya? Sarı, ponponlu ve eski... Hangi dalgınlık, hangi telâşla düşmüştü oraya, duvarların dibine? Birden bütün acılar, bütün inançlar sanki onda toplandı, sarı ponponlu, minicik bir bebek ayakkabısı... Nuray'dı ona uzun uzun bakan. Bir an onu avucuna alıp korumak isteyen... Nasıl hatırlanacaktı bütün bunlar?

Bindiği otobüs onu Keçiören'e götürdü. Orada bir kır kahvesi buldu. Oturdu. Yalnız oturan erkekler ve genç çiftler vardı, ama yadırgatıcıydı o. «İşte ben ve hayat... Bir aracı yok aramızda. Bir erkek, bir ev yok benimle hayat arasında.» Bir zafer

miydi bu, bir avunma mıydı yoksa?» Cemil'i odada, karanlık, sessiz odada son damlasına kadar tükenmiş bir içki şişesi gibi bırakıp çıkmıştı. Kızı ve arkadaşları ise yeni bir şarkının notalarıydılar sanki. «Kimlere benimseteceksiniz bunu?» diye sormuştu ona Nuray. «Ürkütüyorsunuz savaş sloganlarıyla. İstenmiyor savaş». Seçkin uzun uzun anlatıyordu annesine. Nuray, çabucak anlıyormuş gibi başını sallıyordu. Nasıl inanabilirdi bütün bunlara? Onların halkın desteğini kazandığına, gerçekçi olduklarına, kışkırtmalara ve oyunlara gelmediklerine nasıl inanabilirdi? Toplanıyorlar, götürülüyorlar, işkencelere uğruyorlar, duvar diplerinde, mezarlıklarda, denizin sularında, odalarda cesetleri bulunuyordu. Gazetelerin ölüm ilanlarında hergün yeni fotoğraflar ve «Anısını yaşatacağız...» Herbirinin anısı... Yüzler akılda kalmıyordu artık. «Anısını yaşatacağız,» «Yaşatacağız!» Nuray nasıl dayanabilirdi buna? Omuzuna dökülen saçları ve sevimli somurtkan yüzüyle kızının fotoğrafını kendisinden isterlerse birgün... Arkadaşları eve gelip... Ya bugün? Ya bugün? Var gücüyle haykırmak istedi birden: «Hayır!» Garson ne içmek istediğini soruyordu ona. Bir an şaşkınlıkla, baktı onun yüzüne «Hayır» diye fısıldamıştı Nuray. Gözlerini kaçırdı birden. Soğuk bir ter kaplamıştı her yanını. Dudakları titriyordu: «Bir çay... verir misin?»

Bir an garsonun herşeyi anladığını sandı, aklından geçen herşeyi... Bir karşılık bekler gibi baktı ona. Esmer benizli bir delikanlı, beyaz gömleğinin manşetlerini kıvırmış... Bütün bunlara ne karşılık verirdi acaba? Nuray baktı onun arkasından. Uçarı, yorgun bir yürüyüş... Geri dönüp çay bardağını masanın üstüne bıraktığında yadırgamayla gerilmişti yüzü.

Nuray çayını yudumlarken bakıyordu uzayıp giden asfalt yola. Zihni bir düşünceyi yakalamaya çalışırken birden kızıyla annesi bir albümde yanyana duran iki fotoğraf gibi canlandılar belleğinde.

Sımsıkı kapalı dudakları ve kararlılıkla parlayan bakışlarıyla birbirlerine benziyorlardı. Toplumsal kaygıları kendi isteklerinden üstün tutuşlarıyla da... Ama anne bir fransız kadını gibi giyinmeyi seviyordu, şapkasıyla, dekolte elbisesiyle... Kız ise mavi bir blucin ve gri bir kazak giyip, omuzunda büyük eski bir çanta taşımayı. Nasıl bir başka yol gösterebilirdi ona? Beklemenin ve yalnızca bir yandaş olmanın yolunu? Okumanın ve gençliğini yaşamanın yolunu? Nasıl inandırabilirdi onu? Ah nasıl? İş işten geçmeden... Evet, döner dönmez bir kez daha deneyecekti Nuray bunu, kızına bir başka yol göstermeyi. Evet...

Az ötedeki masada ondokuz yaşlarında bir delikanlı da tek başına oturuyordu. Alnı sivilceliydi. Güneş ışığında saçları parlıyordu. Ellerini masanın üstüne koymuştu ve parmaklarıyla oynuyordu. Beyaz gömleğinin açık yakasından seyrek kıllar görülüyordu. Zaman zaman çevreye kaçamak bakışlarla bakıyor, sonra yine sırtını kamburlaştırarak kendi içine kapanıyor, önüne bakarak düşünüyordu. Bakışları donuktu. «Birader bi çay versene» diye seslenişinden bir öğrenci olmadığı anlaşılıyordu. Çayı ister istemez hemen sıkıntıyla bakmıştı çevreye ve bir an Nuray'a doğru kaymıştı bakışları. Hırçın ve mutsuz görünüyordu. Nuray kendi düşüncelerini anımsadı birden. Kadının kurtuluşuyla ilgili düşüncelerini... Bu delikanlı mutluluğu nasıl bulacaktı acaba? Hangi genç kız yüceltecekti ve yatıştıracaktı onu? Nuray bir an onun yanına gitmeyi ve onunla konuşmayı geçirdi içinden. Ama nasıl anlaşılırdı bu? Orada oturanlar tarafından, garsonlar tarafından ve yalnızlıktan bunalan delikanlı tarafından?

Birden gürültülerle kesildi düşüncesi. Karşıki tepenin eteğinde sesler ve bir kalabalık... Genç oldukları seçiliyordu. Bağırıyorlar ve koşuyorlardı. Kahvede bütün başlar çevrilmişti oraya doğru. Birden bir polis arabası belirdi. Ardından da mavi bir otobüs... Polisler ellerinde coplarıyla otobüsten

İnerken gençler de tepeye tırmanıp tepedeki küçük evlere doğru koştular. Birçoğu açılan kapılardan içeri girdi. Bazılarının ise kapıları açılmadı. Polisler de tepeye tırmanmaya koyuldular. Bulduklarını coplayarak, itip kakarak aşağı indiriyorlar, bazı kapılara yüklenip açtırıyorlardı. Bağırışlar birbirine karışıyordu. Bazı evlerden gençlerle birlikte bazı adamlar da çıkarıldılar. Onlar da aşağıya doğru itilip kakıldılar ve otobüse bindirildiler.

Nuray gözlerini ayıramıyordu tepeden. Başörtülü, bol giysili, ya da şalvarlı kadınlar belirmişti kapı önlerinde. Bazıları bağırarak polislere birşeyler söylüyorlardı. Genç bir kadın kendisini engellemeye çalışan iki kadının kollarından kurtulup aşağıya doğru koşmak istiyordu. Sesleri birbirine karışıyor ve alçalıp yükseliyordu.

BÖLÜM

Kahveden çıkıp gara gitmişti hemen: Gece treni için bir bilet... Dönüp hesabı ödemeli, çantasını almalıydı. Cemil'le bir kez daha karşılaşırsa nasıl davranacaktı? Onu görmezlikten gelmek... Yapabilir miydi bunu? Ona, onun mutsuzluğuna, kendi mutsuzluğuna ayıracak zamanı yoktu sanki. Bağışlamak, bağışlanmak, suçlamak, kendini savunmak, bütün bunlar anlamsızdı artık. Koşarak, uçarak, geriye dönüp bakmadan ulaşmak istiyordu İstanbul'a, kızına. «İnsanın artık tek başına başarı kazanmaya ya da tek başına acı duymaya hakkı yok sanki». Bu sözleri söyleyebilmek için hemen ayrılmak istiyordu bu şehirden. Yeter ki sabah evinde bulabilsin onu. Sabah çayını birlikte içebilsinler. En iyisi ona babasıyla aralarında geçen konuşmalardan hiç söz etmemek. Kaybolmuş gençliklerine, kaybolmuş aşklarına yazıklanan annesiye babası...

Nuray çevresine bakmadan hızla geçmek istedi otelin bahçesinden. Hızla odasına çıkmak ve basamakları koşarak inip bir taksiye atlamak... Birden bir duvara toslamış gibi irkilerek durdu. Cemil, gözleri kan çanağı gibi, traşı uzamış, saçları dağılmış, çıkıvermişti karşısına. Bir an donuk ve dalgın bakışlarla süzdü Nuray'ı. Çok sarhoştu. Zorlukla konuşuyordu: «Seni bekliyordum.»

«Niçin?» Öfkeyle yükselmişti Nuray'ın sesi: «Gidiyorum ben... İstanbul'a.»

«Ben de...» dedi Cemil, ağır, gergin bir gülümseme belirdi yüzünde. «Niçin?»

«Çünkü... Belirsiz bir noktaya takılıp kaldı Cemil'in bakışları. Çünkü, kızımı özledim. Onu görmek istiyorum.»

«Git öyleyse. Bulabilirsen onu...»

Cemil bir an afallamış gibi, kuşkuyla baktı ona. Kendi kendine konuşur gibi:

«Bulurum, dedi. Bulurum. Adresi var bende.»

«Git öyleyse.»

Cemil birden kolunu tuttu Nuray'ın. Yumuşak, yalvaran bir sesle:

«Seninle... dedi. Birlikte gidelim.» Sustu. Önüne baktı. «Dün gece için... beni bağışlamanı istiyorum.»

«Artık konuşacağımız bir şey kalmadı.» Nuray sokağa doğru çevirdi yüzünü. Birden kaldırımda uçuşan aynı boyda küçük, beyaz kâğıtları gördü. Kızına son uğrayışında masanın üstünde gördüğü, «Halkımıza» diye başlayan yazıyı anımsadı birden. Kalbinin çevresine küçük iğneler saplandı. Hâlâ bu şehirde, Cemil'in yanında oluşuna şaşırır gibi telâşla çevirdi ona yüzünü:

«Unuttum bile, dedi, dün geceyi, konuşmalarımızı, aramızda geçenleri, herşeyi...»

Bir süre sessizlik oldu aralarında. Çevrelerinde yükselen sesler arasında birbirlerine tedirginlikle baktılar.

«Bir daha beni hiç görmiyeceksin ama. Son olacaktı bu. Daha iyi ayrılalım. Dostça...»

«Ne önemi var?»

«O kadar önemsiz miyim? Senin için?»

«Artık öyle.» dedi Nuray ve yürüdü. Arkasından Cemil'in ölgün sesini duydu: «Yazık.»

Nuray koşar adım yetişti kapıya. İçindeki gücü bir anda yitirmemek için, bir kez daha kızıyla sabah çayını birlikte içeceğini düşündü. Basamakları çıkarken titriyordu bacakları. Cemil'in yıkımına karşı nasıl bu kadar acımasız olabilmişti? Kaldığı küçük odanın kapısını açtı. Musluğa doğru atıldı. Açtı. Kendini suçluluk duygularından, pişmanlıklardan kurtarmak ister gibi suyu hızla, ardarda yüzüne çarptı. Aynada ıslak yüzüne baktı. Yeni kararları, yeni bir yaşama biçimini, yeni düşünceleri edinebilmek, yeni insanlar tanıyabilmek için daha çok zamana ve daha çok güce sahip olmayı ne kadar

isterdi! Dalgınlaştı, bahçeye doğru çevirdi yüzünü. Bahçe gitgide kalabalıklaşıyordu. Cemil ise duvar dibinde tek başına oturuyordu. Masaya doğru, ellerinin arasında tuttuğu kadehe doğru eğmişti yüzünü. Kıpırdamadan öylece duruyordu. Uyuya kalmış, ya da ağlıyormuş gibi... «Daha iyi ayrılalım, dostça...» Bu kadar acılı, içten bir dileği nasıl geri çevirebilmişti Nuray?

NURAY İLKİN'İN ROMANINDAN

«O, deniz kıyısı kasabasında, küçük tepede tek başına bir çadır kurmuştu. Sağ elimizin parmaklarında ince altın yüzükler pırıltılar saçıyordu. Ben halamla bir akrabamızın evinde kalıyordum ve sabahları gizlice onların yanından kaçıp küçük tepeyi tırmanıyor, küçük çadıra geliyordum. Onun düzgün, ince yüzünü seyrederek uyanmasını bekliyordum. Bir gece üstüne bir sofra kurmuştu ve bana çay bardağıyla şarap sunmuştu. Ayışığında şiirler okumuştu. «Hesap sorulmadı. Sorulacak daha...» Bu dizeleri okurken onun sesi ne kadar inandırıcıydı. Bütün duyguları, bütün düşünceleri ondan öğrenecekmişim gibi geliyordu bana. O yıllarda gazetelerde İstanbul'dan Ankara'ya kadar bir grup işçinin yürüdüğünü okumuştuk. Cemil bir şiir yazmıştı onlar için:

«Bir galon şarap yüzlerinde öfke
Sırtlarında yoksulluğun dar açılı üçgeni»

Onu dinlerken ayışığındaki ışıltılı sulara bakıyordum. Bu kadar duygulu, yetenekli, derin bir insanın yanında ne kadar önemsizdim! Nasıl ulaşabilirdim ona? Onun okuduğu bütün kitapları okumalıydım. Güzel sözler söylemeyi öğrenmeliydim. Ona benzemeliydim. Çevremde gördüğüm kadınlara değil, ona benzemeliydim. O da bunu istiyordu. Bana kitaplarını veriyordu. Sevecenliğe susamış bir kıza güven aşılamak, onu düşünceleri ve duygularıyla güçlendirmek, yaratmak istiyordu.»

Birden içi bir suçluluk duygusuyla ezildi. Çantasını alıp inecekti yanına. Birlikte trene bineceklerdi ve sabah birlikte arayacaklardı Seçkin'i. Onunla birlikte sabah çayını içeceklerdi. Birbirlerine dostluk göstererek... Bu kez öyle ayrılacaklardı.

Birden bu düşünce heyecanlandırdı onu. Yüzünü kuruladı. Yerden çantasını aldı. Yatağın üstünde duran geceliğini, hırkasını tıktı içine. Odaya son bir kez göz gezdirdi. Hazırdı, inecekti aşağıya. Bu durumda bırakıp gidemezdi onu. Ona en derin ilgiyi göstermiş insanı... Ona aşkla varolmayı öğretmiş olan ilk erkeği... Borcunu ödemeliydi şimdi. Geceki fırtına dinmişti. Trende karşılıklı oturabilir ve yeniden bu kez suçlama ve savunmanın telâşından uzak, kadın ve erkek olarak değil iki eski mahalle arkadaşı gibi, çocukluk arkadaşı gibi konuşabilirdi. Sana düşman değilim artık. Yanlışlara düşmanım. Kadın ve erkeği birbirine yakın olmakton alıkoyan yanlışlara... Bizi kendimiz olmaktan alıkoyan yanlışlara, bizde suçluluk duyguları yaratan, bu yüzler aramızda kin yaratan şeylere. Nedir bunlar? İnsanları ürküten nedir? Kadınları, erkekleri ürküten... Bunları konuşalım. Kızımızın yanlışları doğruları neler? Niçin eleştiriyor bizi? İkimizi de... Belki bunları konuşabilirsek...

Birşey unutmuş gibi durdu bir an. Çantasını yatağın üstüne bıraktı. Aynanın karşısına geçti. Saçlarını taramak üzere tarağı eline aldı. «Dostça... Kendimizden değil artık başka şeylerden sözedelim. Suçlular kim? suçsuzlar kim? Kendi içinin karanlığına gömülmek de suç değil mi? Yaşlılığımız, insanlığımız nasıl daha anlamlı olabilir?»

Aynadaki yüzüne gülümsedi. Yıllardır duymadığı bir şey... Bir düğümün çözülmesi gibi bir şey... «Evet, dostça...» Tarağı götürdü başına doğru. Bu mutluluğu anlatmalıydı ona. Birden aşağıdan yükselen sert, madeni gürültülerle tarak elinde kalakaldı. Hızla pencereye doğru çevirdi yüzünü. Önce beyaz kaskları gördü. Siyah copları... Sivilleri ve üniformalıları... Masalarda oturanlar ayaktaydılar şimdi. Kolları yukarı doğru kalkmış, şaşkınlık, ürkeklik içinde... Polisler onların ceketlerini, pantalonlarını yokluyorlardı. Ağaçlıklı sokakta, duvar kıyısında da mavi bir minibüs bekliyordu. Gözleri hızla, heyecanla Cemil'i aradı. İlk anda göremedi. Ortadaki küçük havuzun yanındaki masayı gördü. Beyaz kasklar orada birikmişti şimdi. Orada genç, gergin, öfkeli yüzleri seçebildi. Birden uçuştu kağıtlar, küçük kağıtlar... Copların omuzlara, başlara, sırtlara inip kalkışını gördü. Tarağı elinden düşürdü. İki eliyle cama dayandı. Yüzünü de dayadı cama. Titriyor, sarsılıyordu herşey. Öteki masalarda ellerini kaldırmış bekleyenler donmuş gibi, kımıldamadan bakıyorlardı, inip kalkan coplara, itilen genç bedenlere... Masalarda buğulu kadehler bekliyordu. Birden gençlerden birinin kollarını savurarak kendisini kurtarmaya çalıştığını gördü. Polislere doğru bağırıyordu. Üç dört polis üstüne abandı. Coplar, tekmeler, devrilen iskemleler, kırılan bir tabak... Birden bu kümenin, karışıklığın içine sızan ak saçlı bir başı farkedebildi Nuray. Alnını cama iyice bastırdı. Ağzı bir ismi, onun ismini söylemek için aralondı. Gözlerinin o anda gördüğü onun gördükleri miydi? Genci döven polislerden birinin kolunu yakalamıştı Cemil ve çekiştiriyordu onu. Güçsüzdü. Yüzü aşırı içkiden karmakarışıktı, gözleri mahmurdu. Birşeyler mırıldanıyordu kendi kendine. Polis şaşkınlıkla dönüp baktı ona. Cemil dövülen genci parmağıyla gösterip yüksek sesle bir şeyler söyledi birden. Nuray duyamıyordu onun sözlerini. Polis birden kolunu savurdu ve bir an karşısında duran Cemil'in. Sonra öfkeyle bağırdı ve itti onu.

Cemil sendeledi, tam yıkılacakken birden doğruldu ve yırtılan bir sesle bağırdı. Birden polis atıldı ona doğru. Savrulan bir cop, birbirine dolanan kollar, gerilen bir el... Nuray gözlerindeki buğunun gerisinde zorlukla ayırdedebiliyordu onları. Az önce direnin genç de sürüklenerek götürülüyordu şimdi. Kağıtlar yerlere saçılmıştı. Götürülen gençlerin arasındaydı Cemil, ağarmış saçları ve hantal, sarhoş gövdesiyle... Onlar kapıdan çıkarken bahçede masaların başında, ayakta donmuş gibi bekleyenler yeniden yerlerine oturdular ve garsonlar hemen yerlere devrilmiş iskemleleri kaldırmak ve kırılmış bir tabağın parçalarını toplamak için koşuştular. Ötekiler kestane ağaçlarının ardında gözden kayboldular ve mavi minibüs hareket etti.

Aralık 1979 İstanbul

NURAY İLKİN'İN ROMANINDAN

«Tepeye doğru tırmandım. Pas rengi örtü çıtırdadı. Ayaklarım kuru yaprak yığınlarına gömüldü. Kendimi yere attım. Sırtüstü öylece kaldım. Uzakta sisli dağları ikiye bölen bir fener... Yanıbaşımda çıplak kavaklar gökyüzüne doğru dimdik uzanıyordu. Aşağıdaki evlerden birinden bir şarkı yükseliyordu. Esmer köy ekmeğini andıran bir erkek sesi...

Uzaklardan gelen bir silâh sesi ormanda yankılandı.

Sis kurşuni ağaç gövdelerini sarmıştı. Cebimdeki anahtarı çıkardım. Bir kavağın gövdesini çizdim. Açtım. Burnumu kavağa dayadım. Kavağın gövdesinde açılan ve bir süt çocuğunun ağzını andıran bu pencereden dünyayı görmek istedim.»

SON

GENÇ KIZ VE ÖLÜM

AYSEL ÖZAKIN

Roman

İlçin Hanım birden omuz silkerek güldü. Asuman Hanımın bu safça ve beceriksizce söylenmiş sözlerini küçümsemiş gibiydi. Tuğrul Bey pek ilgi göstermedi. Tabağına doğru eğmişti başını. Oktay Bey küçük bir çocuğu dinler gibi dinlemişti Asuman Hanımı. Biraz alaycı, biraz hayran... Nuray dördünün de birbirlerine karşı gizli duygular beslediklerini sezdi birden.

ÖNEMLİ NOT

Bu kitap basılı fiyatının üzerinde satılamaz.

220 Lira